

BIURO URBANISTYKI i ARCHITEKTURY Spółka z o. o.

58-500 JELENIA GÓRA, ul. Grodzka 13, tel: 0-75 7522400; fax: 0-75 7525503; e-mail: buia@buia.pl

RAIFFEISEN BANK POLSKA Oddział Jelenia Góra; konto nr: 94 1750 1266 0000 0000 1074 5087

KRAJOWY REJESTR SĄDOWY: 0000194715; NIP: 611-010-56-31; REGON: P-008109297

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY BOGATYNIA (jednolity tekst)

**Załącznik nr 1
do uchwały nr LXIV/381/2010
Rady Gminy i Miasta Bogatynia
z dnia 15 lutego 2010 r.**

Zespół autorski:
arch. Artur DOMAGAŁA
- główny projektant
mgr Michał WILEJCZYK
mgr inż. Elżbieta PACYŃSKA
mgr Agnieszka Banasik
inż. Jacek Magiera
tech. Kamila Majewska

**Uchwała nr LXIV/381/2010
Rady Gminy i Miasta Bogatynia
z dnia 15 lutego 2010 roku**

**w sprawie uchwalenia
zmiany studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bogatynia**

Na podstawie art. 7 ust. 1 i art. 18 ust. 2 pkt 5 Ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) oraz art. 12 ust. 1 i art. 27 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. nr 80, poz. 717 z późn. zm.), w związku z uchwałą nr XIX/156/07 Rady Gminy i Miasta Bogatynia z dnia 28 grudnia 2007 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bogatynia, uchwała się, co następuje:

§ 1

1. Uchwała się zmianę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bogatynia uchwalonego uchwałą nr XXXII/255/2001 Rady Gminy i Miasta Bogatynia z dnia 30 stycznia 2001 r. i zmienionego uchwałą nr XXXVII/325/06 Rady Gminy i Miasta Bogatynia z dnia 08 sierpnia 2006 r.
2. Integralnymi częściami niniejszej uchwały są załączniki:
  - nr 1 – jednolity tekst studium,
  - nr 2 - rys. nr 2 w skali 1:15 000 pt. Kierunki zagospodarowania przestrzennego,
  - nr 3 - rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do proj. zmiany studium.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Bogatynia.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy Bogatynia.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY BOGATYNIA

1. ROLA I ZADANIA STUDIUM	str. 7
2. UZASADNIENIE ZMIANY STUDIUM	str. 8

CZĘŚĆ I

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNO-MORFOLOGICZNO- -PRZYRODNICZE	
1.1. Położenie geograficzne	str. 10
1.2. Położenie administracyjne	str. 12
1.3. Klimat	str. 12
1.4. Geologia	str. 15
1.5. Geomorfologia	str. 20
1.6. Hydrologia	str. 20
1.7. Gleby	str. 23
1.8. Warunki podłoża budowlanego	str. 26
1.9. Roślinność	str. 27
1.10. Zwierzęta	str. 30
2. OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	
2.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie	str. 31
2.2. Elementy systemu ECONET-PL	str. 31
2.3. Rezerwat przyrody	str. 32
2.4. Pomniki przyrody	str. 33
2.5. Ochrona gatunkowa fauny i flory	str. 33
2.6. Parki miejskie i wiejskie	str. 36
3. POZOSTAŁE ELEMENTY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO PODLEGAJĄCE OCHRONIE	
3.1. Lasy i grunty leśne	str. 37
3.2. Zieleń urządzona	str. 37
3.3. Ochrona gleb	str. 37
3.4. Ochrona złóż	str. 38
3.5. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	str. 38
3.6. Ochrona krajobrazu	str. 39
3.7. Ochrona przyrodniczo-rolnicza	str. 39
4. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNO-KULTUROWE	
4.1. Historia	str. 40
4.2. Osadnictwo	str. 40
4.3. Zabytki i stanowiska archeologiczne	str. 41

5. STREFA SPOŁECZNA	
5.1. Demografia	str. 47
5.2. Rynek pracy	str. 53
5.3. Bezrobocie	str. 58
5.4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	str. 64
5.5. Oświata i wychowanie	str. 66
5.6. Kultura	str. 71
5.7. Sport	str. 73
5.8. Gospodarka mieszkaniowa	str. 75
5.9. Bezpieczeństwo publiczne	str. 80
5.10. Administracja samorządowa	str. 83
5.11. Organizacje społeczne i polityczne	str. 86
6. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA	str. 88
7. GOSPODARKA	
7.1. Rolnictwo i leśnictwo	str. 88
7.2. Działalności produkcyjne	str. 99
7.3. Usługi rynkowe	str. 105
7.4. Turystyka	str. 107
8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
8.1. Komunikacja	str. 109
8.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	str. 117
8.3. Sieć gazowa	str. 121
8.4. Elektroenergetyka	str. 122
8.5. Telekomunikacja i łączność	str. 124
8.6. Gospodarka odpadami	str. 126
8.7. Melioracje i urządzenia wodne	str. 127
8.8. Cmentarze	str. 128
8.9. Obiekty obrony cywilnej	str. 128
9. TERENY ZAGROŻONE – OGRANICZENIA UŻYTKOWANIA TERENU	
9.1. Komunikacja – strefa uciążliwości akustycznej od dróg	str. 129
9.2. Ujęcia wody	str. 129
9.3. Tereny położone w strefie ochronnej od gazociągu wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjno-pomiarowych	str. 131
9.4. Tereny położone w strefie uciążliwości od linii i urządzeń elektroenergetycznych - zagrożenie polami elektromagnetycznymi	str. 131
9.5. Cmentarze – strefa ochrony sanitarnej	str. 132
9.6. Obiekty wojskowe i obrony cywilnej	str. 132
9.7. Tereny zalewowe	str. 132
9.8. Pozostałe obiekty	str. 133
10. TERENY ZDEGRADOWANE	str. 133
11. DOKUMENTACJA STRATEGICZNO-PLANISTYCZNA	
11.1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego	str. 134

11.2. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia	str.	137
11.3. Strategia Rozwoju Pogranicza Polsko-Czeskiego	str.	137
11.4. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego	str.	138
11.5. Strategia Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego	str.	138
11.6. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Bogatynia	str.	139
11.7. Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego	str.	140
11.8. Program Ochrony Środowiska Powiatu Zgorzeleckiego	str.	143
11.9 Program Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Bogatynia	str.	144

CZĘŚĆ II

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	str.	147
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOT. ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY		
2.1. Tereny zainwestowania miasta	str.	151
2.2. Tereny zainwestowania wiejskiego	str.	152
2.3. Tereny powierzchniowej eksploatacji górniczej	str.	154
2.4. Tereny zainwestowania produkcyjno-usługowego	str.	154
2.5. Pozostałe tereny zainwestowane	str.	155
2.6. Podstawowe wskaźniki dot. zagospodarowania terenów	str.	155
2.7. Zasady lokalizacji obiektów i urzędzeń na terenach otwartych	str.	155
3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	str.	157
4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	str.	160
5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ		
5.1. Kierunki rozwoju komunikacji	str.	164
5.2. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej	str.	166
1. Zaopatrzenie w wodę	str.	166
2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	str.	167
3. Zaopatrzenie w energię elektryczną	str.	168
4. Zaopatrzenie w ciepło	str.	169
5. Zaopatrzenie w gaz	str.	170
6 Gospodarka odpadami	str.	170
6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	str.	171
7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	str.	172

8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	str.	173
9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	str.	174
10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	str.	176
11. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	str.	178
12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	str.	178
13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH	str.	178
14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENÍ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI	str.	179
15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	str.	179
16. INNE OBSZARY PROBLEMOWE	str.	179
UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM	str.	180
SKUTKI PRAWNE UCHWALENIA STUDIUM	str.	181

CZĘŚĆ GRAFICZNA

- rys. nr 1   w skali 1:15 000   **UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO**
- rys. nr 2   w skali 1:15 000   **KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO**

• ROLA I ZADANIA STUDIUM

Obowiązek sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w jej granicach administracyjnych nałożyła na samorząd ustawa z dn. 07.07.1994 o zagospodarowaniu przestrzennym, podtrzymała też ustawa z dn. 27.03.2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zadaniem studium jest określenie **polityki przestrzennej** oraz ustalenie wyrażających tę politykę ogólnych kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest opracowaniem o charakterze strategicznym. **Określa politykę przestrzenną gminy**, kompleksowo odnosząc się do wszystkich istotnych problemów, związanych z gospodarką przestrzenną. Studium jest sporządzane dla całego obszaru gminy i odnosi się do odległych horyzontów czasowych. Na tle długotrwałej polityki przestrzennej samorządu wyodrębnia ramowo zakres działań krótko- i średnioterminowych. Ważność studium nie wygasa samoistnie - może ją znieść jedynie odpowiednia uchwała rady gminy.

W studium, zgodnie z przepisami ustawy, uwzględnia się **uwarunkowania** wynikające z rozpoznania stanu środowiska i istniejącego zainwestowania, formułuje się cele, **kierunki** i możliwości rozwoju gminy oraz określa się **politykę** gminy w zakresie **gospodarki przestrzennej** jako wyraz woli rady gminy do realizacji strategicznych celów. W studium uwzględnia się również uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze gminy. Dwie pierwsze warstwy studium mają wartość bardziej trwałą i długoterminową, warstwa ostatnia – polityka może zmieniać się w okresach krótszych, w zależności od woli rady gminy.

Z takiego też założenia wychodził samorząd gminy, podejmując uchwałę nr XIX/156/07 z dn. 28.12.2007 o zmianie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, uchwalonego uchwałą nr XXXII/255/2001 Rady Gminy i Miasta z dn. 30.01.2001.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy nie jest aktem ustanawiającym przepisy gminne. Nie ma mocy aktu powszechnie obowiązującego, nie może stanowić podstawy do wydawania decyzji administracyjnych. Jest jednak merytoryczną podstawą dla opracowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które muszą być zgodne z jego ustaleniami.

Studium spełnia więc rolę podstawy merytorycznej przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego poprzez dokonanie generalnych rozstrzygnięć dotyczących kierunków rozwoju i zasad przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego, zawarte w studium jako strategicznym opracowaniu długookresowym, pozwalają na ich wykorzystywanie przy **konstruowaniu programów lokalnych** (rozwoju infrastruktury tech-

nicznej, gospodarki gruntami, itp.) i dają ponadto możliwość kierowania wniosków do programów wojewódzkich.

Zawarty w dokumentacji studium zasób informacji i sformułowana tu polityka przestrzenna mogą służyć **promocji gminy oraz opracowywaniu ofert lokalizacyjnych dla potencjalnych inwestorów**, zachęcając ich do uczestnictwa w rozwoju gminy.

• UZASADNIENIE ZMIANY STUDIUM

Po wejściu w życie nowej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w latach 2005 – 06 zaktualizowano gminne studium z 2001 r. Ponownej analizie poddano uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, cele rozwoju przestrzennego i główne funkcje gminy. Część studium, dot. kierunków zagospodarowania przestrzennego nie została niestety dostosowana do wymogów art. 10 ust. 2 ustawy z 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ale uwzględniono natomiast ustalenia „Strategii rozwoju gminy” z 2002 r., szereg wniosków różnych instytucji i mieszkańców oraz zmiany, jakie zaszły w zagospodarowaniu przestrzennym obszaru miasta i gminy po 2001 r.

Na podstawie uchwały nr XIX/156/07 Rady Gminy i Miasta Bogatynia z dn. 28.12.2007 przystąpiono do aktualizacji kierunków zagospodarowania przestrzennego, realizując wiele wniosków mających wpływ na strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta i gminy, zarówno o znacznym zasięgu, jak np. obszary lokalizacji turbin wiatrowych lub obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, jak też o zasięgu lokalnym, w skali poszczególnych wsi lub ich części. Aktualizacji poddano też szereg zapisów w tekście studium, dot. kierunków zagospodarowania przestrzennego. Dotychczasowy tekst studium, dot. kierunków zagospodarowania przestrzennego zastąpiono nowym w układzie zgodnym z wymogami art. 10 ust. 2 w/w ustawy.

CZĘŚĆ I.

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Zespół autorski części I

mgr inż. Przemysław Nowacki ZOIU Z-372 –
główny projektant zmiany studium z 2006 r.

mgr inż. Angelika Jonak - projektant

mgr Robert Boryczka – analiza stanu istniejącego
i uwarunkowań

mgr Izabela Boczar – analiza stanu istniejącego
i uwarunkowań

Regioplan Sp. z o.o. ul. Wolbromska 7, 53-148 Wrocław

1. Uwarunkowania geograficzno – morfologiczno - przyrodnicze

1.1. Położenie geograficzne

Gmina miejsko – wiejska Bogatynia położona jest w południowo – zachodniej części województwa dolnośląskiego, na wysokości od 199 do 643 m n.p.m. Najwyższym punktem w gminie jest zlokalizowane w jej południowo – wschodniej części wzniesienie „Graniczny Wierch” o wysokości 642,8 m n.p.m., zaś najniższym usytuowany jest obszar położony wzdłuż koryta rzeki Nysy Łużyckiej (199 m n.p.m.). Współrzędne geograficzne wynoszą 51° szerokości geograficznej północnej oraz 15° długości geograficznej wschodniej. Powierzchnia rozpatrywanego obszaru wynosi 13617 ha (w tym miasta Bogatynia – 5992 ha), to jest 136 km², co stanowi 16,23 % powierzchni powiatu zgorzeleckiego oraz 0,68 % powierzchni województwa dolnośląskiego.

Według fizyczno – geograficznej regionalizacji Polski J. Kondrackiego gmina Bogatynia umiejscowiona jest w następujących jednostkach:

- megaregion – Europa Środkowa (3);
- prowincja – Masyw Czeski (33);
- podprowincja – Sudety z Przedgórzem Sudeckim (332);
- makroregion – Pogórze zachodniosudeckie (332.2);
- mezoregion – Obniżenie Żytawsko – Zgorzeleckie (332.25).

Należy nadmienić, że wschodnie kresy gminy (okolice Wigancic Żytawskich, Wyszkowa i Wolanowa) znajdują się w mezoregionie Pogórza Izerskiego (332.26), natomiast południowo – wschodnie krańce gminy (Graniczny Wierch) położone są w mezoregionie Gór Izerskich (Jizerske hory). W ramach Obniżenia Żytawsko – Zgorzeleckiego i Pogórza Izerskiego na terenie gminy Bogatynia wyróżniamy także 4 mikroregiony:

- Kotlina Turoszowska (332.251);
- Przełomowa Dolina Nysy (332.252);
- Obniżenie Zawidowskie (332.253);
- Przedgórze Izerskie (332.261).

Mezoregiony Obniżenia Żytawsko – Zgorzeleckiego i Pogórza Izerskiego graniczą bezpośrednio z:

- Pogórzem Zachodniołużyckim (Westlausitzer Vorberge) – od zachodu;
- Niziną Łużycką (Lausitzer Heide) – od północnego – zachodu;
- Borami Dolnośląskimi – od północnego – wschodu;
- Pogórzem Kaczawskim – od wschodu;
- Górami Kaczawskimi – od południowego – wschodu;

- Kotliną Jeleniogórską – od południowego – wschodu;
- Górami Izerskimi – od południa;
- Kotliną Liberecką (Liberecka kotlina) – od południa;
- Górami Żytawskimi (Zittauer Gebirge) – od południowego – zachodu.

Odległość z Bogatyni do stolicy województwa Wrocławia wynosi 192 km. Ponadto do:

- Zgorzelca – 32 km;
- Poznania – 277 km;
- Świnoujścia – 443 km;
- Krakowa – 446 km;
- Warszawy – 534 km;
- Gdańska – 582 km.

Rysunek 1. Położenie administracyjne Gminy Bogatynia.

Na terenie gminy funkcjonują 3 przejścia graniczne z Niemcami:

1. Krzewina – Ostritz (turystyczne);
2. Sieniawka – Zittau (osobowe i towarowe);
3. Porajów – Zittau (osobowe);

oraz 3 z Republiką Czeską:

1. Lutogniewice – Andelka (turystyczne);
2. Bogatynia – Kunratice (osobowe);
3. Porajów – Hradek (turystyczne).

Ponadto odległość z Bogatyni do najbliższych, większych drogowych przejść granicznych wynosi:

- Słowacja (Zwardoń) – 460 km;
- Rosja (Bezledy) – 680 km;
- Ukraina (Korczowa) – 694 km;
- Białoruś (Terespol) – 724 km;
- Litwa (Ogrodniki) – 832 km.

1.2. Położenie administracyjne

Po wdrożeniu reformy administracyjnej, od 1 stycznia 1999 roku gmina miejsko – wiejska Bogatynia wchodzi w skład województwa dolnośląskiego oraz powiatu zgorzeleckiego. Graniczy z gminą miejsko - wiejską Zgorzelec – od północy; Republiką Czech – od wschodu i południa; Republiką Federalną Niemiec – od zachodu.

Łączna długość granic okalających gminę wynosi 64 km, w tym 60,2 km czyli 94 % to granice państwowe. Siedzibą urzędu jest położone w południowo – wschodniej części gminy miasto Bogatynia. Poza miastem w skład gminy wchodzi 13 sołectw. Należą do nich: Krzewina, Lutogniewice, Bratków, Posada, Działoszyn, Wyszaków, Wolanów, Opolno Zdrój, Jasna Góra, Białopole, Sieniawka, Porajów i Kopańczów. Gęstość sieci osadniczej mierzona liczbą miejscowości na 100 km² powierzchni wynosi 11,76. Jest to wartość wyższa od wskaźnika charakteryzującego powiat zgorzelecki, wynoszącego 9,90 oraz niższa od średniej dla województwa dolnośląskiego, który wynosi 15,00.

1.3. Klimat

Klimat gminy podobnie jak całej polski jest przejściowy, kontynentalno – morski, kształtowany na przemian przez masy powietrza napływające z Oceanu Atlantyckiego lub wschodniej Europy i Azji. W skali kraju według W. Okołowicza i D. Martyn (1979) gmina Bogatynia wchodzi w skład regionu klimatycznego sudeckiego, ze słabym wpływem gór i wzniesień. Natomiast według A. Wosia (1999) gmina położona jest w regionie dolnośląskim zachodnim. Niezależnie od podziałów rejon gminy należy do cieplejszych w Polsce i charakteryzuje się: przewagą wpływów oceanicznych, mniejszymi od przeciętnych amplitudami temperatur, wczesną wiosną, długim ciepłym latem, łagodną i krótką zimą oraz malejącymi opadami w kierunku centrum kraju.

Reprezentatywne dla gminy Bogatynia będą dane charakteryzujące klimatyczny region dolnośląski jako całość. Według pomiarów średnia temperatura roczna z wielolecia 1951 – 1980 wynosi około 8,2°C; stycznia (-1,9 °C), a lipca 17,8 °C. W skali roku średnia liczba dni przymrozkowych, to jest takich, w których temperatura powietrza może wynieść 0 °C wynosi 86, dni mroźnych z ujemną temperaturą powietrza w ciągu całej doby jest 29, zaś dni ciepłych z temperaturą minimalną powyżej 0 °C jest 250. Izoamplitudy roczne kształtują się na poziomie 19 – 20 °C.

Tabela 1. Czas trwania termicznych pór roku oraz daty przejścia średniej dobowej temperatury przez określone progi termiczne dla regionu klimatycznego dolnośląskiego.

Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (T. Niedźwiedź, D. Limanówka, 1992).

Pora roku	Charakterystyka termiczna	Czas trwania – liczba dni	Data przejścia
Przedwiośnie	$0\text{ }^{\circ}\text{C} < t \leq 5\text{ }^{\circ}\text{C}$	34	22 II
Wiosna	$5\text{ }^{\circ}\text{C} < t \leq 15\text{ }^{\circ}\text{C}$	65	28 III
Lato	$t \geq 15\text{ }^{\circ}\text{C}$	93	1 VI
Jesień	$5\text{ }^{\circ}\text{C} < t \leq 15\text{ }^{\circ}\text{C}$	68	1 IX
Przedzimie	$0\text{ }^{\circ}\text{C} < t \leq 5\text{ }^{\circ}\text{C}$	57	8 XI
Zima	$t \leq 0\text{ }^{\circ}\text{C}$	64	19 XII

Z powyższej tabeli wynika, że okres kiedy średnia temperatura dobowa kształtuje się w granicach od $5\text{ }^{\circ}\text{C}$ wzwyż trwa tutaj przez około 226 dni, w tym powyżej $15\text{ }^{\circ}\text{C}$ przez 93 dni, natomiast okres ze średnią temperaturą dobową poniżej $5\text{ }^{\circ}\text{C}$ trwa 155 dni, w tym poniżej $0\text{ }^{\circ}\text{C}$ przez 64 dni w roku.

Tabela 2. Temperatura powietrza dla regionu dolnośląskiego. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 ($^{\circ}\text{C}$).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
średnie	-1,9	-0,9	2,7	7,9	12,7	16,7	17,8	17,2	13,5	8,7	4,1	0,3
najwyższe	3,8	3,1	6,4	11,5	15,2	19,0	20,4	19,4	16,5	11,8	7,8	3,9
najniższe	-9,7	-12,0	1,3	5,2	10,3	14,4	15,3	15,2	11,2	6,2	0,1	-6,5

Tabela 3. Rozkład średnich temperatur powietrza dla regionu dolnośląskiego. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Temperatura	Wartość w $^{\circ}\text{C}$
Średnia roczna	8,2
Średnia stycznia	-1,9
Średnia lipca	17,8
Izoamplituda roczna	19,7

Suma rocznego opadu wynosi 600 – 700 mm, w tym półrocza chłodnego (listopad – kwiecień) około 200 – 250 mm. Opady półrocza ciepłego (maj – październik) osiągają 400 – 450 mm. Pierwszy śnieg pojawia się około połowy listopada, a ostatni na przełomie marca i kwietnia. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez 45 – 65 dni. Jej grubość waha się w przedziale 15 – 20 cm. Okres występowania pokrywy śnieżnej przerywany jest częstymi odwilżami. W tym czasie opad zimowy stanowi deszcz.

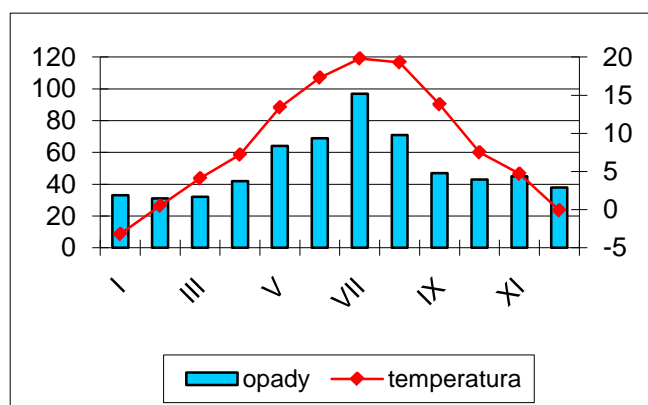
Tabela 4. Średnie miesięczne wartości opadów dla regionu dolnośląskiego. Dane za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
wartość w mm	33	31	32	42	64	69	97	71	47	43	45	38

Tabela 5. Sumy opadów dla regionu dolnośląskiego. Dane za lata 1951 – 1980.

Opady	Wartość
Suma roczna	600 – 700 mm
Suma półrocza chłodnego	200 – 250 mm
Suma półrocza ciepłego	400 – 450 mm
Grubość pokrywy śnieżnej	15 – 20 cm

Wykres 1. Rozkład średnich temperatur oraz sum opadów dla regionu dolnośląskiego w latach 1951 – 1980.

Na podstawie danych za lata 1951 – 1980 średnia liczba dni pogodnych (zachmurzenie $\leq 20\%$) w roku wynosi 41, a pochmurnych (zachmurzenie $\geq 80\%$) 118 i jest jedną z najmniejszych w Polsce. Mgła pojawia się średnio przez około 50 dni w roku, zaś mgła całodzienna przez około 3 do 5 dni w roku. Usłonecznienie przekracza w roku 1400 godzin. Dni z burzą jest przeciętnie około 20 w roku.

Najczęstsze wiatry wieją z sektorów: północnego, zachodniego i południowego. Stanowią około 70 % częstości wiatru. Ich średnia prędkość oscyluje w granicach 3,3 m/s. Średnia roczna liczba dni w okresie 1951 – 1985 (T. Niedźwiedź, J. Paszyński, D. Czekerda, 1994) z wiatrem bardzo silnym (prędkość powyżej 15 m/s) wynosi 2, z wiatrem silnym (prędkość od 10 do 15 m/s) wynosi około 20 – 30, zaś średnia roczna częstość występowania ciszy i słabego wiatru (prędkość poniżej 2m/s) wynosi około 60 % dni w roku.

Tabela 6. Prędkość wiatru w regionie dolnośląskim. Wartości średnie za lata 1951 – 1965 (m/s).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
prędkość	3,9	3,7	3,7	3,3	3,1	3,0	3,0	2,8	3,0	2,8	3,5	3,6

Okres wegetacyjny jest jednym z najdłuższych w Polsce i trwa średnio przez około 226 dni. Początek robót polnych przypada na drugą dekadę marca. Reasumując, warunki klimatyczne panujące na terenie gminy są bardzo korzystne, sprzyjają rozwojowi rolnictwa oraz pozwalają na osiągnięcie wysokiego komfortu osiedlania.

Istotnym czynnikiem kształtującym mikroklimat regionu jest występowanie odkrywki węgla brunatnego. Istnienie wyrobisk sprzyja utrzymywaniu się nocą zastoisk chłodnego powietrza na ich dnie. Latem temperatura powietrza w spągu wyrobiska jest o 2 – 3 °C wyższa w ciągu dnia i o 4 °C w nocy w stosunku do otoczenia odkrywki. Zimą spąg jest chłodniejszy o 5 – 7 °C od północnych ścian odkrywki.

1.4. Geologia

1.4.1. Budowa geologiczna

Budowę geologiczną obszaru gminy Bogatynia opracowano na podstawie Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000, arkusze: Bogatynia nr 792 (PIG, 2004) oraz Grabiszyce Górne nr 793 (PIG, 2004).

Obszar arkusza Bogatynia (792) oraz zachodniej części arkusza Grabiszyce Górne (793) znajduje się w obrębie masywu karkonosko – izerskiego pomiędzy blokiem karkonosko – izerskim a blokiem łużyckim. Obszar ten położony jest na przedłużeniu rowu kruszcogórskiego i należy do dwóch jednostek strukturalnych niższego rzędu: niecki żytawskiej i zrębu Działoszyna, oddzielającego tę depresję od leżącej dalej ku północnemu – wschodowi niecki berzdorfsko – radomierzyckiej.

Podłoże krystaliczne niecki żytawskiej i elewacje na jej obrzeżeniu są zbudowane z eokambryjskich skał kompleksu łużycko – izerskiego, składającego się ze skał plutonicznych, wulkanicznych i metamorficznych. W południowo – zachodniej części obrzeżenia niecki występują ponadto relikty pokrywy paleozoicznej (Berezowski, 1972, Berezowski, 1973, Berezowski, Berezowska, 1962). Skały plutoniczne są reprezentowane przez dwa rodzaje granitoidów, zwane granitami rumburskimi i granitami zawidowskimi. Granity rumburskie to granitoidy o strukturze porfirowatej, natomiast granity zawidowskie mają charakter granodiorytów, lokalnie zgnejsowanych. Obok nich występują diorytoidy, grejzeny i kwarcolity. Skały te w znacznej części uległy procesom metamorfizmu, prowadzącym do powstania granitognejsów, gnejsów, łupków krystalicznych i kataklazytów. Występują one powszechnie na południe od linii Zgorzelec – Siekierczyn (Kozłowska – Koch, 1965).

Zmetamorfizowane skały osadowe podłoża paleozoicznego, występujące na południowo – wschodnim obrzeżeniu niecki żytawskiej są wykształcone głównie w postaci fyllitów. Przedkenozoiczne skały wulkaniczne i subwulkaniczne, występujące na zrębie Gór Izerskich i na zrębie Działoszyna są reprezentowane przez metabazyty, mikrogranity i mikrogranodioryty, aplity i diabazy. Na utworach podłoża krystalicznego spoczywają wulkaniczne i piroklastyczne utwory trzeciorzędowej formacji wulkanicznej, bardzo powszechne na omawianym obszarze. Są to skały wulkaniczne typu: nefelinitów oliwinowych, bazaltów toleitowych, fonotefrytów, mugearytów, trachitów kwarcowych i latytów (Szymkowiak, Panasiuk, 1985). Skałom wulkanicznym

towarzyszą powszechnie utwory piroklastyczne, występujące stratygraficznie w tej samej pozycji co wulkanity.

Zapadlisko tektoniczne niecki żytawskiej jest wypełnione przez grubą serię trzeciorzędowych osadów klastyczno – ilastych z pokładami węgla brunatnego, których miąższość przekracza 350 m (Bieniewski, 1966). Osady te nie występują poza obszarem niecki. Podłoże niecki oraz osady asocjacji brunatnowęglowej są rozcięte i przemieszczone wzdłuż gęstej sieci dyslokacji tektonicznych (Kasiński, Panasiuk, 1987).

W profilu osadów można tutaj wyróżnić cztery podstawowe cykle sedymentacyjne (Kasiński, 2000). W spągu każdego z nich występuje z reguły pakiet skał gruboklastycznych lub średnioklastycznych, przechodzących ku górze stopniowo w skały mułkowo – ilaste. W stropie cyklu występuje przeważnie pokład węgla brunatnego. Poszczególne cykle sedymentacyjne różnią się od siebie miąższością elementów, a często także grubością ziarna skał budujących człon klastyczny. W stropie dwóch sekwencji występują pokłady węgla brunatnego znacznej miąższości, stanowiące podstawę działalności eksploatacyjnej kopalni „Turów”. W południowej części niecki żytawskiej pokład górny rozszczepia się na dwa pokłady (pokład II i III). Miąższość obu tych pokładów maleje systematycznie ku południu, a jednocześnie rośnie miąższość rozdzielającego je przerostu, osiągając w strefie wyklinowania pokładu III w polu „Turów III” wartość 55 m. Pokłady węgla w części północnej i zachodniej arkusza Bogatynia (792) występują bardzo płytko. Strop górnego pokładu występuje miejscami tylko kilka metrów poniżej powierzchni terenu, a zapadają najgłębiej w centralnej części arkusza Bogatynia (792) w strefie depresji Rybarzowic. Strop pokładu górnego leży tutaj na głębokości około 190 m p.p.t., a strop pokładu dolnego na głębokości około 235 m p.p.t. Pokład dolny na południowym skraju arkusza Bogatynia (792) jest zrzucony wzdłuż równoleżnikowego uskoku na głębokość ponad 300 m p.p.t.

W całym profilu osadów trzeciorzędowych asocjacji brunatnowęglowej często występują poziomy konkrecje sydereytowych. Lokalnie pojawiają się także pakiety klastycznych utworów sydereytowych, osiągające miejscami znaczne miąższości. W południowo – zachodniej części niecki wzrasta udział utworów gruboklastycznych, związanych ze strefą stożka, rozwijającego się u stóp zrębu Gór Izerskich, aktywnego tektonicznie w czasie sedymentacji (Kasiński, 1977). Wiek osadów trzeciorzędowych niecki żytawskiej można określić na dolny i częściowo środkowy miocen (Kasiński, Ziemińska – Tworzydło, 1988), choć jej najniższa część jest zapewne górno-oligocena. W najwyższej części profilu występuje kompleks osadów klastycznych o różnej frakcji, z podrzędnymi wkładkami osadów ilastych. W osadach tego kompleksu nie występują pokłady i ławice węgla brunatnego, a utwory zawęglone pojawiają się sporadycznie. Osady te reprezentują szeroko rozprzestrzenioną w Polsce południowo – zachodniej formację Gozdnicy.

Utwory czwartorzędowe są reprezentowane przez osady plejstoceny, a w dolinach rzecznych także holoceny. Utwory plejstocenu na obszarze niecki żytawskiej przykrywają cienką pokrywą niżejległe utwory kenozoiczne. Miąższość tych osadów nie przekracza na ogół kilku metrów, a w niektórych rejonach, przede wszystkim w północno – wschodniej części basenu, nie występują w ogóle. Wśród utworów czwartorzędowych dominują utwory wodnolodowcowe (piaski, żwiry i mułki) oraz gliny morenowe zlodowaceń południowopolskich. Zlodowacenia te osiągnęły swój maksymalny zasięg w rejonie Hradka nad Nysą i oparły się o północne stoki Gór

Izerskich (Kasiński i inni, 1997). Najstarszymi osadami czwartorzędowymi są gliny spływów błotnych. Miąższość pokrywy glin spływów błotnych w rejonie Opolna Zdroju wynosi maksymalnie około 7 m, a średnio około 3 m. Gliny te zbudowane są z substancji ilasto – mułkowej o zmiennej zawartości frakcji piaszczystej, w której tkwią liczne okruchy kwarcu, gnejsów i granitognejsów.

Osady wodnolodowcowe podścielające gliny morenowe występują w formie izolowanych płatów. Największą miąższość (40 – 50 m) osiągają one w rejonie Rybarzowic. Lokalnie w rejonie miejscowości Wigancice Żytawskie wśród osadów wodnolodowcowych występują żwiry z głazami o średnicy do 2 m. W obrębie glin morenowych występują licznie zarówno głązy skał lokalnych jak i granitoidów skandynawskich. Maksymalny zasięg zlodowaceń południowopolskich dokumentują piaski i żwiry tarasów kemowych na zboczach Gór Izerskich, sięgające do wysokości około 420 m n.p.m. w okolicach Opolna Zdroju i Markocic. Miąższość tych osadów sięga 10 m.

Wzdłuż doliny Nysy Łużyckiej występują lokalnie osady zasypania rzeczno, związane ze zlodowaczeniem Warty i zlodowaczeniami północnopolskimi. W okresie ostatniego zlodowacenia powstały również zachowane płyty utworów pyłowych o charakterze lessów. Osady holocenu występują przede wszystkim w dolinach rzek. Największe miąższości, rzędu kilkudziesięciu metrów, osiągają klastyczne osady holocenu wypełniające dolinę Nysy Łużyckiej. W dolinach mniejszych rzek miąższości osadów klastycznych są znacznie mniejsze. Obok nich występują mady, a podrzędnie także namuły organiczne i torfy. Do utworów czwartorzędowych o bliżej nieokreślonym wieku należy zaliczyć także większość wietrzeniowych utworów deluwialnych, przykrywających skały magmowo – metamorficzne obrzeżenia niecki żytawskiej.

Złóża kopalin

Na obszarze gminy występują 3 udokumentowane złoża kopalin. Są to złoża: kopaliny podstawowej – węgla brunatnego „Turów” oraz kopalin pospolitych – surowców ilastych ceramiki budowlanej „Wolanów” i bazaltu „Wojtek”.

Złoże węgla brunatnego „Turów” znajduje się pomiędzy miejscowościami: Trzciniec, Zatonie, Bogatynia, Opolno Zdrój, Kopaczów i Porajów. Złoże jest udokumentowane w kategorii A + B (Siata, 2003). Jego powierzchnia wynosi 1673,3 ha. W złożu udokumentowano trzy pokłady węgla, których średnia miąższość jest następująca: pokład I – 14,72 m, pokład II – 19,53 m i pokład III – 6,98 m. W nadkładzie pokładu III występują gruboklastyczne utwory pliocenu oraz kompleks przeławień piaszczysto – mułkowych z cienkimi wkładkami węgla brunatnego. Stosunek grubości nadkładu do miąższości złoża (N/Z) wynosi średnio: dla pokładu I – 2,08 i dla pokładu II – 2,63. Węgiel brunatny ze złoża „Turów” jest węglem energetycznym dobrej jakości o podwyższonej zawartości siarki. Zgodnie z dokumentacją geologiczną zasoby węgla brunatnego według stanu na dzień 31.12.2002 roku wynoszą 516532 tys. ton. Złoże jest konfliktowe dla środowiska ze względu na znaczące przeobrażenie powierzchni terenu, zmiany krajobrazowe, zmiany stosunków wodnych oraz zapylanie i hałas. Podstawowe parametry jakościowe węgla prezentuje poniższa tabela.

Tabela 7. Gmina Bogatynia – podstawowe średnie parametry jakościowe węgla brunatnego w złożu „Turów”.

Pokład węgla	Wartość opałowa przeliczona na stan roboczy (MJ/kg)	Zawartość popiołu przeliczona na stan suchy (%)	Zawartość siarki przeliczona na stan roboczy (%)
I	9,729	20,72	0,28
II	9,523	21,55	0,71
III	9,070	25,85	0,62

Złoże bazaltu „Wojtek” znajduje się na wschód od Markocic (obecnie część miasta Bogatynia). Według karty rejestracyjnej (Jerzmański, Chudowski, 1963) jego powierzchnia wynosi 6,2 ha, średnia miąższość 10,0 m, średnia grubość nadkładu – 0,2 m i średnia zawartość N/Z – 0,02. Średnie parametry jakościowe kruszywa są następujące: gęstość – 2,77 Mg/m³, wytrzymałość na ściskanie – 137, MPa, zawartość związków siarki – poniżej 0,5 %. Przydatność kopaliny określono jako surowiec do produkcji kruszywa łamanego. Złoże jest mało-konfliktowe w stosunku do chronionych elementów środowiska.

Zlokalizowane w północno – wschodniej części gminy złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej „Wolanów” udokumentowane zostało kartą rejestracyjną (Śliwa, 1960) w obrębie czwartorzędowych glin zwałowych i iłów mioceńskich, występujących pod nadkładem piasków zaglinionych i gleby o grubości 0,2 – 1,5 m, średnio 0,3 m. Łączna powierzchnia złoża, udokumentowanego w dwóch polach wynosi 8,8 ha. Stosunek grubości nadkładu do miąższości złoża (N/Z) wynosi 0,02 – 1,17, średnio 0,2. Podstawowe średnie parametry jakościowe kopaliny są następujące: woda zarobowa względna – 19,4 %, skurczliwość wysychania – 3,2 %, wytrzymałość na ściskanie próbek wypalonych w temperaturze 950 °C – 13,8 MPa, nasiąkliwość po wypaleniu w temperaturze 950 °C – 17,3 %. Kopalina jest przydatna do produkcji wyrobów ceramiki czerwonej, a po części także wyrobów kamionkowych i wyrobów grubościennych. Złoże jest mało-konfliktowe w stosunku do chronionych elementów środowiska.

Tabela 8. Gmina Bogatynia – charakterystyka złóż kopaliny.

Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Stan zagospodarowania	Zastosowanie kopaliny	Przyczyny konfliktowości złoża
Turów	Wb	G	E	GI, U, W
Wojtek	β	N	Sd	-
Wolanów	g(gc), i (ic)	N	Scb	-

Wb – węgiel brunatny, β – bazalty, g(gc) – gliny ceramiki budowlanej, i(ic) – iły ceramiki budowlanej; G – zagospodarowane, N – niezagospodarowane; E – kopaliny energetyczne, Sd – surowce drogowe, Scb – surowce ceramiki budowlanej; GI – ochrona gleb, U – ogólna uciążliwość dla środowiska, W – ochrona wód podziemnych.

1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalin

Na obszarze gminy Bogatynia wyznaczono na podstawie analizy archiwalnych materiałów geologicznych cztery obszary perspektywiczne dla występowania granitów, trachitów, bentonitów (zwietrzelin bazaltowych) i kopaliny skaleniowej oraz trzy obszary prognostyczne dla występowania trachitów, rud toru i kopaliny skaleniowej. W niektórych sytuacjach przebieg granic obszarów perspektywicznych i prognostycznych został skorygowany na podstawie danych z regionalnego opracowania „Bilans zasobów perspektywicznych i prognostycznych ...” (Stachowiak, i in., 2004).

Obszary perspektywiczne granitów związane są z występowaniem skał granitoidowych w rozległym masywie położonym w północnej części gminy, na zachód od Działoszyna do granicy państwowej oraz we wschodniej części gminy w rejonie Wiggancic (Berezowski, 1972). Skały te były w okresie przedwojennym przedmiotem lokalnej eksploatacji. W omawianym rejonie występują one pod niewielkim nadkładem utworów czwartorzędowych i osadów deluwialnych nieokreślonego wieku (Sachanbiński, Czerwiński, 1969).

Obszar perspektywiczny trachitów położony jest na południowy – zachód od Opolna Zdroju. Skały te odsłaniają się na powierzchni lub występują pod niewielkim nadkładem glin deluwialnych o średniej miąższości 5 m. Utwory te były przedmiotem wstępnych badań geologicznych (Kozłowski, Skiba-Wyderko, 1966).

W rejonie Markocic znajduje się obszar występowania ilów zwietrzelinowych, które rozpoznane zostały osiemnastoma otworami wiertniczymi do maksymalnej głębokości 30 m, wykonanymi w ramach rozpoznania mineralizacji Th (Jęczmyk i in., 1982), wykorzystanych w badaniach zwietrzelin bazaltowych w regionie dolnośląskim (Kościówko i in., 1985). W sensie litologicznym są to występujące in situ i redeponowane zwietrzeliny bazaltów, tufów, trachitów oraz granitoidów i gnejsów. Wyniki badań mineralogicznych wskazują, że w omawianym obszarze dominują zwietrzeliny typu kaolinitowego oraz koalinitowo – smektytowego, rzadziej smektytowego. Wykonane wskaźnikowe badania technologiczne kilku prób zwietrzelin smektytowych wykazały ich przydatność w produkcji ziem odbarwiających i koagulantów, a po pewnej przeróbce także w odlewnictwie. Ze względu na dużą zmienność występujących zwietrzelin nie określono granic obszaru perspektywicznego.

Na południowym skraju zrębu Działoszyna, w rejonie Zatonia, wyznaczono obszar perspektywiczny występowania surowców kwarcowo – skaleniowych, związanych z wychodnią dużej żyły pegmatytowej o orientacji SSW – NNE (Śliwa, 1969).

Obszar prognostyczny występowania skał wulkanicznych (trachitów i fonolitów) położony jest na południowy – wschód od Opolna Zdroju. Skały te występują pod niewielkim nadkładem o średniej miąższości 5 m, a miejscami bezpośrednio pod warstwą gleby. Były one objęte pracami geologicznymi, które zakończono sprawozdaniem (Stachowiak, 1974). Stwierdzone parametry jakościowe trachitów i fonolitów z omawianego rejonu pozwalają na określenie przydatności tych skał jako surowiec skaleniowy do produkcji porcelany i narzędzi ściernych oraz kruszywa łamanego do celów drogownictwa (Kozłowski, Skiba-Wyderko, 1966). Powierzchnia tego obszaru wynosi 15,5 ha.

W rejonie Markocic wyznaczono obszar prognostyczny występowania surowca skaleniowego, który stanowią granitoidy alkaliczne (Szepietowska, 1977, Kościówko, 1987). Wyniki badań wskazują, że surowiec ten może znaleźć zastosowanie do produkcji porcelany i narzędzi ściernych, a analiza opłacalności jego eksploatacji powinna uwzględniać występowanie w pobliżu rud toru. Powierzchnia tego obszaru wynosi 10,5 ha.

Pomiędzy miejscowościami Markocice i Jasna Góra zlokalizowany jest obszar prognostyczny związany z występowaniem bogatej mineralizacji toru i pierwiastków towarzyszących (pierwiastki ziem rzadkich: itr, neodym, cer, dysproz i samar oraz niob i uran – Jęczmyk i in., 1982). Rudy toru występują głównie w postaci ferrotorytu i brockitu, związanego z szeregiem stromo zapadających żył pegmatytowych w otaczających sjenitach i granitoidach wysokopotasowych. Średnia zawartość toru wynosi 0,121 %. Rudom toru towarzyszy także surowiec skaleniowy. Powierzchnia tego obszaru wynosi 2,3 ha.

Geomorfologia

Ukształtowanie terenu na obszarze gminy jest zróżnicowane. Kotlina Turoszowska, wchodząca w skład Obniżenia Żytawsko – Zgorzeleckiego, jest kotliną śródgórską o nieco falistym dnie i deniwelacjach nieprzekraczających 95 m. Wysokości bezwzględne dna kotliny wahają się w granicach 215 – 300 m n.p.m. Charakterystycznym elementem krajobrazu w południowo – wschodniej części Kotliny Turoszowskiej są ostańce bazaltowe. Eksploatacja węgla brunatnego w kopalni odkrywkowej „Turów” spowodowała powstanie głębokich, nawet do 300 m, wyrobisk oraz wysokich hałd płonnego urobku (Kondracki, 1998). Trwałą częścią krajobrazu gminy stało się byłe zwałowisko zewnętrzne kopalni „Turów” (obecnie zalesione), znajdujące się na północ od Bogatyni. Jego wysokość bezwzględna wynosi ponad 220 m. Odkrywka razem z obszarem zwałowiska tworzy obraz specyficznego krajobrazu górniczo – przemysłowego.

Na północ od Kotliny Turoszowskiej rozciąga się Grzbiet Działoszyna, należący do Przedgórze Izerskiego, który na północnym wschodzie osiąga 378,5 m n.p.m. – wulkaniczny masyw Góry Świniec. Obszar ten rozczłonkowany jest młodymi dolinami wciosowymi o stromych zboczach i głębokościach sięgających 20 – 40 m. Wznosi się on od 50 do 150 m ponad dnem Kotliny Turoszowskiej.

Na terenie gminy leży także najdalej na zachód wysunięty fragment Gór Izerskich. Tutaj deniwelacje dochodzą do 250 m, a wysokości bezwzględne osiągają wartości 350 – 640 m n.p.m. Najwyżej położonym punktem w gminie jest kulminacja „Graniczny Wierch” o wysokości 642,8 m n.p.m.

Hydrologia

1.6.1. Wody podziemne

Obszar gminy Bogatynia według podziału proponowanego przez autorów Mapy Hydrogeologicznej Polski w skali 1:200000 (Michniewicz i inni, 1982, 1983), leży w obrębie podregionu izersko – karkonoskiego (region sudecki). Ponadto na obsza-

rze objętym działalnością górniczą wydzielono jednostkę niższego rzędu – rejon Turaszowa.

Na omawianym obszarze występują trzy piętra wodonośne:

- czwartorzędowe;
- trzeciorzędowe;
- proterozoiczne.

Czwartorzędowe piętro wodonośne związane jest z wystąpieniami piaszczysto – żwirowych osadów współczesnych koryt rzecznych oraz z piaskami i żwirami pochodzenia wodnolodowcowego, częstokroć pod nakładem i z przewarstwieniami glin. W ich obrębie występują wody o zwierciadle swobodnym lub słabo napiętym. Zwierciadło statyczne stabilizuje się na głębokościach od kilkudziesięciu centymetrów do około 3 metrów, a sporadycznie poniżej 10 metrów. Strop utworów wodonośnych nawiercić można na głębokościach od około 2 do prawie 10 m. Miąższość utworów wodonośnych waha się od kilku do około 20 m. Wydajności potencjalne pojedynczych studni są z reguły niskie, rzędu kilku m³/h. Wody występujące w obrębie tego piętra są z reguły średnio twarde i twarde, choć lokalnie mogą być nawet bardzo twarde (14,32 mval/dm³ - Bogatynia). Ich pH oscyluje z reguły od 6,5 do 7,5, choć w okolicach Bogatyni nawiercono wody o pH poniżej 6, przy normie dla wód pitnych 6,5 – 8,5. Zawartość suchej pozostałości dochodzi do 700 mg/ dm³, choć może ona przekraczać w poszczególnych przypadkach 1100 mg/ dm³ (Bogatynia). Ponadto badania wykazały obecność jonów: magnezu – do 32,4 mg/ dm³, wapnia – do 86,4 mg/ dm³, chloru – do 67,4 mg/ dm³, amonowych – do 45,0 mg/ dm³, azotynowych – do 0,255 mg/ dm³, azotanowych – do 0,26 mg/ dm³, siarczanowych – poniżej 200 mg/ dm³. Ta ostatnia wartość stanowi górną granicę normy dla wód pitnych. Ponadto w większości stwierdzonych przypadków dość znacznie przekraczane były normy obowiązujące dla żelaza i manganu. W przypadku żelaza były to ilości rzędu nawet kilkunastu mg/ dm³, natomiast manganu około 2,5 mg/ dm³.

Trzeciorzędowe piętro wodonośne związane jest z występowaniem w obrębie utworów ilastych oraz ilasto mułkowych przewarstwień i soczew piaszczysto – żwirowych. Można je nawiercić na głębokościach od około 10 do ponad 50 m. Ich miąższość waha się od kilkudziesięciu centymetrów do kilku metrów. Zwierciadło wody ma charakter napięty, a stabilizuje się kilka metrów poniżej poziomu terenu. Uzyskiwane wydajności nie przekraczały z reguły kilku m³/h, przy deprersjach przekraczających 10 m. Wody tego piętra mają charakter od miękkich do twardych, pH jest nieco obniżone – od 6,0 do 7,0. Mają one dość niską mineralizację – do 500 mg/ dm³. Zawartość podstawowych składników stałych przedstawia się następująco – jony: magnezu – do 38,4 mg/ dm³, wapnia – do 98,6 mg/ dm³, chloru – do 273,0 mg/ dm³, amonowe – do 0,06 mg/ dm³, azotynowe – do 0,006 mg/ dm³, azotanowe – do 5,0 mg/ dm³, siarczanowe – do 334,0 mg/ dm³, a także żelazo – do 2,1 mg/ dm³ i mangan – do 0,005 mg/ dm³.

Piętro proterozoiczne jest bardzo słabo rozpoznane i nie ma większego znaczenia użytkowego. Można stwierdzić, że wody występować mogą w przypowierzchniowej strefie zwietrzelinowej bądź też na głębokościach kilkudziesięciu metrów, w obrębie spękanego górotworu. Wydajności nie powinny przekraczać kilku m³/h, przy znacznych depresjach. Możliwe jest tu jednak napotkanie wód o znacznej mineralizacji i podniesionej temperaturze w rejonach występowania zluźnień i nieciągłości

tektonicznych. Świadczy o tym wypływ w obrębie wyrobiska kopalni „Turów” wód o temperaturze 24 – 27 °C i mineralizacji dochodzącej do 4,2 mg/ dm³. Są to wody typu HCO₃–Na z wysoką zawartością fluoru – do 14,5 mg/ dm³, obecnością CO₂ – do 0,2 mg/ dm³ oraz krzemionki – do 3,44 mg/ dm³ (Sztuk, 1986).

Generalnie system hydrogeologiczny terenu gminy został zaburzony wskutek funkcjonowania kopalni odkrywkowej węgla brunatnego. Wskutek przzerwania zwierciadła wód głębinowych istnieje konieczność ciągłego odprowadzania wody z terenu wyrobiska. Średnioroczna ilość wody pompowanej z górotworu wynosi 10 m³/s, a z systemu odwodnienia powierzchniowego wyrobiska odkrywkowego 24 m³/s. Na skutek prowadzonego odwodnienia odkrywki wykształcił się rozległy lej depresyjny w obrębie utworów czwarto – i trzeciorzędowych o powierzchni około 40 km², sięgając swym zasięgiem poza granice kraju.

1.6.2. Główny Zbiornik Wód Podziemnych

Według Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) (Kleczkowski, 1993) na omawianym terenie nie wyróżniono żadnego z głównych zbiorników wód podziemnych.

1.6.3. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Bogatynia położony jest w dorzeczu rzeki Odry, w obrębie zlewni rzeki Nysy Łużyckiej. Nysa Łużycka rozpoczyna swój bieg na terenie Czech. Na długim odcinku zbiera wody spływające potokami z Gór Izerskich i Gór Łużyckich. Do Polski Nysa Łużycka wpływa na wysokości 233 m n.p.m., poniżej miasta Hradek nad Nisou. Rzeka, na całej swej długości w obrębie gminy Bogatynia (25,86 km), stanowi zarazem granicę państwową z Niemcami. Jest to rzeka o zmiennych stanach i przepływach. Wysokie wodostany występują wiosną i jesienią. Minimalne powstają w porze letniej i podczas mroźnych okresów zimowych. Rzeka nie jest uregulowana.

Drugim pod względem długości ciekim jest prawobrzeżny dopływ Nysy Łużyckiej – Miedzianka. Rzeka ta przepływa przez Bogatynię, a następnie w bezpośrednim sąsiedztwie północnej granicy wyrobiska kopalni „Turów”. Koryto rzeki zostało wskutek prac wydobywczych częściowo przesunięte i obetonowane. Na terenie gminy jej długość wynosi 10,7 km. Największym dopływem Miedzianki jest Jasienica, wypływająca na południe od miejscowości Opolno Zdrój. Na północny – wschód od tej wsi wsi płynie ona sztucznym korytem do Bogatyni.

Na obszarze gminy występują też mniejsze ciek wodne:

- potok Okleśna – źródło leży na zachód od wsi Wigancice Żytawskie; odbiera część wód ze skarp i północnego zwałowiska;
- potok Biedzychówka, którego koryto kilkakrotnie przekładano w miarę rozszerzania się odkrywki;
- Krzywa Struga – odwadnia północne przedpole złoża węglowego;
- Potoki: Przepiórka, Ślad, Zatonka, Rybi;
- zbiornik wyrównania dobowego przy Elektrowni „Turów” – 43 tys. m³.

Tabela 9. Gmina Bogatynia – charakterystyka mniejszych cieków wodnych.

Nazwa cieku	Długość cieku na terenie gminy w km
Potok Ziębówka	2,45
Potok Szkło	3,60
Potok Krzywa Struga	5,60
Potok Czerwienica	4,20
Potok Ślad	7,45
Potok Przepiórka	2,45
Potok Ochota	3,00
Potok Lubata	4,95
Potok Okleśna	5,45
Kanał Ulgi w Krzewinie	0,314

Na terenie gminy Bogatynia nie występują naturalne zbiorniki wodne o dużej powierzchni. Do charakterystycznych elementów sieci wodnej gminy należą jedynie mniejsze zbiorniki wodne w postaci stawów, śródpolnych oczek wodnych i wyrobisk poeksploatacyjnych wypełnionych wodą. Są one zasilane głównie wodami powierzchniowymi. Na ogół są płytkie i zarastające. Pełnią nie tylko znaczącą funkcję biocenotyczną, ale stanowią także cenny element urozmaicenia krajobrazu rolniczego. Ponadto w okolicy miasta Bogatynia znajduje się większy sztuczny zbiornik wodny „Zatonie” o objętości 2 mln. m³. Pełni on rolę zasobnika wodnego na użytek BOT Elektrowni „Turów” SA oraz miasta. Zbiornik posiada betonową zaporę o wysokości 40 m.

Należy podkreślić, że decydujący wpływ na kształtowanie się warunków wodnych na obszarze gminy ma działalność górnicza. Zlikwidowane zostały między innymi liczne cieki płynące na obszarze wyznaczonym przez miejscowości: Sieniawka – Opolno Zdrój – Wigancice Żytawskie – Turoszów. Znajdują się tutaj teraz wyrobiska oraz hałdy kopalniane.

Gleby

Wytworzenie się określonych profilów glebowych oraz ich przydatność rolnicza pozostaje w ścisłym związku z budową geologiczną i morfologią danego obszaru. Natomiast skład mineralny i właściwości gleb są uzależnione przede wszystkim od rodzaju skały macierzystej, panującego klimatu i występującej szaty roślinnej.

Na obszarze gminy występują następujące typy gleb:

- bielcowe i pseudobielcowe;
- brunatne właściwe i kwaśne;
- mady;
- gleby bagienne.

Gleby bielcowe wytworzyły się z utworów lessopodobnych, luźnych piasków i glin. Są to gleby urodzajne o dobrych warunkach wilgotnościowych, których najwięk-

sze kompleksy rozciągają się równoleżnikowo od Porajowa do Bogatyni. Na wzniesieniach przeważają gleby słabo zbielicowane, które powstały z piasków pylastych.

Gleby brunatne powstałe z glin zajmują tereny na południowy – wschód i północ od Bogatyni. W strefie podgórskiej koło wsi Jasna Góra, na wyniesieniach Działoszyna i Posady oraz w okolicach Wigancic Żytawskich i Zatonia, gleby te cechuje szkieletowość.

Mady zachowały się w dolinach rzek. Do czasu rekultywacji zwałowiska zewnętrznego były one sukcesywnie przeobrażane przez sedymentację ilastych zawieszin zmywanych ze zwałowiska. Natomiast podmokłe tereny bagienne wykształciły się w obniżeniach terenu na mułach i piaskach.

Pod względem wartości użytkowej przeważającą część gleb zaliczono do III i IV klasy bonitacyjnej (gleby dobre i średnie). Pomiedzy odkrywką „Turów I” a Sieniawką leży płat gleb bardzo dobrych II klasy bonitacyjnej. Ponadto duże płaty gleb płytowych z utworów lessopodobnych występują koło Trzcince. Gleby piaszczyste klasy V i VI (wykształcone na bazie piasków fluwioglacjalnych) leżą na południe od Bogatyni.

Tabela 10. Gmina Bogatynia – struktura gruntów ornych według klas bonitacyjnych.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	-	-
II	109,5	2,79
III a	1199,3	30,56
III b	710,3	18,10
IV a	1037,5	26,43
IV b	367,5	9,36
V	489,3	12,47
VI	11,5	0,29

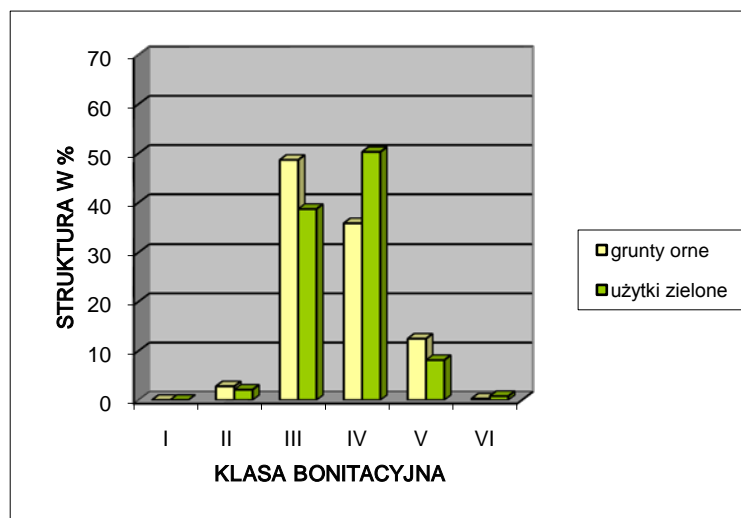
Tabela 11. Gmina Bogatynia – powierzchnia użytków zielonych według klas bonitacyjnych.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	0,1	0,01
II	35,8	2,11
III	656,8	38,69
IV	853,5	50,28
V	137,8	8,12
VI	13,6	0,80

Z powyższego zestawienia wynika, że udział gleb bardzo dobrych i dobrych gruntów ornych, będących w II – III klasie bonitacyjnej wynosi 51,44 %. Gleby średnie IV klasy bonitacyjnej to 35,80 % ogółu, zaś gleby słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią zaledwie 12,76 %. Natomiast udział użytków zielonych będących w I – III klasie bonitacyjnej wynosi 40,80 %, w IV klasie – 50,28 % zaś najslabsze V i VI klasy to 8,92 %.

Wykres 2. Gmina Bogatynia – struktura powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych według klas bonitacyjnych

Tabela 12. Gmina Bogatynia – powierzchnia gruntów ornych według klas bonitacyjnych.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna gruntów ornych – powierzchnia w ha							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Białopole	-	5,6	115,5	33,9	38,5	4,8	6,8	1,7
Biedrzychowice	-	-	1,9	3,1	1,3	0,5	0,6	-
Bogatynia	-	11,6	268,3	86,4	356,4	109,7	118,4	2,1
Bratków	-	-	71,7	72,8	44,6	15,1	12,6	-
Działoszyn	-	-	160,7	95,9	141,2	53,8	95,9	0,8
Jasna Góra	-	-	1,3	3,9	22,7	88,2	139,0	5,9
Kopaczów	-	24,7	140,8	132,0	51,4	2,2	8,5	-
Krzewina	-	-	9,5	9,7	66,8	41,5	41,9	0,1
Lutogniewice	-	-	13,3	82,6	93,6	2,2	13,3	0,9
Opolno Zdrój	-	-	0,1	38,9	89,9	26,8	11,5	-
Porajów	-	8,5	30,5	39,0	20,4	3,0	9,3	-
Posada	-	-	72,8	23,8	36,5	9,5	13,2	-
Rybarzowice	-	53,7	46,5	13,9	31,9	5,2	8,4	-
Sieniawka	-	5,4	54,6	14,4	6,9	0	-	-
Wigancice	-	-	97,0	21,0	14,7	3,6	5,8	-
Wolanów	-	-	33,7	33,2	17,6	0,8	1,4	-
Wyszków	-	-	81,1	5,8	3,1	0,6	2,7	-

Tabela 13. Gmina Bogatynia – powierzchnia użytków zielonych według klas bonitacyjnych.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna użytków zielonych – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Białopole	-	0,7	36,8	8,6	0,3	-
Biedrzychowice	-	-	4,7	2,0	1,1	-
Bogatynia	-	-	101,5	279,0	34,4	2,2
Bratków	-	8,3	49,1	31,9	9,1	-
Działoszyn	-	-	79,8	67,8	20,6	3,4
Jasna Góra	-	4,4	8,9	116,8	8,6	0,8
Kopaczów	-	2,5	61,7	51,1	2,1	-
Krzewina	0,1	7,0	24,1	69,1	28,4	3,1
Lutogniewice	-	-	20,8	48,1	6,1	0,9
Opolno Zdrój	-	-	78,9	59,7	0,2	-
Porajów	-	0,8	13,5	23,5	12,8	0,9
Posada	-	-	50,0	44,1	1,7	1,0
Rybarzowice	-	8,9	24,9	14,4	0,9	-
Sieniawka	-	3,2	26,2	2,9	1,2	0,4
Wigancice	-	-	35,8	18,3	7,6	-
Wolanów	-	-	16,8	8,8	1,3	0,8
Wyszków	-	-	23,3	7,4	1,4	0,1

Warunki podłoża budowlanego

Analizie warunków podłoża budowlanego poddano około 15 % powierzchni arkuszy Bogatynia (792) i Grabiszyce Górne (793) Mapy Geośrodowiskowej Polski (PIG, 2004). Powierzchnia ta pozostała po wyłączeniu z oceny geologiczno – inżynierskiej terenów: występowania złóż kopalin, leśnych, rolnych o glebach klas I – IVa, łąk na glebach pochodzenia organicznego oraz zwartej zabudowy Bogatyni i BOT Elektrowni „Turów”. Z analizy wyłączono również obszar zajęty przez składowisko odpadów mineralnych.

Wyróżniono dwie podstawowe kategorie obszarów:

- warunki korzystne dla budownictwa;
- warunki niekorzystne, utrudniające budownictwo.

Korzystne warunki dla budownictwa występują w miejscach gdzie znajdują się grunty spoiste w stanie twaroplastycznym, półzwartym i zwartym oraz niespoiste żwirowe i piaszczyste w stanie średniozagęszczonym i zagęszczonym oraz gdzie zwierciadło wód gruntowych położone jest na głębokości większej niż 2 m p.p.t. Takie tereny występują głównie w północnej i południowo – wschodniej części gminy Bogatynia w obrębie wychodni skał magmowych i ich zwietrzelin oraz w południowo – zachodniej części gminy na obszarach występowania plejstoceńskich glin zwałowych i piasków czwartorzędowych.

Do rejonów o warunkach niekorzystnych, utrudniających budownictwo należą obszary: występowania gruntów słabonośnych, w których zwierciadło wody gruntowej znajduje się na głębokości mniejszej niż 2 m od powierzchni terenu, tereny zalewane w czasie powodzi i stoki o nachyleniu powierzchni powyżej 12 %. Grunty słabonośne to przede wszystkim grunty organiczne, spoiste w stanie plastycznym i miękkoplastycznym, a także grunty niespoiste, luźne. Obszary takie występują przede wszystkim na północnym i południowym obrzeżeniu niecki żytawskiej. Tarasy zalewowe rzeki Nysy Łużyckiej również zakwalifikowano jako obszary o niekorzystnych warunkach podłoża budowlanego.

Roślinność

1.9.1. Regionalizacja geobotaniczna

Według geobotanicznego podziału Śląska gmina Bogatynia należy do następujących jednostek:

- Państwo: Holarktyka;
- Obszar: Euro – Syberyjski;
- Prowincja: Niżowo – Wyżynna Środkowoeuropejska;
- Dział: Sudety;
- Okręg: Sudety Zachodnie;
- Piętro: podgórze.

Obszar gminy Bogatynia jest w rzeczywistości strefą przejściową pomiędzy Krainą – Kotliną Śląską, a górskim Działem Sudety. Za linię rozgraniczającą te jednostki przyjęto poziomice 300 m n.p.m.

1.9.2. Zbiorowiska nieleśne

Obecny charakter roślinności to efekt przekształceń dokonanych przez człowieka. Obszar gminy Bogatynia to najsilniej zdewastowany fragment pogranicza polsko – niemieckiego. W związku z tym większość obszaru gminy to tereny o bardzo niskich walorach przyrodniczych. Niemniej roślinność nieleśna gminy pełni ważną funkcję przyrodniczą. W obrębie terenów produkcji rolnej do najcenniejszych elementów przyrodniczych zaliczyć należy zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne, a także układy zieleni przydrożnej i obudowy biologicznej cieków. Pełnią one istotne funkcje ekologiczne, krajobrazowe i ochronne. Ekosystemy łąkowe wraz z ekosystemami leśnymi i zadrzewionymi tworzą mozaikę o dużym znaczeniu biocenotycznym – środowiskowym, stanowiąc element urozmaicający krajobraz gminy. Tereny podmokłe i źródłiska występują również u podnóża Granicznego Wierchu. Są to obszary najobfitszego występowania roślinności torfowiskowej i bagiennej: podkolana zielonawego, storczyków, turzycy i jaskrów. Zbiorowiska roślinności wodnej i szuwarowej zajmują niewielkie powierzchnie, reprezentowane przez: moczarkę kanadyjską, trzcinę pospolitą, pałki wodne, mozgę trzcinową oraz rzęsę drobną i żabiściek pływający.

Uzupełnieniem powyższych zespołów roślinności naturalnej jest zieleń urządzona reprezentowana przez: zieleń parkową, cmentarną, przykościelną, a także przez szereg alei i szpalerów przydrożnych oraz zadrzewienia śródpolne i przywod-

ne. W otwartym krajobrazie rolniczej części gminy pełni ona nie tylko funkcję krajobrazowo – estetyczną, ale także ekologiczną, korzystnie wpływającą na mikroklimat oraz walory użytkowe środowiska rolniczego. W zadrzewieniach przeważają takie gatunki jak: topole, wierzby, kasztanowce, jesiony oraz olsze czarne, a także: jarzębina, kruszyna pospolita czy kalina koralowa. W związku z ograniczoną ilością naturalnej zieleni wysokiej na omawianym terenie duże znaczenie ma także zieleń towarzysząca zabudowie oraz zieleń uprawnych sadów i ogrodów.

1.9.3. Lasy

Obecnie teren gminy jest zasoby w obszary leśne. Z jednej strony roślinność leśna została wyeliminowana w związku z górnictwem węgla brunatnego, zaś z drugiej właśnie w kierunku leśnym zostało zrehabilitowane byłe składowisko zewnętrzne kopalni „Turów”. Ogólna powierzchnia lasów na terenie gminy Bogatynia wynosi obecnie 3604 ha, co stanowi 26,47 % jej powierzchni. Tereny leśne są obszarami cennymi pod względem florystycznym, ekologicznym i krajobrazowym. Skupia się w nich większość chronionych i rzadkich gatunków roślin, występujących na terenie gminy.

Większość zbiorowisk leśnych na terenie gminy można zaliczyć do borów mieszanych. Gatunkami budującymi te zbiorowiska są głównie dąb szypułkowy i sosna zwyczajna. Często w różnych proporcjach udział ma także świerk pospolity, brzoza brodawkowata, buk zwyczajny, lipa drobnolistna i inne.

Na dniami i stromych zboczach jarów wpadających do Nysy Łużyckiej oraz w samej dolinie rzeki, na przełomowym odcinku między Trzcińcem i Bratkowem, znaleźć można zbiorowiska zbliżone do grądów oraz buczyny sudeckiej. Bardzo interesujące jest występowanie tutaj lasów zboczowych klonowo – lipowych i klonowo – jesionowych stosunkowo rzadkich w Polsce. Wilgotne dna dolinek potoków i fragmenty aluwii nad samą Nysą Łużycką zajmują wilgotne grądy i łęgi jesionowo – wiązowe oraz płaty podgórskiego łągu jesionowego i łągu olszowego.

Ciepłolubne zbiorowiska leśne z udziałem dziko rosnącego lub zdziczałego ligustru pospolitego i tarniny występują przy nieczynnym kamieniołomie bazaltu w Markocicach. Skaliste ściany kamieniołomu porasta między innymi: rozchodnik biały i wielki, lebiódka pospolita, macierzanka wczesna.

Interesującą odmianą na terenie gminy są lasy położone w okolicach Granicznego Wierchu. Mimo wielu zniekształceń widoczne są tam podobieństwa do zbiorowiska dolnoregłowych Sudetów. Spowodowane jest to położeniem na wysokości od 400 do 650 m n.p.m. i odmiennym, bardziej surowym i wilgotnym klimatem. Występują tutaj fragmenty buczyn oraz znaczne powierzchnie terenów podmokłych ze zdegradowaną roślinnością torfowiskową.

**Tabela 14. Gmina Bogatynia – typy siedliskowe lasów
(Nadleśnictwo Pieńsk, leśnictwa: Posada i Bogatynia).**

Typ siedliskowy lasu	Oznaczenie	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Bór mieszany wyżynny	BMWyż	121,05	6,46
Las mieszany świeży	LMśw	3,75	0,20
Las mieszany wyżynny	LMWyż	1280,36	68,36
Las świeży	Lśw	15,70	0,84
Las wilgotny	LW	7,10	0,38
Las wyżynny	LWYż	444,34	23,72
Ols jesionowy	OLJ	0,80	0,04

Na terenie gminy zdecydowanie dominują siedliska lasowe nad borowymi. Siedliska lasowe stanowią aż 93,54 % ogólnej powierzchni lasów będących w zarządzie Nadleśnictwa Pieńsk – leśnictwa: Posada i Bogatynia. Wśród siedlisk lasowych dominującymi są: las mieszany wyżynny oraz las wyżynny.

**Tabela 15. Gmina Bogatynia – struktura gatunkowa drzew
(Nadleśnictwo Pieńsk, leśnictwa: Posada i Bogatynia).**

Gatunek drzewa	Symbol	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Sosna	So	180,16	9,62
Modrzew	Md	86,43	4,61
Świerk	Św	266,23	14,21
Jodła	Jd	2,25	0,12
Buk	Bk	82,02	4,38
Dąb	Db	240,97	12,86
Klon	Kl	2,70	0,14
Jawor	Jw	25,31	1,35
Jesion	Js	5,41	0,29
Grab	Gb	6,16	0,33
Brzoza	Brz	534,03	28,51
Olcha	Ol	254,61	13,59
Topola	Tp	92,28	4,93
Osika	Os	34,38	1,84
Wierzba	Wb	4,49	0,24
Lipa	Lp	18,57	0,99
Akacja	Ak	37,10	1,98

Drzewa iglaste stanowią 28,57 % ogólnej powierzchni lasów. Dominującym gatunkiem jest tutaj świerk (14,21 % ogólnej powierzchni). Wśród drzew liściastych najbardziej powszechna jest brzoza (28,51 % ogólnej powierzchni), olcha (13,59 %) oraz dąb (12,86 %). Najrzadziej spotykanymi gatunkami drzew w gminie są: jodła (0,12 %), klon (0,14 %), wierzba (0,24 %), jesion (0,29 %), grab (0,33 %) i lipa (0,99 %).

Zwierzęta

Fauna gminy Bogatynia jest typowa dla górzystych terenów kraju, w tym przypadku – Sudetów. Kompleksy leśne umożliwiają swobodne przemieszczanie się zwierzyny, a łąki znajdujące się w dolinach rzecznych tworzą dobre warunki życia dla ptactwa, owadów i drobnych gryzoni.

Występujące w lasach gatunki zwierzyny grubej są reprezentowane przez: sarny, jelenie, daniela i dziki. Wśród zwierzyny drobnej można wyróżnić: lisy, zające, wydry, kuny, tchórze, borsuki i piżmaki. Spotyka się również gronostaje i łasice. Spośród innych ssaków najczęściej spotykane to: jeż, ryjówka malutka, ryjówka aksamitna, nornica ruda, mysz leśna, wiewiórka, kret, nietoperz. Ciekawym zjawiskiem na tym terenie jest pojawianie się kozicy – gatunku typowo wysokogórskiego, który prawdopodobnie w poszukiwaniu pożywienia w okresie zimy zachodzi tutaj z Niemiec.

Urozmaiconą i licznie reprezentowaną grupę stanowią ptaki, żerujące i gniazdujące głównie wzdłuż rzeki Nysy Łużyckiej i jej dopływów oraz przy zbiorniku „Zatonia”. Na terenie miasta i gminy Bogatynia stwierdzono łącznie 112 gatunków ptaków, w tym 104 gatunki lęgowe i 8 przelotowych. Występują tutaj między innymi: krzyżówka, czapla siwa, błotniak stawowy, myszołów, turkawka, sierpówka, język, dzięcioł, skowronek i pliszka. Na terenach rolnych spotkać można bażanty i kuropatwy. Stwierdzono także występowanie przepiórki, bociana czarnego i mysikrólika. Spośród najciekawszych na uwagę zasługują stanowiska kani czarnej, brodzca piskliwego, remiza i czeczotki.

Z gatunków gadów występujących na terenie gminy wymienić należy: jaszczurkę zwinkę, jaszczurkę żyworodną, padalca zwyczajnego i zaskrońca zwyczajnego. Płazy reprezentowane są przede wszystkim przez: żaby, ropuchy, traszki, kumaka nizinnego i grzebiuszkę ziemną.

Fauna ryb ogranicza się do gatunków pospolitych i w dużej mierze utraciła właściwe jej cechy. Na terenie gminy występują: okonie, karpie, leszcze, płocie i szczupaki. W wielu zbiornikach wodnych fauna ryb kształtowana jest przez działalność gospodarczą człowieka. W rzekach duży wpływ na ilość i jakość ryb na zły stan czystości wód płynących. Stwierdzono występowanie tylko dwóch stosunkowo pospolitych gatunków chronionych: śliza i strzebli potokowej.

2. Ochrona środowiska przyrodniczego

Do podstawowych form ochrony przyrody w Polsce należy tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Coraz większe znaczenie mają także użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Formami ochrony indywidualnej są: gatunkowa ochrona roślin i zwierząt oraz pomniki przyrody w rodzaju: pojedynczych drzew, alei, głazów narzutowych, skałek itp., które są akcentami wydatnie wpływającymi na urozmaicenie krajobrazu.

2.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie

Spośród form ochrony przyrody wyszczególnionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. Nr 92 poz. 880) na terenie gminy Bogatynia występuje jedynie: rezerwat przyrody, pomniki przyrody oraz gatunkowa ochrona roślin i zwierząt. Natomiast w bezpośredniej bliskości od granic gminy zlokalizowane są dwa istotne dla tego regionu wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody. Są to:

- na południowy – wschód od granic gminy: Park Krajobrazowy Gór Izerskich na terenie Republiki Czeskiej;
- na południowy – zachód od granic gminy: Park Krajobrazowy Gór Łużyckich na terenie Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec.

2.2. Elementy systemu ECUNET – PL

Rozwój gospodarczy w XX wieku przyczynił się do gwałtownego wzrostu ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska i jego całkowitej lub częściowej degradacji. Presja człowieka na przyrodę doprowadziła do zaniku wielu gatunków flory i fauny, postępującej synantropizacji oraz fragmentacji naturalnych ekosystemów. W celu zjednoczenia wysiłków na rzecz zachowania i ochrony środowiska przyrodniczego ustanowiono szereg porozumień i konwencji międzynarodowych, których sygnatariuszem jest również Polska.

Jedną z ważniejszych inicjatyw krajów Wspólnoty Europejskiej, przyczyniającą się do integracji współpracy w dziedzinie ochrony przyrody jest koncepcja utworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej (**EECONET**). Sieć EECONET mają stanowić obszary powiązane przestrzennie i funkcjonalnie oraz objęte różnymi, wzajemnie się uzupełniającymi formami ochrony przyrody.

Dla ochrony środowiska oraz poprawy jego funkcjonowania biologicznego i zwiększenia bioróżnorodności powstała krajowa sieć ekologiczna **ECUNET - PL**, która jest częścią Europejskiej Sieci Ekologicznej **EECONET**, utworzonej w celu zintegrowania istniejących obszarów chronionych w poszczególnych krajach europejskich oraz potencjalnych obszarów przewidzianych do ochrony w jeden spójny system, zgodnie z przyjętymi międzynarodowymi kryteriami i standardami (koncepcja Europejskiej Sieci Ekologicznej została przyjęta przez Radę Europy w 1992 roku). Zasadniczymi elementami sieci są:

- obszary węzłowe, w których wyróżniono biocentra i strefy buforowe;

- korytarze ekologiczne.

Obszary węzłowe odznaczają się dużą różnorodnością gatunkową oraz różnorodnością form krajobrazowych i siedliskowych. Stanowią ostoję gatunków rodzimych i wędrownych, zwłaszcza rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Wyróżnione w obszarach węzłowych biocentra obejmują obszary nagromadzenia największych walorów przyrodniczych. Otoczone są strefami buforowymi, które mają wyróżniające się walory, ale nie tak wysokie jak walory biocentrow. Natomiast korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich.

Według koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska (Liro, 1998) w bezpośredniej bliskości od wschodnich granic gminy (mając na uwadze oczywiście bliskość powiązań przyrodniczych) znajduje się obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym nr 35M „Karkonosko – Izerski”. Na północ od Zgorzelca występuje obszar węzłowy o znaczeniu krajowym nr 09K „Borów Dolnośląskich”, natomiast na północny – wschód od granic gminy zlokalizowany jest korytarz ekologiczny nr 66k „Kwisy”. Można zatem również stwierdzić, że przepływająca przez gminę Bogatynia rzeka Nysa Łużycka, rozpoczynająca swój bieg na terenie Gór Izerskich w Czechach, pełni rolę bezpośrednio powiązanego ekologicznie z obszarem 35M i 09K lokalnego korytarza ekologicznego.

Według systemu CORINE/NATURA 2000 (Dyduch-Falniowska i in., 1999) na terenie gminy brak jest ostoi przyrody o znaczeniu europejskim.

2.3. Rezerwat przyrody

Zgodnie z art. 13 ustawy o ochronie przyrody 16 kwietnia 2004 roku „**rezerwat przyrody** obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi”. Tworzenie rezerwatów ścisłych jest jedną z podstawowych metod ochrony przyrody w ramach tak zwanej strategii zachowawczej, czyli konserwatorskiej. Celem tej strategii jest utrzymanie w stanie możliwie niezmienionym obiektów o wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych lub kulturowych, przy wykluczeniu jakiegokolwiek ingerencji człowieka. Częściowe rezerваты przyrody są domeną kierunku biocenotycznego w ochronie przyrody. Ich tworzenie uzasadnione jest względami naukowymi, dydaktycznymi i gospodarczymi. Dopuszcza się tutaj stosowanie określonych, w tak zwanych planach ochrony, zabiegów hodowlano – pielęgnacyjnych dla osiągnięcia celu ochrony.

Na terenie gminy Bogatynia Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12 czerwca 2002 roku na powierzchni 5,27 ha utworzono rezerwat przyrody „Grądy koło Posady”. Jest to rezerwat leśny utworzony dla ochrony fragmentów naturalnych lasów grądowych, w tym grądów klonowo – lipowych. W runie rezerwatu bogata flora leśna w tym rośliny chronione: konwalia majowa i bluszcz pospolity. Pomimo obfitości w Polsce rezerwatów chroniących lasy grądowe, rozpatrywany obiekt nie ma dobrego odpowiednika w sieci obiektów chronionych w naszym kraju. Decyduje o tym pełne wykształcenie się uwarunkowanego siedliskowo kompleksu

roślinności, od kwaśnych buczyn przez grądy, lasy zboczowe, aż po łągi jesionowe i olszowe, a także sprzężone z tymi zbiorowiskami leśnymi oszyki i okrajki. Niektóre partie lasu między Trzcincem a Posadą, zwłaszcza fragmenty z drzewostanem lipowym lub klonowym, stanowią unikat w skali Polski.

2.4. Pomniki przyrody

Według art. 40 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**pomnikami przyrody** są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie”. Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne.

Na terenie gminy Bogatynia znajdują się 3 pomniki przyrody: lipa drobnolistna i dąb szypułkowy w Wigancicach Żytawskich i jeden pomnik przyrody nieożywionej – pień mioceńskiego drzewa *Taxodioxydon gypsaceum*, ustawiony przed budynkiem dyrekcji kopalni PGE KWB „Turów” SA.

Tabela 16. Gmina Bogatynia – pomniki przyrody.

Miejscowość	Rodzaj obiektu	Rok zatwierdzenia	Nr rejestru
Bogatynia	kopalny pień drzewa iglastego	1991	290
Wigancice Żytawskie	lipa drobnolistna	1991	292
Wigancice Żytawskie	dąb szypułkowy	1991	295

2.5. Ochrona gatunkowa fauny i flory

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**ochrona gatunkowa** ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk, gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej”.

Ogólnie na terenie miasta i gminy Bogatynia odnotowano 24 gatunki roślin chronionych, w tym 15 objętych ochroną ścisłą i 9 częściową.

Gatunki objęte ochroną ścisłą:

Cis pospolity (*Taxus baccata*);
 Kruszczyk szerokolistny (*Epipactis helleborine*);
 Lilia złotogłów (*Lilium martago*);
 Listera jajowata (*Listera ovata*);
 Paprotka pospolita (*Polypodium vulgare*);
 Parzydło leśne (*Aruncus silvester*);

Podkolan zielonawy (*Platanthera chlorantha*);
Podrzeń żebrowiec;
Kukułka plamista (*Dactylorhiza maculata*);
Kukułka szerokolistna (*Dactylorhiza majalis*);
Śniadek baldaszkowy (*Ornithogalum umbellatum*);
Wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*);
Wiciokrzew pomorski (*Lonicera periclymenum*);
Centuria pospolita (*Centaurium erythraea*).

Gatunki objęte ochroną częściową:

Barwinek pospolity (*Vinca minor*);
Bluszcz pospolity (*Hedera helix*);
Kalina koralowa (*Viburnum opulus*);
Konwalia majowa (*Convallaria majalis*);
Kopytnik pospolity (*Asarum europaeum*);
Kruszyna pospolita (*Frangula alnus*);
Marzanka wonna (*Galium odoratum*);
Pierwiosnka wyniosła (*Primula elatior*).

Ssaki:

Na terenie gminy odnotowano szereg zwierząt objętych ochroną gatunkową. Do tego grona należą następujące gatunki:

Kret (*Talpa europaea*);
Jeż zachodni (*Erinaceus europaeus*);
Ryjówka aksamitna (*Sorex araneus*);
Ryjówka malutka (*Sorex minutus*);
Rzęsorek rzeczek (*Neomys fodiens*);
Wiewiórka (*Sciurus vulgaris*);
Wydra (*Lutra lutra*);
Gronostaj (*Mustela erminea*);
Łasica łąska (*Mustela nivalis*).

Na badanym terenie obserwowano sporo gatunków łownych. Do tej grupy należą następujące gatunki:

Dzik (*Sus scrofora*);
Jeleń (*Cervus elaphus*);
Sarna (*Capreolus capreolus*);
Daniel (*Dama dama*);
Lis (*Vulpes vulpes*);
Kuna leśna (*Martes martes*);
Kuna domowa (*Martes foina*);
Tchórz (*Mustela putorius*);
Borsuk (*Meles Meles*);
Zając szarak (*Lepus capensis*);
Piżmak (*Ondatra zibethicus*).

Nietoperze:

Nocek duży (*Myotis myotis*);

Nocek rudy (*Myotis daubentoni*);
Mroczek późny (*Eptesicus serotinus*);
Karlik malutki (*Pipistrellus pipistrellus*);
Borowiec Wielki (*Nyctalus noctula*);
Gacek brunatny (*Plecotus auritus*).

Ptaki

Na terenie miasta i gminy Bogatynia stwierdzono łącznie 112 gatunków ptaków, w tym 104 lęgowe i 8 przelotnych. Z tej liczby 97 podlega całkowitej, a 4 częściowej ochronie gatunkowej. Wśród stwierdzonych gatunków znajduje się 29 rzadkich lub zagrożonych wyginięciem na Śląsku, oraz 1 zagrożony w Polsce i ujęty w Polskiej czerwonej księdze. W sumie ustalono dla tych gatunków 70 stanowisk lęgowych. Spośród najciekawszych na uwagę zasługują stanowiska kani czarnej (*Milvus migrans*), brodzca piskliwego (*Actitis hypoleucos*), remiza (*Remiz pendulinus*) i czeczotki (*Acanthis flammea*). Ponadto występują następujące rzadkie i chronione gatunki ptaków:

Łabędź niemy (*Cygnus olor*) – 1 stanowisko;
Kania czarna (*Milvus migrans*) – 1 stanowisko;
Błotniak stawowy (*Circus aeruginosus*) – 3 stanowiska;
Krogulec (*Accipiter nisus*) – 2 stanowiska;
Pustułka (*Falco tinnuculus*) – 14 stanowisk;
Przepiórka (*Conturnix conturnix*) – 1 stanowisko;
Sieweczka rzeczna (*Charadrius dubius*) – 2 stanowiska;
Bekas kszczyk (*Gallinago gallinago*) – 1 stanowisko;
Słonka (*Scolopax rusticola*) – 1 stanowisko;
Kuliczek piskliwy (*Actitis hypoleucos*) – 1 stanowisko;
Turkawka (*Streptopelia turtur*) – 8 stanowisk;
Zimorodek (*Alcedo atthis*) – 1 stanowisko;
Dzięcioł zielonosiwy (*Picus camus*) – 1 stanowisko;
Brzegówka (*Riparia riparia*) – 1 stanowisko;
Świergotek łąkowy (*Anthus pratensi*) – 5 stanowisk;
Pliszka górská (*Motacilla cinerea*) – 10 stanowisk;
Świerszczak (*Locustella naevia*) – 4 stanowiska;
Strumieniówka (*Locustella fluviatilis*) – 2 stanowiska;
Remiz (*Remiz pendulinus*) – 1 stanowisko;
Orzechówka (*Nucifraga caryocatactes*) – 1 stanowisko;
Kruk (*Corvus corax*) – 4 stanowiska;
Czeczotka (*Acanthis flammea*) – 2 stanowiska;
Ortolan (*Emberiza hortulana*) – 3 stanowiska.

Płazy

Na terenie gminy Bogatynia stwierdzono łącznie 13 gatunków płazów i 4 gatunki gadów:

Traszka zwyczajna (*Triturus vulgaris*);
Traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*);
Traszka górská (*Triturus alpestris*);
Grzebiuszka ziemna (*Paleobates fuscus*);
Kumak nizinny (*Bombina bombina*);
Rzekotka drzewna (*Hyla arborens*);
Ropucha szara (*Bufo bufo*);

Żaba wodna (*Rana esculenta* complex);
Żaba jeziorkowa (*Rana lessonae*);
Żaba trawna (*Rana temporaria*);
Żaba moczarowa (*Rana arvalis*).

Gady

Jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*);
Jaszczurka żyworodna (*Lacerta vivipara*);
Padalec zwyczajny (*Anguis fragilis*);
Zaskroniec zwyczajny (*Natrix natrix*);

Ryby

Na terenie gminy odnaleziono tylko dwa chronione i dość częste gatunki ryb, są to:

Śliz (*Orthrias barbatulus*);
Strzebla potokowa (*Phoxinus phoxinus*).

2.6. Parki miejskie i wiejskie

Parki miejskie i wiejskie nie są szczególną formą ochrony przyrody. Część z nich podlega ochronie konserwatorskiej jako zabytki kultury. Jednak duże walory przyrodnicze ich terenów, a także bezpośrednie sąsiedztwo terenów zurbanizowanych, dla których pełnią ogromną rolę środowiskotwórczą i biocenotyczną, predysponują do przedstawienia tych obszarów w rozdziale dotyczącym ochrony środowiska. Na terenie gminy Bogatynia zlokalizowanych jest 8 parków miejskich oraz 4 parki wiejskie. Występują one w miejscowościach:

Bogatynia:

Park im. Gagarina;
Park im. Jana Pawła II;
Park Młodych;
Park koło Winiarni;
Park pod Wierzbami;
Park im. Krasickiego;
Park przy ul. Cichej;
Park przy ul. Jasnej.

Opolno Zdrój:

Park przy ul. Kasztanowej;
Park przy ul. Lipowej;
Park przy ul. Kościelnej.

Kopaczów:

Park przy ul. Głównej.

3. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie.

Na podstawie przepisów ogólnych ochronie na omawianym terenie podlegają:

- lasy i grunty leśne;
- zieleń urządzona;
- gleby klas II – IVa;
- udokumentowane złoża;
- wody powierzchniowe i podziemne;
- powierzchnia ziemi, krajobraz i powietrze.

Lasy i grunty leśne

Obecnie teren gminy jest bogaty w obszary leśne. Z jednej strony roślinność leśna została wyeliminowana w związku z górnictwem węgla brunatnego, zaś z drugiej właśnie w kierunku leśnym zostało zrekultywowane byłe składowisko zewnętrzne kopalni „Turów”. Ogólna powierzchnia lasów na terenie gminy Bogatynia wynosi obecnie 3604 ha, co stanowi 26,47 % jej powierzchni.

Zieleńurzadzona

Zieleńurzadzona na terenie gminy reprezentowana jest przede wszystkim w formie zieleni parkowej, alei i szpalerów przydrożnych oraz śródpolnych, zieleni cmentarnej i przykościelnej – chronionych zapisami ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury i muzeach oraz dodatkowo w formie obiektów zieleni miejskiej, ogólnodostępnej, o funkcjach rekreacyjnych i estetycznych (zieleńce, boiska trawiaste) oraz zieleni przyzagrodowej.

Ochrona gleb

Stosownie do ustawy z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. 95, 16, 78 z późniejszymi zmianami) ochronie podlegają kompleksy użytków rolnych z glebami zaliczonymi do wysokich klas bonitacyjnych (klasy I – IV). Na terenie gminy dominują gleby o potencjalnie wysokich walorach dla rolnictwa. Gleby o wysokiej wartości bonitacyjnej (klasy I – IVa) stanowią ponad 77,88 % ogólnej powierzchni gruntów ornych oraz 91,08 % ogólnej powierzchni użytków zielonych (klasy I – IV). W związku z powyższym praktycznie $\frac{3}{4}$ powierzchni gruntów ornych oraz $\frac{4}{5}$ powierzchni użytków zielonych podlega ochronie, a rozwój przestrzenny poszczególnych miejscowości wymaga ingerencji w ochronę gleb. Wykorzystanie gruntów chronionych na cele nierolne, przy projektowanym obszarze powyżej 0,5 ha wymaga uzyskania zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Użytki rolne klasy IV o powierzchni większej niż 1 ha mogą być wykorzystane na cele nierolne i nieleśne za zgodą wojewody.

Ochrona złóż

Złożem kopaliny jest nagromadzenie minerałów i skał, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. Zgodnie z art. 41 Prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1995 roku z późn. zmianami, w celu określenia granic złoża, jego zasobów oraz geologicznych warunków występowania sporządza się dokumentację geologiczną. Udokumentowane złoża kopalin uwzględnia się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze gminy występują obecnie 3 udokumentowane złoża kopalin. Są to złoża: kopaliny podstawowej – węgla brunatnego „Turów” oraz kopalin pospolitych – surowców ilastych ceramiki budowlanej „Wolanów” i bazaltu „Wojtek”.

Przed przystąpieniem do wydobywania kopaliny, zgodnie z art. 54, przedsiębiorca, na podstawie dokumentacji geologicznej oraz warunków określonych w koncesji, sporządza się projekt zagospodarowania złoża. Projekt zagospodarowania złoża powinien określać zamierzenia w zakresie:

- ochrony złóż kopalin, zwłaszcza przez ich racjonalne wykorzystanie;
- technologii eksploatacji zapewniającej ograniczanie ujemnych skutków wpływu na środowisko.

Tereny bogate w złoża naturalne podlegają zakazowi zabudowy i zalesiania aż do momentu podjęcia eksploatacji. W przypadku złóż nieudokumentowanych powyższy zakaz istnieje do czasu podjęcia jednoznacznej decyzji o zaniechaniu eksploatacji.

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

Ochrona wód polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami przez zapobieganie naruszaniu równowagi przyrodniczej i przeciwdziałanie wywoływaniu w wodach zmian powodujących ich nieprzydatność dla ludzi, świata roślinnego i zwierzęcego oraz gospodarki narodowej. Ochronie podlegają wody śródlądowe powierzchniowe i podziemne oraz obszary ich zasilania. Według Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) (Kleczkowski, 1993) na omawianym terenie nie wyróżniono żadnego z głównych zbiorników wód podziemnych.

Wody powierzchniowe:

Zgodnie z ustawą Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku (Dz. U nr 115 poz. 1229 z późniejszymi zmianami) należy przestrzegać między innymi:

- zakazu gromadzenia nieruchomości w odległości 1,5 m od krawędzi cieków;
- zakazu uprawy gruntu, sadzenia drzew lub krzewów na wałach oraz w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału, a także wykonywania obiektów budowlanych, kopania studni, sadzawek, dołów oraz rowów w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału przeciwpowodziowego po stronie odpowietrznej.

Ochrona krajobrazu

Struktura przestrzenna krajobrazu jest jednym z ważniejszych czynników wpływających na wartość przyrodniczą obszaru. Najważniejszymi elementami krajobrazu, które powinny podlegać ochronie są: lasy, większe zadrzewienia nieleśne, zadrzewienia śródpolne, pasy zieleni wzdłuż dróg i cieków wodnych, naturalne łąki w dolinach rzecznych, a także koryta rzek. Lasy, większe zadrzewienia lub zwarte, ekstensywnie użytkowane łąki spowalniają szybkość odpływu składników mineralnych oraz warunkują prawidłowe krążenie wody, pierwiastków i energii w środowisku. Zadrzewienia śródpolne ograniczają erozję wietrzną gleb, parowanie wody z gleb, szczególnie w okresie letnim oraz są miejscem bytowania gatunków zwierząt żywiących się wieloma szkodnikami upraw. Pasy zieleni przydrożnej zapobiegają tworzeniu się zasp śnieżnych na drogach. Szczególnie liczne dodatkowe korzyści występują w przypadku zachowania mało przekształconych rzek i ich dolin. Ochrona niezajętych przez przemysł, budownictwo, infrastrukturę techniczną i użytkowanie rolnicze dolin rzecznych bez obwałowań lub z wałami odsuniętymi daleko od rzeki, zapewnia nie tylko prawidłowe funkcjonowanie środowiska, ale także sprzyja lepszemu zabezpieczeniu przeciwpowodziowemu miejscowości położonych w dolinach rzecznych, ochronie wód rzek przed zanieczyszczeniami obszarowymi pochodzenia rolniczego i samooczyszczaniu się tych wód. Takie doliny rzeczne pełnią rolę korytarzy ekologicznych zapewniających prawidłowe funkcjonowanie zespołów roślinnych i zwierzęcych. Struktura przestrzenna krajobrazu musi być odpowiednio uwzględniana w procesie planowania przestrzennego. Zachowaniu najistotniejszych obszarów o cennych walorach krajobrazowych służy tworzenie form ochrony przyrody wymienionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. Nr 92 poz. 880).

Ochrona przyrodniczo – rolnicza

Na obszarze gminy Bogatynia ochronie przyrodniczo – rolniczej podlegają:

- rezerwat przyrody „Grądy koło Posady”;
- pomniki przyrody;
- tereny leśne;
- cały areal gruntów ornych, łąk i pastwisk zaliczanych do klas bonitacyjnych od II do IVa;
- grupy śródpolnej zieleni wysokiej;
- istniejące ciągi zadrzewione;
- ciągi ekosystemów wodno – łąkowych wzdłuż cieków;
- zieleń urządzona;
- gatunki roślin i zwierząt prawnie chronionych;
- złoża surowców mineralnych,

4. Uwarunkowania historyczno - kulturowe

Historia

Historia Bogatyni wiąże się z dziejami Górnych Łużyc. Od pierwszych wieków naszej ery zamieszkiwali je Serbołużyczanie – potomkowie Słowian Połabskich. W X wieku Łużyce Górne zostały włączone do Polski, a utracone w 1031 roku. Często zmieniali się właściciele tych ziem. W XIV wieku stanowiły własność korony czeskiej. Od 1635 roku były lennem elektorów saskich. Rok 1815 zaznaczył się podziałem Łużyc między Prusy i Saksonię. Mimo wielowiekowej germanizacji Serbołużyczanie zachowali język ojczysty. Ich odrodzenie narodowościowe rozpoczęło się w XVIII wieku, a przybrało na sile wiek później.

Bogatynia powstała ze starej łużyckiej wsi łańcuchowej Rychtów. Nazwa ta pochodzi od imienia rycerza Rychły (skory, szybki). Jego sylwetka jest umieszczona w herbie miasta. Pierwsza wzmianka o Bogatyni pochodzi z 1262 roku. W następnym wiekach wieś trawiły liczne pożary. Wojska husyckie dokonały spustoszenia w 1424 roku. Miejscowość odbudowała się dość szybko, leżała bowiem przy ważnych drogach handlowych. Znaczny wpływ na rozwój oraz pozycję Bogatyni miał drobny handel i rzemiosło (młynarstwo, kowalstwo, szewstwo, tkactwo). W XVIII wieku Bogatynia funkcjonowała już jako ośrodek tkactwa chałupniczego, a w II połowie XIX wieku była znacznym ośrodkiem włókienniczym. Jednocześnie powstawały niewielkie zakłady przemysłu spożywczego: fabryka win, spirytualiów i konserw.

Decydujący wpływ na rozwój miasta miało odkrycie bogatych pokładów węgla brunatnego (osady mioceńskie). Jego zasoby w granicach Polski ocenia się na 900 milionów ton. Pierwsze kopalnie, początkowo głębinowe, powstały w latach 1840 – 1890. Rok 1904 to otwarcie pierwszej kopalni odkrywkowej „Herkules”. W oparciu o węgiel rok później uruchomiono elektrownię (obecnie budynek Ośrodka Kultury). W 1916 roku rząd Saksonii wykupił elektrownię oraz kopalnię wyposażając je w najnowocześniejszy sprzęt. II wojna światowa nie spowodowała zniszczeń Bogatyni. W 1945 roku została przyłączona do Polski i nadano jej prawa miejskie. Do 1947 roku obowiązywała nazwa Rychwałd. Dynamiczny rozwój miasta rozpoczął się po 1958 roku, kiedy na bazie pokładów węgla brunatnego powstał Kombinat Paliwo-wo – Energetyczny. Obejmuje on zespół: BOT Kopalnię Węgla Brunatnego „Turów” SA oraz BOT Elektrownię „Turów” SA.

Osadnictwo

Układ przestrzenny miasta nie jest spójny. Nieregularna zabudowa miejska rozprzestrzeniła się wzdłuż rzeki Miedzianki. Składa się w głównej mierze z domów łużyckich datowanych na XVII – XIX wiek. Poprzednie stulecie charakteryzowało się wznoszeniem dużych kompleksów budynków fabrycznych, willi bogatych fabrykantów oraz obiektów użyteczności publicznej. Typowym przykładem tej zabudowy jest ulica Daszyńskiego.

Współczesna zabudowa mieszkaniowa nie ingeruje w dotychczasowy układ urbanistyczny miasta. Nowe dzielnice mieszkaniowe powstają w jego wschodniej części. Od 1973 roku do Bogatyni przyłączono sąsiednie wioski: Markocice, Trzcieniec, Zatonie. Wyrobiska kopalniane oraz górujące nad miastem liczne kominy, ta-

śmociągi i hałdy tworzą charakterystyczny krajobraz przemysłowy. Działalność górnicza, powiększanie obszaru odkrywki oraz zwałowiska zewnętrznego, spowodowała zlikwidowanie miejscowości: Wigancice Żytawskie, Biedrzychowice oraz Rybarzowice. Osada Zatonie przeznaczona jest docelowo do likwidacji. Wieś Białopole i część Opolna Zdrój znajduje się wewnątrz obszaru docelowego wyrobiska.

Generalnie obecne osadnictwo w gminie należy do zwartych. Spowodowały to głównie korzystne uwarunkowania gruntowe. Większość wsi zlokalizowana jest przy drogach. Były to najczęściej powstałe już w średniowieczu popularne ulicówki bądź owalnice, które późniejszy rozwój osadnictwa przekształcił w wielodrożnice. Powstało także kilka przysiółków. W kilku wsiach znajdują lub znajdowały się zespoły dworskie z parkami i folwarkami. Po 1945 roku wiele z nich uległo degradacji.

Zabytki i stanowiska archeologiczne

Zabytki architektury i budownictwa występują na terenie całej gminy. Są to: kościoły, plebanie, zabudowania dworskie, budynki mieszkalne i gospodarcze, wiejskie aleje i parki. Zachowały one elementy pierwotnych układów urbanistycznych. W okresie powojennym stopień zachowania historycznie ukształtowanych układów zabudowy poszczególnych miejscowości nie uległ zasadniczym zmianom. Obecnie na terenie gminy 84 obiekty figurują w rejestrze zabytków. 4 obiekty obecnie nie istnieją i kwalifikują się do skreślenia z rejestru.

Tabela 17. Gmina Bogatynia – wykaz obiektów figurujących w rejestrze zabytków.

Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru	Data rejestru
1	2	3	4	5
Bogatynia	kościół ewangelicki	Skłodowskiej 42	1891	05.01.1967
Bogatynia	stare miasto	-	607/J	26.02.1980
Bogatynia	kościół par. Niepokalanego Poczęcia	Kurzańska 3	1302/J	17.06.1997
Bogatynia	dom mieszkalny	1 Maja 3	1895	05.01.1967
Bogatynia	dom mieszkalny	1 Maja 5	1896	05.01.1967
Bogatynia	dom mieszkalny	1 Maja 25	1144/J	29.06.1993
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 1	595/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 7	541/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 8	544/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 13	596/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 14	543/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 15	542/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 17	597/j	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 18	598/J	23.10.1978
Bogatynia	pałac	Dąbrowskiego 22a	1276/J	05.11.1996

1	2	3	4	5
Bogatynia	zespół budynków folwarcznych	Dąbrowskiego 22a	1295/J	07.05.1997
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 3	557/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 4	568/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 7	569/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 8	570/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 11	558/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 12	559/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 17	571/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 23	572/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 24	573/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 25	574/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 26	560/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 27	575/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 30	561/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 33	576/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 35	562/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 36	563/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 37	577/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 41	564/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 53	578/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 54	579/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 58	566/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 66	580/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Górska 2	587/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Górska 5	588/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Górska 6	546/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Górska 7	545/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 2	589/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 7	548/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 8	590/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 9	591/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 11	592/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 12	593/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 15	550/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 19	547/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 25	594/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kościuszki 1	1893	05.01.1967
Bogatynia	dom mieszkalny	Kościuszki 2	1894	05.01.1967
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 4	581/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 6	553/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 9	552/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 11	551/J	23.10.1978

1	2	3	4	5
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 14	582/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 15	555/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 16-16a	554/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 20	556/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 22	583/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 24	584/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 30	585/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 36	586/J	23.10.1978
Bogatynia	dawny zajazd, obecnie dom mieszkalny	pl. Bohaterów Warszawy 3	1892	05.01.1967
Bogatynia	dom mieszkalny	Turowska 60	1897	05.01.1967
Bogatynia	dom mieszkalny	Waryńskiego 17	1164/J	06.06.1994
Bogatynia – Markocie	ochrona wartości kulturowych i krajobrazowych	-	540/J	06.07.1978
Bogatynia – Markocice	dom mieszkalny	Wąska 14	1906	12.01.1967
Bogatynia – Zatonie	kościół filialny pw. Marii Magdaleny	Jasna 3b	1918	21.01.1967
Bogatynia – Zatonie	cmentarz przykościelny	Jasna 3b	951/J	08.04.1989
Działoszyn	kościół par. pw. św. Bartłomieja	-	1265	02.04.1965
Działoszyn	cmentarz przykościelny	-	979/J	05.09.1989
Działoszyn	plebania	nr 30	85/A/02	18.04.2002
Kopaczów	kościół filialny pw. św. Józefa	-	1902	12.01.1967
Kopaczów	cmentarz	-	978/J	05.09.1989
Krzewina	kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela	-	1904	12.01.1967
Krzewina	cmentarz przykościelny	-	977/J	28.08.1989
Sieniawka	Kościół filialny Niepokalanego Poczęcia NMP	-	815/J	08.03.1984

Tabela 18. Gmina Bogatynia – obiekty figurujące w rejestrze zabytków kwalifikowane do skreślenia z rejestru.

Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru	Data rejestru
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 62	567/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 10	549/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Turoszowska 124	1898	05.01.1967
Wyszków	wiatrak	-	1917	21.01.1967

Obiekty, zespoły i założenia wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej, wynikającymi z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 roku, nr 1568, poz. 162). Odnośnie obiektów zabytkowych obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej. Należy dążyć do pełnej rewaloryzacji zabytków. Wszelkie działania podejmowane przy zabytkach wymagają pisemnego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Ochroną konserwatorską objęte zostały także zespoły i obiekty ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków. Są to zespoły i obiekty o istotnych lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Dla obiektów wymienionych w ewidencji zabytków, a znajdujących się w strefach ochrony konserwatorskiej, obowiązują ustalenia sformułowane dla poszczególnych stref. Dla prac remontowych i modernizacyjnych, związanych z rozbudową i przebudową obiektów oraz dla prac rozbiórkowych prowadzonych przy zabytkach znajdujących się poza strefami i uwzględnionych w ewidencji należy uzyskać uzgodnienie wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wojewódzka i gminna ewidencja zabytków architektury i budownictwa obejmuje różne obiekty nieruchome powstałe przed 1945 rokiem, w których późniejsza działalność nie zatarła cech świadczących o ich historycznym rodowodzie. Stanowią one charakterystyczne przykłady działalności budowlanej dawnych epok lub posiadają znaczące w skali lokalnej walory artystyczno – architektoniczne. Gminny zasób wartości kulturowych podlegających ochronie uzupełnia 58 stanowisk archeologicznych, z czego 4 figurują w rejestrze zabytków.

Tabela 19. Gmina Bogatynia – wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

Miejscowość	Obiekt	Chronologia	Numer rejestru	Data wpisu do rejestru
Bogatynia – Trzciniec	zamek	XIII – XIV wiek	174/Arch/65	06.12.1965
Bratków	grodzisko	XI – XIII wiek	163/Arch/65	20.11.1965
Posada	grodzisko	XII – XIII wiek	221/Arch/66	25.06.1966
Posada	grodzisko	X/XI – XII wiek	222/Arch/66	04.07.1966

Tabela 20. Gmina Bogatynia – wykaz stanowisk archeologicznych nie wpisanych do rejestru zabytków.

Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Charakter obiektu	Pochodzenie
Wolanów	1	osada	pradzieje-kultura łużycka
	2	śląd. osadn.	pradzieje
	3	osada	pradzieje
	4	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	5	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	6	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	7	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	8	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	9	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
Działoszyn	1	skarb	okres wpływów rzymskich
	2	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	3	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	4	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	5	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	6	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	7	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	8	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	9	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	10	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	11	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	12	śląd. osadn.	pradzieje/neolit
	13	śląd. osadn.	średn. XIII-XIV w.
	14	śląd. osadn.	średn. XIV-XV w.
	15	śląd. osadn.	średn. XIV-XVw.
	16	śląd. osadn.	XIV w.
	17	śląd. osadn.	XIII-XIV w.
	18	śląd. osadn. śląd. osadn.	pradzieje XIV-XV w. /neolit ?/
Bratków	1	śląd. osadn.	pradzieje
	2	śląd. osadn.	pradzieje
	3	śląd. osadn.	pradzieje

Wigancice	1	śląd. osadn.	pradzieje
	2	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	3	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	4	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
Posada	1	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	2	grodzisko	wcz. średn. X/XI-XII
	3	grodzisko	średn.
	4	śląd. osadn.	średn. XIV w.
	5	śląd. osadn.	średn. XIV -XV w.
	6	śląd. osadn.	średn. XIV -XV w.
	7	śląd. osadn.	nowożytny
	8	śląd. osadn.	XIV w. nowożytny
	9	śląd. osadn.	XIV -XV w
	10	śląd. osadn.	XIV -XV w
	11	grodzisko	X/XI-XII w.
	12	grodzisko	średniowiecze
Zatonie	1	śląd. osadn.	pradzieje
	2	śląd. osadn.	średniowiecze
	3	śląd. osadn.	XIV -XV w pradzieje
Trzciniec	1	grodzisko	średn. XIII-XIV w.
	2	zamek	średn. XIII-XIV w.
	3	grodzisko zamek	XIII-XIV w.
Porajów	1	osada	XIV -XV w
	2	osada	XIII/XIV-XV w.

5. Sfera społeczna

5.1. Demografia

Podstawowe dane o ludności

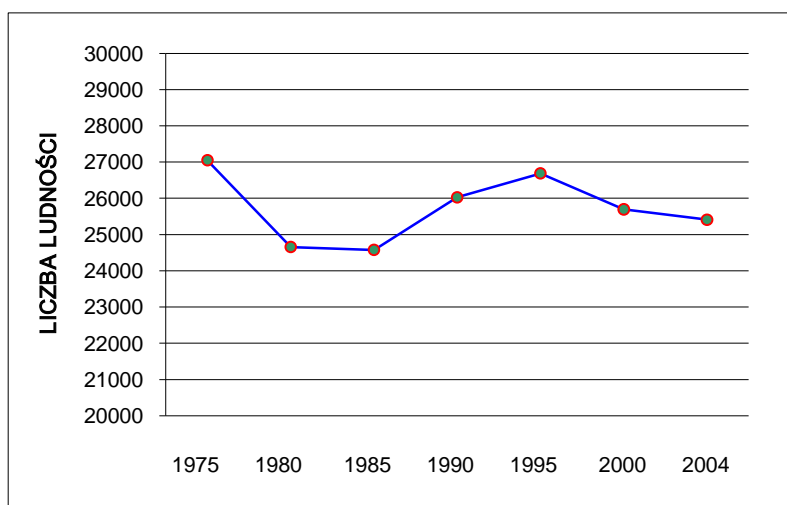
Podstawowymi miernikami charakteryzującymi zbiorowość ludzką jest jej liczebność i rozmieszczenie. Gmina miejsko – wiejska Bogatynia 31 grudnia 2003 roku liczyła 25582 mieszkańców (w tym miasto Bogatynia – 19274). Zamieszkiwało ją 12506 mężczyzn oraz 13076 kobiet (w mieście odpowiednio: 9293 i 9981). Współczynnik feminizacji, to jest stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn wynosi 105 (w mieście 107) i jest zbliżony zarówno do średniej dla powiatu zgorzeleckiego – 106 jak i do wartości charakteryzującej województwo dolnośląskie – 108.

Na 1 km² powierzchni gminy przypada 188 mieszkańców (w mieście – 321). Gęstość zaludnienia jest więc większa od średniej dla powiatu i województwa (odpowiednio 114 i 145 osób / km²). Współczynnik występujący w gminie Bogatynia jest jednak charakterystyczny dla gmin miejsko – wiejskich, gdzie 2/3 mieszkańców zameldowanych jest w mieście.

Tabela 21. Gmina Bogatynia – współczynnik feminizacji i gęstość zaludnienia w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Współczynnik feminizacji	105	106	108
Gęstość zaludnienia	188,10	114,24	145,29

Wykres 3. Gmina Bogatynia – zaludnienie w latach 1975 – 2004.

Tabela 22. Gmina Bogatynia – zaludnienie w latach 1975 – 2004.

Rok	Liczba ludności
1975	27048
1980	24655
1985	24577
1990	26029
1991	25979
1992	26551
1993	26611
1994	26648
1995	26686
1996	26847
1997	26862
1998	26894
1999	26933
2000	25694
2001	25724
2002	25651
2003	25582
2004	25410

Na początku analizowanego okresu liczba ludności gminy Bogatynia przekraczała nieznacznie 27 tysięcy. Po przejściowym spadku ludności, obserwowanym w I połowie lat 80 – tych XX wieku, liczba ludności wróciła w 1999 roku do stanu z roku 1975. Od tego czasu liczba mieszkańców systematycznie spada i w roku 2004 była najniższa od 15 lat.

Tabela 23. Gmina Bogatynia – rozkład zaludnienia według miejscowości w 2005 roku.

Miejscowość	Liczba mieszkańców
Bogatynia	19629
Białopole	83
Bratków	239
Działoszyn	588
Jasna Góra	255
Kopaczów	349
Krzewina	217
Lutogniewice	216
Opolno Zdrój	1217
Porajów	1562
Posada	284
Sieniawka	1028
Wolanów	40
Wyszków	117

Najludniejszą miejscowością w gminie jest miasto Bogatynia (19629 osób). Drugą co do liczebności miejscowością (1562 osoby) jest wieś Porajów. Powyżej 1000 mieszkańców liczą jeszcze 2 miejscowości: Opolno Zdrój (1217) i Sieniawka (1028). Dużą wsią jest także Działoszyn liczący 588 mieszkańców. Do przedziału od 200 do 500 mieszkańców kwalifikuje się 6 miejscowości: Kopaczów (349), Posada (284), Jasna Góra (255), Bratków (239), Krzewina (217) i Lutogniewice (216). Pozostałe miejscowości, to jest: Wyszków (117), Białopole (83) i Wolanów (40) liczą poniżej 200 mieszkańców.

Struktura wieku mieszkańców

Na liczbę ludności decydujący wpływ mają dwa czynniki: ruch naturalny oraz wędrowną ludności. Te z kolei zdeterminowane są przez strukturę ludności według wieku i płci.

Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, polegające na wzroście w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Za granicę starości przyjmuje się umownie wiek 60 lat. Obecnie ludność województwa dolnośląskiego, podobnie jak całej Polski starzeje się. Jednak na wsi i małych miastach udział dzieci i młodzieży jest większy co powoduje, że pod względem struktury wieku mieszkańców gminę Bogatynia obecnie możemy określić jako jednostkę młodą.

Tabela 24. Gmina Bogatynia – ludność według wieku w 2002 roku.

Grupa wieku	Liczba mieszkańców	
	Gmina Bogatynia	W tym miasto
0 – 2	775	549
3 – 6	1126	824
7 – 12	2116	1584
13 – 15	1206	934
16 – 17	927	738
18 – 64 mężczyźni oraz 18 – 59 kobiety ¹	16339	12561
65 i więcej mężczyźni oraz 60 i więcej kobiety ²	3162	2211

¹ Wiek produkcyjny.

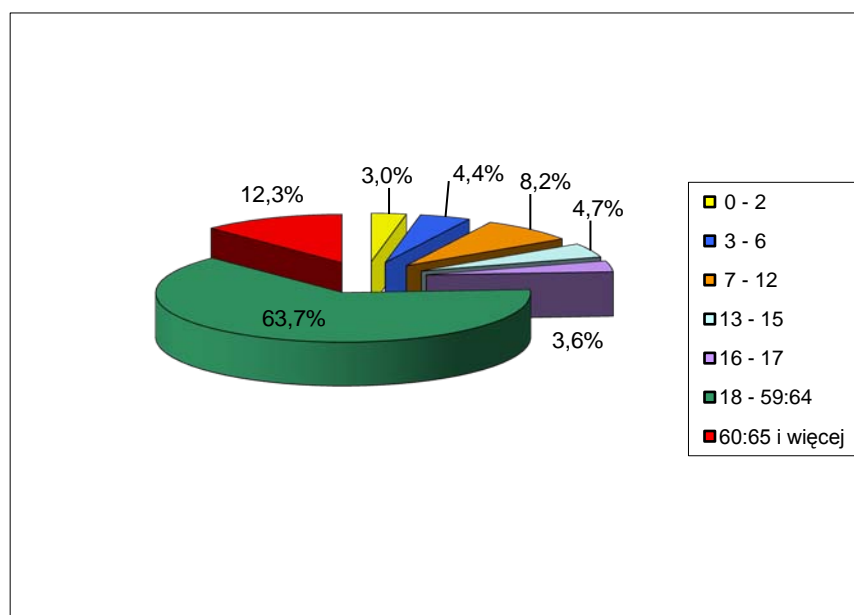
² Wiek poprodukcyjny.

Tabela 25. Gmina Bogatynia – struktura ludności według wieku w 2002 roku.

Grupa wieku	Gmina Bogatynia (%)	Powiat Zgorzelecki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
0 – 2	3,02	2,67	2,59
3 – 6	4,39	4,05	3,83
7 – 12	8,25	7,73	7,15
13 – 15	4,70	4,41	4,20
16 – 17	3,61	3,27	3,23
18 – 64 M 18 – 59 K	63,70	63,47	63,74
65 i więcej M 60 i więcej K	12,33	14,40	15,27

23,98 % mieszkańców zameldowanych w gminie, to jest 6150 osób, liczy poniżej 18 roku życia. Natomiast 15,66 % obywateli – 4017 osób nie ukończyło jeszcze 12 roku życia. Struktura mieszkańców gminy Bogatynia według wieku jest bardzo zbliżona do wartości charakteryzujących zarówno populację powiatu zgorzeleckiego jak i województwa dolnośląskiego. W stosunku do porównywanych wartości prezentuje się najkorzystniej w najmłodszych (0 – 17) i najstarszych (60, 65 i więcej) kategoriach wiekowych.

Wykres 4. Gmina Bogatynia – struktura ludności według wieku w 2002 roku.

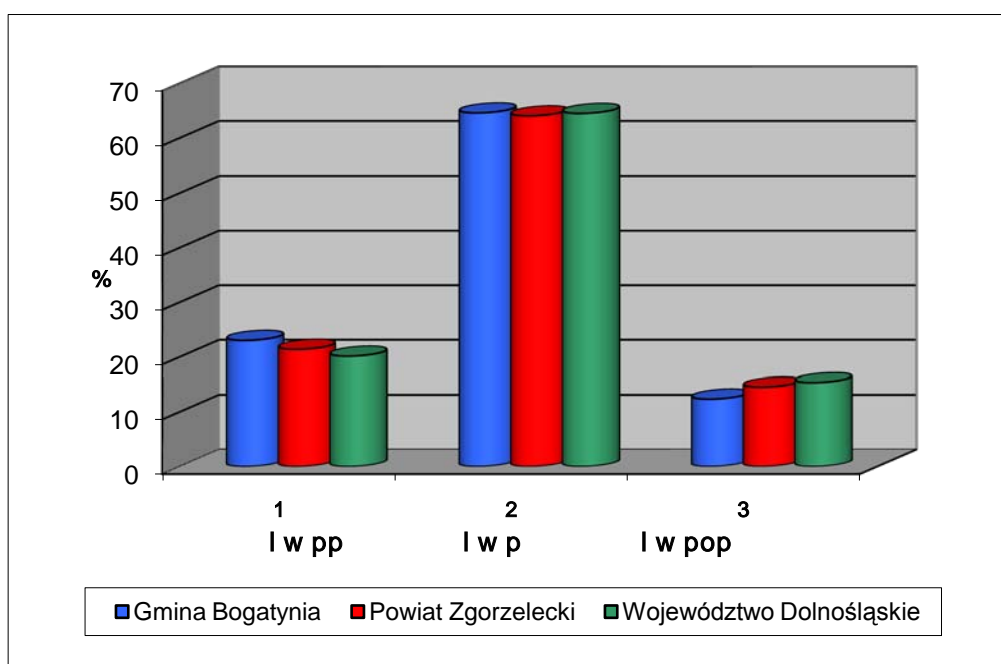
Korzystny rozkład demograficzny ludności potwierdza struktura mieszkańców w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18 – 64 lata, a dla kobiet 18 – 59 lat.

Tabela 26. Gmina Bogatynia – ludność wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego w 2003 roku.

Ludność w wieku	Gmina Bogatynia	Gmina Bogatynia (%)	Powiat Zgorzelecki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
Przedprodukcyjnym	5892	23,03	21,40	20,15
Produkcyjnym	16528	64,61	64,07	64,52
Poprodukcyjnym	3162	12,36	14,53	15,33

Obywatele wieku nieprodukcyjnego (przedprodukcyjni i poprodukcyjni) stanowią 35,39 % całej zbiorowości. Od kilku lat rośnie, także w ujęciu relatywnym, zbiorowość mieszkańców zdolnych do pracy. Wpływ na to ma wejście w wiek dorosły osób z wyżu demograficznego, urodzonych w latach 1978 – 1983. Jednocześnie zmniejsza się tak zwane „obciążenie” ludności jej nieprodukcyjną częścią. Struktura wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego mieszkańców gminy Bogatynia nieznacznie odbiega od średnich wartości przyporządkowanych dla powiatu i województwa.

Wykres 5. Gmina Bogatynia – ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2003 roku.

Współczynnik obciążenia demograficznego, ustalony jako stosunek ludności nieprodukcyjnej do liczebności wieku produkcyjnego dla gminy Bogatynia wynosi 0,55 i jest zbliżony do średniej w powiecie zgorzeleckim (0,56) oraz w województwie dolnośląskim (0,55). Jego wartość w gminie Bogatynia rozkłada się korzystnie, ponieważ wśród obywateli „nieprodukcyjnych” jest 1,86 razy więcej osób „przedprodukcyjnych” niż „poprodukcyjnych”. Odnotowując jednak zmiany struktury mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnącą liczebność roczników poprodukcyjnych, za kilkanaście lat można przewidywać odwrócenie dotychczasowych tendencji wskaźników „obciążenia”.

Ruch naturalny i wędrowniczy ludności

Na przyrost naturalny ludności składają się zmiany w jej liczbie, spowodowane przez urodzenia i zgony. Charakteryzujące go wartości określają nie tylko strukturę populacji według płci i wieku, ale także liczbę zawartych małżeństw, osób w wieku rozrodczym oraz zgonów. Wartości charakteryzujące ruch naturalny gminy Bogatynia w 2003 roku rozkładają się zdecydowanie korzystniej od średniej dla powiatu i województwa. Wpływ na to ma szczególnie niższy wskaźnik zgonów oraz wyższy wskaźnik małżeństw i urodzeń w stosunku do powiatu i województwa. Jednak z drugiej strony należy wziąć pod uwagę fakt stosunkowo niskiej populacji gminy Bogatynia powodującej, że nawet jednostkowe przypadki mogą wpłynąć na końcowy obraz poszczególnych wskaźników statystycznych.

Przeciętna stopa przyrostu naturalnego w gminach wiejskich i miejsko – wiejskich jest wyższa niż w dużych aglomeracjach. Ta tendencja utrzymuje się także w gminie Bogatynia. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2003 roku wyniósł 1,1 ‰ i był wyższy od średniej dla powiatu zgorzeleckiego (-0,7 ‰) oraz całego województwa (-1,4 ‰).

Tabela 27. Gmina Bogatynia – ruch naturalny ludności w 2003 roku.

Ruch naturalny ludności	Wartości bezwzględne dla:	
	Gmina Bogatynia	W tym miasto
Małżeństwa	125	91
Urodzenia żywe	262	205
Zgony	233	172
Przyrost naturalny	29	33
Saldo migracji	-12	-108

Współczynnik małżeństw, to jest liczba zawartych małżeństw na 1000 ludności ogółem, w 2003 roku w gminie Bogatynia wyniósł 4,9 i był wyższy od wartości dla powiatu (4,6) oraz województwa (4,8). Współczynnik rodności, określający liczbę urodzeń żywych badanego okresu na 1000 ludności ogółem, wyniósł w 2003 roku 10,2 i był wyższy od średniej dla powiatu (9,1) oraz województwa (8,3). Natomiast umieralność społeczeństwa, mierzona współczynnikiem zgonów (liczba zgonów na 1000 ludności), wyniosła 9,1 i była niższa od wartości charakteryzującej powiat zgorzelecki (9,8) i województwo dolnośląskie (9,7).

Tabela 28. Gmina Bogatynia – podstawowe współczynniki (na 1000 ludności) określające ruch naturalny ludności w 2003 roku.

Współczynnik	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Małżeństwa	4,9	4,6	4,8
Urodzenia żywe	10,2	9,1	8,3
Zgony	9,1	9,8	9,7
Przyrost naturalny	1,1	-0,7	-1,4
Saldo migracji	-0,5 ³	-1,8 ⁴	-0,8 ⁵

Migracje są drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na liczbę ludności oraz jej rozmieszczenie. Obecna tendencja przemieszczania się, szczególnie młodych mieszkańców, z mniejszych do większych ośrodków osiedleńczych powoduje, że saldo migracji gminy Bogatynia jest ujemne i wynosi -63 (w mieście -28) .

Tabela 29. Gmina Bogatynia – ruch wędrowny ludności w 2003 roku.

razem	Napływ		razem	Odpływ		Saldo migracji stałej ogółem
	w tym:			w tym:		
	z miast	ze wsi		do miast	na wieś	
350 ⁶	214	136	362	177	185	-12
154 ⁷	57	97	262	93	169	-108

Saldo migracji stałej liczone na 1000 ludności wyniosło w 2003 roku -0,47 i było zdecydowanie niższe od średniej dla powiatu zgorzeleckiego (-1,8) oraz od średniej dla województwa dolnośląskiego (-0,8). Przyrost rzeczywisty dla gminy Bogatynia, liczony jako suma wartości przyrostu naturalnego oraz salda migracji, był dodatni i wyniósł w 2003 roku w liczbach bezwzględnych 17 (w mieście -75). Znaczny odpływ migracyjny obserwowany w mieście nie wpłynął na końcowy wynik dla całej gminy Bogatynia, bowiem w znacznej części były to migracje wewnątrz gminy.

Rynek pracy

Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON

Bogatynia jest ośrodkiem przemysłowo – usługowym o zrównoważonym udziale funkcji miejsca pracy i mieszkaniowej. Rynek pracy opiera się głównie o dwa największe zakłady: Kopalnia Węgla Brunatnego BOT Turów i BOT Elektrownia Turów SA. Ponadto część mieszkańców gminy pracuje we własnych gospodarstwach

³ Migracje wewnętrzne.

⁴ Migracje wewnętrzne i zagraniczne.

⁵ Migracje wewnętrzne i zagraniczne.

⁶ Miasto i gmina Bogatynia ogółem.

⁷ Miasto Bogatynia.

rolnych, których według Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 roku było 420. Pozostała część znajduje zatrudnienie w kilkudziesięciu miejscowych zakładach pracy, zwłaszcza produkcyjnych i usługowych, które rozwijają się stosownie do nowych realiów gospodarki rynkowej. Są to firmy zajmujące się głównie handlem, budownictwem oraz zakłady rzemieślnicze.

Na koniec 2003 roku urząd zarejestrował 1748 podmiotów gospodarczych (w tym w mieście 1404) w rejestrze REGON.

Tabela 30. Gmina Bogatynia – formy własności podmiotów gospodarczych będących w rejestrze REGON w 2003 roku.

Forma własności	Ilość podmiotów	
	Gmina Bogatynia	W tym miasto
Zakłady publiczne	90	84
Spółki handlowe	62	54
Spółki cywilne	124	100
Spółdzielnie	5	4
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	23	22
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1341	1045
Inne formy własności prywatnej	103	95

Własnością publiczną jest 90, natomiast prywatną 1658 przedsiębiorstw, to jest 94,85 % ogółu. Spośród firm prywatnych 1341 to zakłady należące do osób fizycznych, co stanowi 80,88 % ogółu podmiotów sektora prywatnego. Należy nadmienić, że wśród 62 spółek prawa handlowego 6 posiada kapitał zagraniczny.

Tabela 31. Gmina Bogatynia – struktura podmiotów gospodarczych według form własności w 2003 roku.

Forma własności	Gmina Bogatynia (%)	Powiat Zgorzelecki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
Zakłady publiczne	5,15	5,47	4,82
Spółki handlowe	3,55	4,04	5,59
Spółki cywilne	7,09	6,42	7,75
Spółdzielnie	0,29	0,40	0,49
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	1,32	1,98	1,64
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	76,72	73,19	76,36
Inne formy własności prywatnej	5,89	8,50	3,36

Powyższe uwarunkowania w gminie Bogatynia nieznacznie różnią się od przeciętnej dla powiatu i województwa. Wśród przedsiębiorstw prywatnych z gminy Bogatynia jest stosunkowo najwięcej zakładów osób fizycznych oraz spółek cywilnych, kosztem spółek prawa handlowego, spółdzielni oraz innych form własności, w ogólnej strukturze przedsiębiorstw, w stosunku do porównywanych wartości.

Poniższa tabela przedstawia rozkład podmiotów gospodarczych, będących w rejestrze REGON według wybranych sekcji PKD. Dokonano w niej także dodatkowego pogrupowania, np.: ujmując pod pojęciem przemysł: górnictwo i kopalnictwo, działalności produkcyjne i przetwórstwo przemysłowe. W skład sekcji handel i naprawy wchodzi: handel hurtowy i detaliczny, naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego.

Tabela 32. Gmina Bogatynia – podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON według wybranych sekcji według w 2003 roku.

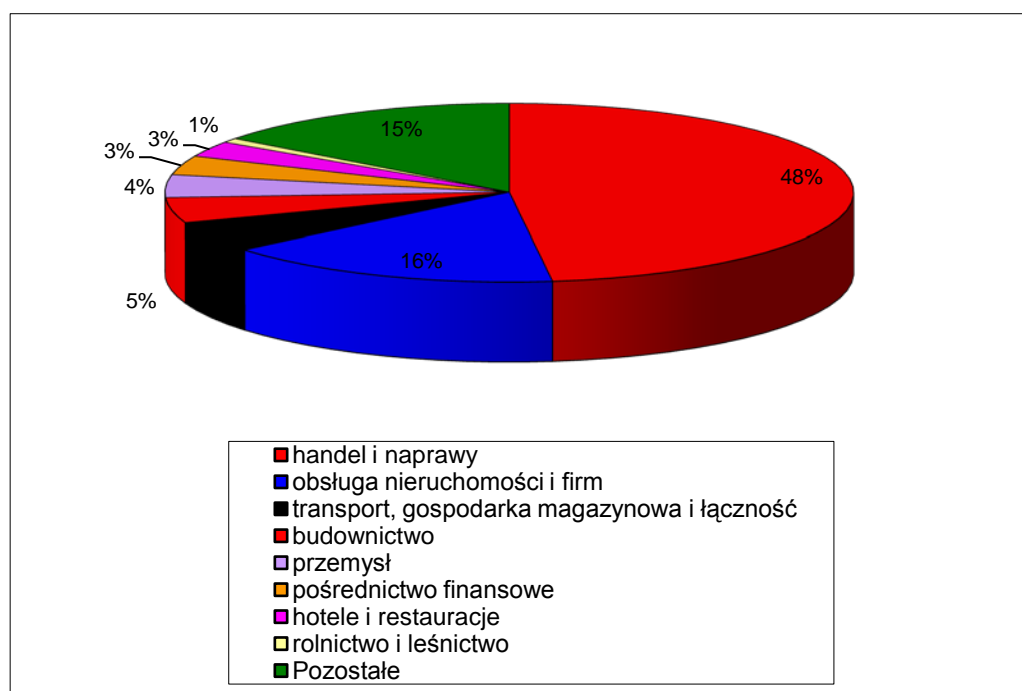
Wybrane sekcje według PKD	Ilość podmiotów	
	Gmina Bogatynia	W tym miasto
Ogółem	1748	1404
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	14	4
Przemysł	72	56
Budownictwo	80	63
Handel i naprawy	839	636
Hotele i restauracje	50	43
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	97	74
Pośrednictwo finansowe	61	50
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	278	250
Pozostałe sekcje	257	228

Spośród wymienionych sekcji najwięcej firm (839) prowadzi działalność handlową i naprawczą. 278 podmiotów zajmuje się obsługą nieruchomości i firm, natomiast 97 transportem i gospodarką magazynową. Te trzy grupy stanowią łącznie blisko 70 % wszystkich zarejestrowanych firm. Znaczną pojedynczą grupę w powyższej statystyce stanowi 257 podmiotów określonych jako „pozostałe nie wymienione”, które reprezentują 15 % ogółu przedsiębiorstw w gminie. Uwarunkowania te prezentuje poniższa tabela oraz rycina.

Tabela 33. Gmina Bogatynia – struktura podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji w 2003 roku.

Wybrane sekcje według PKD	Gmina Bogatynia (%)	Powiat Zgorzelecki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	0,80	2,42	2,51
Przemysł	4,12	5,64	9,34
Budownictwo	4,58	6,95	9,84
Handel i naprawy	48,00	37,53	33,24
Hotele i restauracje	2,86	2,97	3,00
Transport i łączność	5,55	8,14	7,43
Pośrednictwo finansowe	3,49	3,54	3,57
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	15,90	19,09	18,74
Pozostałe sekcje	14,70	13,73	12,32

Wykres 6. Gmina Bogatynia – struktura podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji w 2003 roku.

Udział sekcji: hotele i restauracje, pośrednictwo finansowe oraz pozostałe sekcje jest zbliżony do przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat zgorzelecki oraz województwo dolnośląskie. Zdecydowanie mniejszy odsetek przedsiębiorstw z sekcji rolnictwo i leśnictwo w gminie Bogatynia w stosunku do porównywanych jednostek jest zjawiskiem naturalnym, bowiem statystyka dla powiatu i województwa obejmuje również gminy wiejskie, w których takie firmy mają przeważnie swoje siedziby. Natomiast wysoki udział sekcji handel i naprawy jest charakterystyczny dla terenów zlokalizowanych bezpośrednio przy granicy państwowej. W przypadku gminy Bogatynia jest to granica z Republiką Federalną Niemiec i Republiką Czech.

5.2.2. Zatrudnienie.

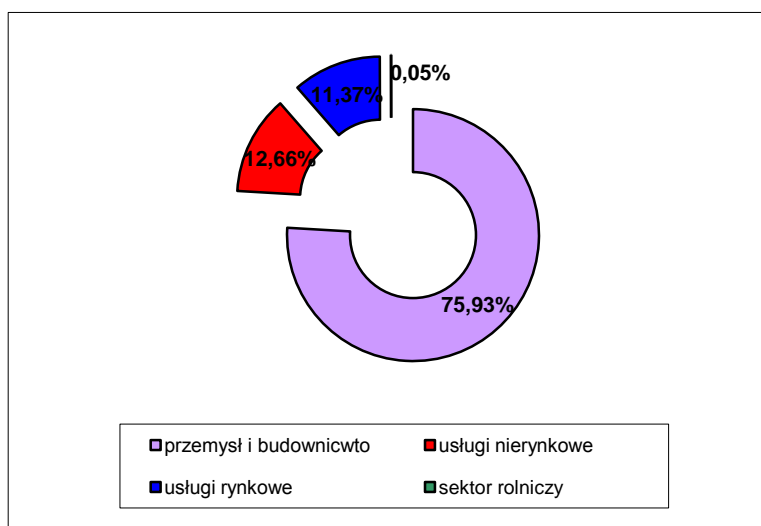
Według danych z końca 2003 roku liczba pracujących⁸ w gospodarce narodowej na obszarze gminy Bogatynia wyniosła 12010 osób (w mieście – 11362).

Tabela 34. Gmina Bogatynia – pracujący w 2003 roku.

Pracujący	Liczba pracujących	
	Gmina Bogatynia	W tym miasto
Ogółem	12010	11362
Sektor rolniczy	6	-
Przemysł i budownictwo	9119	9002
Usługi rynkowe	1365	1245
Usługi nierynkowe	1520	1115

Tabela 35. Gmina Bogatynia – struktura pracujących w 2003 roku.

Pracujący	Gmina Bogatynia (%)	Powiat Zgorzelecki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
Sektor rolniczy	0,05	1,25	1,68
Przemysł i budownictwo	75,93	54,39	38,41
Usługi rynkowe	11,37	23,65	31,91
Usługi nierynkowe	12,66	20,71	27,99
Na 1000 ludności	469	251	203

Wykres 7. Gmina Bogatynia – struktura pracujących w 2003 roku.

⁸ Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Niniejsze statystyki nie odzwierciedlają faktycznej struktury zatrudnienia na terenie gminy, powiatu i województwa. Odnoszą się bowiem do liczby pracujących, zgodnie z przedstawioną powyżej definicją i odzwierciedlają strukturę zatrudnienia w większych podmiotach gospodarczych. Jednakże na podstawie powyższej tabeli obserwujemy naturalną prawidłowość. Odsetek pracujących w sektorze przemysłowym i budownictwie jest znacznie wyższy od udziału jaki stanowi on w powiecie i województwie ze względu na fakt funkcjonowania na terenie gminy dwóch potężnych pracodawców z sektora produkcyjnego: BOT KWB „Turów” oraz BOT Elektrowni „Turów” SA oraz dodatkowo to, że znaczna ilość gminnych firm zatrudniających powyżej 9 osób stanowią właśnie firmy produkcyjne. Znikomy odsetek pracujących w kategorii „sektor rolniczy” potwierdza prawidłowość, że większość firm zajmujących się rolnictwem to gospodarstwa indywidualne (rodzinne).

Bezrobocie

Bezrobocie w latach 1995 – 2005

Jednym z ważniejszych kryteriów oceny warunków bytu mieszkańców jest możliwość uzyskania zatrudnienia. Zjawiskiem, które nieustannie wywiera istotny wpływ na poziom życia ludności jest bezrobocie. 31 października 2005 roku Powiatowy Urząd Pracy w Zgorzelcu zarejestrował 2231 bezrobotnych z gminy Bogatynia. Oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym 13,50 zarejestrowano jako bezrobotne. Współczynnik obliczany w stosunku do 100 osób czynnych zawodowo jest o wiele wyższy, jednakże kształtuje się na zbliżonym poziomie w stosunku do innych gmin miejsko – wiejskich województwa dolnośląskiego.

Tabela 36. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie zgorzeleckim i województwie dolnośląskim w miesiącu wrześniu 2005 roku.

Wyszczególnienie	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Stopa bezrobocia w %	22,0	20,4

Na przestrzeni ubiegłych 16 lat (lata 1989 – 2005) największe bezrobocie w Polsce i gminie Bogatynia występowało w latach 1992 – 1995 oraz w ciągu ostatnich 5 lat. Wyraźnie zarysował się spadek liczby bezrobotnych na 1997 rok w stosunku do lat 1995 – 1996. Spowodowane to było między innymi zmianą klasyfikacji statystycznej bezrobotnych, wprowadzonej na początku 1997 roku. Wpływ na to miała także koniunktura gospodarcza obserwowana w latach 1995 – 1997.

Zaznaczający się w latach 1999 – 2002 wzrost bezrobocia należy przypisać między innymi dekoniunkturze oraz innym niekorzystnym wynikom makroekonomicznym, notowanym w tych latach. Proces ten przełożył się na liczne zwolnienia grupowe. Jako pozytywny można uznać fakt, że począwszy od 2004 roku bezrobocie w gminie zaczęło systematycznie spadać i zbliża się do pułapu z 2001 roku.

Tabela 37. Gmina Bogatynia – bezrobocie w latach 1995 – 2005.

Rok	Liczba bezrobotnych ogółem	W tym kobiety	Udział kobiet w %
1995	772	560	72,54
1996	715	509	71,19
1997	518	393	75,87
1998	683	481	70,42
1999	1196	755	63,13
2000	1734	1032	59,52
2001	2130	1259	59,11
2002	2431	1369	56,31
2003	2565	1397	54,46
2004	2595	1485	57,23
31 października 2005	2231	1325	59,39

W przeciągu całego analizowanego okresu udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych przekraczał 50 %. Obecnie, to jest 31 października 2005 roku współczynnik ten wynosi 59,39 % i jest najwyższy od 2001 roku.

Tabela 38. Gmina Bogatynia – bezrobotni bez prawa do zasiłku w latach 1995 – 2005.

Rok	Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku	Udział w % ogółu bezrobotnych
1995	313	40,54
1996	322	45,03
1997	394	76,06
1998	550	80,53
1999	1064	88,96
2000	1386	79,93
2001	1659	77,89
2002	2110	86,80
2003	2310	90,06
2004	2313	89,13
31 października 2005	2088	93,59

Obecnie 2088 osób, to jest 93,59 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych nie posiada prawa do zasiłku. Jest to najwyższy wskaźnik od początku występowania zjawiska bezrobocia w gminie Bogatynia.

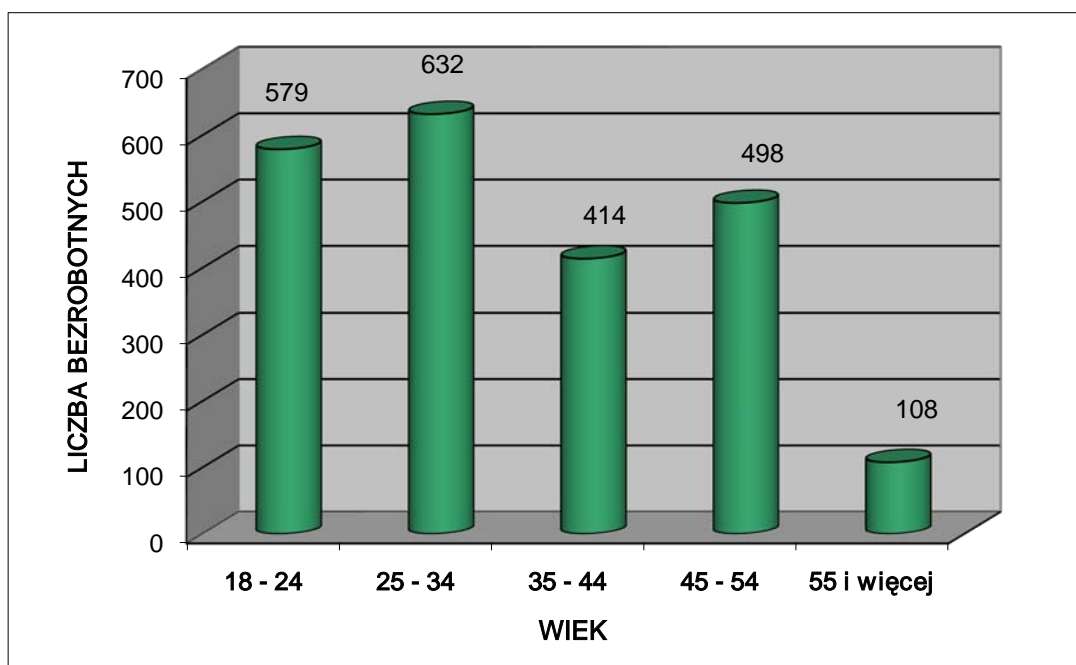
5.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.

**Tabela 39. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według wieku.
Stan na 31 października 2005 roku.**

Grupa wieku	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
18 – 24	579	25,95	345
25 – 34	632	28,33	418
35 – 44	414	18,56	240
45 – 54	498	22,32	282
55 – 59	99	4,44	40
60 – 64	9	0,40	-

Struktura bezrobotnych według wieku jest zróżnicowana. Niepokojące jest zjawisko, że bardzo liczna rzesza bezrobotnych, blisko 26 %, to osoby najmłodsze w wieku 18 – 24 lata. Natomiast aż 55 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby do 34 roku życia. Blisko połowa bezrobotnych (41 %) to ludzie w wieku 35 – 54 lata. Jedynie grupa bezrobotnych powyżej 55 roku życia jest nieliczna, między innymi ze względu wcześniejszego przejścia na emeryturę lub systemu zasiłków i świadczeń przedemerytalnych.

**Wykres 8. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według wieku.
Stan na 31 października 2005 roku.**

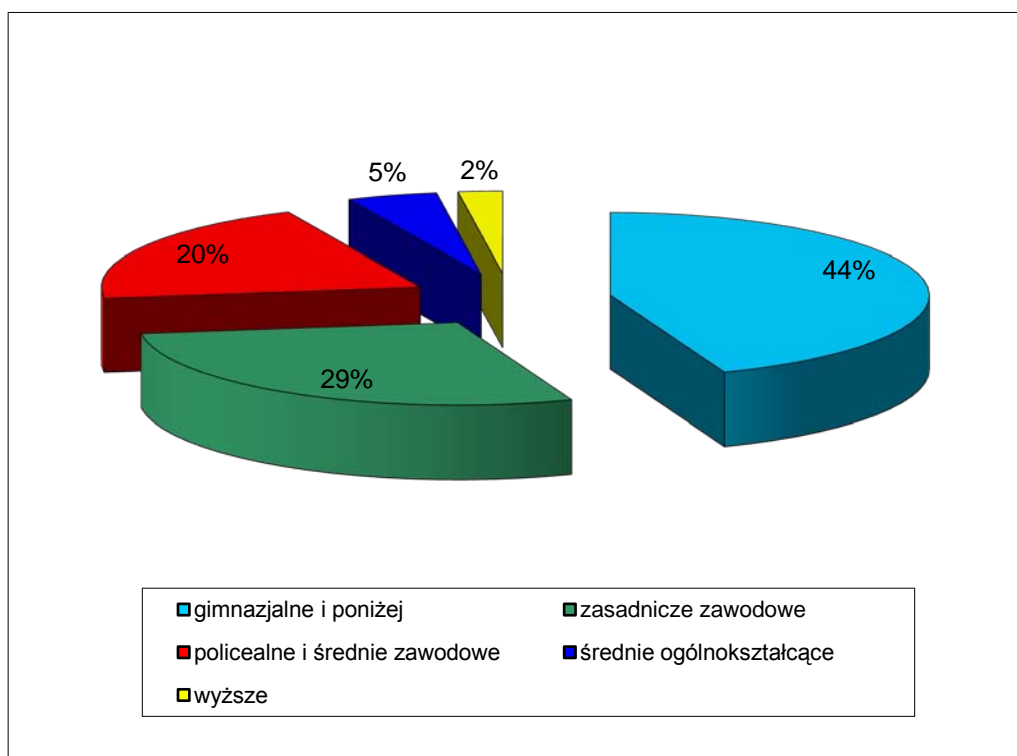

Tabela 40. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na 31 października 2005 roku.

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Wyższe	50	2,24	35
Policealne i średnie zawodowe	454	20,35	313
Średnie ogólnokształcące	102	4,57	86
Zasadnicze zawodowe	639	28,64	384
Gimnazjalne i poniżej	986	44,20	507

Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym stanowią 73 % ogółu zarejestrowanych. Natomiast osoby pozostające bez pracy i legitymujące się wykształceniem wyższym stanowią niewiele powyżej 2 % ogółu bezrobotnych. Wskaźnik ten, podobnie jak powyższe odpowiadają średnim wartościom charakteryzującym kraj oraz region.

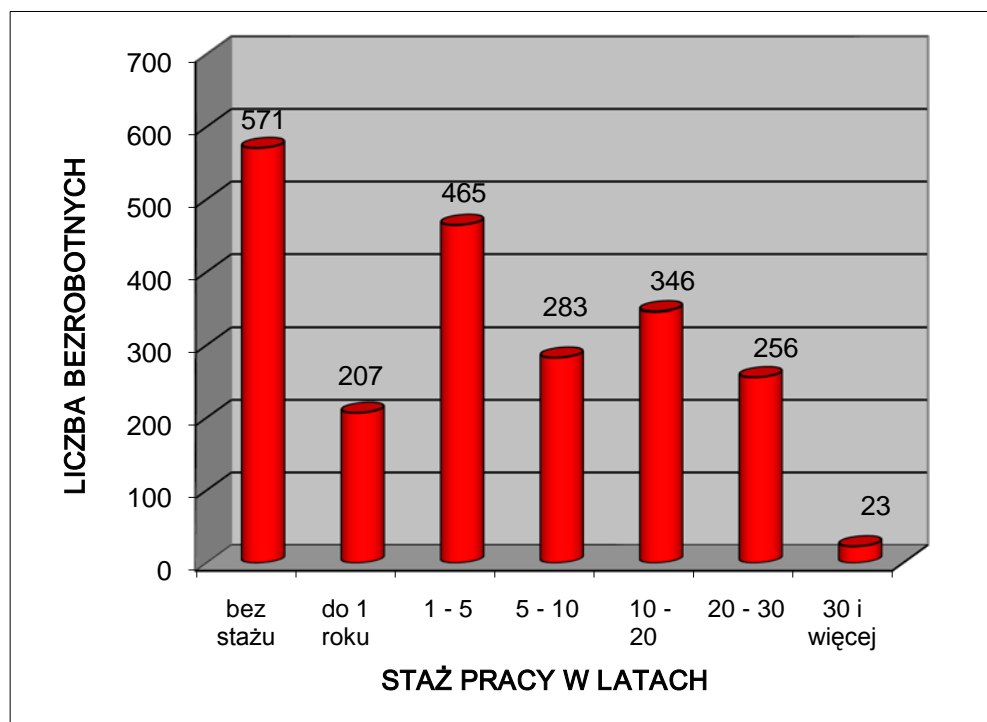
Wykres 9. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na 31 października 2005 roku.

**Tabela 41. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy.
Stan na 31 października 2005 roku.**

Staż pracy w latach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Bez stażu	571	25,59	342
Do 1 roku	287	12,86	174
1 – 5	465	20,84	277
5 – 10	283	12,68	171
10 – 20	346	15,51	200
20 – 30	256	11,47	152
30 lat i więcej	23	1,03	9

**Wykres 10. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy.
Stan na 31 października 2005 roku.**

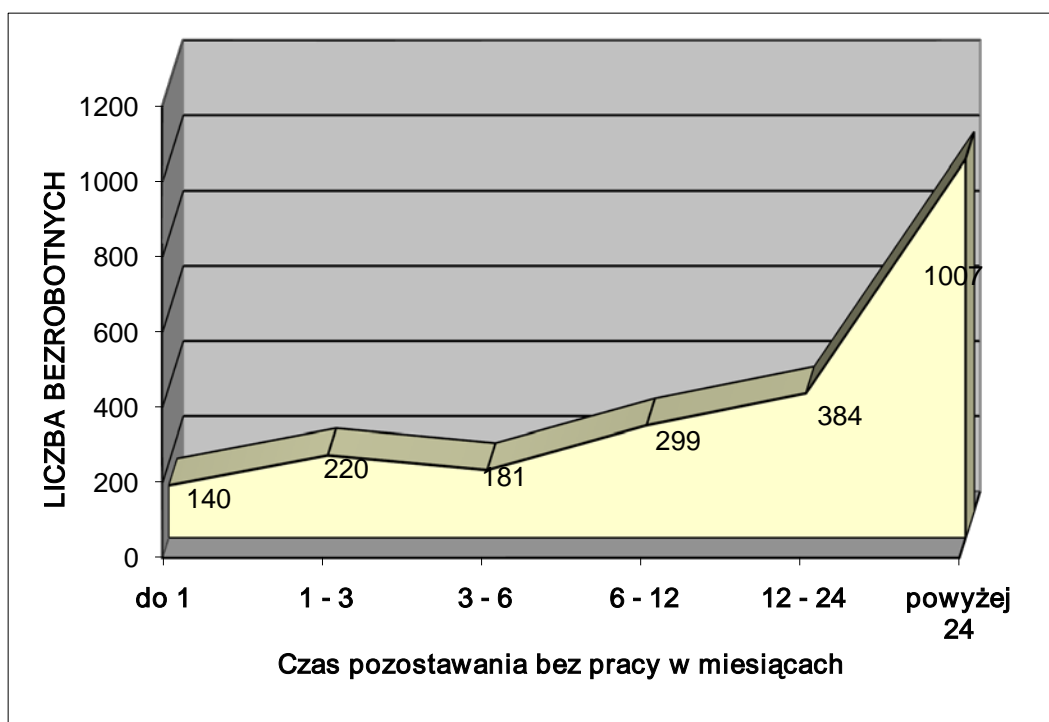

28 % zarejestrowanych bezrobotnych ma za sobą staż pracy dłuższy niż 10 lat. Znacznie liczniejszą grupę stanowią bezrobotni, którzy nie podejmowali jeszcze pracy bądź mają staż do 1 roku. Społeczność ta stanowi łącznie aż 39 % ogółu zarejestrowanych. Niekorzystnym zjawiskiem jest fakt, że w tej drugiej grupie są głównie ludzie młodzi, absolwenci średnich szkół technicznych oraz liceów. Powyższe wskaźniki charakteryzujące strukturę bezrobotnych według stażu pracy w gminie Bogatynia przedstawiają się mniej korzystnie od średniej w województwie, szczególnie ze względu na krótszy staż pracy obecnie bezrobotnych.

Tabela 42. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31 października 2005 roku.

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Do 1	140	6,28	62
1 – 3	220	9,86	120
3 – 6	181	8,11	104
6 – 12	299	13,40	167
12 – 24	384	17,21	237
Powyżej 24 miesięcy	1007	45,14	635

Wykres 11. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31 października 2005 roku.

55 % bezrobotnych pozostaje bez pracy nie dłużej niż 24 miesiące. Jest to grupa osób objęta zwolnieniami w latach 2003 – 2004 oraz dodatkowo zasilona absolwentami szkół średnich, zwłaszcza zawodowych i technicznych. Natomiast za negatywny należy uznać fakt, że 45 % bezrobotnych pozostaje bez pracy dłużej niż 2 lata. Jest to jeden z symptomów bezrobocia strukturalnego.

Niepokojącym zjawiskiem jest brak ofert pracy. Problematykę tą potęguje wchodzący w wiek produkcyjny i zawodowy wyż demograficzny z początku lat 80 – tych XX wieku oraz restrukturyzujące i modernizujące się dwa największe zakłady pracy w gminie (BOT KWB Turów SA i BOT Elektrownia Turów SA), które z roku na rok potrzebują mniejszą ilość siły roboczej. Natychmiastowe stworzenie kilkuset

miejsc pracy, oparte tylko o środki własne samorządu jest praktycznie niemożliwe. Szansę na poprawę sytuacji upatruje się w znalezieniu grupy inwestorów strategicznych, mogących zatrudnić kilkuset pracowników. Gmina posiada tereny i warunki infrastrukturalne do przyjęcia niezbędnych zamierzeń. Ważnym atutem jest również położenie na granicy z Niemcami i Czechami oraz bliskość jednego z większych miast Niemiec – Drezna. Nie bez znaczenia są również dobre połączenia komunikacyjne zarówno z miastami Czech jak i Niemiec.

Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Służba zdrowia

Praktycznie całość infrastruktury służby zdrowia zlokalizowana jest w Bogatyni i reprezentowana jest przez 1 publiczną placówkę służby zdrowia oraz 2 niepubliczne placówki służby zdrowia.

➤ Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Bogatyni (SP ZOZ Bogatynia):

SP ZOZ Bogatynia składa się z:

- 5 przychodni:
  - Przychodnia Rejonowa ul. Wyczółkowskiego 15 – Bogatynia;
  - Przychodnia Rejonowa ul. Fabryczna 1 – Bogatynia;
  - Wiejski Ośrodek Zdrowia w Działoszynie;
  - Wiejski Ośrodek Zdrowia w Opolnie – Zdroju ul. Kasztanowa;
  - Wiejski Ośrodek Zdrowia w Porajowie ul. Różana 6.

- Szpitala Gminnego przy ul. Szpitalnej 16 w Bogatyni z następującymi oddziałami:
  - anesteziologiczny;
  - chirurgiczny;
  - dziecięcy;
  - noworodkowy;
  - ginekologiczny;
  - wewnętrzny;
  - chemioterapii;
  - 8 specjalistycznych pracowni.

- Laboratorium Analitycznego w Bogatyni (w budynku szpitala);
- Punktu Krwiodawstwa (w budynku szpitala).
- Personel służby zdrowia SP ZOZ Bogatynia składa się z:
  - 24 lekarzy;
  - 109 osób pozostałego personelu medycznego.

- Przychodnia Lekarska „ELTUR ZDROWIE” sp. z o.o. w Bogatyni ul. Pocztowa 13:
  - Personel:
  - 13 lekarzy;
  - 23 osoby pozostałego personelu medycznego.
- Przychodnia Lekarska „TUR-MED.” sp. z o.o. w Bogatyni ul. Mickiewicza 16:
  - Personel:
  - 7 lekarzy;
  - 15 osób pozostałego personelu medycznego.

Szpital i przychodnie zapewniają mieszkańcom miasta i gminy podstawową i specjalistyczną opiekę medyczną. Korzystanie z pozostałych specjalistycznych usług medycznych odbywa się w placówkach zlokalizowanych poza granicami gminy, głównie w Zgorzelcu, Jeleniej Górze i we Wrocławiu. Na terenie gminy jest 6 aptek. Wszystkie zlokalizowane są w Bogatyni. Ponadto w Bogatyni jest 1 żłobek dysponujący 75 miejscami dla dzieci.

Tabela 43. Gmina Bogatynia – dostępność do usług służby zdrowia w 2003 roku.

Liczba mieszkańców przypadająca na 1 obiekt:	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Apteki	4264	3829	3725
Ośrodki zdrowia ⁹	3198	2659	2264
Łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności	42,6	51,4	50,7

Powyższe parametry występujące w gminie Bogatynia zbliżone są do warunków w innych gminach miejsko – wiejskich oraz porównywalne do przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat zgorzelecki i województwo dolnośląskie.

Obecnie zlokalizowana w gminie sieć placówek służby zdrowia jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb i nie przewiduje się w najbliższych latach budowy nowej bądź likwidacji żadnej z funkcjonujących obecnie placówek.

Opieka społeczna.

Opieką społeczną na terenie gminy zarządza Ośrodek Pomocy Społecznej w Bogatyni. W 2004 roku rozdysponowano następującą pomoc:

- 144 przekazanych zasiłków stałych;
- 669 przekazanych zasiłków okresowych;
- 1072 przekazanych zasiłków jednorazowych.

⁹ Powyższa statystyka obejmuje: szpitale ogólne, przychodnie, ośrodki zdrowia oraz praktyki lekarskie.

Tabela 44. Gmina Bogatynia – liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 1990 – 2004.

Rok	Liczba osób korzystających z pomocy
1990	1208
1991	2384
1992	2834
1993	2418
1994	3789
1995	3875
1996	3217
1997	3018
1998	3128
1999	2913
2000	3241
2001	4505
2002	4344
2003	5258
2004	4368

Powyższe dane odzwierciedlają dynamikę kształtowania się bezrobocia na terenie gminy, ponieważ głównym powodem ubiegania się o pomoc społeczną jest brak pracy zarobkowej.

Bardzo ważnym obiektem w skali regionu jest Wojewódzki Szpital dla Nerwów i Psychicznie Chorych zlokalizowany w Sieniawce przy ul. Rolniczej. W placówce pracuje 6 lekarzy oraz 73 osoby pozostałego personelu medycznego. Obiekt dysponuje 345 miejscami dla chorych.

W najbliższej przyszłości nie przewiduje się rozbudowy infrastruktury związanej z gminną pomocą społeczną.

5.5. Oświata i wychowanie

W roku szkolnym 2005 / 2006 sieć oświatowa na terenie miasta i gminy składa się z:

- Publicznego Przedszkola nr 1 w Porajowie;
- Publicznego Przedszkola nr 3 w Bogatyni;
- Publicznego Przedszkola nr 4 w Bogatyni;
- Publicznego Przedszkola nr 5 w Bogatyni;
- Publicznego Przedszkola nr 6 w Bogatyni;
- Publicznego Przedszkola nr 7 w Bogatyni;
- Publicznej Szkoły Podstawowej nr 1 w Bogatyni;

- Publicznej Szkoły Podstawowej nr 3 w Bogatyni;
- Publicznej Szkoły Podstawowej nr 5 w Bogatyni;
- Publicznej Szkoły Podstawowej w Opolnie – Zdroju;
- Zespołu Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Porajowie;
- Zespołu Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Działoszynie;
- Publicznego Gimnazjum nr 1 w Bogatyni;
- Publicznego Gimnazjum nr 2 w Bogatyni;
- Zespołu Szkół Energetycznych i Ekonomicznych w Bogatyni;
- Zespołu Szkół Zawodowych w Bogatyni;
- Liceum Ogólnokształcącego w Bogatyni.

Tabela 45. Gmina Bogatynia – charakterystyka wychowania przedszkolnego, podstawowego, gimnazjalnego i średniego w roku szkolnym 2005 / 2006¹⁰.

Placówka	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli ¹¹	Liczba uczniów na 1 nauczyciela
Przedszkole nr 1	63	7	9,0
Przedszkole nr 3	126	18	7,0
Przedszkole nr 4	84	7	12,0
Przedszkole nr 5	124	9	13,8
Przedszkole nr 6	100	11	9,1
Przedszkole nr 7	63	6	10,5
SP nr 1	483	38	12,7
SP nr 3	747	69	10,8
SP nr 5	188	24	7,8
SP Opolno – Zdrój	164	15	10,9
ZSPiG Porajów	358	40	8,9
ZSPiG Działoszyn	245	22	11,1
Gimnazjum nr 1	593	50	11,9
Gimnazjum nr 2	301	32	9,4
ZSEiE Bogatynia	505	51	9,9
ZSZ Bogatynia	580	48	12,1
ZSO Bogatynia	293	35	8,4

Ogółem w roku szkolnym 2005 / 2006 z gminnej sieci oświatowej korzystało:

- 560 dzieci w przedszkolu;
- 1582 uczniów w szkołach podstawowych;
- 603 uczniów z zespołach szkół podstawowych i gimnazjum;
- 894 uczniów w gimnazjum;

¹⁰ Dane z początku roku szkolnego 2005 / 2006, to jest z września 2005.

¹¹ Wartość podawana jest niezależnie od formy zatrudnienia.

- 1378 uczniów w szkołach średnich.

Pozostawali oni pod opieką 482 nauczycieli. Średnio w gminie na 1 nauczyciela przypada:

- 10 uczniów w przedszkolu;
- 11 uczniów w szkołach podstawowych;
- 10 uczniów w zespołach szkół podstawowych i gimnazjum;
- 11 uczniów w gimnazjum;
- 10 uczniów w szkołach średnich.

Tabela 46 Gmina Bogatynia – charakterystyka wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2005 / 2006.

Wyszczególnienie	Przedszkole:					
	Nr 1	Nr 3	Nr 4	Nr 5	Nr 6	Nr 7
Liczba uczniów	63	126	84	124	100	63
Liczba oddziałów	3	5	3	5	4	3
Liczba uczniów na 1 oddział	22,3	25,2	28,0	25,0	25,0	21,0
Liczba nauczycieli	7	18	7	9	11	6
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	9,0	7,0	12,0	13,8	9,1	10,5
Korzystanie z posiłków w placówce	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK

Tabela 47. Gmina Bogatynia – charakterystyka szkolnictwa podstawowego w roku szkolnym 2005 / 2006.

Wyszczególnienie	SP nr 1	SP nr 3	SP nr 5	SP Opolno Zdrój
Liczba uczniów	483	747	188	164
Liczba oddziałów	19	33	11	7
Liczba uczniów na 1 oddział	25,4	22,6	17,0	20,8
Liczba nauczycieli	38	69	24	15
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	12,7	10,8	7,8	10,9
Dostęp do internetu	TAK	TAK	TAK	TAK
Pedagog szkolny	TAK	TAK	TAK	TAK
Zajęcia dodatkowe	TAK	TAK	TAK	TAK
Biblioteka szkolna	TAK	TAK	TAK	TAK
Zajęcia w świetlicy szkolnej	TAK	TAK	TAK	TAK
Korzystanie z posiłków w szkole	TAK	TAK	TAK	TAK
Sala gimnastyczna	TAK	TAK ¹²	NIE	TAK
Boiska i place sportowe	NIE	TAK	TAK	TAK

¹² Placówka dysponuje również krytą pływalnią.

Tabela 48. Gmina Bogatynia – charakterystyka szkolnictwa w zespołach szkół podstawowych i gimnazjum w roku szkolnym 2005 / 2006.

Wyszczególnienie	ZSPiG Działoszyn	ZSPiG Porajów
Liczba uczniów	245	358
Liczba oddziałów	12	18
Liczba uczniów na 1 oddział	20,6	20,1
Liczba nauczycieli	22	40
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	11,3	8,8
Dostęp do internetu	TAK	TAK
Pedagog szkolny	TAK	TAK
Zajęcia dodatkowe	TAK	TAK
Biblioteka szkolna	TAK	TAK
Zajęcia w świetlicy szkolnej	TAK	TAK
Korzystanie z posiłków w szkole	TAK	TAK
Sala gimnastyczna	TAK	TAK
Boiska i place sportowe	TAK	TAK

Tabela 49. Gmina Bogatynia – charakterystyka szkolnictwa gimnazjalnego w roku szkolnym 2005 / 2006.

Wyszczególnienie	Gimnazjum nr 1	Gimnazjum nr 2
Liczba uczniów	593	301
Liczba oddziałów	25	14
Liczba uczniów na 1 oddział	23,6	21,6
Liczba nauczycieli	50	32
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	11,9	9,4
Dostęp do internetu	TAK	TAK
Pedagog szkolny	TAK	TAK
Zajęcia dodatkowe	TAK	TAK
Biblioteka szkolna	TAK	TAK
Zajęcia w świetlicy szkolnej	NIE	TAK
Korzystanie z posiłków w szkole	TAK	TAK
Sala gimnastyczna	TAK	TAK
Boiska i place sportowe	TAK	TAK

Tabela 50. Gmina Bogatynia – charakterystyka szkolnictwa średniego w roku szkolnym 2005 / 2006.

Wyszczególnienie	ZSEiE Bogatynia	ZSZ Bogatynia	ZSO Bogatynia
1	2	3	4
Liczba uczniów	505	580	293
Liczba oddziałów	25	21	12
Liczba uczniów na 1 oddział	19,9	27,6	24,4
Liczba nauczycieli	51	48	35
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	9,9	12,1	8,4
Dostęp do internetu	TAK	TAK	TAK
Pedagog szkolny	TAK	TAK	TAK
Zajęcia dodatkowe	TAK	TAK	TAK

1	2	3	4
Biblioteka szkolna	TAK	TAK	TAK
Zajęcia w świetlicy szkolnej	TAK	NIE	NIE
Korzystanie z posiłków w szkole	NIE	NIE	NIE
Sala gimnastyczna	TAK	NIE	TAK
Boiska i place sportowe	TAK	NIE	TAK

Tabela 51. Gmina Bogatynia – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć szkolno – oświatową w roku 2003 / 2004.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Liczba dzieci na 1 przedszkole	91	82	93
Liczba miejsc w przedszkolach na 1 dziecko	0,96	1,1	1,1
Liczba uczniów na 1 szkołę podstawową	343	287	219
Liczba uczniów na 1 pomieszczenie w szkołach podstawowych	20,0	20,8	18,9
Liczba pomieszczeń szkolnych na 1 szkołę podstawową	17,2	13,8	11,6
Liczba uczniów na 1 gimnazjum	415	331	257
Liczba uczniów na 1 pomieszczenie w gimnazjum	24,9	23,6	24,5
Liczba pomieszczeń szkolnych na 1 gimnazjum	16,7	14,0	10,5

Wskaźniki dotyczące poszczególnych typów sieci oświatowej są zróżnicowane. Przeciętna liczba uczniów przypadająca na 1 obiekt w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach jest w gminie Bogatynia wyższa od porównywanych wartości. Wpływ na to mają głównie duże kubatury większości placówek oświatowych w gminie, w szczególności tych zlokalizowanych w mieście. Potwierdza to między innymi większa liczba pomieszczeń na 1 placówkę. Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że w analizowanym roku szkolnym (2003/2004) nominalna liczba miejsc w przedszkolach w gminie Bogatynia była niższa niż liczba dzieci do niego uczęszczających.

Młodzież z gminy Bogatynia korzysta również z bogatej sieci placówek zlokalizowanych poza granicami samorządu, głównie w Zgorzelcu, Jeleniej Górze oraz we Wrocławiu. Dotyczy to pobierania nauki w szkołach średnich o innych specjalizacjach niż w miejscowych placówkach oraz na wyższych uczelniach.

Obecnie gminna sieć oświatowa jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb i nie przewiduje się w najbliższych latach budowy nowej bądź likwidacji żadnej z funkcjonujących obecnie placówek. Jednakże w dłuższej perspektywie, w związku z postępującym niżem demograficznym, należy rozważyć możliwość uszczuplenia sieci przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów.

5.6. Kultura

Rozpowszechnianiem kultury na terenie miasta i gminy zajmuje się Bogatyński Ośrodek Kultury (BOK) zlokalizowany w Bogatyni na ul. II Armii WP 1 wraz z filią na ul. Ogrodowej 1. Gminne instytucje kultury prowadzą działalność kulturalno – oświatowo – sportową. Zorganizowane są w liczne kluby i sekcje zainteresowań. Infrastrukturę kulturalną poza obiektami BOK w Bogatyni uzupełniają ogólnodostępne świetlice wiejskie i remizy zlokalizowane w miejscowościach:

- Bogatynia – Dom Ludowy;
- Białopole;
- Bratków;
- Jasna Góra;
- Kopaczów;
- Lutogniewice;
- Opolno Zdrój;
- Posada;
- Kopaczów – remiza;
- Porajów – remiza;
- Sieniawka – remiza;
- Działoszyn – remiza.

Przy BOK funkcjonują liczne zespoły i sekcje zainteresowań: teatralne, plastyczne, fotograficzne, muzyczne, taneczne:

- pracownia gipsu i papieru;
- koło literackie;
- koło dziennikarskie;
- grupa teatralna „Hannah”;
- grupa integracyjna „Bez barier”;
- teatrzyk „Pępek”;
- galeria wystawiennicza;
- Stowarzyszenie Plastyków Ziemi Bogatyńskiej „Krecha”;
- lektorat języka angielskiego i niemieckiego;
- kino „Kadr”.

Na terenie miasta i gminy organizowane są liczne imprezy kulturalno – sportowe o randze lokalnej i regionalnej. Organizatorem wszystkich imprez jest Bogatyński Ośrodek Kultury. Kalendarz imprez kulturalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 52. Gmina Bogatynia – kalendarz imprez kulturalno – sportowych.

Termin imprezy	Wydarzenie
Styczeń	Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy
	Przeegląd Zespołów Kolędniczych i Śpiewaczych
Luty	Jasełka – Przeegląd Szkolnych i Przedszkolnych Widowisk Jasełkowych
	Akcja Zima
	Festiwal Piosenki Dziecięcej – „Wielkie Maluchów Śpiewanie”
Marzec	Eliminacje Środowiskowe Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego
	Przeegląd Zespołów Teatralnych i Kabaretowych „Kurtyna”
	„Witaj wiosno – czyli wielkie wagarowanie” – festyn sportowo – rekreacyjny
Kwiecień	Międzynarodowy Finał Mini Playback Show
	Festyn z okazji Światowego Dnia Ziemi
	„Terpsychora” – Przeegląd Szkolnych Zespołów Tanecznych
Maj	Cykl imprez kulturalno – sportowo – rekreacyjnych z okazji Świąt Majowych
	Euroregionalny Mini Playback Show
	„Mikrofon” – Przeegląd Zespołów Wokalnych i Wokalno – Instrumentalnych
	Turniej Tańca Towarzyskiego o „Puchar Dni Bogatyni”
	Quiz wiedzy o Bogatyni – „Bogatynia wczoraj i dziś”
	Uroczystości rocznicowe związane z wejściem Polski do Unii Europejskiej
	Wędrownka Europejska
Czerwiec	Turniej Łgarzy
	Dni Bogatyni
	Festyn z okazji Dnia Dziecka
	Bogatyńskie impresje – otwarcie wystawy prac bogatyńskich plastyków
	Festyn kończący obchody „Dni Bogatyni”
	Puchar Polski „Strong Man”
Lipiec	Festyn „Trzech Państw”
	„Lato w podróży” – festyn z Radiem Wrocław
	Wyścig kolarski „Tour de Feminin”
Sierpień	„Akcja Lato” – cykl imprez sportowo – rekreacyjnych i kulturalnych organizowanych w ramach wakacji
	Działania Muzyczne
Wrzesień	„Żegnaj lato na rok” – festyn kończący wakacje
	Turniej Piłki Siatkowej Kobiet
Październik	Turniej Piłki Siatkowej Mężczyzn
	Przeegląd Sztuki Nieprofesjonalnej
Listopad	Europejski Odpust w Kopaczowie
	„Jesienna Zaduma” – festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej
	„Gala Tańca” – turniej i prezentacje różnych form tanecznych
	„VOCAL SHOW” – Euroregionalny Festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej
	Cykl imprez organizowanych z okazji Narodowego Święta Niepodległości
Grudzień	Turniej Halowej Piłki Nożnej
	„Mikołajki” – estrada dla dzieci
	Koncert kolęd i pastorałek w wykonaniu szkolnych zespołów artystycznych
	Sylwester – zabawa plenerowa przed budynkiem Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni

Integralną częścią BOK jest Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Bogatynia im. Polskich Noblistów zlokalizowana na ul. II Armii WP 2G oraz filie biblioteczne zlokalizowane w miejscowościach:

- Bogatynia – ul. Ogrodowa 1;
- Opolno Zdrój;
- Porajów;
- Działoszyn.

Działalność biblioteki służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa, jego wychowaniu i upowszechnianiu oraz rozwojowi kultury i wiedzy. Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Bogatynia posiada księgozbiór liczony na ponad 113 tysięcy woluminów. Korzysta z niej rocznie blisko 10000 czytelników. W 2003 roku wypożyczenia na 1 czytelnika wyniosły 20,3 wolumina.

Tabela 53. Gmina Bogatynia – uwarunkowania charakteryzujące usługi kultury w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Ilość mieszkańców na 1 bibliotekę	4264	3303	3530
Księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców	4433	4165	3707
Wypożyczenia w woluminach na 1 czytelnika	20,3	21,8	21,2
Liczba mieszkańców na 1 kino	25582	31910	56830
Liczba mieszkańców na 1 muzeum	-	-	69007

Z usług kultury wyższego rzędu (np.: teatry, opery, galerie, muzea, wystawy, itp.) mieszkańcy gminy Bogatynia korzystają poza jej granicami, głównie w Jeleniej Górze i Wrocławiu.

Obecna sieć i zakres usług kultury jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb. Władze samorządowe zamierzają nadal utrzymywać i kontynuować działalność istniejących placówek kulturalnych. Ponadto przyszłe działania powinny prowadzić do zachęcenia uczestnictwem w życiu kulturalnym miasta i gminy coraz większej liczby mieszkańców. Osiągnąć to można między innymi poprzez szersze dostosowanie oferty w kierunku potrzeb różnych grup wiekowych, między innymi wzbogacając obecną ofertę oraz łącząc działalność instytucji kulturalnych z innymi rodzajami aktywności, szczególnie w dziedzinach: sportu, rekreacji, gastronomii czy rozrywki. W najbliższym czasie nie przewiduje się likwidacji żadnej z placówek kulturalnych. Wśród niesprecyzowanych jeszcze zamierzeń inwestycyjnych wymienia się między innymi wybudowanie nowej biblioteki w Działoszynie oraz kapitalny remont budynku BOK w Bogatyni – Zatoniu przy ul. Ogrodowej.

5.7. Sport

Działania klubów i licznych sekcji sportowych oraz urozmaicona infrastruktura sportowa to podstawowa możliwość rozwoju kultury fizycznej wśród mieszkańców miasta i gminy, a szczególnie dzieci i młodzieży. Organizacją aktywności związanych ze sportem zajmuje się Ośrodek Sportu i Rekreacji (OSIR) w Bogatyni. Infrastrukturę sportową w gminie tworzą między innymi:

kompleks sportowy przy ul. Sportowej 8 w Bogatyni:

- boisko do piłki nożnej;
- hala sportowa o wymiarach 25 x 12 x 7 m;
- boisko asfaltowe do koszykówki;
- boisko do siatkówki plażowej;
- skate park (tor rowerowo – rolkowy);
- siłownia,

kompleks sportowy przy ul. Białogórskiej 28 w Bogatyni:

- stadion z 2 płytami piłkarskimi (główna i treningowa);
- kompleks lekkoatletyczny;
- 4 korty tenisowe;
- zespół boisk do koszykówki i siatkówki;
- skate park (tor rowerowo – rolkowy);
- hotel z kawiarnią,

boiska do piłki nożnej w miejscowościach:

- Bogatynia ul. Leśna;
- Sieniawka;
- Opolno Zdrój;
- Krzewina;
- Porajów.

Sekcje sportowe reprezentują następujące kluby:

- Miejski Klub Sportowy „Granica Bogatynia” – piłka nożna;
- Ludowy Zespół Sportowy (LZS) „Zjednoczeni” Porajów – Kopaczów – piłka nożna;
- LZS Porajów – Kopaczów – piłka nożna (sekcja kobiet);
- LZS Działoszyn – Posada – piłka nożna;
- LZS „Jaśnica” – Opolno Zdrój – piłka nożna;
- LZS „Sudety” Sieniawka – piłka nożna;
- LZS „Pogoń” Markocice – piłka nożna;
- Wiejski Klub Sportowy „Gienty” Krzewina – piłka nożna;
- Bogatyński Szkolny Związek Sportowy „Szerszeń” – lekkoatletyka;
- Uczniowski Klub Sportowy „EL-TUR” Bogatynia SP nr 3 – szachy;
- Uczniowski Klub Sportowy „Smecz” Bogatynia – sekcja badmintonowa;
- Uczniowski Klub Sportowy „Squad” – taniec dyskotekowy;
- Klub Puszystych „Super Linia” Bogatynia – aerobik;

- Klub Modelarski „Iskra” Bogatynia – modelarstwo;
- Klub Sportowy „Grom” Bogatynia – taekwondo;
- Miejsko – Gminne Koło Polskiego Związku Wędkarskiego w Bogatyni;
- Międzyszkolne Koło Krajoznawczo – Turystyczne „Tramp”.

Infrastrukturę sportową na terenie gminy wzbogacają obiekty i place sportowe zlokalizowane przy placówkach szkolnych.

Działania samorządu powinny nadal koncentrować się wokół rozwoju oraz upowszechniania na terenie gminy różnych form sportu i rekreacji. Analogicznie do przedsięwzięć związanych z kulturą, należy kontynuować możliwość zrzeszania się w klubach i sekcjach sportowych dla miejscowej młodzieży. W najbliższych latach nie planuje się likwidacji i budowy obecnych obiektów.

5.8. Gospodarka mieszkaniowa

5.8.1. Zasoby mieszkaniowe

Przeciętne wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa w gminie Bogatynia są zbliżone do poziomu występującego w skali kraju i województwa dolnośląskiego. Podobnie kształtuje się problematyka związana z gospodarką mieszkaniową, to jest:

- wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie;
- ograniczone fundusze na remonty bieżące;
- niezaspokojone potrzeby kwaterunkowe ludności;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie;
- mała powierzchnia użytkowa w m² na 1 osobę;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 izbę.

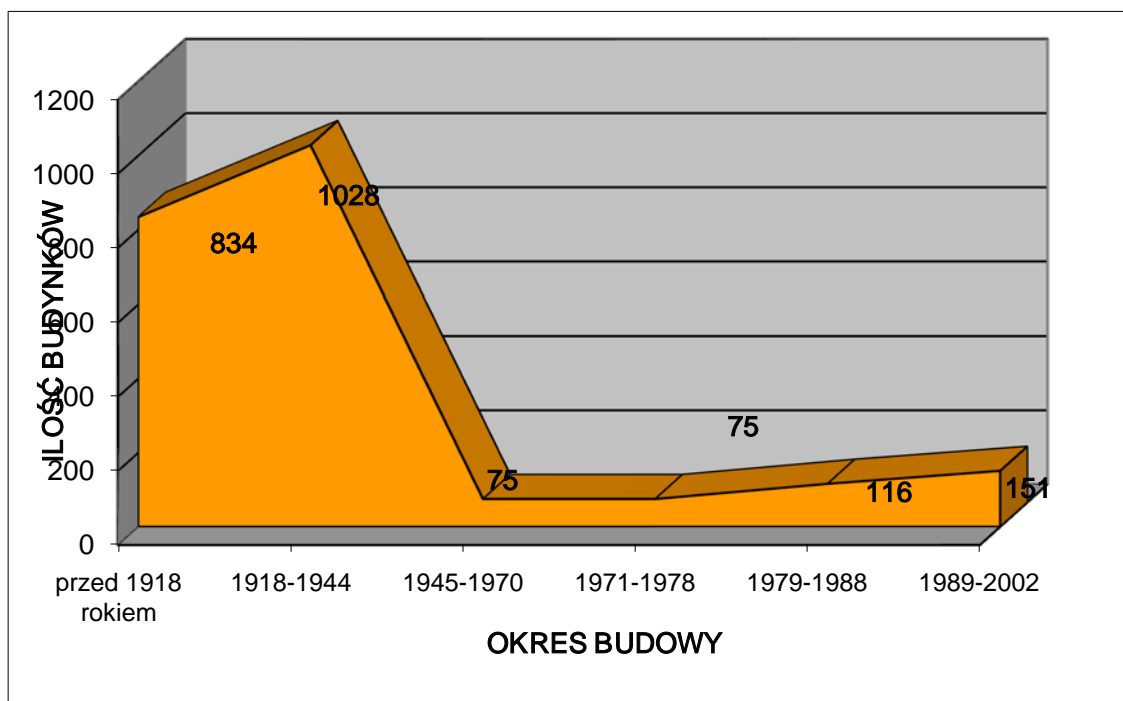
Na terenie gminy występują zróżnicowane typy zabudowy. Zabudowa zagrodowa oraz jednorodzinna i jednorodzinna – usługowa występuje głównie na terenach wiejskich, natomiast zabudowa wielorodzinna na terenie miasta. Ponadto zabudowa wielorodzinna zlokalizowana jest na terenie wsi Opolno Zdrój. Powierzchnie działek w zależności od typu zabudowy wahają się od 500 do 2000 m². Przeciętna wysokość zabudowy na wsi wynosi 2, a maksymalnie 3 kondygnacje, natomiast w mieście do 5 kondygnacji.

Na podstawie wyników badań z powszechnego spisu ludności w 2002 roku można obliczyć, że spośród 2324 budynków mieszkalnych zlokalizowanych na terenie gminy aż 80 % wybudowano przed 1945 rokiem, z czego 45 % powstało przed 1918 rokiem. Większość z nich wymaga kapitalnych remontów.

Tabela 54. Gmina Bogatynia – struktura zasobów mieszkaniowych według wieku.

Okres budowy mieszkania	Ilość mieszkań	Struktura w %
przed 1918 rokiem	834	35,89
1918 – 1944	1028	44,23
1945 – 1970	75	3,23
1971 – 1978	75	3,23
1979 – 1988	116	4,99
1989 – 2002	151	6,50
w budowie	10	0,43
nie ustalono	35	1,51

Wykres 12. Gmina Bogatynia – budynki mieszkalne zamieszkane według okresu ich budowy.

Tabela 55. Gmina Bogatynia – zasoby mieszkaniowe w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia
Liczba mieszkań	8623
Liczba izb	31840

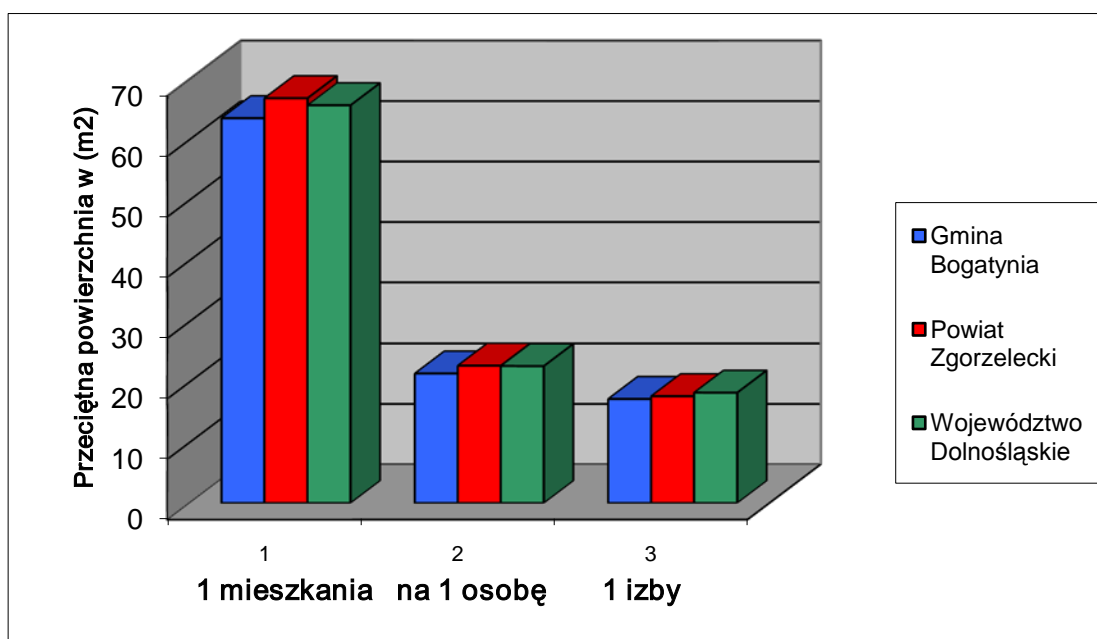
Całkowita powierzchnia użytkowa mieszkań wyniosła w 2003 roku 548,2 tys. m².

Tabela 56. Gmina Bogatynia – wskaźniki charakteryzujące warunki zamieszkania w 2003 roku.

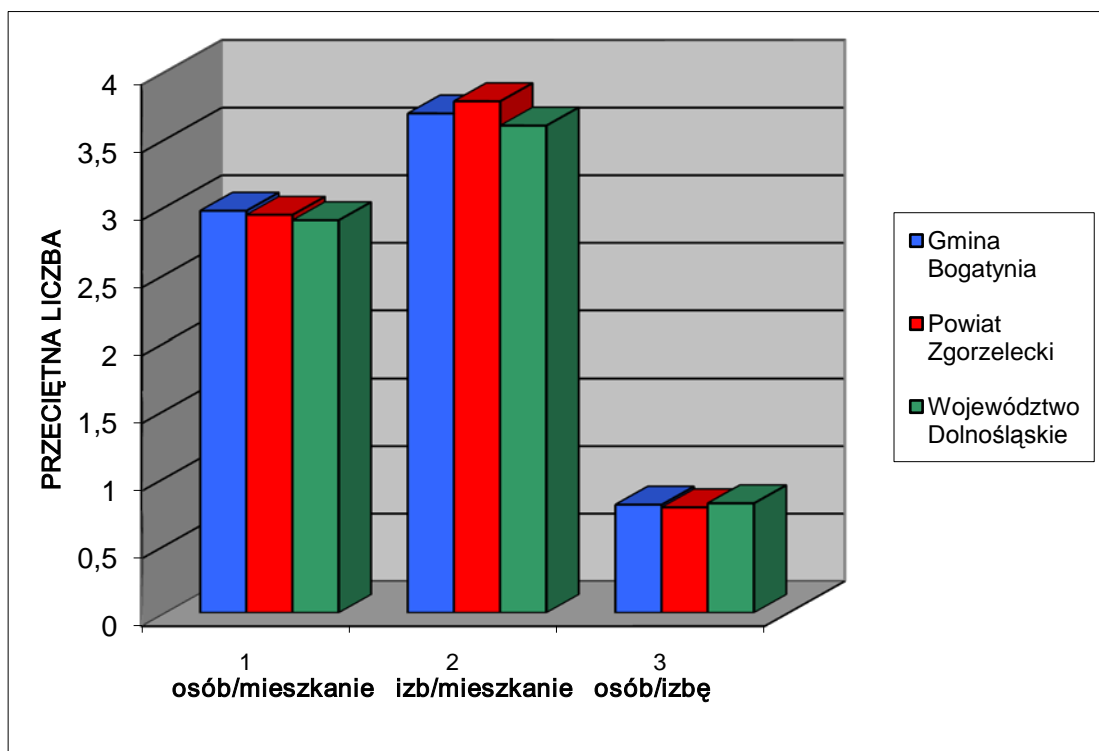
Przeciętna:	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 mieszkania	63,57	66,88	65,70
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 izby	17,22	17,67	18,26
Liczba izb w 1 mieszkaniu	3,69	3,78	3,60
Powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	21,43	22,73	22,66
Liczba osób w 1 mieszkaniu	2,97	2,94	2,90
Liczba osób w 1 izbie	0,80	0,78	0,81

Powyższe wskaźniki statystyczne dotyczące warunków zamieszkania w gminie Bogatynia są charakterystyczne dla gmin miejsko – wiejskich, w których liczba mieszkańców miasta stanowi znacznie ponad połowę wszystkich mieszkańców gminy. Wskaźniki te odznaczają się bowiem mniej korzystniejszymi uwarunkowaniami na tle gmin wiejskich powiatu i województwa w zakresie powierzchni użytkowej oraz liczbie izb, a z drugiej strony korzystniejszymi uwarunkowaniami w kontekście przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie oraz 1 izbę. Powodem tego stanu jest przede wszystkim znacznie mniejsza kubatura przeciętnego zabudowania w mieście niż na wsi, ale także fakt, że liczebność przeciętnego gospodarstwa domowego w mieście jest mniejsza od tego na wsi. Nie bez znaczenia jest również standard mieszkań, a zwłaszcza wiek substancji mieszkaniowej. Między innymi te powody decydują o tym, że przedstawione powyżej wskaźniki charakteryzujące warunki zamieszkania są w każdej kategorii mniej korzystne od przeciętnych uwarunkowań w powiecie bądź województwie.

Wykres 13. Gmina Bogatynia – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2003 roku (I).

Wykres 14. Gmina Bogatynia – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2003 roku (II).

5.8.2. Własność komunalna

Własnością komunalną objętych jest 1580 mieszkań, składających się z około 5000 izb, o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 74823,74 m². Zarządza nimi Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej w Bogatyni podporządkowany bezpośrednio Urzędowi Miasta i Gminy w Bogatyni. Cena 1 m² powierzchni użytkowej mieszkań komunalnych wynosi średnio 900 złotych.

Tabela 57. Gmina Bogatynia – komunalne zasoby mieszkaniowe w 2005 roku.

Wyszczególnienie	Własność Miasta i Gminy Bogatynia	% ogółu zasobów
Mieszkania	1580	18,32
Izby	5000	15,70
Powierzchnia użytkowa w m ²	74823	13,65

Własność komunalna stanowi 13,65 % ogółu zasobów mieszkaniowych na terenie miasta i gminy Bogatynia. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego wynosi 47,36 m² i składa się średnio z 3,16 izb. Ze względu na zły stan techniczny planuje się wyłączenie z użytkowania 5 mieszkań komunalnych. Obecnie na przydział mieszkania komunalnego oczekuje 300 rodzin.

5.8.3. Budownictwo mieszkaniowe

Na terenie gminy Bogatynia w 2003 roku oddano do użytku 41 mieszkań, składające się z 227 izb (w tym w mieście: 39 mieszkań, składających się z 217 izb). Łączna powierzchnia użytkowa nowo oddanych mieszkań wyniosła 5925 m² (w tym w mieście 5628 m²). Wszystkie mieszkania oddano w systemie jednorodziennym. Obecnie cena 1 m² terenu przeznaczonego pod budownictwo mieszkaniowe waha się w granicach od 20 do 80 złotych. Jej poziom jest uzależniony od lokalizacji i stopnia uzbrojenia.

Tabela 58. Gmina Bogatynia – mieszkania oddane do użytku w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Mieszkania oddane do użytku na 1000 ludności	1,60	2,95	3,65
Mieszkania oddane do użytku w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności	1,60	2,44	2,35
Nowe izby mieszkalne na 1000 ludności	8,87	14,79	16,78
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w m ²	144,51	126,82	110,15
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w budownictwie indywidualnym w m ²	144,51	142,14	138,82
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu	5,54	5,02	4,60
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu w budownictwie indywidualnym	5,54	5,44	5,53

W 2003 roku wskaźnik ilości nowych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców był blisko 2 razy niższy od wartości charakteryzującej powiat zgorzelecki oraz ponad 2 razy niższy od średniej w województwie dolnośląskim. Natomiast w kolejnym porównaniu obserwujemy, że przeciętna powierzchnia nowo oddanego mieszkania była wyższa od wartości przyporządkowanej dla powiatu i województwa. Stało się tak dzięki temu, że wszystkie nowe mieszkania w gminie Bogatynia to budownictwo jednorodzinne, charakteryzujące się większą powierzchnią użytkową od mieszkań w blokach wielorodzinnych. Należy nadmienić, że prezentowane dane nie są wizerunkiem stałych tendencji lecz tylko obrazem sytuacji w danym roku i mogą z roku na rok ulegać znacznym zmianom.

5.9. Bezpieczeństwo publiczne

5.9.1. Policja

Stan bezpieczeństwa w gminie w znacznym stopniu jest zdeterminowany przez funkcjonowanie stosownych jednostek powołanych w tym celu. W Bogatyni zlokalizowany jest Komisariat Policji, który podlega Komendzie Powiatowej Policji w Zgorzelcu. Do obsługi poszczególnych rejonów gminy oddelegowana jest właściwa liczba funkcjonariuszy. Policjanci obsługujący obszar gminy Bogatynia dysponują pojazdami służbowymi. Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się dodatkowych potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem Policji.

Tabela 59. Gmina Bogatynia – przestępczość w latach 1996 i 2004.

Zdarzenie	Rok 1996	Rok 2004
Przestępstwa stwierdzone	854	950
Przeprowadzone dochodzenia	863	942
Wykroczenia	342	135
Postępowania w sprawie o wykroczenia	712	657
Pouczenia	b.d.	249
Mandaty karne	b.d.	476

5.9.2. Ochrona przeciwpożarowa

W zakresie ochrony przeciwpożarowej rejon miasta i gminy Bogatynia podlega Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej (PSP) w Zgorzelcu. Na terenie miasta zlokalizowana jest podległa PSP w Zgorzelcu Jednostka Ratowniczo – Gaśnicza. Dysponuje ona między innymi następującym sprzętem:

- Star GBA Pr 2/24/75;
- Star 244 GBA 2,5/16;
- IVECO SLRd;
- IFA SD-30 – drabina;
- Samochód operacyjny Polonez.

Ponadto na terenie gminy Bogatynia znajdują się 4 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP):

- OSP Kopaczów;
- OSP Porajów;
- OSP Sieniawka;
- OSP Działoszyn.

Wyposażenie techniczne miejscowych jednostek OSP obejmuje między innymi:

➤ **OSP Kopaczów:**

- samochód gaśniczy STAR 266P;
- motopompy: PO5, M8-8/1 oraz pływająca Maximum;
- agregat prądotwórczy;
- piła spalinowa;
- pompa szlamowa,

➤ **OSP Porajów:**

- samochód gaśniczy ŻUK A15;
- motopompa PO5;
- agregat prądotwórczy,

➤ **OSP Sieniawka:**

- samochód gaśniczy STAR 244P;
- motopompy: M8-8 oraz pływające: Maximum i Frogii;
- agregat prądotwórczy;
- piła spalinowa;
- pompa szlamowa PS50,

➤ **OSP Działoszyn:**

- samochód gaśniczy ŻUK A15;
- motopompa PO5 x 2;
- piła spalinowa;
- pompa szlamowa PS50;
- agregat prądotwórczy;
- pompa pływająca Frogii.

Ponadto miejscowe jednostki OSP posiadają niezbędny sprzęt do łączności, węże pożarnicze, drabiny, bosaki, siekiery, itp. Żadna z jednostek OSP z gminy Bogatynia nie jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego. Zakres działań możliwych do realizacji przez jednostki OSP jest ograniczony. Ze względu na stan techniczny sprzętu gaśniczego i pojazdów mogą brać one jedynie udział w nieskomplikowanych akcjach gaśniczych i zagrożeniach.

W 2004 roku Jednostka Ratowniczo – Gaśnicza w Bogatyni przeprowadziła na terenie gminy 448 akcji: 256 pożarów i 192 miejscowych zagrożeń¹³. Natomiast do

---

¹³ Są to inne niż pożar zdarzenia wynikające z rozwoju cywilizacyjnego i naturalnych praw przyrody, stwarzające zagrożenie dla życia, środowiska lub mienia.

końca listopada 2005 Jednostka brała udział w 438 akcjach ratowniczych na terenie gminy Bogatynia.

Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się dodatkowych potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem miejscowych jednostek PSP i OSP.

5.9.3. Ochrona przeciwpowodziowa

Na terenie gminy Bogatynia istnieje zagrożenie powodziowe ze względu na występowanie rzeki Nysy Łużyckiej oraz jej dopływu rzeki Miedzianki, a także pozostałych ośmiu cieków wodnych, które są dopływami wyżej wymienionych rzek. Rzeki te mają reżim górski, co powoduje narażenie przyległych obszarów na występowanie nagłych i gwałtownych powodzi.

Stopień zagrożenia powodziowego w dolinach rzecznych determinowany jest zarówno czynnikami naturalnymi, takimi jak: rzeźba terenu, gleba, budowa geologiczna, szata roślinna, natężenie opadów atmosferycznych, powierzchnia i ukształtowanie zlewni i jej poszczególnych dopływów, jak również czynnikami antropogenicznymi, takimi jak: regulacja koryt rzecznych, infrastruktura hydrotechniczna, stopień zagospodarowania dolin rzecznych.

Największe zagrożenie powodziowe dla gminy Bogatynia stanowią wezbrania powodziowe w górnym biegu zlewni rzeki Nysy Łużyckiej. Górna część zlewni rzeki Nysy Łużyckiej to tereny górskie i podgórskie. Opady atmosferyczne przekraczają tam 700 – 800 mm rocznie, powstając wskutek ścierania się mas chłodnego powietrza polarno – morskiego z bardzo ciepłym powietrzem zwrotnikowym. Górski charakter dorzecza górnej Nysy Łużyckiej i jej większych dopływów oraz wysokie natężenie opadów niejednokrotnie powodują duży spływ powierzchniowy i gwałtowny przybór wody. Odcinek ten położony jest na terenie Republiki Czeskiej (Jizerskie Hory – Góry Izerskie).

Zagrożenia spowodowane wylewami rzeki Nysy Łużyckiej to przede wszystkim: podtopienia budynków mieszkalnych na Osiedlu Piastowskim w Porajowie, podtopienia około 40 ha użytków zielonych po północnej stronie miejscowości Sieniawka wzdłuż koryta rzeki w kierunku miejscowości Hirschfelde (Niemcy), około 45 ha gruntów w okolicach ul. Słonecznej w Bogatyni – Trzcincu oraz około 54 ha użytków zielonych i gruntów ornych zlokalizowanych w sąsiedztwie stacji PKP w Krzewinie. Natomiast podtopieniami spowodowanymi przez rzekę Miedziankę zagrożone są tereny oraz około 40 ha budynków mieszkalnych w okolicach ulic: Turowskiej i Robotnicznej w Bogatyni, a także około 21 ha gruntów w rejonie Bogatynia – Turowsów na trasie przepływu tej rzeki. Innym potencjalnym zagrożeniem powodziowym może być potok Jasienica w Opolnie Zdroju gdzie zalaniem zagrożonych jest około 50 ha gruntów ornych i użytków zielonych. Mogą również wystąpić podtopienia budynków mieszkalnych położonych w sąsiedztwie potoku. Teoretycznie zagrożenie powodziowe stwarza również zbiornik zaporowy Zatonie zlokalizowany na potoku Zatonka (na północ od Bogatyni), gdzie w wyniku przerwania zapory zagrożone powodzią są tereny Bogatyni – Zatonia.

W okresie powodzi z lipca 1997 roku na terenie gminy zalanych zostało około 70 ha gruntów ornych i użytków zielonych oraz odcinek 1 km drogi gminnej w okolicach stacji PKP w Krzewinie spowodowanych wylaniem rzeki Nysy Łużyckiej. Obecnie jako bezpieczne granice zabudowy należy przyjąć zasięg zalewu katastrofalnej powodzi z lipca 1997 roku.

5.10. Administracja samorządowa

5.10.1. Urząd Miasta i Gminy

Urząd Miasta i Gminy, zlokalizowany w miejscowości Bogatynia przy ul. Daszyńskiego 1, nadzoruje aktywności społeczno – gospodarcze w gminie. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym na czele urzędu gminy miejsko – wiejskiej stoi Burmistrz. Jest on kierownikiem Urzędu i zwierzchnikiem służbowym pracowników Urzędu oraz kierownikami gminnych jednostek organizacyjnych. Struktura organizacyjna Urzędu Miasta i Gminy Bogatynia składa się z następujących wydziałów i stanowisk:

- Burmistrz;
- Zastępca Burmistrza ds. Inwestycji;
- Zastępca Burmistrza ds. Polityki Regionalnej;
- Sekretarz Gminy;
- Skarbnik Gminy;
- Rzecznik Prasowy;
- Główny Specjalista – pełnomocnik ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;
- Inspektor ds. BHP;
- Samodzielny Referent – koordynator ds. przeciwdziałania bezrobociu;
- Referent ds. współpracy przygranicznej;
- Kancelaria (SK);
- Wydział Organizacyjno – Prawny (SP);
- Wydział Budżetowy (GF);
- Wydział Podatkowy (GP);
- Wydział Gospodarki Gruntami i Handlu (BH);
- Biuro Rady Gminy i Miasta (SBR);
- Wydział Polityki Regionalnej (RR);
- Wydział Spraw Obywatelskich (SO);
- Wydział Inwestycji (II);
- Wydział Infrastruktury i Ochrony Środowiska (IOŚ);
- Wydział Oświaty (ROŚ);
- Wydział Inicjatyw Gospodarczych i Promocji (IP);

- Wydział ds. Społecznych i Socjalnych (RS);
- Urząd Stanu Cywilnego (USC);
- Dział Audytu i Kontroli Wewnętrznej (BK0);
- Biuro Burmistrza (BB).

Łącznie stanowiska urzędnicze piastuje 127 osób.

Ponadto Urzędowi Miasta i Gminy Bogatynia podlegają następujące jednostki organizacyjne:

➤ **Jednostki budżetowe:**

- Publiczne Przedszkole nr 1 w Porajowie;
- Publiczne Przedszkole nr 3 w Bogatyni;
- Publiczne Przedszkole nr 4 w Bogatyni;
- Publiczne Przedszkole nr 5 w Bogatyni;
- Publiczne Przedszkole nr 6 w Bogatyni;
- Publiczne Przedszkole nr 7 w Bogatyni;
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 w Bogatyni;
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3 w Bogatyni;
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 w Bogatyni;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Opolnie – Zdroju;
- Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Porajowie;
- Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Działoszynie;
- Publiczne Gimnazjum nr 1 w Bogatyni;
- Publiczne Gimnazjum nr 2 w Bogatyni;
- Zespołu Szkół Energetycznych i Ekonomicznych w Bogatyni;
- Integryjny Żłobek Publiczny nr 1;
- Ośrodek Sportu i Rekreacji;
- Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Straż Miejska.

➤ **Instytucje kultury:**

- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Bogatyni;
- Bogatyński Ośrodek Kultury.

➤ **Zakłady budżetowe:**

- Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej w Bogatyni.

➤ **Spółki Akcyjne:**

- Bogatyńskie Wodociągi i Oczyszczalnia;
- Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej,

➤ **Spółki z o.o.:**

Gminny Zakład Mienia Komunalnego;
Gminne Przedsiębiorstwo Oczyszczania

oraz:

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Bogatyni.

5.10.2. Gremia samorządowe

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym władzę wykonawczą w mieście i gminie Bogatynia sprawuje Burmistrz, wyłoniony na podstawie bezpośrednich wyborów. Władzę uchwałodawczą, odpowiednik władzy ustawodawczej Sejmu RP, pełni Rada Miasta i Gminy, składająca się z 20 osób. W wyniku wyborów samorządowych, które odbyły się jesienią 2002 roku, Rada Miasta i Gminy w Bogatyni składa się z 17 mężczyzn i 3 kobiet.

Tabela 60. Gmina Bogatynia – Radni Gminy według wieku w 2003 roku.

Wiek	Liczba radnych	Struktura w %
29 i mniej	1	5,00
30 – 59	16	80,00
60 i więcej	3	15,00

5.10.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa

Gmina Bogatynia jest członkiem wielu stowarzyszeń, organizacji i płaszczyzn współpracy zarówno na arenie krajowej jak i międzynarodowej:

- Związek Miast Polskich;
- Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa;
- Stowarzyszenie Dolny Śląsk w Unii Europejskiej;
- Związek Gmin Ziemi Zgorzeleckiej;
- Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska;
- Klub Gmin Polskich;
- Związek Miast „Mały Trójkąt: Bogatynia – Hradec nad Nisou – Zittau”;
- Współpraca Trójstronna „Osobno ale wspólnie”: Bogatynia – Ostritz – Visniova.

5.11. Organizacje społeczne i polityczne

Na terenie gminy działają liczne koła oraz stowarzyszenia społeczne. Należą do nich:

➤ **Koła:**

- Koło Gospodyń Wiejskich w Działoszynie;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Kopaczowie;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Markocicach;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Posadzie;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Sieniawce;
- Klub Seniora przy Radzie Osiedla nr 6;
- Klub Puszystych „Super Linia”;
- Klub Krótkofalowców;
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Koło Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej.

➤ **Stowarzyszenia:**

- Bogatyńskie Stowarzyszenie Wspólnot Mieszkaniowych;
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków;
- Stowarzyszenie Radia i Telewizji Bogatynia;
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Zarząd Miejsko – Gminny;
- Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych – Zarząd Koła Miejsko – Gminnego;
- Związek Sybiraków – Koło w Bogatyni;
- Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых – Sekcja Bogatynia;
- Stowarzyszenie Turnieju Łgarzy;
- Stowarzyszenie Miłośników Piłki Każdej;
- ZHP – Drużyna Harcerska „Incendium” przy Komisariacie Policji w Bogatyni;
- ZHP – Szczep „Byle Dalej” przy Publicznym Gimnazjum nr 1 w Bogatyni.

➤ **Partie Polityczne:**

- Platforma Obywatelska – Biuro Terytorialne w Bogatyni;
- Prawo i Sprawiedliwość;
- Polskie Stronnictwo Ludowe – Zarząd Miejsko – Gminny;
- Samoobrona RP;
- Sojusz Lewicy Demokratycznej – Rada Miejsko – Gminna;

- Unia Wolności – Koło w Bogatyni.

➤ **Pozostałe organizacje:**

- Fundacja Ziemi Bogatyńskiej „Przyjazne Dłonie”;
- Miejski Klub Sportowy „Granica” Bogatynia;
- Związek Nauczycielstwa Polskiego – Zarząd Oddziału w Bogatyni;
- Związek Nauczycielstwa Polskiego – Zarząd Oddziału w Bogatyni – sekcja emerytów i rencistów;
- Stowarzyszenie PL – CB Radio;
- Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami – Koło w Bogatyni;
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Bogatyńskiej;
- Ludowe Zespoły Sportowe.

6. Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Gmina Bogatynia ma wielofunkcyjny charakter z wiodącą rolą sektora przemysłowego. Zdecydowana większość mieszkańców pracuje w miejscowych zakładach produkcyjnych. Pozostała grupa pracuje w sektorze usługowym bądź rolniczym. W oparciu o analizy przeprowadzone na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych oraz na podstawie występujących powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych, można przyjąć następujący system obsługi ludności miasta i gminy:

Ośrodek gminny 2 poziomu obsługi, o zasięgu lokalnym obsługujący w zakresie usług ponadpodstawowych teren całej gminy – miasto Bogatynia. Pełni ono funkcję administracyjną, stanowi ośrodek koncentracji usług dla ludności oraz obsługi działalności produkcyjnych i rolniczych. W mieście znajdują się największe na terenie gminy zakłady przemysłowe. Tym samym miasto Bogatynia pełni funkcję lokalnego centrum rozwoju, które jest istotnym czynnikiem wzrostu i kumuluje usługi oraz inne działalności gospodarcze w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nimi miejscowości.

Ośrodki 1 poziomu obsługi z poszerzonym programem usługowym, współpracujące z ośrodkiem gminnym – wsie: Porajów, Opolno Zdrój, Sieniawka i Działoszyn. Są to ośrodki stanowiące etap pośredni w kompleksowym systemie obsługi ludności, szczególnie w zakresie usług oświaty, opieki zdrowotnej i usług rynkowych, o odpowiednio dużej liczbie ludności w rejonie obsługi.

Ośrodki 1 poziomu obsługi, bliższego zasięgu; zaliczyć do nich można wsie: Kopców, Posada, Jasna Góra, Bratków, Krzewina i Lutogniewice.

Wsie elementarne, o funkcjach typowo rolniczych, obsługujące ludność w podstawowym zakresie usług (niektóre nawet ich pozbawione). Zaliczyć do nich można pozostałe wsie: Wyszaków, Białopole i Wolanów.

7. Gospodarka

7.1. Rolnictwo i leśnictwo

Sektor rolniczy stanowi tylko funkcje uzupełniającą w strukturze gospodarczej gminy. Przeważają małe gospodarstwa rolne o areale około 15 ha, zajmujące się głównie uprawą ziemi oraz hodowlą. Współpracują na terenie gminy z licznymi podmiotami gospodarczymi.

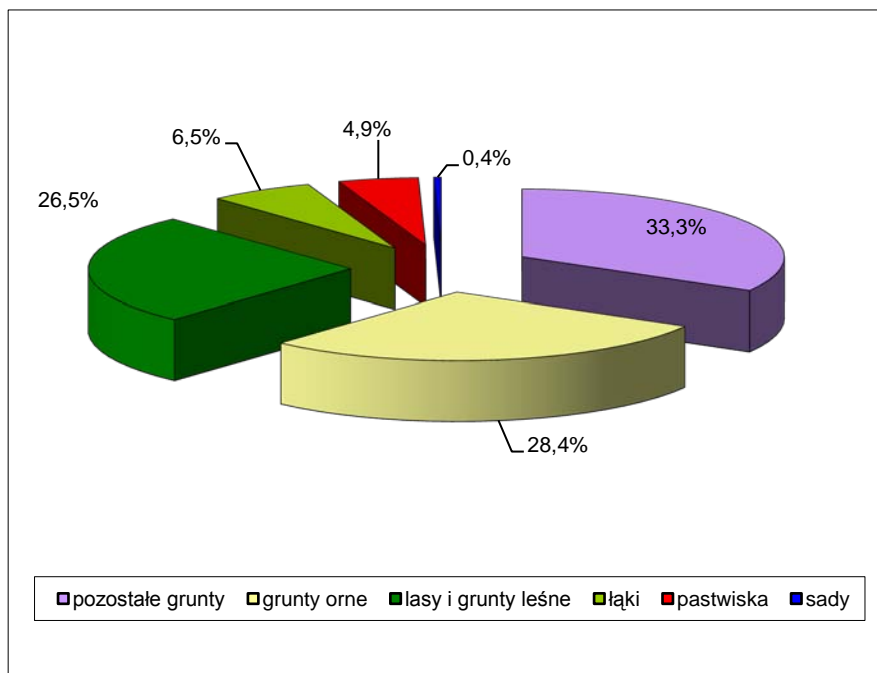
7.1.1. Struktura użytkowania i własnościowa gruntów

Tabela 61. Gmina Bogatynia – użytkowanie gruntów w 2005 roku (w ha).

Powierzchnia ogólna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	W tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
13617	5477	3862	61	882	672	3604	4536

Użytki rolne stanowią 40,22 % ogólnej powierzchni gminy, lasy i grunty leśne 26,47 %, a pozostałe grunty i nieużytki 33,31 %. Natomiast w strukturze użytków rolnych największy obszar zajmują grunty orne – 70,51 % oraz łąki – 16,10 %.

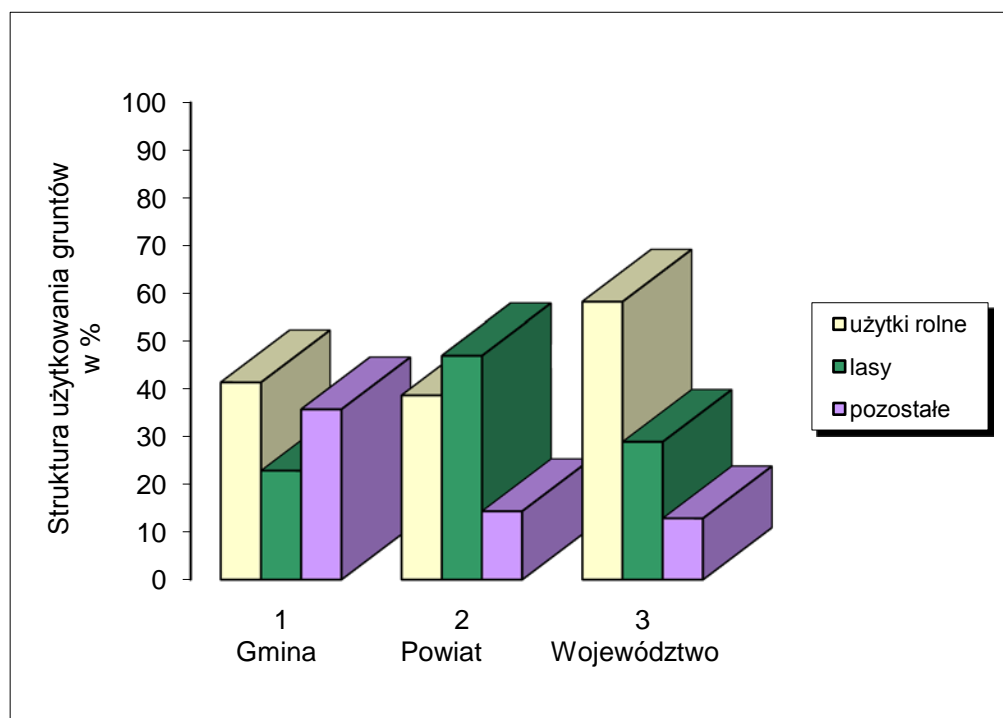
Wykres 15. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w 2005 roku.

Tabela 62. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w 2002 roku (w %).

Jednostka administracyjna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	W tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
Gmina Bogatynia	41,40	70,79	1,08	16,02	12,11	22,86	35,74
Powiat Zgorzelecki	38,67	66,38	1,32	18,86	13,44	46,98	14,35
Województwo Dolnośląskie	58,21	77,31	0,74	12,46	9,49	28,93	12,86

Wykres 16. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w 2002 roku w (%).

Z powyższej ryciny i tabeli wynika, że w porównaniu z powiatem i województwem na terenie gminy dominują tereny określone kategorią „pozostałe”, w skład których wchodzi między innymi: obszary zabudowy mieszkaniowej, tereny przemysłowe, place, ulice, skwery, parki, tereny wodne, nieużytki itp. W przypadku gminy Bogatynia w skład tej kategorii wchodzi przede wszystkim tereny użytkowane przez kopalnię węgla brunatnego raz elektrownię.

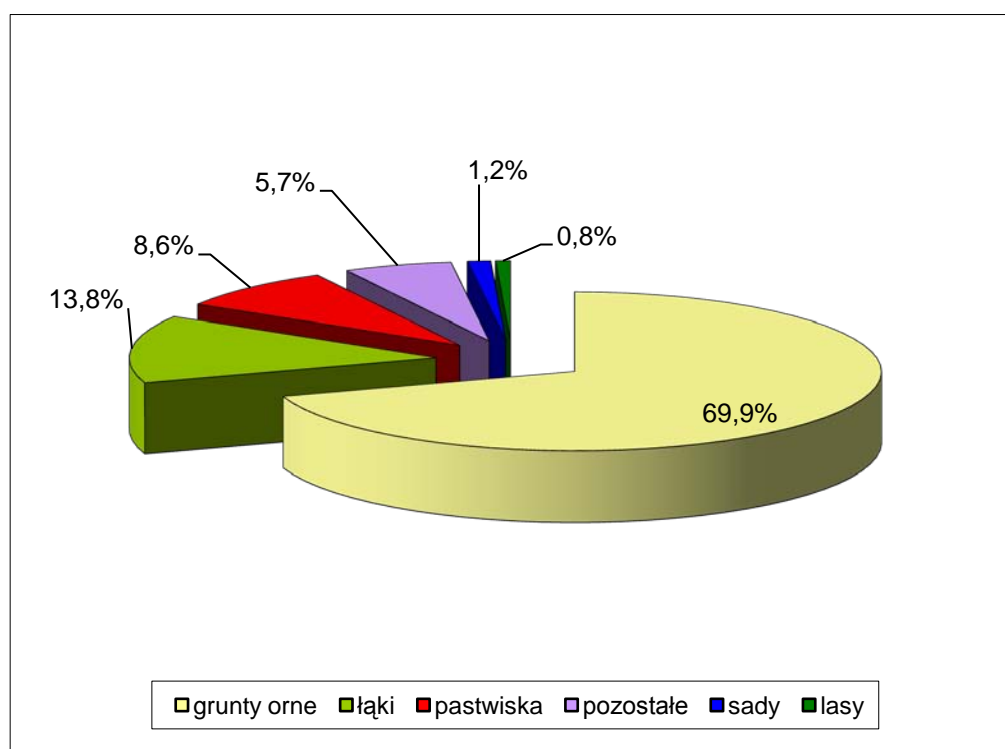
Tabela 63. Gmina Bogatynia – użytkowanie gruntów w gospodarstwach indywidualnych¹⁴ w 2002 roku (w ha).

Powierzchnia ogólna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	W tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
2702	2527	1888	33	373	233	21	154

Gospodarstwa indywidualne stanowią 19,84 % powierzchni ogólnej gminy. Użytki rolne stanowią 93,52 % ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw indywidualnych, lasy i grunty leśne 0,78 %, a pozostałe ziemie oraz nieużytki 5,70 %. Natomiast struktura użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw indywidualnych kształtuje się w następujący sposób:

- grunty orne – 74,71 %;
- sady – 1,31 %;
- łąki – 14,76 %;
- pastwiska – 9,22 %.

Wykres 17. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach indywidualnych w 2002 roku.

Udział gospodarstw indywidualnych w stosunku do ogólnej powierzchni poszczególnych elementów kształtujących przestrzeń gminy Bogatynia przedstawia się w następujący sposób:

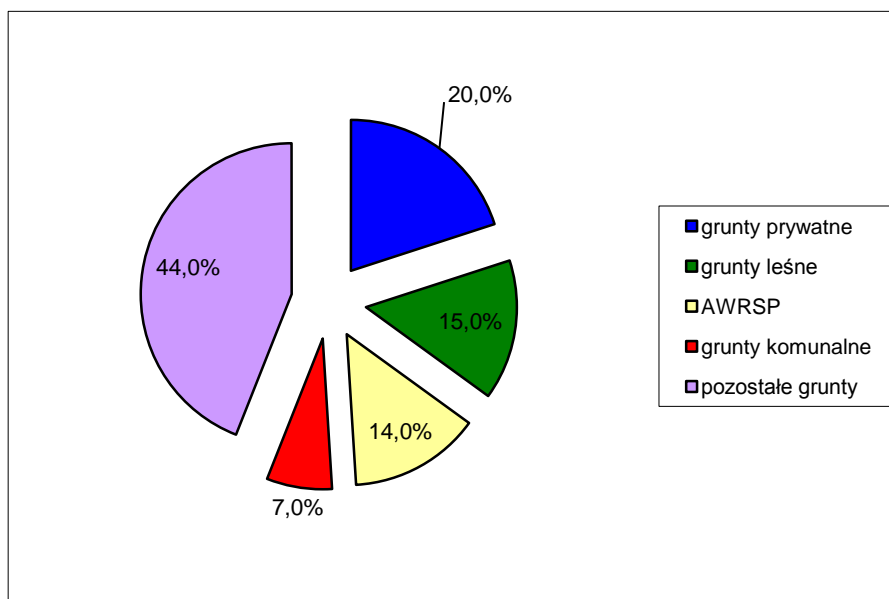
¹⁴ Za gospodarstwo indywidualne uważa się gospodarstwo będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób.

- użytki rolne razem – 44,82 %;
- grunty orne – 47,31 %;
- sady – 54,10 %;
- łąki – 41,31 %;
- pastwiska – 34,11 %;
- lasy – 0,67 %;
- pozostałe grunty – 3,16 %.

Tabela 64. Gmina Bogatynia – struktura własności gruntów w 2005 roku.

Własność	Struktura w %
Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa	14
Grunty Lasów Państwowych	15
Grunty prywatne	20
Grunty komunalne	7
Grunty pozostałe ¹⁵	44

Wykres 18. Gmina Bogatynia – struktura własności gruntów w 2005 roku.

¹⁵ W skład kategorii pozostałe wchodzi między innymi: grunty spółek prawa handlowego, grunty rolniczych spółdzielni produkcyjnych, grunty kościołów i związków wyznaniowych, itd.

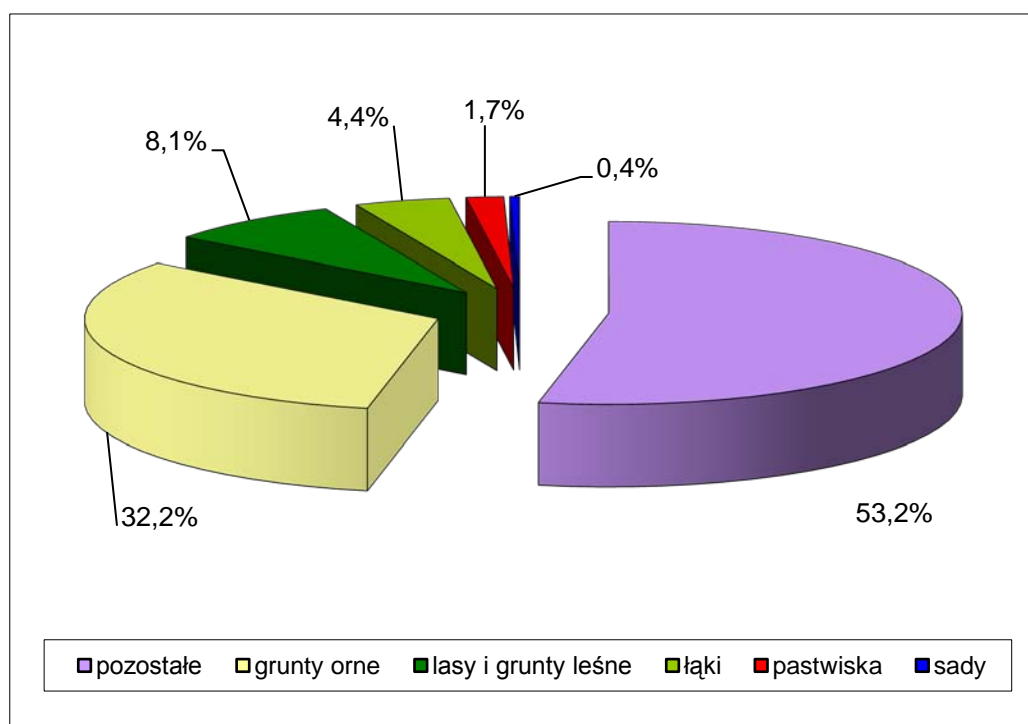
7.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych

Tabela 65. Gmina Bogatynia – użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych¹⁶ w 2002 roku (w ha).

Powierzchnia ogólna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	W tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
6066	2351	1954	27	265	104	489	3226

Gospodarstwa rolne stanowią 44,55 % powierzchni ogólnej gminy. Użytki rolne stanowią 38,76 % ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw rolnych, lasy i grunty leśne 8,06 %, a pozostałe ziemie oraz nieużytki 53,18 %. Natomiast struktura użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw rolnych kształtuje się w następujący sposób: grunty orne – 83,15 %, sady – 1,15 %, łąki – 11,27 %, pastwiska – 4,42 %.

Wykres 19. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w 2002 roku.

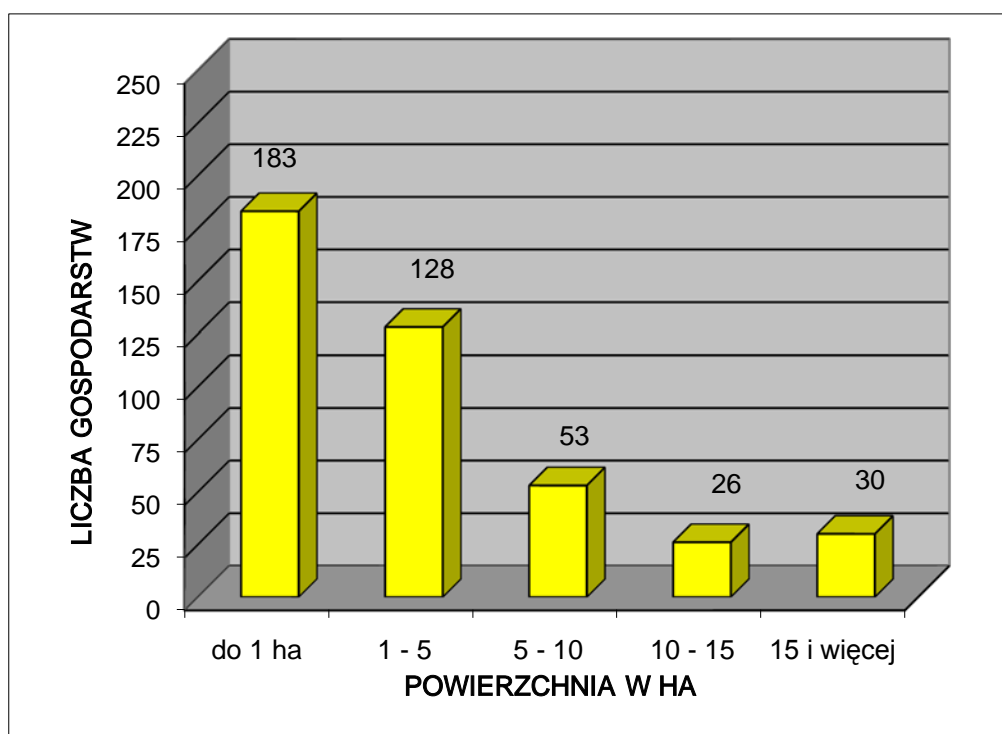
Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego w 2002 roku na terenie gminy Bogatynia funkcjonowało 420 gospodarstw rolnych. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego zajmuje areał około 15 ha i jest większa od przeciętnej wartości występującej w powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim.

¹⁶ Za gospodarstwo rolne uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Tabela 66. Gmina Bogatynia – struktura powierzchni gospodarstw rolnych w 2002 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw	Struktura (%)
do 1 ha	183	43,57
1 – 5	128	30,48
5 – 10	53	12,62
10 – 15	26	6,19
15 i więcej	30	7,14

Wykres 20. Gmina Bogatynia – charakterystyka struktury agrarnej w 2002 roku.

Gospodarstwa bardzo małe, to jest o areale do 5 ha, stanowią aż 74 % ogólnej liczby gospodarstw w gminie. Gospodarstwa małe, to jest o areale od 5 do 10 ha stanowią blisko 13 %, natomiast gospodarstwa średnie jak na polskie warunki, czyli o powierzchni od 10 ha do 15 ha to ponad 6 % ogółu, a gospodarstwa duże o areale powyżej 15 ha stanowią zaledwie ponad 7 % ogółu. Należy więc przyjąć, że struktura obszarowa gospodarstw rolnych jest bardzo rozdrobniona. Większość małych gospodarstw poszukuje i będzie poszukiwać dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Aby sprostać realiom współczesnej gospodarki rynkowej należy przyspieszyć tempo restrukturyzacji sektora rolniczego, celem poprawy struktury agrarnej gospodarstw. Należy nadmienić, że na podstawie danych z Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 roku 243 gospodarstwa (57,86 % ogółu) prowadziło wyłącznie działalność rolniczą. Ponadto należy zaznaczyć, że 30 gospodarstw o areale większym niż 15 ha skupiało w swoim władaniu aż 4951 ha z 6066 ha ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych, czyli 81,62 %. Dodać należy również, że tylko 1308 ha z 4951 ha (26,42 %), będących we władaniu tych gospodarstw przeznaczonych było pod użytki rolne.

Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego (2002 rok) gospodarstwa rolne z terenu gminy Bogatynia dysponowały:

- 184 ciągnikami;
- 29 kombajnami zbożowymi;
- 3 kombajnami ziemniaczanymi;
- 8 samochodami ciężarowymi;

Ponadto:

- 150 gospodarstw dysponowało – stodołami;
- 111 gospodarstw – oborami;
- 62 gospodarstwa – chlewniami;
- 82 gospodarstw – kurnikami;
- 48 gospodarstw – budynkami wielofunkcyjnymi.

7.1.3. Jakość gleb, uprawy, hodowla i ceny gruntów

Pod względem jakości gleb wyrażonej klasyfikacją według klas bonitacyjnych gmina Bogatynia posiada bardzo dobre warunki do produkcji rolniczej. Areał gruntów bardzo dobrych i dobrych należących do II i III klasy bonitacyjnej wynosi 51,44 %. Natomiast areał gruntów średnich należących do IV klasy bonitacyjnej wynosi 35,80 % ogólnej powierzchni gruntów ornych. Zaś ziemie słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią zaledwie 12,76 % ogólnej powierzchni gruntów ornych. % udział użytków zielonych będących w I – III klasie bonitacyjnej wynosi 40,80 %, w IV klasie – 50,28 % zaś najslabsze V i VI klasy to 8,92 %.

Według opracowanej przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach (IUNG Puławy) kompleksowej metody waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, obliczony dla gminy Bogatynia wskaźnik wartości wynosi 80,5 pkt.

Tabela 67. Gmina Bogatynia – odsetek gruntów ornych bardzo dobrych i dobrych (I – IVa klasa bonitacyjna) według miejscowości.

Miejscowość	Odsetek gruntów ornych w I – IVa klasie bonitacyjnej
1	2
Białopole	93,57
Biedrzychowice	85,14
Bogatynia	75,84
Bratków	87,22
Działoszyn	72,55
Jasna Góra	10,69
Kopaczów	97,02
Krzewina	50,74

1	2
Lutogniewice	92,03
Opolno Zdrój	77,09
Porajów	88,89
Posada	85,43
Rybarzowice	91,48
Sieniawka	100,00
Wigancice	93,38
Wolanów	97,46
Wyszków	96,46

Grunty o najwyższym wskaźniku bonitacji występują w obrębach: Sieniawka, Wolanów, Kopaczów, Wyszków, Białopole, Wigancice, Lutogniewice i Rybarzowice (ponad 90 % gruntów ornych w klasie I – IVa), zaś o wskaźniku najniższym w miejscowościach: Jasna Góra, Krzewina, Działoszyn, Bogatynia i Opolno Zdrój (powyżej 20 % gleb w klasie IVb – VI).

Tabela 68. Gmina Bogatynia – odsetek użytków zielonych bardzo dobrych i dobrych (I – III klasa bonitacyjna) według miejscowości.

Miejscowość	Odsetek użytków zielonych w I – III klasie bonitacyjnej
Białopole	80,82
Biedrzychowice	60,26
Bogatynia	24,33
Bratków	58,33
Działoszyn	46,50
Jasna Góra	9,53
Kopaczów	54,68
Krzewina	23,67
Lutogniewice	27,40
Opolno Zdrój	56,84
Porajów	27,77
Posada	51,65
Rybarzowice	68,84
Sieniawka	86,73
Wigancice	58,02
Wolanów	60,65
Wyszków	72,36

Użytki zielone o najwyższym wskaźniku bonitacji występują w obrębach: Sieniawka, Białopole, Wyszków, Rybarzowice, Wolanów i Biedrzychowice (ponad 60 % użytków zielonych w klasie I – III), zaś o wskaźniku najniższym w miejscowościach: Jasna Góra, Krzewina, Bogatynia, Lutogniewice i Porajów (powyżej 70 % użytków zielonych w klasie IV – VI).

Powyższe uwarunkowania decydują, że głównym kierunkiem w produkcji rolniczej jest uprawa roślinna dostosowana przede wszystkim na potrzeby rolno – spożywcze przemysłu przetwórczego oraz hodowla zwierząt. Największe znaczenie w gminie miały w 2002 roku (według danych ze spisu powszechnego) następujące uprawy:

- zboża podstawowe – 1145 ha (85,13 % powierzchni zasiewów);
- rzepak i rzepik – 82 ha (6,10 %);
- ziemniaki – 71 ha (5,28 %);
- okopowe pastewne – 41 ha (3,05 %);
- buraki cukrowe – 1 ha (0,07 %);
- pozostałe – 5 ha (0,37 %).

Natomiast wśród zbóż podstawowych dominują:

- pszenica – 522 ha (47,24 % zasiewów zbóż podstawowych);
- żyto – 208 ha (18,82 %);
- jęczmień – 162 ha (14,66 %);
- owies – 113 ha (10,23 %);
- mieszanki zbożowe – 62 ha (5,61 %);
- pszenżyto – 38 ha (3,44 %).

Warunki glebowe gminy, odpowiadające średniej występującej w województwie dolnośląskim powodują, że plony głównych ziemiopłodów są zbliżone do przeciętnych wartości osiąganych w regionie i kształtują się na następującym poziomie (w dt z 1 ha):

Tabela 69. Gmina Bogatynia – plony głównych ziemiopłodów w 2004 roku.

Wyszczególnienie	Szacunek wynikowy w dt z 1 ha
Pszenica ozima	50
Pszenica jara	45
Żyto ozime	50
Jęczmień ozimy	60
Jęczmień jary	45
Owies	50
Pszenżyto ozime	60
Kukurydza	60
Ziemniaki	190
Rzepak ozimy	35

Produkcja zwierzęca dostosowana jest do bieżących potrzeb na rynku. Na terenie gminy Bogatynia główne kierunki hodowli w 2002 roku (według danych ze spisu powszechnego) to:

- drób ogółem – 3791 sztuk;

- trzoda chlewna – 1216 sztuk;
- bydło – 312 sztuk;
- owce – 134 sztuki;
- króliki – 76 sztuk;
- kozy – 54 sztuki;
- konie – 17 sztuk.

Cena za 1 ha użytków rolnych kształtuje się na poziomie od 3000 do 7000 tysięcy złotych. Jej wysokość uzależniona jest od klasy bonitacyjnej gruntu.

Uchwalone w 2001 roku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia przewiduje uzupełniającą funkcję rolnictwa, mimo że użytki rolne stanowią ponad 40 % powierzchni gminy. Wpływ na to ma ekologiczne skażenie gleb. W związku z tym wyklucza się uprawy żywieniowe. Jako główny kierunek produkcji preferowana jest techniczna obsługa rolniczych terenów gmin sąsiednich.

7.1.4. Leśnictwo

Gmina charakteryzuje się znacznym zalesieniem. Lasy i grunty leśne stanowią 26,47 % powierzchni gminy, to jest 3604 ha. Jest to wskaźnik zdecydowanie niższy od średniej dla powiatu zgorzeleckiego – 46,98 % i zbliżony do średniej charakteryzującej województwo dolnośląskie – 28,93 %.

Tabela 70. Gmina Bogatynia – wskaźnik lesistości w 2002 roku.

	Gmina Bogatynia¹⁷	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Lesistość (%)	26,47	46,98	28,93

Lasami znajdującymi się na terenie gminy Bogatynia zarządza Nadleśnictwo Pieńsk, należące do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu. Na terenie gminy zlokalizowane są dwa leśnictwa: Bogatynia i Posada.

Zwarte kompleksy leśne porastają głównie południową, wschodnią i centralną część gminy. Zwarty kompleks leśny zlokalizowany jest także w północno – zachodniej części gminy (Trzciniac – Posada). We władaniu osób fizycznych jest zaledwie 71 ha lasów i gruntów leśnych, to jest 2 % ich ogólnej powierzchni.

Znaczna część lasów na terenie miasta i gminy została uznana jako lasy ochronne. 978 ha lasów podlega ochronie jako lasy położone w granicach administracyjnych miasta Bogatynia. Pozostałe podlegają ochronie jako glebochronne, wodochronne, zagrożone zanieczyszczeniami przemysłowymi oraz jako rezerwat przyrody. W tym ostatnim przypadku jest to 5,27 ha lasu mieszanego wyżynnego, objęte-

¹⁷ Dane na rok 2005.

go ochroną jako rezerwat przyrody „Grądy koło Posady”. Lasy rezerwatowe są także chronione, jako wykazujące III strefę uszkodzeń przemysłowych.

W lasach ochronnych prowadzi się gospodarkę leśną zapewniającą utrzymanie spełnianych funkcji ochronnych. Istnienie takich form ochronnych na terenie lasów położonych w granicach gminy Bogatynia w zasadniczy sposób wpływa na możliwości ich wykorzystywania dla celów rekreacyjnych. Racjonalna gospodarka leśna zapewnia: ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz ochronę wód powierzchniowych i głębinowych. Właściwa gospodarka leśna pozwala miejscowym lasom na spełnianie różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: funkcja produkcyjna i pozaprodukcyjna. Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców nie-drzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczyć należy: funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie: klimatu, atmosfery, regulacji obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, zachowanie potencjału biologicznego (różnorodność gatunków i ekosystemów) i różnorodności krajobrazu. Funkcje społeczne lasu kształtują głównie korzystne warunki: zdrowotne, rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne dla społeczeństwa.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna. Ponadto zgodnie z tendencją zwiększania lesistości kraju wskazane byłoby przeznaczenie pod zalesienie nie użytkowanych gruntów rolnych i użytków zielonych V i VI klasy bonitacyjnej. Areał wszystkich gruntów ornych i użytków zielonych V i VI klasy na terenie gminy Bogatynia to 652 ha. Przeznaczenie tych terenów pod zalesienie spowodowałoby wzrost lesistości gminy z obecnych 26,47 % do 31,26 %.

7.2. Działalności produkcyjne

7.2.1. Górnictwo i przetwórstwo kopalin

Dane dotyczące górnictwa i przetwórstwa kopalin opracowano na podstawie Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000, arkusze: Bogatynia nr 792 (PIG, 2004) oraz Grabiszyce Górne nr 793 (PIG, 2004).

Złoże surowców ilastych ceramiki budowlanej „Wolanów” było eksploatowane w latach 1894 – 1944. Po II wojnie światowej eksploatację wznowiono na krótko w 1957 roku, jednak po kilku miesiącach wydobywania zaniechano. Od czasu opracowania karty rejestracyjnej w 1960 roku złoże pozostaje niezagospodarowane.

Eksploatację złoża bazaltu „Wojtek” podjęto w 1941 roku i przerwano przed końcem II wojny światowej. Złoże udostępniono pojedynczym wyrobiskiem. Po kilkunastoletniej przerwie eksploatację podjęło Dolnośląskie Przedsiębiorstwo Budowy Elektrowni i Przemysłu w Turoszowie. Korzystając z istniejącego wyrobiska wydobywano rocznie około 75 tys. ton bazaltu. W 1959 roku eksploatacja ta została wstrzy-

mana. Od czasu opracowania karty rejestracyjnej w 1963 roku złożę jest niezagospodarowane.

Jedynym zagospodarowanym złożem na terenie gminy Bogatynia, spośród wymienionych w podrozdziale nr 2.4.2. jest złożę węgla brunatnego „Turów”. Wydobycie węgla brunatnego ma tutaj długie tradycje, sięgające XVIII wieku. Przemysł wydobywczy węgla brunatnego rozbudował się w końcu XIX wieku, dając początki rozwojowi energetyki. Omawiany obszar znany był pod nazwą Zagłębia Górnośląskiego, znajdującego się wówczas wśród największych kompleksów górniczo – energetycznych Europy. Kopalnia „Turów”, która początkowo stanowiła zaplecze dla niemieckiej elektrowni „Hirschfelde” i pracowała pod nazwą „Graniczna”, obecnie prowadzi wydobycie węgla brunatnego na potrzeby pobliskiej elektrowni „Turów”, która została uruchomiona w 1962 roku. Powierzchnia obszaru górniczego, który został utworzony w 1993 roku wynosi 6607,5 ha, a terenu górniczego utworzonego w 1996 roku 7374,6 ha. Użytkownikiem złoża jest obecnie PGE KWB „Turów” SA, która posiada koncesję na wydobycie kopaliny wydaną w 1994 roku i ważną na okres 26 lat.

Eksploatacja złoża prowadzona jest metodą odkrywkową. Nadkład jest usuwany z niezbędnym wyprzedzeniem dla wydobycia węgla i zwałowany na zwałowisku wewnętrznym. Zwałowisko to wzmacnia i buduje jednocześnie filar ochronny dla rzeki Nysy Łużyckiej. Eksploatacja górnicza jest całkowicie zmechanizowana. Nadkład i węgiel urabiany jest wielkogabarytowymi koparkami wieloczerpakowymi, które osiągają wydajność od 500 do 2000 m³/h. Urobek jest odstawiany i transportowany z koparek do miejsc przeznaczenia układem ciągów przenośników taśmowych. W układzie transportowym znajdują się również rozdzielnia nadkładu oraz rozdzielnia i sortownia węgla. Początkowo urabiana była północna część złoża, w której występowały bardzo korzystne warunki eksploatacji, z uwagi na niski stosunek N/W. Obecnie stopniowe wyeksploatowanie pola północnego wymaga udostępniania niższych poziomów oraz rozwoju frontu eksploatacyjnego pola południowego. Wyrobisko odkrywkowe zajmuje obecnie 2200 ha, a docelowa jego powierzchnia ma wynieść około 2700 ha, przy średniej głębokości od poziomu 225 m n.p.m. około 200 m. Planowany jest wodny kierunek jego rekultywacji, co przewidziane jest po 2040 roku.

Zwałowanie nadkładu odbywa się obecnie na zwałowisku wewnętrznym. Zwałowane grunty to w większości ily i mułki, a podrzędnie także piaski i piaski ze żwirem. W północnym obszarze zwałowiska wewnętrznego prowadzony jest odzysk odpadów paleniskowych z PGE Elektrowni Turów SA o kodzie 10 01 82 poprzez ich wykorzystanie do wypełnienia wraz z nadkładem kopalnianym wyeksploatowanej części wyrobiska.

W latach 2004-06 w procesie zwałowania i rekultywacji zwałowiska wewnętrznego prowadzono odzysk odpadów budowlanych (sklasyfikowanych jako inne niż niebezpieczne) w celu budowy warstwy przepuszczalnej, niezbędnej do właściwego odwodnienia podłoża oraz dla poprawy stateczności skarp. Od 2008 r. PGE KWB Turów SA prowadzi odzysk własnych odpadów budowlanych w procesie wypełniania wyeksploatowanej części wyrobiska odkrywkowego. Posiada również możliwości prawne i techniczne dla ewentualnego przyjmowania zewnętrznych odpadów budowlanych.

Do marca 2006 r. zwałowanie nadkładu prowadzone było również na zwałowisku zewnętrznym (na północ od Bogatyni) o powierzchni 2175 ha i kubaturze 1450 mln m³. Na zwałowisku tym – o najwyższej rzędnej 465 m n.p.m. i

bezwzględnej wysokości wynoszącej 245 m – w 2008 r. zakończono rekultywację w kierunku leśnym. Zalesiony obszar jest własnością Skarbu Państwa w zarządzie PGL Lasy Państwowe oraz w części własnością PGE KWB Turów SA.

Działalność kopani „Turów” wpływa intensywnie na środowisko, co związane jest głównie z zajmowaniem, przekształceniem i deformacją powierzchni terenu. W zakresie deformacji terenu za główne źródło szkód górniczych i zagrożeń geotechnicznych należy uznać przemieszczanie skarp i zboczy oraz osiadanie terenu. Zjawiska te notowane są przez uruchomiony w 1991 roku system monitoringu stanu bezpieczeństwa eksploatacji oraz jej wpływu na otaczające środowisko.

7.2.2. Pozostałe działalności produkcyjne i struktura zatrudnienia w większych zakładach pracy

Rejon Bogatyni należy do głównych ośrodków przemysłu wydobywczego, nie tylko w województwie dolnośląskim, ale i w całej Polsce. Zdecydował o tym rozwój wydobywania węgla brunatnego. Bazująca na tym surowcu pobliska elektrownia jest jednym z największych producentów energii elektrycznej w kraju. BOT KWB „Turów” SA oraz BOT Elektrownia „Turów” SA są jednocześnie największymi pracodawcami w gminie. Ponadto na terenie miasta i gminy funkcjonuje kilkadziesiąt innych zakładów produkcyjnych, zajmujących się głównie przetwórstwem przemysłowym i zatrudniających od kilku do kilkudziesięciu osób każdy.

Tabela 71. Gmina Bogatynia – wykaz większych zakładów pracy (pracodawców) w 2005 roku.

Nazwa zakładu	Lokalizacja	Opis klasy działalności według EKD	Zatrudnienie
1	2	3	4
BOT KWB „Turów” SA	Bogatynia	Górnictwo i wzbogacenie węgla brunatnego	4671¹⁸
BOT Elektrownia „Turów” SA	Bogatynia	Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej	1836
Przedsiębiorstwo Usługowo – Produkcyjne „ELTUR SERWIS” sp. z o.o.	Bogatynia	Produkcja pozostałych maszyn specjalnego przeznaczenia, gdzie indziej nie sklasyfikowana	700
„EGBUD” sp. z o.o. Przedsiębiorstwo Budownictwa Górniczego i Energetycznego	Bogatynia	Budownictwo ogólne i inżynieria lądowa	183
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	Bogatynia	Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	181
Wojewódzki Szpital			

¹⁸ XXX – zatrudnienie ogółem.

dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	Sieniawka	Szpitalnictwo	158 ¹⁹
-----------------------------------	-----------	---------------	-------------------

1	2	3	4
Bogatyńskie Wodociągi i Oczyszczalnia SA	Bogatynia	Pobór, oczyszczanie i rozprowadzanie wody	156 (150) ²⁰
Przedsiębiorstwo Transportowe „ELTUR TRANS” sp. z o.o.	Bogatynia	Pasażerski transport pozarozkładowy drogowy	154
Gminne Przedsiębiorstwo Oczyszczania sp. z o.o.	Bogatynia	Odprowadzanie ścieków, wywóz śmieci, usługi sanitarne i pokrewne	137 (136)
Urząd Miasta i Gminy	Bogatynia	Kierowanie podstawowymi rodzajami działalności publicznej	127 (117)
Integracyjny Żłobek Publiczny nr 1	Bogatynia	Żłobki	4
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3	Bogatynia	Szkolnictwo podstawowe	122
Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum	Porajów	Szkolnictwo podstawowe	87
Publiczne Gimnazjum nr 1	Bogatynia	Szkolnictwo podstawowe	76
Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej	Bogatynia	Zarządzanie nieruchomościami na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu	73
Zespół Szkół Energetycznych i Ekonomicznych	Bogatynia	Szkolnictwo średnie	72
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1	Bogatynia	Szkolnictwo podstawowe	71
Zespół Szkół Zawodowych	Bogatynia	Szkolnictwo średnie	61
Publiczne Gimnazjum nr 2	Bogatynia	Szkolnictwo podstawowe	56
Przychodnia Lekarska „ELTUR Zdrowie” sp. z o.o.	Bogatynia	Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	48 (39)
Ośrodek Pomocy Społecznej	Bogatynia	Opieka socjalna bez zakwaterowania	47 (46)

¹⁹ XXX – zatrudnienie z terenu gminy.

²⁰ (XXX) – w tym zatrudnienie z terenu gminy.

Komisariat Policji	Bogatynia	Działalność dotycząca porządku i bezpieczeństwa publicznego	46
--------------------	-----------	---	-----------

1	2	3	4
Zespół Szkół Ogólnokształcących	Bogatynia	Szkolnictwo średnie	42
Przedszkole nr 3	Bogatynia	Wychowanie przedszkolne	42
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej SA	Bogatynia	Wytwarzanie i dystrybucja pary wodnej i gorącej wody	39
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5	Bogatynia	Szkolnictwo podstawowe	37
Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum	Działoszyn	Szkolnictwo podstawowe	36
Publiczne Przedszkole nr 4	Bogatynia	Wychowanie przedszkolne	35
Urząd Pocztowy ul. Pocztowa	Bogatynia	Działalność poczty państwowej	35
Przychodnia Lekarska „TUR-MED” sp. z o.o.	Bogatynia	Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	32 (27)
Publiczne Przedszkole nr 6	Bogatynia	Wychowanie przedszkolne	27
Jednostka Ratowniczo – Gaśnicza PSP	Bogatynia	Działalność straży pożarnej	26 (7)
Publiczna Szkoła Podstawowa	Opolno Zdrój	Szkolnictwo podstawowe	26
Publiczne Przedszkole nr 5	Bogatynia	Wychowanie przedszkolne	26
Bogatyński Ośrodek Kultury	Bogatynia	Działalność domów kultury i ośrodków kultury	25 (23)
Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy	Bogatynia	Działalność bibliotek i archiwów	24 (19)
Publiczne Przedszkole nr 7	Bogatynia	Wychowanie przedszkolne	19
Ośrodek Sportu i Rekreacji	Bogatynia	Działalność stadionów i innych obiektów sportowych	17
Straż Miejska	Bogatynia	Działalność dotycząca porządku i bezpieczeństwa publicznego	16 (15)
BZWBK SA 1 oddział	Bogatynia	Pośrednictwo walutowe	16
Publiczne Przedszkole nr 1	Porajów	Wychowanie przedszkolne	16
Przedsiębiorstwo Wielobranżowe	Bogatynia	Sprzedaż hurtowa drewna i materiałów budowlanych	14

„TARGET” sp. z o.o.			
---------------------	--	--	--

1	2	3	4
PKO BP SA	Bogatynia	Pośrednictwo walutowe	13 (8)
Bank Polskiej Spółdzielczości SA	Bogatynia	Pośrednictwo walutowe	13
Gminny Zakład Mienia Komunalnego sp. z o.o.	Bogatynia	Zarządzanie nieruchomościami na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu	11 (10)
BZWBK SA 2 oddział	Bogatynia	Pośrednictwo walutowe	4 1
Urząd Pocztowy ul. Parkowa	Bogatynia	Działalność poczty państwowej	2
Urząd Pocztowy	Sieniawka	Działalność poczty państwowej	1

Powyższa tabela obejmuje również zakłady pracy z I i III sektora gospodarki narodowej, zarówno publiczne jak i prywatne, ponieważ głównym kryterium doboru była tutaj liczba zatrudnionych.

Uchwalone w 2001 roku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia w zakresie zagadnień związanych z działalnościami produkcyjnymi wskazuje następujące kierunki rozwoju:

- przewiduje się wyznaczanie nowych niezbędnych rezerw terenów pod działalności gospodarcze. Należy też wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne, przewidziane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego o arealach:
  - 114 ha – działalności nieuciążliwe;
  - 13,7 ha – aktywności uciążliwe.
- na terenach przemysłowych preferowane będą inwestycje o zaawansowanej technologii;
- punkty obsługi podróżnych należy lokalizować wyłącznie na obszarach wyznaczonych w studium;
- przewiduje się rozszerzenie obszaru eksploatacji odkrywkowej maksymalnie do granic wyznaczonych na rysunku Studium.

Obecnie cena 1 m² terenu przeznaczonego pod działalności gospodarcze waha się w granicach od 20 do 80 złotych. Rezerwy lokalizacyjne pod działalności gospodarcze wynoszą około 20 ha, natomiast potrzeby terenowe pod rozwój funkcji gospodarczych szacuje się na około 56 ha w Bogatyni oraz 278 ha w Porajowie i Kopcachowie.

7.3. Usługi rynkowe

Charakterystyczny w ostatnich 30 latach XX wieku dla krajów rozwiniętych proces serwicyzacji gospodarki postępuje w Polsce od 16 lat. Rośnie odsetek zatrudnionych w III sektorze gospodarki narodowej. Dogodne położenie geograficzne gminy Bogatynia oraz obecna struktura gospodarcza powoduje, że pożądany staje się dalszy rozwój sektora produkcyjnego oraz usług: handlowych, gastronomicznych, sportowych i rekreacyjnych.

7.3.1. Handel

Ogółem w 2002 roku na terenie gminy Bogatynia funkcjonowało 361 sklepów, w których pracowało 719 osób (w mieście odpowiednio 301 i 621). Na 1 obiekt handlowy przypadało 71 mieszkańców (w mieście 64). Większość sklepów, poza nielicznymi wyjątkami, to placówki małe i średnie, o powierzchni sprzedaży nie przekraczającej 100 m². Głównym ośrodkiem handlowym w gminie jest miasto Bogatynia. Zespoły usługowe o rozszerzonym zakresie znajdują się także we wsiach: Sieniawka, Porajów, Opolno Zdrój i Działoszyn. Pozostałe miejscowości posiadają przynajmniej jeden obiekt handlowy zaopatrujący miejscową ludność w podstawowe produkty. Ponadto na terenie gminy w 2002 roku funkcjonowało 11 stacji paliw, w tym 5 w mieście oraz 3 targowiska stałe o powierzchni 12500 m² z 320 stałymi punktami sprzedaży.

Tabela 72. Gmina Bogatynia – dostępność oraz nasycenie placówkami handlowymi w 2002 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Liczba mieszkańców na 1 sklep	71,06	78,39	90,14
Liczba sklepów na 10 km ²	26,54	14,61	16,15
Liczba pracujących na 1 sklep	1,99	2,30	2,47
Liczba mieszkańców na 1 stację paliw	2332	2998	4368
Liczba stacji paliw na 10 km ²	0,81	0,38	0,33

Dostępność placówek handlowych oraz stacji paliw dla mieszkańców gminy Bogatynia jest korzystniejsza od przeciętnej wartości występującej w powiecie zgorzeleckim i województwie dolnośląskim. Wpływ na to ma głównie położenie geograficzne gminy na granicy z Czechami i Niemcami, których obywatele wpływają na zwiększenie popytu na miejscowe usługi. Stąd także obecność 3 targowisk stałych. Natomiast niska liczba pracujących na 1 sklep świadczy o tym, że miejscowy handel to głównie zakłady osób fizycznych oraz firmy rodzinne.

7.3.2. Gastronomia

Niezbędnym elementem współtworzącym prestiż danego rejonu jest świadcząca wysoki poziom gastronomia. Należy rozwijać sieć tego typu placówek. W tym celu należy wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne oraz budynki typu: świetlice wiejskie czy dawne zabytkowe karczmy. Obecnie obiekty gastronomiczne i gastro-

nomiczno – rozrywkowe reprezentuje 28 placówek w Bogatyni, w tym 10 o profilu rozrywkowym oraz 10 placówek poza miastem, w tym 2 o profilu rozrywkowym.

7.3.3. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło

Oferta zakładów rzemieślniczych jest bogata i zróżnicowana. W szczególności świadczą one usługi: transportowe, budowlane, gastronomiczne, mechaniki pojazdowej, pośrednictwo oraz inne czynności związane z sektorem produkcyjnym, budownictwem czy obsługą rolnictwa. W Bogatyni zlokalizowane są 2 Urzędy Pocztowe oraz dodatkowo 1 w Sieniawce. Łącznie na terenie miasta i gminy, poza handlem, funkcjonuje ponad 100 placówek usługowych. Są to między innymi: zakłady fryzjerskie, naprawy sprzętu AGD i RTV, wulkanizacyjne, itp.

7.3.4. Pośrednictwo finansowe

W miejscowości Bogatynia działalność prowadzą Bank Zachodni WBK SA, Bank PKO BP SA, Kredyt Bank SA i Bank Polskiej Spółdzielczości SA. Funkcjonują także liczne agencje ubezpieczeniowe. Obecność banków pozytywnie wpływa na prestiż gminy. Zarówno klienci detaliczni jak i przedsiębiorcy mogą korzystać z pełnego wachlarza nowoczesnych usług finansowych. Na miejscu można zapoznać się z ofertą bardzo ważnych w nowoczesnej gospodarce rynkowej kredytów konsumpcyjnych lub inwestycyjnych.

Z pozostałych usług, zwłaszcza ponadpodstawowych, związanych między innymi z: handlem, kulturą, szkolnictwem, służbą zdrowia, pośrednictwem finansowym, administracją powiatową i wojewódzką, itd., mieszkańcy gminy korzystają w pobliskim Zgorzelsku, Jeleniej Górze oraz w stolicy województwa – Wrocławiu.

Uchwalone w 2001 roku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia w zakresie zagadnień związanych z usługami rynkowymi wskazuje następujące kierunki rozwoju:

- nie przewiduje się wyznaczania nowych terenów pod działalność usługową. Należy wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne, przewidziane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego o powierzchni 162 ha;
- aby uniknąć rozproszenia inwestycji poza Bogatynią, lokalizacje obiektów usługowych w sołectwach proponuje się sytuować tylko w granicach obecnej zabudowy. Rekomenduje się w tym celu wykorzystać istniejące budowle gospodarstw rolnych.

Ponadto Studium z 2001 roku wskazuje, że funkcjonowanie międzynarodowych przejść granicznych pozytywnie rokuje rozwojowi turystyki, transportu i usług towarzyszących. W tej strefie powinny funkcjonować obiekty oferujące obsługę transportową (stacje paliw, punkty serwisowe, firmy spedycyjne itp.) oraz turystyczną. Niezbędnym ich elementem są wysokiej klasy placówki gastronomiczne. Należy rozwinąć sieć lokali, umiejscawiając je głównie w centrum Bogatyni oraz w sołectwach przygranicznych. Na terenach centrów osiedleńczych Studium przewiduje tworzenie ciągów pasażerów handlowych, zagospodarowując partery domów istniejących układów staromiejskich oraz projektowanej zabudowy. W sołectwach wskazane jest modernizowanie istniejących i lokalizowanie nowych sklepów o małej powierzchni handlowej.

Ponadto Studium postuluje utrzymanie obecnie funkcjonujących targowisk oraz wspieranie działalności rzemiosła usługowego.

7.4. Turystyka

7.4.1. Główne atrakcje turystyczne

Atrakcje turystyczne gminy to przede wszystkim zabytkowe zespoły zabudowy łużyckiej zlokalizowane w mieście Bogatynia oraz walory krajobrazowe południowo – wschodniej części gminy, związane z najdalej na zachód położonymi obszarami Gór Izerskich (rejon sołectwa Jasna Góra – północne stoki Granicznego Wierchu). Swoistą atrakcją krajobrazową jest również specyficzny krajobraz górniczo – przemysłowy, obejmujący centralną część gminy, związany z odkrywkową kopalnią węgla brunatnego. Jest to jedno z 3 takich miejsc w Polsce. Jednakże chyba największym lokalnym atutem turystycznym jest bezpośrednie położenie na granicy z Republiką Czeską oraz Niemcami, co powoduje, że Bogatynia i okolice to odpowiednia i zarazem najlepsza baza wypadowa do: Liberca, Zittau, w czeską część Gór Izerskich (Jizerske Hory) oraz w graniczące z Sudetami Góry Łużyckie (Luzicke Hory – Zittauer Gebirge).

7.4.2. Znakowane trasy turystyczne

Według mapy „Styk Trzech Granic (1:75000)” opracowanej w 2003 roku przez wydawnictwo „Plan” po obszarze gminy prowadzi 1 piesza znakowana trasa turystyczna oraz 4 znakowane trasy rowerowe.

➤ **Szlak pieszy (kolor zielony) – przebieg:**

Lutogniewice – przejście graniczne (Lutogniewice – Andelka) – Działoszyn – Wyszaków – Świniec (375 m n.p.m.) – Bogatynia – Bogatynia (Markocice) – Jasna Góra – Stromica (272 m n.p.m.) – Opolno Zdrój – Białopole – Kopaczów – styk trzech granic – przejście graniczne (Porajów – Zittau) – Porajów – Sieniawka – Bogatynia (Turoszów) – Bogatynia (Trzciniac) – Działoszyn – Posada – przejście graniczne (Krzewina – Ostritz).

➤ **Trasy rowerowe – przebieg:**

kolor zielony: Lutogniewice – przejście graniczne (Lutogniewice – Andelka) – Działoszyn – Wyszaków – Świniec (375 m n.p.m.) – Bogatynia – Bogatynia (Markocice) – Jasna Góra – Stromica (272 m n.p.m.) – Opolno Zdrój – Białopole – Kopaczów – styk trzech granic – przejście graniczne (Porajów – Zittau) – Porajów – Sieniawka – Bogatynia (Turoszów) – Bogatynia (Trzciniac) – Działoszyn – Posada – przejście graniczne (Krzewina – Ostritz);

kolor żółty: przejście graniczne (Lutogniewice – Andelka) – Lutogniewice – Krzewina – przejście graniczne (Krzewina – Ostritz);

kolor żółty: Bogatynia – Jasna Góra;

kolor czarny: przejście graniczne (Bogatynia – Kunratice) – Bogatynia.

7.4.3. Baza noclegowa

Gmina Bogatynia dysponuje następującą, zarejestrowaną bazą noclegową:

- Hotel „Rychło” w Bogatyni – 112 miejsc noclegowych;
- Hotel „Górnik” w Bogatyni – 148 miejsc noclegowych;
- Pokoje gościnne przy OSIR w Bogatyni – 40 miejsc noclegowych;
- Pokoje gościnne „Tawerna” w Bogatyni – 22 miejsca noclegowe;
- Pokoje gościnne (Stanisław Arsan) w Bogatyni – 22 miejsca noclegowe;
- Pokoje gościnne w Kopaczowie – 70 miejsc noclegowych.

Według powyższych danych baza noclegowa na terenie miasta i gminy składa się z 414 całorocznych miejsc noclegowych. Standard bazy noclegowej jest zróżnicowany. Oferta miejscowych hoteli skierowana jest głównie dla bardziej zamożnych gości, natomiast pokoje gościnne oferują standard turystyczny. Według danych za 2003 rok z bazy noclegowej na terenie gminy skorzystało 7682 gości, w tym 533 zagranicznych. Udzielono im łącznie 22400 noclegów, w tym 1269 dla gości zagranicznych. Oznacza to, że średni pobyt 1 gościa trwał około 3 dni, w tym gościa zagranicznego 2,4 dni.

8. Infrastruktura techniczna

8.1. Komunikacja

Specyficzne położenie geograficzne gminy Bogatynia powoduje, że ma ona korzystne połączenia komunikacyjne z układem drogowym zarówno Polski jak i Czech oraz Niemiec.

➤ Drogi krajowe:

Przez teren gminy nie przebiegają drogi krajowe. Jednakże w odległości 32 km od Bogatyni, w mieście Zgorzelec, rozpoczynają się ważne szlaki drogowe południowej Polski. Należą do nich:

- droga nr 30 relacji: Zgorzelec – Lubań – Gryfów Śląski – Jelenia Góra;
- droga nr 4 relacji: Zgorzelec – Bolesławiec – Krzywa i dalej jako A4 i 94: Legnica – Wrocław – Katowice – Kraków.

Najważniejszą jednak drogą, która rozpocznie swój bieg w odległości 34 km od Bogatyni (20 km od północnych granic gminy) będzie nie istniejący jeszcze odcinek autostrady A 4 relacji: Jędrzychowice – Krzywa. Autostrada A4 to najważniejsza oś komunikacyjna w południowej Polsce i jedna z najważniejszych w centralnej Europie. Docelowo będzie ona łączyć na terenie kraju miejscowość Jędrzychowice (na granicy Polski z Niemcami) z miejscowością Korczowa (na granicy Polski z Ukrainą). Mieszkańcy gminy Bogatynia będą mogli włączyć się do ruchu na autostradzie poprzez drogowy węzeł, zlokalizowany na północ od Zgorzelca.

➤ Drogi wojewódzkie:

- nr 352: Zgorzelec – Bogatynia – Bogatynia/Kunratice
Droga nr 352 jest główną trasą na terenie gminy. Łączy ona od północy miasto i gminę Bogatynia z systemem drogowym województwa i kraju oraz od wschodu z przejściem drogowym Bogatynia/Kunratice (Czechy). Długość drogi na terenie gminy wynosi 18,682 km. Według danych Dolnośląskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich z 2000 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 352 wyniósł 7141 pojazdów na dobę i należał do grupy największych na drogach wojewódzkich Dolnego Śląska.
- nr 354: Bogatynia (Zatonie) – Sieniawka – Sieniawka/Zittau.
Droga nr 354 jest zachodnim odgałęzieniem drogi nr 352 i przebiega wzdłuż zachodniej granicy gminy i kraju obok rzeki Nysy Łużyckiej. Długość drogi na terenie gminy wynosi 9,280 km. Według danych Dolnośląskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich z 2000 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 354 wyniósł 7973 pojazdów na dobę i należał do grupy największych na drogach wojewódzkich Dolnego Śląska.

Powyższy układ komunikacyjny przystosowany jest do specyficznego położenia gminy, której tereny „zaklinowane” są pomiędzy obszarami Czech i Niemiec oraz zdeterminowany koniecznością ominięcia terenów kopalni i elektrowni „Turów”. Łączna długość dróg wojewódzkich przebiegających przez teren gminy Bogatynia wynosi 27,962 km. Powyższe drogi znajdują się w gestii Zarządu Dróg Wojewódzkich we Wrocławiu.

Wieloletni Plan Inwestycyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2004 – 2008 (uchwała nr XXXIV/428/2004 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 17.12.2004 roku) przewiduje szereg działań inwestycyjnych w układzie dróg wojewódzkich na terenie gminy:

1. Dnia 5 kwietnia 2004 roku podpisana została umowa pomiędzy Republiką Czeską, Republiką Federalną Niemiec i Rzeczpospolitą Polską o budowie połączenia drogowego w Euroregionie Nysa na obszarze między miastami: Bogatynia w Polsce, Hradek nad Nisou w Czechach i Zittau w Niemczech. Na podstawie tej umowy na terytorium Polski pomiędzy miejscowościami Kopaczów i Sieniawka zbudowane zostaną:
  - droga klasy G o szerokości jezdni 2 x 3,5 m z utwardzonymi poboczami oraz niezbędnymi połączeniami z polską siecią dróg;
  - most graniczny na rzece Nysie Łużyckiej na polsko – niemieckiej granicy państwowej, łączący drogę federalną nr 178 w Niemczech z nową drogą w Polsce.
2. Przebudowa drogi nr 352 wraz z obejściem Bogatyni. Docelowe parametry drogi nr 352: klasa główna G, jezdni 7 m oraz pobocza 2 x 2 m.
3. Przebudowa drogi nr 354 do parametrów klasy głównej G: jezdni 7 m i pobocza 2 x 2 m. Przebudowa dotyczy odcinka od granicy gminy do skrzyżowania z nowym połączeniem transgranicznym N-PL-CZ. Odcinek drogi nr 354 od tego skrzyżowania do funkcjonującego obecnie przejścia granicznego Sieniawka – Zittau straci rangę drogi wojewódzkiej.
4. Przebudowa odcinków drogi powiatowej nr 2361D oraz budowa nowych odcinków tej drogi, tak aby uzyskać połączenie łączące drogę nr 354, planowaną drogę transgraniczną oraz drogę nr 352, czyli jednocześnie przejścia graniczne Sieniawka/Zittau z Bogatynia/Kunraticze. Nowa trasa straci rangę drogi powiatowej i będzie drogą wojewódzką.

➤ **Drogi powiatowe:**

Tabela 73. Gmina Bogatynia – wykaz dróg powiatowych.

Numer drogi	Relacja	Długość drogi w km na terenie gminy
1	2	3
2361 D	Sieniawka – Bogatynia	8,580
2362 D	Opolno Zdrój – granica państwa	1,193
2363 D	Sieniawka – Kopaczów	7,590
2364 D	Zittau – Hradek	1,453

1	2	3
2365 D	Wyszków – Wolanów	2,278
2366 D	Opolno Zdrój – Jasna Góra – Bogatynia	4,896
2367 D	Działoszyn – Wyszków – Bogatynia	6,570
2368 D	Działoszyn – Posada	1,757
2369 D	Droga nr 352 – Lutogniewice – Kostrzyna – Ręczyn	4,522
2370 D	Krzewina – stacja PKP	2,930

Łączna długość dróg powiatowych przebiegających przez teren gminy wynosi 41,769 km. Wszystkie odcinki dróg posiadają nawierzchnię twardą. Wyżej wymienione drogi znajdują się w gestii Wydziału Drogownictwa Starostwa Powiatowego w Zgorzelcu.

Według planu remontów na lata 2006 – 2010 na terenie gminy Bogatynia przeprowadzone zostaną następujące odnowy na drogach powiatowych:

- Rok 2006: wykonanie odnowy nawierzchni na odcinku 1200 mb na drodze nr 2365 D (droga do Wolanowa);
- Rok 2006: przebudowa mostu na drodze nr 2369 D w miejscowości Krzewina;
- Rok 2007: wykonanie odnowy nawierzchni na odcinku 1100 mb na drodze nr 2365 D (droga do Wolanowa);
- Rok 2010: wykonanie odnowy nawierzchni na odcinku 2000 mb na drodze nr 2361 D (w kierunku miejscowości Opolno – Zdrój);
- Rok 2010: powierzchniowe utwalenie nawierzchni na odcinku 4500 mb na drodze nr 2369 D (Lutogniewice – Kostrzyna);
- Rok 2010: wykonanie odnowy nawierzchni na odcinku 1000 mb na drodze nr 2363 D (Sieniawka – Kopaczów);
- Rok 2010: wykonanie odnowy nawierzchni na odcinku 1000 mb na drodze nr 2370 D (Krzewina).

➤ **Drogi gminne:**

Tabela 74. Gmina Bogatynia – wykaz dróg gminnych.

Nr drogi	Nazwa ulicy	Długość drogi w m	Nawierzchnia
1	2	3	4
Bogatynia			
	Armii Czerwonej	395	asfaltowa
109441D	II Armii WP	950	asfaltowa
109442D	Bema Józefa	113	asfaltowa
	Białogórska	600	asfaltowa

1	2	3	4
109443D	Biskupia	300	gruntowa
109444D	Bohaterów Warszawy	50	
109445D	Bojowników WiD	200	asfaltowa
109446D	Chrobrego	105	betonowa
109447D	Boznanskiej	320	asfaltowa
109448D	Chopina	850	asfaltowa
109449D	Chełmońskiego	420	asfaltowa
109450D	Cicha	150	
109451D	Daszyńskiego	1150	asfaltowa
109452D	Dąbrowskiego	420	asfaltowa
109453D	Dębowa	351	asfaltowa
109454D	Dobra	100	asfaltowa
109455D	Dymitrowa	415	betonowa
109456D	Dworcowa	168	asfaltowa
	Dworska	163	asfaltowa
109457D	Dzika	214	asfaltowa
109458D	Energetyków	850	asfaltowa
109459D	Fabryczna	146	
109460D	Fałata	120	betonowa
109461D	Francuska	124	asfaltowa
109462D	Główna	1888	brukowa
109463D	Górnicza	85	asfaltowa
109464D	Górna	269	gruntowa
109467D	Górska	380	gruntowa
109468D	Grottgera	70	betonowa
109470D	Jasna	145	asfaltowa
109471D	Karłowicza	170	betonowa
109472D	Kapiewa	160	asfaltowa
109473D	Kilińskiego	395	betonowa
109474D	Kochanowskiego	300	asfaltowa
109475D	Kolejowa	528	gruntowa
109476D	Komedy – Trzcieskiego	150	asfaltowa
109477D	Komuny Paryskiej	134	asfaltowa
109478D	Konopnickiej Marii	85	asfaltowa
109479D	Konrada	1041	asfaltowa
109480D	Kopernika Mikołaja	60	gruntowa
109481D	Kossaka Juliusza	460	asfaltowa
109482D	Kościuszki Tadeusza	1100	asfaltowa
109483D	Krakowska	624	asfaltowa
109484D	Kręta	355	asfaltowa
109485D	Krótką	169	betonowa

1	2	3	4
109486D	Krzywa	201	betonowa
109487D	Kurzańska	722	betonowa
109488D	Kusocińskiego Janusza	540	asfaltowa
109489D	Leśna	282	gruntowa
109490D	22-go Lipca	67	betonowa
109491D	Lipowa	170	
109492D	Listopadowa	408	betonowa
109493D	Ludowa	100	asfaltowa
109494D	Łąkowa	300	
109495D	Łużycka	309	asfaltowa
	1-go Maja	337	asfaltowa
109496D	3-go Maja	300	asfaltowa
	Malczewskiego	190	betonowa
109497D	Matejki Jana	919	asfaltowa
109498D	Mickiewicza Adama	534	asfaltowa
109499D	Mieszka I	105	betonowa
109500D	Młodych Energetyków	548	asfaltowa
109501D	Moniuszki Stanisława	174	asfaltowa
109502D	Nadbrzeżna	687	asfaltowa
109503D	Nadrzeczna	692	gruntowa
109504D	Nowa	800	brukowa
109505D	Nowotki Marcelego	163	asfaltowa
109506D	Ogrodowa	133	asfaltowa
109507D	Okólna	300	brukowa
109508D	Okrzei Stefana	100	asfaltowa
109509D	Opolowska	822	asfaltowa
109510D	Osadnicza	140	asfaltowa
109511D	Osiedle 25-lecia PRL	224	asfaltowa
109512D	Paderewskiego	144	betonowa
109513D	Parkowa	358	asfaltowa
109514D	Partyzantów	136	asfaltowa
109515D	Pastwiskowa	350	gruntowa
109516D	Piastowska	218	betonowa
109517D	Pocztowa	1000	asfaltowa
109518D	Polna	209	asfaltowa
109519D	Prusa Bolesława	72	asfaltowa
109520D	Przodowników Pracy	297	betonowa
109521D	Puszkina Aleksandra	354	betonowa
109522D	Reymonta Władysława	59	betonowa
109523D	Robotnicza	50	gruntowa
109524D	Rolnicza	800	asfaltowa

1	2	3	4
109525D	Rózyckiego Ludomira	190	asfaltowa
109548D	Sawickiej Hanki	62	asfaltowa
109549D	Sienkiewicza Henryka	103	asfaltowa
109550D	Skłodowskiej – Curie Marii	750	asfaltowa
109551D	Słoneczna	700	asfaltowa
109552D	Słowackiego Juliusza	528	gruntowa
109553D	Słowiańska	156	asfaltowa
109554D	Spacerowa	100	asfaltowa
109555D	Sportowa	167	asfaltowa
109556D	Spółdzielcza	291	asfaltowa
	Strumykowa	310	gruntowa
109557D	Styki Jana	270	asfaltowa
109558D	Szpitalna	380	asfaltowa
109559D	Sztygarska	350	betonowa
109560D	Szymanowskiego Karola	175	betonowa
109526D	Śmiała	156	betonowa
	Środkowa	2000	
109527D	Świerczewskiego Karola	544	asfaltowa
109528D	Traugutta Romualda	157	betonowa
109529D	Turowska	733	asfaltowa
109530D	Warszawska	350	asfaltowa
109531D	Waryńskiego Ludwika	776	asfaltowa
109532D	Wąska	418	gruntowa
109533D	Wesoła	70	asfaltowa
109534D	Wiejska	1400	betonowa
109535D	Wieniawskiego Henryka	170	betonowa
109536D	Włókiennicza	261	betonowa
109537D	Wolności	213	asfaltowa
109538D	Wspólna	319	asfaltowa
109539D	Wyczółkowskiego	510	asfaltowa
109540D	Wyspiańskiego	459	asfaltowa
109541D	Zamknięta	161	asfaltowa
109542D	Zamoyskiego Jana	479	asfaltowa
	Zgorzelecka	720	asfaltowa
109543D	Zielona	112	asfaltowa
109544D	Zygmuntowska	252	asfaltowa
109545D	Zwycięstwa	104	asfaltowa
109546D	Żymierskiego Roli Michała	195	betonowa
	Zbiorcza	984	asfaltowa

1	2	3	4
Białopole			
109561D	Graniczna	550	asfaltowa
109562D	Leśna	120	asfaltowa
Jasna Góra			
109563D	Górska	1500	asfaltowa
Kopaczów			
109564D	Krótką	150	asfaltowa
109565D	Główna	220	asfaltowa
Opolno Zdrój			
109566D	Kasztanowa	1850	asfaltowa
109567D	Zdrojowa	140	asfaltowa
109568D	Świerczewskiego	720	asfaltowa
109569D	Sikorskiego	430	asfaltowa
109570D	Kościelna	180	asfaltowa
10571D	Rybarzowicka	120	asfaltowa
109572D	Bogatyńska	150	asfaltowa
109573D	Lipowa	110	gruntowa
109574D	Parkowa	210	asfaltowa
109575D	Łąkowa	170	gruntowa
109576D	Zacisze	270	gruntowa
109577D	Krakowska	410	asfaltowa
109578D	Zamknięta	80	asfaltowa
Sieniawka			
109579D	Piastowska	540	asfaltowa
109580D	Bogatyńska	220	asfaltowa
Porajów			
109581D	Końcowa	105	asfaltowa
109582D	Leśna	145	asfaltowa
109583D	Stawowa	160	asfaltowa
109584D	Wspólna	150	asfaltowa
109585D	Krzywa	190	asfaltowa
109586D	Spokojna	170	asfaltowa
109587D	Podgórna	150	asfaltowa
109588D	Mostowa		asfaltowa
109589D	Osiedle Piastowskie	420	asfaltowa
109590D	Poniatowskiego	420	asfaltowa
109591D	Kolejowa	320	asfaltowa
109592D	Różana	515	asfaltowa
109593D	Ogrodowa	240	asfaltowa
109594D	Wojska Polskiego	285	asfaltowa
109595D	Polna	220	asfaltowa

1	2	3	4
109596D	Górnica	200	asfaltowa
109597D	Lutogniewice	1070	asfaltowa
109598D	Wyszków	380	asfaltowa
109599D	Krzewina	150	gruntowa
109600D	Krzewina	80	gruntowa
109601D	Krzewina	95	gruntowa
109602D	Bratków	210	asfaltowa
109603D	Działoszyn	850	asfaltowa
109604D	Działoszyn	210	asfaltowa

➤ **Komunikacja samochodowa:**

Dobrze rozwinięta jest sieć komunikacji autobusowej, obsługiwanej głównie przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej (PKS) oraz prywatne BUS-y. Dzięki niej można bezpośrednio dotrzeć do każdego sołectwa gminy oraz do miejscowości sąsiednich takich jak między innymi: Zgorzelec czy Zawidów, a także do Lubania, Legnicy czy Wrocławia.

➤ **Linie kolejowe:**

- (Zgorzelec / Lubań) – Mikułowa – Bogatynia.
Jest to jednotorowa, niezelektryfikowana linia kolejowa lokalnego znaczenia. Obecnie Polskie Koleje Państwowe (PKP) ze względów ekonomicznych zawiesiły ruch pociągów pasażerskich. Kursują tylko składy towarowe. Infrastrukturę kolejową na terenie gminy z bogacają następujące przystanki: Krzewina Zgorzelecka, Bratków Zgorzelecki, Turoszów, Turoszów Kopalnia oraz Bogatynia.
- Görlitz – Ostritz – Zittau.
Lokalne pociągi kolei niemieckich relacji: Görlitz – Zittau obsługują poprzez stację Krzewina Zgorzelecka ruch do miasta Ostritz. Niemieckie koleje na mocy stosownych porozumień korzystają z polskiego odcinka infrastruktury kolejowej pomiędzy Krzewiną a Turoszowem.
- Zittau – Porajów – Hradek nad Nisou.
Lokalne pociągi kolei niemieckich oraz czeskich relacji: Zittau – Hradek nad Nisou, na mocy stosownych porozumień, korzystają z polskiego odcinka infrastruktury kolejowej pomiędzy Porajowem a Kopaczowem.

Fakt istnienia różnorodnej i dogodnej sieci komunikacyjnej podnosi prestiż gminy oraz stanowi istotny argument, pozwalający stymulować jej dalszy, gospodarczy rozwój.

Uchwalone w 2001 roku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia w zakresie zagadnień związanych z komunikacją wskazuje następujące kierunki rozwoju:

- poprowadzenie alternatywnych tras odciążających ruch pojazdów w mieście;
- zmiana organizacji ruchu samochodowego w centrum Bogatyni;
- realizacja drogi tranzytowej łączącej Niemcy, Polskę oraz Czechy.

8.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

8.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Obecnie gmina Bogatynia jest zaopatrywana w wodę przez sieć wodociągową rozdzielczą o długości 117,6 km z 4495 połączeniami prowadzącymi do budynków. Siecią objęte są wszystkie miejscowości w gminie.

Tabela 75. Gmina Bogatynia – wyposażenie w sieć wodociągową w 2005 roku.

Miejscowość	Długość sieci w km	Ilość przyłączy	Długość przyłączy w km
Bogatynia	53,4	3182	19,1
Białopole	4,2	11	0,2
Bratków	4,0	126	1,9
Działoszyn	9,1	160	3,9
Jasna Góra	2,9	34	1,0
Kopaczów	6,5	72	1,1
Krzewina	4,6	49	1,7
Lutogniewice	3,1	44	1,5
Opolno Zdrój	7,7	127	2,1
Porajów	9,5	350	2,3
Posada	3,9	126	1,7
Sieniawka	6,8	87	1,1
Wyszków	1,9	127	0,9

Do obiektów zaopatrujących gminę w wodę należą:

- Stacja Uzdatniania Wody Zatonie;
- Stacja Uzdatniania Wody Posada;
- Ujęcie wody w Opolnie Zdroju;
- Ujęcie wody w Jasnej Górze;
- Ujęcie wody nr 5 i 6 w Bogatyni – Markocicach;
- Ujęcie wody w 1 i 4 Bogatyni;
- Ujęcie wody w Wolanowie.

Do Stacji Uzdatniania Wody w Zatoniu oraz Posadzie woda doprowadzana jest ze sztucznego zbiornika „Jezioro Witka” w Niedowie, położonego na terenie gminy wiejskiej Zgorzelec. Natomiast, wymienione powyżej, ujęcia wody zlokalizowane na terenie gminy służą do zaopatrzenia w wodę mieszkańców wsi: Opolno Zdrój, Jasna Góra, Wolanów i części miasta Bogatynia. Ogółem na terenie gminy zapotrzebowanie na wodę surową do uzdatnienia wynosi 6310 m³/d, a zapotrzebowanie na wodę uzdatnioną 4400 m³/d.

➤ **SUW Opolno Zdrój:**

Na podstawie decyzji z dnia 02.10.2003 roku Starosta Zgorzelecki udzielił pozwolenia wodnoprawnego na rzecz Bogatyńskich Wodociągów i Oczyszczalni SA w Bogatyni na pobór wód dla ujęcia drenażowego Opolno Zdrój w ilości: $Q_{\text{srh}} = 25 \text{ m}^3/\text{h}$ i $Q_d = 600 \text{ m}^3/\text{d}$.

➤ **SUW Jasna Góra:**

Na podstawie decyzji z dnia 24.10.2000 roku Starosta Zgorzelecki udzielił pozwolenia wodnoprawnego na rzecz Bogatyńskich Wodociągów i Oczyszczalni SA w Bogatyni na pobór wód z ujęcia w Jasnej Górze w ilości: $Q_{\text{srđ}} = 60,00 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxd}} = 90,00 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{rocz}} = 21900 \text{ m}^3/\text{a}$.

➤ **SUW Bogatynia (nr 1 i 4):**

Na podstawie decyzji z dnia 30.11.1999 roku Starosta Zgorzelecki udzielił pozwolenia wodnoprawnego dla Bogatyńskich Wodociągów i Oczyszczalni SA w Bogatyni na eksploatację ujęcia wody nr 1 w Bogatyni przy pomocy 29 studni drenażowych w ilości: $Q_{\text{srđ}} = 360 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{srh}} = 15,00 \text{ m}^3/\text{h}$ i $Q_{\text{rocz}} = 131400 \text{ m}^3/\text{a}$ oraz na eksploatację ujęcia wody nr 4 w Bogatyni przy pomocy 17 studni drenażowych w ilości: $Q_{\text{srđ}} = 432,86 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxd}} = 519,43 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{srh}} = 18,00 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{\text{maxh}} = 32,46 \text{ m}^3/\text{h}$ i $Q_{\text{rocz}} = 157994 \text{ m}^3/\text{a}$.

➤ **SUW Bogatynia (nr 5 i 6):**

Na podstawie decyzji z dnia 11.09.2000 roku Starosta Zgorzelecki udzielił pozwolenia wodnoprawnego dla Bogatyńskich Wodociągów i Oczyszczalni SA w Bogatyni na eksploatację ujęcia wody nr 5 w Bogatyni – Markocicach przy pomocy 16 studni drenażowych w ilości: $Q_{\text{srđ}} = 480,00 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxd}} = 792,00 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{rocz}} = 175200 \text{ m}^3/\text{r}$ oraz na eksploatację ujęcia wody nr 6 w Bogatyni – Markocicach przy pomocy 10 studni drenażowych w ilości: $Q_{\text{srđ}} = 432,00 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxd}} = 648,00 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{rocz}} = 157680,00 \text{ m}^3/\text{r}$.

Tabela 76. Gmina Bogatynia – charakterystyka poszczególnych ujęć wodnych według pozwoleń wodnoprawnych.

Lokalizacja ujęcia	Wydajność:		
	Q _{srh} m ³ /h	Q _{srđ} m ³ /d	Q _{rocz} m ³ /rok
Opolno Zdrój	25,0	600,00	-
Jasna Góra	-	60,00	21900,00
Bogatynia nr 1	15,00	360,00	131400,00
Bogatynia nr 4	18,00	432,86	157994,00
Bogatynia nr 5	-	480,00	175200,00
Bogatynia nr 6	-	432,00	157680,00

Tabela 77. Gmina Bogatynia – zaopatrzenie w wodę w 2005 roku.

Miejscowość	Źródło zaopatrzenie w wodę
Bogatynia	SUW Zatonie
Białopole	SUW Zatonie
Bratków	SUW Posada
Działoszyn	SUW Posada
Jasna Góra	Ujęcie w Jasnej Górze
Kopaczów	SUW Zatonie
Krzewina	SUW Posada
Lutogniewice	SUW Posada
Opolno Zdrój	Ujęcie w Opolnie Zdrój
Porajów	SUW Zatonie
Posada	SUW Posada
Sieniawka	SUW Zatonie
Wolanów	Ujęcie w Wolanowie
Wyszków	SUW Posada

Tabela 78. Gmina Bogatynia – gęstość sieci wodociągowej w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Gęstość sieci wodociągowej ²¹ w km / 100 km ²	85,29	54,42	63,07
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³	37,4	35,8	34,8

Nasylenie siecią wodociągową w gminie Bogatynia jest zdecydowanie wyższe od średniej w powiecie i województwie. Decydujący wpływ na to ma fakt, że jest to gmina w całości zwodociągowana i dodatkowo charakteryzuje się nieznacznym rozproszeniem jednostek osadniczych. Natomiast średnie jednostkowe zużycie wody w gospodarstwach domowych jest zbliżone do średniej powiatowej i wojewódzkiej.

8.2.2. Kanalizacja

Obecnie na terenie gminy miasto Bogatynia oraz wsie: Porajów i Sieniawka posiadają sieć kanalizacji sanitarnej. Bez kanalizacji sanitarnej pozostają miejscowości: Białopole, Bratków, Działoszyn, Jasna Góra, Kopaczów, Krzewina, Lutogniewice, Opolno Zdrój, Posada, Wolanów i Wyszków. W 2003 roku odprowadzono siecią kanalizacji sanitarnej 921 dam³ płynnych nieczystości.

²¹ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

Tabela 79. Gmina Bogatynia – wyposażenie w sieć kanalizacyjną w 2005 roku.

Miejscowość	Długość sieci w km	Ilość przyłączy	Długość przykanalików w km
Bogatynia	31,14	1335	20,62
Porajów	10,2	323	4,4
Sieniawka	3,7	72	3,3

Na terenie gminy zlokalizowane są 2 oczyszczalnie ścieków:

- Oczyszczalnia ścieków w Bogatyni – średnia ilość ścieków w 2004 roku = 4544 m³/d;
- Oczyszczalnia ścieków w Sieniawce – średnia ilość ścieków w 2004 roku = 418 m³/d.

Obiekt w Bogatyni zbiera następujące ładunki zanieczyszczeń:

- ścieki dopływające kanalizacją z terenu miasta;
- ścieki sanitarne dopływające z obiektów kopalni „Turów”;
- ścieki z GSPOŚ: odcieki technologiczne, ścieki sanitarne i deszczowe;
- ścieki ze składowiska komunalnego: odcieki technologiczne, ścieki sanitarne i deszczowe.

Na podstawie decyzji z dnia 20.12.2001 roku Starosta Zgorzelecki udzielił pozwolenia wodnoprawnego na eksploatację komunalnej oczyszczalni ścieków w Bogatyni oraz pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód w zakresie odprowadzania do rzeki Miedzianki w km 5+073 jej biegu oczyszczonych ścieków sanitarno – bytowych z miejscowości Bogatynia w ilości:

$$Q_{\text{srd}} = 8000 \text{ m}^3/\text{d};$$

$$Q_{\text{maxd}} = 10000 \text{ m}^3/\text{d};$$

$$Q_{\text{maxh}} = 500 \text{ dm}^3/\text{h},$$

o stanie i składzie:

$$\text{pH} = 6,5 - 9,0;$$

$$\text{zawiesina ogólna} < 50 \text{ g/m}^3;$$

$$\text{BZT5} < 15 \text{ gO}_2/\text{m}^3;$$

$$\text{Azot ogólny} < 30 \text{ gN/m}^3;$$

$$\text{Azot amonowy} < 6 \text{ gN/m}^3;$$

$$\text{Fosfor ogólny} < 1,5 \text{ gP/m}^3.$$

Obiekt w Sieniawce zbiera następujące ładunki zanieczyszczeń:

- ścieki dopływające kanalizacją z terenu miejscowości: Sieniawka i Porajów.

Na podstawie decyzji z dnia 24.02.2000 roku Starosta Zgorzelecki udzielił pozwolenia wodnoprawnego na eksploatację grupowej mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków w Sieniawce oraz pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód w zakresie odprowadzania oczyszczonych ścieków do rzeki Nysa Łużycka w km 194+500 jej biegu i w ilości łącznej:

$$Q_{\text{śrd}} = 900 \text{ m}^3/\text{d};$$

$$Q_{\text{maxd}} = 1105 \text{ m}^3/\text{d};$$

$$Q_{\text{maxh}} = 69 \text{ dm}^3/\text{h},$$

o stanie i składzie:

$$\text{pH} = 6,5 - 9,0;$$

$$\text{zawiesina ogólna} < 50 \text{ g/m}^3;$$

$$\text{BZT5} < 30 \text{ gO}_2/\text{m}^3;$$

$$\text{Azot ogólny} < 30 \text{ gN/m}^3;$$

$$\text{Fosfor ogólny} < 5 \text{ gP/m}^3.$$

Tabela 80. Gmina Bogatynia – gęstość sieci kanalizacyjnej w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Gęstość sieci kanalizacyjnej ²² w km / 100 km ²	28,68	18,62	29,57
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną ²³ na 1 mieszkańca w m ³	36,00	33,91	37,58

Brak systemowego rozwiązania gospodarki ściekowej na terenach wiejskich przy jednoczesnym pełnym zwodociągowaniu powoduje powstawanie większej ilości nieodprowadzonych siecią ścieków. Miejskowa społeczność zmuszona jest gromadzić płynne nieczystości w zbiornikach zlokalizowanych na terenie własnych posesji. To z kolei wpływa na zwiększone zanieczyszczenie gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych. Budowa kanalizacji sanitarnej ma priorytetowe znaczenie dla gminy i w najbliższych latach przewiduje się rozpoczęcie inwestycji w tym zakresie.

8.3. Sieć gazowa

Na terenie miasta i gminy Bogatynia nie ma i nie przewiduje się budowy odcinków gazociągów przesyłowych wysokiego i podwyższonego ciśnienia. Nie ma także rozdzielczej sieci gazowej. W najbliższych latach nie przewiduje się przedsięwzięć związanych z gazyfikacją tego terenu. Potrzeby miasta i gminy w energię ciepłą zaspokajane są przez BOT Elektrownię „Turów” SA.

²² Sieć rozdzielcza i kolektory.

²³ Do kanalizacji miejskiej.

8.4. Elektroenergetyka

8.4.1. BOT Elektrownia „Turów” SA.

Na terenie gminy Bogatynia znajduje się jedna z największych elektrowni w Polsce. BOT Elektrownia „Turów” SA zlokalizowana jest w odległości 6 km na północ od granic miasta Bogatynia. BOT Elektrownia „Turów” SA jest elektrownią ciepłą, kondensacyjną, blokową z międzystopniowym przegrzewem pary i zamkniętym układem wody chłodzącej. Udział mocy zainstalowanej w Turowie w systemie energetycznym kraju wynosi około 7 %. Paliwem podstawowym jest węgiel brunatny, dostarczany przENOŚnikami taśmowymi z BOT Kopalni Węgla Brunatnego "Turów" SA. Dzięki wybudowanym nowym, sprawniejszym blokom oraz codziennej precyzyjnej i skutecznej pracy obsługi ruchu BOT Elektrownia „Turów” SA jest obecnie sprawna jak nigdy dotychczas w swojej historii.

Produkcja energii elektrycznej brutto na rok 2004 wyniosła 11.477.870 MWh. Moc zainstalowana na dzień 31.12.2004 roku wyniosła 2.027 MW. Produkcja energii elektrycznej brutto na rok 2004 wyniosła 11.477.870 MWh. Zużycie węgla brunatnego na produkcję energii elektrycznej i ciepłej wyniosło 1.067.001Mg. Wskaźnik awaryjności w 2004 roku wyniósł 2,4 %, a wskaźnik dyspozycyjności osiągnął wartość równą 88,1 %.

Lokalizacja i powiązania sieciowe z krajowym systemem energetycznym stwarzają wyjątkowo korzystne możliwości wymiany energii z krajami sąsiadującymi, jak również udziału w rynku europejskim. Elektrownia „Turów” wybudowana została w pobliżu odkrywkowej Kopalni Węgla Brunatnego „Turów”. Zgodnie z opinią geologów, obecne zasoby węgla brunatnego, oszacowane na około 500 mln ton, mogą zaspokoić zapotrzebowanie Elektrowni do 2035 roku.

8.4.2. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa

Obecnie na terenie gminy Bogatynia znajdują się następująca elektroenergetyczna sieć przesyłowa, łącząca BOT Elektrownię „Turów” SA ze stacją systemową 400/200/100 kV Mikułowa:

- fragment elektroenergetycznej linii jednotorowej o napięciu 400 kV relacji Mikułowa – blok 10;
- fragment elektroenergetycznej linii dwutorowej o napięciu 220 kV relacji Mikułowa – blok 9 i 8;
- fragment elektroenergetycznej linii dwutorowej o napięciu 220 kV relacji Mikułowa – blok 7 i 6;
- fragment elektroenergetycznej linii dwutorowej o napięciu 220 kV relacji Mikułowa – blok 5 i 4;
- fragment elektroenergetycznej linii dwutorowej o napięciu 220 kV relacji Mikułowa – blok 3 i 2.

Właścicielem powyższych linii są Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA (PSE SA). Linie te są ważnymi elementami sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego, umożliwiającymi przesył mocy z BOT Elektrowni „Turów” SA do elektroenergetycznych stacji 400/110 kV i 220/110 kV. Aktualny plan inwestycyjny jak i plan rozwoju sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego nie ujmu-

je zamierzeń co do istniejących linii blokowych 220 kV. Jednakże nie można wykluczyć ewentualnej przebudowy tych linii na linie 400 kV, względnie na linie wielotorowe, wielonapięciowe. W związku z powyższym PSE S.A. dopuszcza możliwość modernizacji istniejących linii 400 kV i 220 kV oraz przebudowę istniejących linii elektroenergetycznych o napięciu 220 kV na linie o napięciu 400 kV, względnie na linie wielotorowe, wielonapięciowe.

8.4.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Na terenie miasta i gminy Bogatynia zlokalizowane są następujące rozdzielnie 110/20 kV:

- R – 312, R – 394, R – 396 zasilające miasto;
- R – 313, R – 314 zasilające BOT KWB „Turów”.

Ponadto przez teren gminy przebiegają następujące linie 110 KV:

- S – 310 relacji: R-312 – R-313;
- S – 311 relacji: R-312 – Niemcy;
- S – 312 relacji: TU 110 kV – R-312;
- S – 313 relacji: TU 110 kV – R-313;
- S – 314 relacji: R-394 – TU 110 kV;
- S – 396 relacji: R-396 – R-313;
- S – 397 relacji: R-396 – R-314.

Wszystkie miejscowości na terenie gminy są zelektryfikowane. Dostawy energii w pełni pokrywają potrzeby mieszkańców oraz jednostek gospodarczych. Energię elektryczną pobiera w mieście 6664 odbiorców (gospodarstw domowych). W 2003 roku jej zużycie przez gospodarstwa domowe wyniosło 14726 MWh. Przeciętna dostawa na 1 odbiorcę wyniosła więc 2210 kWh, natomiast na 1 mieszkańca Bogatyni 759 kWh. Za gospodarkę energetyczną na terenie gminy odpowiada EnergiaPro Koncern Energetyczny SA, Oddział we Wrocławiu.

Tabela 81. Gmina Bogatynia – odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Miasto Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Odbiorcy energii elektrycznej na 1000 mieszkańców	343,49	341,58	336,67
Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę w kWh	2209,8	2052,0	1828,8
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca w kWh	759,0	700,3	615,1

Dane dotyczące przeciętnej liczby odbiorców energii elektrycznej na 1000 mieszkańców są na terenie miasta Bogatynia zbliżone do porównywanych wartości. Natomiast przeciętne zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę oraz 1 mieszkańca jest znacznie wyższe na terenie miasta Bogatynia, ale nie wynika to tylko i wyłącznie

z mniejszej oszczędności energii elektrycznej przez społeczność Bogatyni, lecz z faktu, że prąd służy tam również do celów spożywczych jak i grzewczych.

8.4.4. Ciepłownictwo

Jedynym przedsiębiorstwem zajmującym się na terenie gminy przesyłaniem i dystrybucją ciepła jest Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej SA w Bogatyni (PEC SA). Podstawową działalnością spółki jest dystrybucja ciepła zakupionego od BOT Elektrowni „Turów” SA i przesyłanego magistralami ciepłowniczymi do BOT KWB „Turów” SA oraz do pozostałych odbiorców przemysłowych i komunalnych na terenie miasta. PEC SA jest właścicielem 12 km ciepłych sieci magistralnych, 18,9 km ciepłych sieci rozdzielczych i 6,8 km przyłączy. PEC SA nie posiada własnych kotłowni. Głównymi odbiorcami ciepła są:

- BOT KWB „Turów” SA – 40 %;
- Gminny Zakład Mienia Komunalnego sp. z o.o. – 33 %;
- Spółdzielnia mieszkaniowa w Bogatyni – 5 %;
- Pozostali odbiorcy – 22 %.

Ponadto na terenie miasta i gminy Bogatynia eksploatuje się 27 kotłowni lokalnych o sumarycznej mocy cieplnej 4,37 MW, z tego na terenie miasta znajduje się 12 lokalnych kotłowni o mocy cieplnej 1,31 MW. Część potrzeb ciepłych miasta i gminy jest pokrywana z wykorzystaniem indywidualnych rozwiązań grzewczych. Szczególnie dotyczy to budynków zlokalizowanych poza terenem miasta. Ciepło jest w tych przypadkach wytwarzane w kotłowniach lokalnych, spalających przede wszystkim paliwa stałe: węgiel, koks i drewno. Te same paliwa wykorzystywane są w piecach kaflowych oraz w piecach innej konstrukcji. W nowobudowanych domach jednorodzinnych instaluje się także kotłownie spalające gaz płynny i olej opałowy. Do ogrzewania niewielkich powierzchni wykorzystywana jest także energia elektryczna. W najbliższym okresie nie przewiduje się realizacji centralnych urządzeń ciepłowniczych, umożliwiających dostawę ciepła dla odbiorców indywidualnych na terenach wiejskich.

Gmina jest w trakcie sporządzania wymaganego ustawą Prawo Energetyczne opracowania: „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło dla gminy Bogatynia”.

8.5. Telekomunikacja i łączność

Gmina Bogatynia wyposażona jest w nowoczesne systemy telekomunikacyjne. Dzieje się tak dzięki włączeniu do central obsługujących przepływ automatyczny. Zwiększa się liczba numerów telefonicznych. W każdej miejscowości zainstalowani są abonenci telefonii przewodowej.

Operująca na terenie gminy Telekomunikacja Polska SA (TP SA) zapewnia szeroką gamę usług. Są wśród nich usługi powszechne: telefoniczne, telegraficzne, teleksowe i telefaksowe oraz specjalistyczne w dziedzinie transmisji danych, radiokomunikacji i dostępu do internetu. Jednakże należy nadmienić, że obecnie na terenie miasta i gminy nie ma powszechnego i szybkiego dostępu do internetu. W zwią-

ku z powyższym oczekuje się od operatorów zwiększenia oferty usług teleinformatycznych.

Trudności z pozyskaniem szerokiej gamy najświeższych informacji dotyczących telekomunikacji i łączności, związane z zastrzeżeniem danych ze względu na konkurencję, spowodowały, że w poniższej tabeli analizowane są ostatnie ogólnodostępne dane z 2000 roku.

Według danych z 2000 roku w gminie zarejestrowanych było 5434 abonentów prywatnych w mieszkaniach. Na 1000 ludności przypadało więc 201,76 numerów telefonicznych w mieszkaniach. Obecnie dzięki inwestycjom poczynionym przez TP SA wskaźnik ten znacznie się zwiększył. Ponadto cały obszar samorządu znajduje się w zasięgu działania telefonii komórkowej systemu GSM: Plus GSM, Era GSM, Idea (Orange). W gminie funkcjonują 3 placówki pocztowe zlokalizowana w Bogatyni i Sieniawce, świadczące również usługi telekomunikacyjne.

Tabela 82. Gmina Bogatynia – telekomunikacja i łączność w 2000 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Ludność na 1 placówkę pocztową	4489	4786	4444
Liczba placówek pocztowych na 10 tysięcy ludności	2,23	2,49	2,25
Liczba placówek na 10 km ²	0,44	0,25	0,34
Linie telefoniczne ²⁴ na 1000 ludności	246,65	262,54	273,79
Linie telefoniczne na 1000 mieszkań	644,53	711,91	729,45

Nasylenie usługami łączności na terenie gminy Bogatynia było statystycznie korzystniejsze od uwarunkowań charakteryzujących powiat zgorzelecki. Poziom telefonizacji gminy Bogatynia, o którym świadczy liczba linii na 1000 mieszkańców nieznacznie tylko odbiegał w 2000 roku od średniej dla powiatu i województwa. W tym przypadku wyższą średnią ilość linii, szczególnie w skali całego województwa, zwiększa duża liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminach miejskich. Jeszcze bardziej wymiernym wskaźnikiem w niniejszej analizie jest wskaźnik nasycenia telefonią na 1000 mieszkań. Tutaj liczone są wyłącznie linie telefoniczne zainstalowane w mieszkaniach w stosunku do ogólnej liczby mieszkań na danym terenie. Także w tym przypadku wskaźnik dla gminy Bogatynia był niższy od wartości dla powiatu oraz województwa.

Mając na uwadze zaspokojenie potrzeb mieszkańców oraz instytucji publicznych i prywatnych należy przedsięwziąć inwestycje, które spowodują wzrost liczby łącz do około 350 na 1000 mieszkańców gminy. Jest to proces niezbędny w dzisiejszych realiach gospodarki rynkowej, z uwagi na zwiększone potrzeby telekomunikacyjne oraz teleinformatyczne mieszkańców, obecnych przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów.

²⁴ Standardowe łącza główne należące do TP SA ogółem, łącznie z aparatami ogólnodostępnymi i liniami w firmach

8.6. Gospodarka odpadami

Zorganizowany system gromadzenia i wywozu odpadów obejmuje blisko 100 % mieszkańców miasta i gminy oraz wszystkie obiekty użyteczności publicznej i większość podmiotów gospodarczych. Obsługę w zakresie wywozu odpadów prowadzą:

- Gminne Przedsiębiorstwo Oczyszczania sp. z o.o.;
- Przedsiębiorstwo Transportowe „Eltur Trans” sp. z o.o.

Odpady komunalne z terenu miasta i gminy deponowane są na gminnym składowisku odpadów w miejscowości Bogatynia. Składowisko położone jest na północnych obrzeżach miasta w rejonie zrekultywowanej hałdy zewnętrznej (byłe zwalowisko zewnętrzne kopalni „Turów”). Najbliższe zabudowania mieszkalne zlokalizowane są w odległości około 500 m od składowiska w kierunku południowym i około 2 – 3 km w kierunku północnym. Całkowita powierzchnia działki, na której funkcjonuje wysypisko wynosi 5,56 ha, natomiast obecna powierzchnia zajmowana przez samo składowisko wynosi 2,53 ha z czego niecka składowa 1,89 ha. Składowisko zostało uruchomione w 1998 roku. Obecne wypełnienie szacuje się na około 93 %. Zamknięcie obiektu planuje się na 2010 rok.

Rocznie na terenie gminy Bogatynia produkuje się 8970,1 Mg odpadów komunalnych. Odpady poprodukcyjne, poza odpadami wytwarzanymi przez kopalnię i elektrownię, gminni przedsiębiorcy przekazują wyspecjalizowanym firmom, zapewniającym ich zagospodarowanie zgodnie z prawem. Są to głównie podmioty spoza gminy Bogatynia.

Do zbiórki odpadów zmieszanych z gospodarstw domowych stosowane są następujące pojemniki:

- pojemniki SM 110 I – 4917 sztuk (1829 sztuk w mieście i 3088 sztuk poza miastem);
- kontenery KP-7 – 137 sztuk (12 sztuk w mieście i 125 sztuk poza miastem).

Do zbiórki odpadów zmieszanych z obiektów użyteczności publicznej, obiektów handlowych i usługowych stosowane są:

- pojemniki SM 110 I – 311 sztuk (257 w mieście i 54 poza miastem);
- kontenery KP-7 – 82 sztuki (59 w mieście i 23 poza miastem);
- worki plastikowe.

Ponadto na terenie gminy rozstawionych jest 305 koszy ulicznych o pojemności 0,05 m³ (247 w mieście i 58 poza miastem). Na terenie gminy nie jest prowadzona selektywna zbiórka odpadów opakowaniowych w oparciu o specjalistyczne pojemniki.

Na terenie gminy funkcjonuje jedna instalacja do recyklingu organicznego – Gminna Stacja Przeróbki Osadów Ściekowych (GSPOŚ). Jest ona zlokalizowana w sąsiedztwie składowiska odpadów w Bogatyni. Recyklingowi organicznemu poddawane są tu osady ściekowe dostarczane rurociągiem z oczyszczalni ścieków w Bo-

gatyni oraz dowożone z oczyszczalni ścieków w Sieniawce i oczyszczalni ścieków komunalnych kopalni „Turów” i elektrowni „Turów”. W stacji prowadzone są procesy stabilizacji osadów w komorze fermentacji beztlenowej. Procesowi temu poddawany jest osad nadmierny o uwodnieniu 97,5 %. Rocznie stacja przerabia około 3000 Mg osadu ustabilizowanego o uwodnieniu 76 %. Jest on następnie wykorzystywany do zabiegów rekultywacyjnych na zwałowisku elektrowni „Turów”.

8.7. Melioracje i urządzenia wodne

Urządzenia melioracji wodnych służą regulacji stosunków wodnych w celu poprawienia zdolności produkcyjnej gleby oraz ułatwienia jej uprawy. Ponadto chronią użytki rolne przed powodziami. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 Prawo wodne (Dz. U. 115, poz. 1229 z dnia 11.10.2001 z późniejszymi zmianami) dzieli urządzenia melioracji wodnych na podstawowe i szczegółowe.

Do urządzeń melioracji wodnych podstawowych należą:

- budowle piętrzące, upustowe oraz obiekty służące do ujmowania wód;
- stopnie i zbiorniki wodne;
- kanały wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- rurociągi o średnicy co najmniej 0,6 m;
- budowle regulacyjne oraz przeciwpowodziowe;
- stacje pomp.

Natomiast urządzenia melioracji wodnych szczegółowych obejmują:

- rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- deszczownie z pompami przenośnymi;
- rurociągi o średnicy poniżej 0,6 m;
- stacje pomp do nawodnień ciśnieniowych;
- ziemne stawy rybne oraz groble na obszarach nawadnianych;
- systemy nawodnień grawitacyjnych.

Całkowita długość cieków wodnych i rowów melioracyjnych na terenie gminy Bogatynia wynosi 85,9 km. Łączna powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 1829 ha, w tym grunty orne zmeliorowane zajmują 1239 ha (z tego zdrenowane 973 ha), a użytki zielone zmeliorowane 590 ha (z tego zdrenowane 490 ha). Powyższe oznacza, że użytki rolne zmeliorowane stanowią 33,39 % ogólnej powierzchni użytków rolnych w gminie. Natomiast grunty orne zmeliorowane stanowią 32,08 % ogólnej powierzchni gruntów ornych (w tym zdrenowane – 25,19 %), a użytki zielone zmeliorowane stanowią 36,53 % ogólnej powierzchni użytków zielonych (w tym zdrenowane – 30,34 %).

Istotny wpływ na prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej mają rozmiary i techniczna sprawność urządzeń wodnych. Ponieważ nadmiar wód w glebie, podobnie jak ich niedobór negatywnie wpływają na jej wydajność, to tworzenie optymalnych

warunków wilgotnościowych i powietrznych poprzez melioracje, dzięki którym można regulować poziom wód gruntowych oraz odpływ nadmiaru wód opadowych, staje się koniecznością. Prawidłowe funkcjonowanie systemów melioracyjnych jest uzależnione od ich właściwej eksploatacji i konserwacji. Odpowiedzialność za właściwe utrzymanie urządzeń melioracji wodnych spoczywa na zainteresowanych właścicielach gruntów.

8.8. Cmentarze

Na terenie gminy Bogatynia funkcjonują 3 cmentarze komunalne oraz 4 cmentarze parafialne. Zlokalizowane są w następujących miejscowościach:

➤ komunalne:

- Bogatynia – o powierzchni 7,7 ha;
- Porajów – 1,2 ha;
- Działoszyn – 0,85 ha.

➤ parafialne:

- Krzewina – o powierzchni 0,14 ha;
- Działoszyn – 0,48 ha;
- Sieniawka – 0,38 ha;
- Kopaczów – 0,40 ha.

8.9. Obiekty obrony cywilnej

Obrona cywilna na terenie gminy Bogatynia posiada 9 zapasowych zakrytych zbiorników wody pitnej oraz 52 studnie głębinowe przeznaczone do wykorzystania w razie potencjalnych zagrożeń. Obiekty zlokalizowane są w następujących miejscach:

- KWB „Turów” – 2 zbiorniki zakryte;
- Bogatynia Markocice – 2 zbiorniki zakryte;
- Bogatynia ul. Pocztowa – 2 zbiorniki zakryte;
- Jasna Góra – 1 zbiornik zakryty;
- Opolno Zdrój – 1 zbiornik zakryty;
- Wyszków – 1 zbiornik zakryty i 2 studnie głębinowe;
- Lutogniewice – 50 studni głębinowych.

Budowle ochronne w postaci schronów znajdują się na terenie Elektrowni „Turów” i przeznaczone są do ochrony pracowników elektrowni. Jest również oddzielny schron przeznaczony jako stanowisko kierowania.

9. Tereny zagrożone – ograniczenia użytkowania terenu

W przeznaczeniu terenów do pełnienia funkcji planistycznych należy uwzględnić ograniczenia, jakie wynikają z prawnej ochrony: środowiska, zasobów przyrody i warunków życia ludzi. Należy zapewnić przewidywaną prawem ochronę wszystkim elementom środowiska i obiektów opisanych w rozdziałach nr 2 i 3 niniejszego opracowania. Istnienie na omawianym terenie infrastruktury technicznej, opisanej w rozdziale nr 8, stwarza dodatkowe ograniczenia. Wymagają one zapewnienia dodatkowych stref ochronnych oraz obszarów ograniczonego użytkowania.

9.1. Komunikacja – strefa uciążliwości akustycznej od dróg

Ograniczenia w zainwestowaniu na terenach o przekroczonych standardach akustycznych polegają na zakazie lokalizacji obiektów mieszkalnych lub innych wymagających ochrony przed hałasem, jeżeli wcześniej nie zostaną podjęte środki ograniczające emisję fal dźwiękowych. Przy lokalizowaniu obiektów budowlanych na terenach sąsiadujących z drogami należy uwzględnić strefy ograniczonego użytkowania terenu, to jest:

- strefę wyłączoną z wszelkiej działalności budowlanej, wyznaczoną położeniem linii zabudowy – określoną przepisami ustawy o drogach publicznych;
- strefę uciążliwości dróg dotyczącą obiektów z pomieszczeniami na pobyt ludzi;
- strefę uciążliwości drogi wyznaczoną położeniem linii uciążliwości drogi.

Strefy ochrony wynikające z przepisów szczególnych przedstawione są w poniższej tabeli.

Tabela 83. Minimalne odległości dróg publicznych od istniejących i planowanych budynków z pomieszczeniami na pobyt ludzi (w metrach).

Typ drogi	Klasa techniczna	Obiekty mieszkaniowe i użyteczności publicznej		Budynki szpitalne i wymagające szczególnej ochrony
		jedno – kondygnacyjne	wielo – kondygnacyjne	
Autostrada	A	120	150	300
Między – regionalna	GP	50	70	200
Krajowa regionalna	GP, G, Z	30	40	130
Wojewódzka	GP, G, Z	30	40	130
Powiatowa	G, Z, L, D	15	20	80
Gminna	G, Z, L, D	15	20	80

9.2. Ujęcia wody

Na terenie gminy Bogatynia zostały wyznaczone bezpośrednie i pośrednie strefy ochronne ujęć wód podziemnych. Zlokalizowane są one przy:

- SUW Opolno Zdrój;
- SUW Jasna Góra;

- SUW Bogatynia nr 1 i 4;
- SUW Bogatynia nr 5 i 6.

➤ **SUW Opolno Zdrój:**

Decyzją Starosty Zgorzeleckiego z dnia 2 października 2003 roku ustanowiono na rzecz użytkownika ujęcia strefy ochrony bezpośredniej obejmujące:

- studnię nr 1 – czworobok o bokach: 32m x 38m x 28m x 42m;
- studnię nr 2 – czworobok o bokach: 32m x 32m x 32m x 30m;
- studnię nr 3 – siedmiobok o bokach: 26m x 35m x 7m x 28m x 45m x 28m x 18m;
- studnię nr 4, 4a, 5, 6, 7, 8, 9, 10 – trzynastobok o bokach: 36m x 74m x 18m x 32m x 15m x 30m x 10m x 56m x 54m x 80m x 50m x 70m x 10m;
- studnię nr 11 – koło o średnicy 10m;
- studnię nr 12 – koło o średnicy 10m;
- studnię nr 13 – koło o średnicy 10m;
- studnię nr 14 – koło o średnicy 10m;
- studnię nr 15 i 16 – pięciobok o bokach: 36m x 24m x 22m x 10m x 21m;
- studnię nr 17 – czworobok o bokach: 22m x 33m x 23m x 30m;
- zbiornik nr I – sześciobok o bokach: 6m x 10m x 10m x 6m x 12m x 17m;
- studnię wodomierzową zbiornika nr I – prostokąt o bokach: 6m x 4m;
- zbiornik nr II – czworobok o bokach: 16m x 22m x 18m x 18m.

➤ **SUW Jasna Góra:**

Decyzją Starosty Zgorzeleckiego z dnia 24 października 2000 roku ustanowiono:

- strefę ochrony bezpośredniej ujęcia o promieniu 10,0 m, licząc od zarysu zewnętrznego studni;
- strefę ochrony pośredniej wewnętrznej wokół ciągu nr I ujęcia wody:
  - od północy do drogi nr 238;
  - od południa do drogi nr 239;
  - od wschodu do granicy działki nr 190/6.
- strefę ochrony pośredniej zewnętrznej: w promieniu od 160 m na północ, wschód i zachód od ciągu nr I ujęcia oraz do granicy zlewni i państwa na południe.

➤ **SUW Bogatynia – ujęcie nr 1 i nr 4:**

Decyzją Starosty Zgorzeleckiego z dnia 30 listopada 1999 roku ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej ujęć o promieniu 10 m, licząc od zarysu zewnętrznego studni i urządzeń służących do ujmowania wody.

➤ **SUW Bogatynia – ujęcie nr 5 i nr 6:**

Decyzją Starosty Zgorzeleckiego z dnia 11 września 2000 roku ustanowiono strefy:

- ochrony bezpośredniej ujęć o promieniu 10 m, licząc od zarysu zewnętrznego studni;
- ochrony pośredniej od granicy państwa od strony południowej i obrysu studni od strony północnej.

9.3. Tereny położone w strefie ochronnej od gazociągu wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjno – pomiarowych

Na terenie gminy Bogatynia nie ma gazowej sieci przesyłowej, rozdzielczej oraz stacji redukcyjno – pomiarowych.

9.4. Tereny położone w strefie uciążliwości od linii i urządzeń elektroenergetycznych – zagrożenie polami elektromagnetycznymi

Wzdłuż elektroenergetycznych linii przesyłowych należy przestrzegać ograniczeń w użytkowaniu terenu o szerokości:

- 70 m (po 35 m od osi linii w obu kierunkach) dla linii 220 kV;
- 90 m (po 45 m od osi linii w obu kierunkach) dla linii 400 kV.

Dla terenów znajdujących się w granicach podanych wielkości obowiązują następujące ustalenia:

- zabrania się lokalizowania budynków mieszkalnych i innych (szpitale, internaty, przedszkola, żłobki, itp.) przeznaczonych na pobyt ludzi przez czas dłuższy niż 8 h na dobę;
- dopuszcza się realizacją obiektów związanych z działalnością gospodarczą, turystyczną, rekreacyjną i rolną, w których pobyt ludzi nie przekracza 8 h na dobę przy spełnieniu wszystkich wymagań Polskiej Normy PN–E–05100-1 z marca 1998 roku „Elektroenergetyczne linie napowietrzne – projektowanie i budowa”. W tych przypadkach konieczne jest uzgodnienie warunków lokalizacji projektowanych obiektów i zagospodarowania tego terenu z właścicielem przedmiotowych linii.

Dla napowietrznych linii elektrycznych i elektroenergetycznych do 110 kV strefa ochronna znajduje się mniej więcej w pasie o szerokości 25 – 40 m. Stacje transformatorowe powinny mieścić się w rezerwowanym pod nie obszarze o wymiarach 150 m x 80 m. Wszelkie zmiany zagospodarowania terenu pod linią 110 kV oraz w odległościach poziomych mniejszych niż 15 m od skrajnych przewodów linii należy projektować w oparciu o normę PN-E-05100-1, ustawę Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27.04.2001 roku (Dz. U. Nr 62 poz. 627 z późniejszymi zmianami) oraz Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11.08.1998 roku (Dz. U. Nr 107 poz. 676) i uzgodnić z właściwym zakładem energetycznym. Natomiast wzdłuż linii 15 kV oraz 1 kV proponuje się pozostawienie pasów wolnych od zagospodarowania i zadrzewienia o szerokości odpowiednio: 16 m i 4 m (po 8 m i 2 m od osi linii) wzdłuż urządzeń. Są to tak zwane strefy techniczne, umoż-

liwiającej eksploatację sieci napowietrznych z uwzględnieniem dojazdu do stanowisk słupowych.

Strefą ochronną obejmuje się również maszty telefonii cyfrowej (GSM) oraz inne instalacje radiotelekomunikacyjne. Określony obszar jest ogrodzony i obejmuje obszar zależny od wysokości masztu – od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów od osi masztu. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 5 masztów telefonii komórkowej w: Bogatyni, Bogatyni – Zatonie, Bogatyni – Trzciniec, Działoszynie i Sieniawce.

9.5. Cmentarze – strefa ochrony sanitarnej

Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze, z dnia 25 sierpnia 1959 r. (Dz. U. Nr 52, poz. 315) podaje minimalne odległości terenów od granicy cmentarzy:

- 50 m od zabudowań mieszkalnych, jeśli posiadają one sieć wodociagową i wszystkie budynki korzystające z wody są do niej podłączone;
- 150 m od zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących lub przechowujących artykuły żywnościowe, zakładów żywienia zbiorowego, studzien, źródeł i strumieni, z których czerpana jest woda do picia dla potrzeb gospodarczych;
- 500 m od ujęć wody o charakterze zbiorników wodnych będących źródłem zaopatrzenia sieci wodociagowej w wodę do picia.

Na omawianym terenie czynne cmentarze znajdują się w miejscowościach zwodociagowanych: Bogatynia, Porajów, Działoszyn, Kopaczów, Krzewina i Sieniawka .

9.6. Obiekty wojskowe i obrony cywilnej

Ochronie podlegają obiekty obrony cywilnej:

- studnie zapasowe;
- obiekty wojskowe istotne dla bezpieczeństwa kraju.

Gabaryty i parametry ochronne określają właściwe organy wojskowe i obrony cywilnej.

9.7. Tereny zalewowe

Dla obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią należy uwzględnić wymagania wynikające z art. 40 oraz art. 82 ust. 2 ustawy Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 roku (Dz. U nr 115 poz. 1229 z późniejszymi zmianami) zakazujące między innymi:

- lokalizowania na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 roku);
- gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody;

- prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania;
- wykonywania urządzeń wodnych oraz wznoszenia innych obiektów budowlanych;
- sadzenia drzew lub krzewów, zmiany ukształtowania terenu;
- składowania materiałów oraz wykonywania innych robót i czynności, które mogłyby utrudnić ochronę przed powodzią oraz wpłynąć na pogorszenie jakości wód.

9.8. Pozostałe obiekty

Dla obiektów typu oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów komunalnych i przemysłowych, baz maszynowych, zakładów przemysłowych, ferm hodowlanych, stacji paliw płynnych – strefy ochronne wyznaczone są indywidualnie. W bezpośrednim sąsiedztwie zajmowanym przez tereny chronione wprowadza się zakaz lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej, obiektów służby zdrowia, oświaty, sportu i rekreacji oraz innych budynków użyteczności publicznej. Wskazane jest tworzenie pasów zieleni izolacyjnej.

Na terenie gminy Bogatynia ograniczenia w użytkowaniu terenów zdeterminowane są również istniejącymi granicami obszarów i terenów górniczych.

10. Tereny zdegradowane

Na terenie miasta znajduje się wiele terenów niezagospodarowanych i zdegradowanych, wymagających rekultywacji i przekształceń. Należą do nich przede wszystkim tereny przemysłowe, aktualnie nie będące w miejscu działalności produkcyjnej lub składowej.

Inne tereny wymagające rehabilitacji to zaniedbane, zdegradowane tereny zabudowy mieszkaniowej oraz niezagospodarowane nieużytki zielone.

11. Dokumentacja strategiczno – planistyczna

W niniejszym rozdziale zanalizowano zapisy wybranej dokumentacji planistycznej – strategicznej odnoszącej się do terenu gminy Bogatynia.

11.1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego

Uchwalony w 2002 roku przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, uchwałą nr XLVIII/873/2002 z dnia 30 sierpnia 2002 roku, wyróżnia 6 stref pod względem struktury funkcjonalno – przestrzennej. Gmina Bogatynia znalazła się w strefie rolno – przemysłowej Przedgórze i Pogórza Sudetów.

Strefa rolno – przemysłowa Przedgórze i Pogórza Sudetów przewidziana jest dla rozwoju rolnictwa i przemysłu, w tym przemysłu wydobywczego, z uwzględnieniem ochrony walorów środowiska. Obejmuje pas terenu ciągnący się wzdłuż Sudetów od granicy polsko – niemieckiej i polsko – czeskiej do granicy z województwem opolskim. Jest to teren o wysokim stopniu urbanizacji, o dużych walorach przyrodniczych i kulturowych, dobrych glebach i bogatych zasobach surowców naturalnych. Teren przewidziany jest pod wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, rozwój przemysłu, w tym głównie wydobywczego oraz rozwój obszarów aktywności gospodarczej związanych z bogatą i różnorodną siecią osadniczą oraz położeniem przygranicznym.

Pod względem systemu osadniczego Plan wyróżnia, poza Wrocławiem jako ośrodkiem metropolitalnym, regionalne i subregionalne ośrodki równoważenia rozwoju oraz ośrodki lokalne. Miasto Bogatynia zostało zakwalifikowane do rangi ośrodka lokalnego, natomiast pobliski Zgorzelec do rangi regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju, obejmującego duże i średnie miasta województwa dolnośląskiego. Ponadto w celu określenia wyznaczników położenia regionu oraz zaakcentowania powiązań z regionami sąsiednimi wyznaczono miejscowości spełniające funkcje „bram” czyli ośrodków otwarcia. Jest wśród nich także Bogatynia.

W dziedzinie ochrony środowiska Plan postuluje podjęcie starań mających na celu:

- ograniczenie wprowadzanych do środowisk ilości zanieczyszczeń;
- budowę kompleksowego systemu gospodarki odpadami;
- stopniowe oczyszczanie zlewni rzek;
- rewitalizację zdegradowanych terenów;
- renaturyzację cennych ekosystemów;
- optymalizację systemu obszarów prawnie chronionych;
- wzrost lesistości.

W dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego Plan zakłada, że podstawowym celem w tym zakresie jest ochrona, rewaloryzacja i udostępnianie ich zasobów, między innymi poprzez:

- kompleksową rewaloryzację obiektów i zespołów zabytkowych;
- rozszerzenie zakresu ochrony konserwatorskiej poprzez tworzenie nowych stref ochrony konserwatorskiej;
- rygorystyczne egzekwowanie zaleceń konserwatorskich i prawidłowości procesu rewaloryzacji oraz użytkowania obiektów zabytkowych;
- kontrolowanie procesu prywatyzacji obiektów zabytkowych;
- wykorzystanie i udostępnianie zasobów dziedzictwa kulturowego poprzez tworzenie atrakcyjnych ofert inwestycyjnych;
- prowadzenie działań organizacyjnych, promocyjnych i badawczych pod kątem podniesienia świadomości społecznej w zakresie znaczenia i wartości obiektów kulturowych oraz zasad i metod ich konserwacji, a także późniejszego ich użytkowania;
- kompleksowa rewaloryzacja zespołu staromiejskiego w Bogatyni z uwzględnieniem priorytetów wynikających z wartości historyczno – artystycznych;
- zachowanie i ochrona krajobrazu kulturowego o najcenniejszych walorach artystycznych i krajobrazowych – objęcie tych obszarów strefami konserwatorskimi oraz ochroną w formie parków i rezerwatów kulturowych;
- prowadzenie działań rewaloryzacyjnych pod kątem tworzenia atrakcyjnych ofert inwestycyjnych o charakterze kulturotwórczym, społecznym i gospodarczym.

W zakresie działalności gospodarczej Plan odnosi się do głównych celów polityki regionalnej państwa czyli:

- realizacji określonej koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- stymulowanie maksymalnego wykorzystania specyficznych cech regionu;
- zapobieganie powstawaniu rażącej dysproporcji międzyregionalnych.

Główne cele gospodarcze to konsekwentna budowa gospodarki rynkowej, konkurencyjnej i innowacyjnej. Zakładane powyżej cele główne można osiągnąć poprzez niżej wyszczególnione cele szczegółowe:

- restrukturyzację gospodarki i dalsze wdrażanie procesów prywatyzacji;
- pobudzenie rozwoju przedsiębiorczości, szczególnie w sektorze MŚP;
- podejmowanie przedsięwzięć obniżających społeczne koszty reform;
- włączenie regionu w tendencje występujące w gospodarce światowej w dziedzinie nauki i techniki;
- działanie na rzecz wzrostu międzynarodowej konkurencyjności i innowacyjności;
- działania na rzecz wprowadzenia nowoczesnego zarządzania przedsiębiorstw;
- przyspieszenie procesów inwestycyjnych i tworzenie warunków do dopływu kapitału zagranicznego.

Polityka strukturalna rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa zakłada, że zmiany strukturalne w rolnictwie wymagają przekształceń na obszarach wiejskich. Służyć ma temu realizacja następujących celów:

- przebudowa struktur sektora rolnego, tworząca przesłanki adaptacji rolnictwa do zmieniającej się sytuacji gospodarczej i społecznej;
- kształtowanie warunków rozwoju zrównoważonego na obszarach wiejskich;
- ochrona zasobów środowiska naturalnego wraz z wiejskim dziedzictwem kulturowym;
- kształtowanie warunków pracy i życia ludności wiejskiej odpowiadających standardom cywilizacyjnym.

Celem działań gospodarki leśnej jest między innymi:

- stałe powiększanie zasobów leśnych;
- kształtowanie lasu wielofunkcyjnego;
- zachowanie zdrowotności i żywotności ekosystemów leśnych;
- ochrona i powiększanie biologicznej różnorodności lasów;
- utrzymywanie i rozwój funkcji produkcyjnej lasów;
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych.

Kierunki działań polityki przestrzennej w dziedzinie eksploatacji surowców mineralnych to:

- utrzymanie ciągłości eksploatacji najważniejszych złóż kopalin strategicznych i złóż ważnych dla gospodarki regionu;
- wykorzystanie małych złóż kopalin pospolitych, przeznaczonych na potrzeby lokalne;
- sukcesywna rekultywacja wyrobisk, hałd i osadników terenów pogórnich.

W dziedzinie turystyki Plan nie wymienia Bogatyni i okolic jako ośrodka o wysokich walorach kulturowych i jako regionu o potencjalnym rozwoju funkcji turystycznych.

W dziedzinie transportu Plan wskazuje na modernizację dróg krajowych i wojewódzkich w celu dostosowania parametrów tych dróg do ich funkcji oraz natężenia ruchu, to jest poprzez przyjęcie dla dróg krajowych klasy GP i dostosowanie do nośności 115 kN/oś, a dla dróg wojewódzkich klasy G i nośności 100 kN/oś.

11.2. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia

Zgodnie z poprzednią ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 roku, z późniejszymi zmianami, Rada Miasta i Gminy Bogatynia przyjęła Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia, uchwałą nr XXXII/255/2001 z dnia 30 stycznia 2001 roku.

Studium z 2001 roku zakłada koncentrację inwestycji na 6 kierunkowych działaniach strategicznych.

1. Podniesienie walorów ekologicznych gminy.
2. Budownictwo mieszkaniowe.
3. Strefy usługowo – przemysłowe.
4. Ochrona środowiska kulturowego i rewaloryzacja istniejącej tkanki budowlanej.
5. Rozwój usług turystyczno - rekreacyjnych.
6. Modernizacja układu komunikacyjnego.

Zapisy dotyczące planowanych kierunków rozwoju przestrzennego zostały umieszczone w zależności od tematyki, w stosownych rozdziałach I części niniejszego opracowania.

11.3. Strategia Rozwoju Pogranicza Polsko – Czeskiego

Strategię Rozwoju Pogranicza Polsko – Czeskiego wykonano w ramach prac polsko – czeskiej komisji międzyrządowej do spraw współpracy transgranicznej przez grupę roboczą do spraw rozwoju pogranicza. Powyższy dokument może znaleźć zastosowanie na wszystkich szczeblach władzy państwowej i samorządowej, celem właściwego wykorzystania dostępnych środków finansowych. Jednocześnie, zgodnie z ustaleniami polsko – czeskiego Wspólnego Komitetu Koordynacyjnego, przyjętymi w Ustroniu w dniu 8 lutego 2000 roku, „Strategia” stanowić będzie podstawę Wspólnego Dokumentu Programowego dla wykorzystania środków PHARE CBC w latach 2000 – 2006.

Analizując wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju pogranicza polsko – czeskiego, a zwłaszcza wizje oraz oczekiwania społeczności zamieszkującej ten obszar, autorzy „Strategii” sformułowali główny cel strategiczny w następującej postaci: **„Wysoki standard cywilizacyjny oraz stopień rozwoju społecznego i gospodarczego oparty o zwornikową funkcję obszaru – na styku rozwijających się struktur społecznych, gospodarczych i przestrzennych sąsiadujących krajów”.**

Strategia Rozwoju Pogranicza Polsko – Czeskiego wskazuje na konieczność podjęcia działań w trzech głównych polach rozwoju:

Strategiczne priorytety rozwoju w sferze społecznej:

- poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji społecznej, zanik peryferyjności i marginalizacji obszaru;
- wzajemne poznanie społeczności obu stron pogranicza;

(2) Strategiczne priorytety rozwoju w sferze ekonomicznej:

- funkcjonowanie silnych wzajemnych powiązań kooperacyjnych w sferze gospodarczej;
- gospodarcze wykorzystanie funkcji pośredniczących obszaru w przepływie osób, dóbr i informacji pomiędzy obu krajami, jako składowej procesu integracji europejskiej;

(3) Strategiczne priorytety rozwoju w dziedzinie kształtowania środowiska:

- przestrzeń o wysokich walorach środowiska i krajobrazu;
- wspólny system monitoringu i planowania rozwoju.

11.4. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego

Według autorów dokumentu sformułowanie, uchwalonej przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwałą nr XXVIII/511/2000 w dniu 15 grudnia 2000 roku, Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego stanowi podstawowe zadanie Samorządu Województwa i jest dla niego głównym instrumentem oddziaływania na ewolucję regionu. Dla Dolnoślązaków zaś, Strategia powinna stać się programem współdziałania w sferze dobra wspólnego i miarą poczynionych dokonań. Misję regionu wyrażono słowami: „*Dolny Śląsk to region, który łączy Polskę z Europą*”.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego wyodrębnia trzy zasadnicze pasma rozwoju, wyraźnie różniące się między sobą: ukształtowaniem terenu, środowiskiem przyrodniczym, zagospodarowaniem przestrzennym, dostępnością komunikacyjną i warunkami sprzyjającymi aktywności gospodarczej. Są to: pasmo północne, pasmo centralne i pasmo południowe. Pasma te zachodzą na siebie na obrzeżach, co tworzy dwa pasma dodatkowe, które historycznie były miejscem największej aktywności cywilizacyjnej na Dolnym Śląsku. Są to: pasmo Odry oraz pasmo pogórza Sudetów. Gmina Bogatynia położona jest w paśmie pogórza Sudetów pomiędzy pasmem centralnym, a pasmem południowym. Według autorów Strategii w paśmie centralnym istnieją dobre warunki przestrzenne i transportowe do rozwoju zarówno wysokowydajnego przemysłu, jak i wielkotowarowego rolnictwa. Powinna skupić się tutaj podstawowa działalność wytwórcza regionu, zaś negatywne skutki ekologiczne działalności produkcyjnej są na tym obszarze względnie łatwe do opanowania. Natomiast atutem rozwojowym pasma południowego jest jego atrakcyjność krajobrazowa oraz położenie na granicy z Czechami.

W kontekście zawartych w Strategii osi rozwojowych województwa dolnośląskiego gmina Bogatynia zlokalizowana jest w bezpośredniej bliskości dwóch osi rozwojowych, to jest istniejących i planowanych szlaków komunikacyjnych:

- oś A4;
- oś Drogi Śródsudeckiej (początek drogi).

11.5. Strategia Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego

Strategia Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego na lata 2004 – 2014 przyjęta została przez Radę Powiatu Zgorzeleckiego uchwałą nr XXI/120/2004 z dnia 31 marca 2004 roku. W dokumencie tym czytamy, że cele strategiczne powiatu zgorzeleckiego,

przyjęte w Strategii Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego z 2000 roku, nie straciły na aktualności. Powiat zgorzelecki jest obszarem, dla którego najbardziej pożądanymi kierunkami rozwoju jest gospodarka i społeczeństwo przy zachowaniu zgodności ewolucji tych sfer z wymogami ekorozwoju. Stąd też w Strategii na lata 2004 – 2014 przyjmuje się, iż celami tymi niezmiennie będą:

1. Wysoki poziom aktywności gospodarczej.
2. Wysoki poziom warunków życia mieszkańców.
3. Wysoka jakość środowiska naturalnego.

Celom strategicznym Strategia Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego na lata 2004 – 2014 podporządkowuje 19 celów operacyjnych oraz 44 zadania strategiczne. Cele operacyjne prowadzą do osiągania stanu syntetycznie ujętego w brzmieniu celów strategicznych. Są etapami na drodze do ich osiągnięcia lub ich elementami składowymi.

1. Wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.
2. Pozyskanie inwestycji zewnętrznych.
3. Redukcja poziomu bezrobocia.
4. Polifunkcjonizacja gospodarki powiatu.
5. Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych.
6. Dostosowanie struktur podaży i popytu na rynku pracy.
7. Gospodarcze i turystyczne wypromowanie powiatu.
8. Progospodarcza współpraca z organizacjami przedsiębiorców.
9. Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury drogowej.
10. Rozwój systemu oświaty.
11. Profilaktyka i terapia patologii społecznych.
12. Osiągnięcie akceptowanego przez społeczeństwo poziomu podstawowej opieki socjalnej.
13. Osiągnięcie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego.
14. Stworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie ludzi niepełnosprawnych.
15. Stworzenie zintegrowanego systemu ochrony środowiska i gospodarki odpadami.
16. Sanacja zdegradowanych składników środowiska naturalnego.
17. Rozwój sieci placówek kulturalnych.
18. Wzrost poziomu opieki zdrowotnej.
19. Upowszechnienie sportu i rekreacji.

11.6. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Bogatynia

Uchwałą nr XLV/330/2002 Rada Gminy i Miasta w Bogatyni w dniu 28 maja 2002 roku przyjęła Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Bogatynia. Strategia została zrealizowana w formie zajęć seminaryjnych i warsztatowych. Pracami nad dokumentem kierował Konwent składający się z Przewodniczącego Rady Miasta i Gminy, Zarządu i Przewodniczących Komisji Rady Miasta i Gminy. W pracach uczestniczyli zaproszeni przez Zarząd Miasta i Gminy lokalni liderzy i przedstawiciele wszystkich środowisk Bogatyni. Na podstawie licznych spotkań, analiz i dyskusji Zarząd Programowy przyjął wizję o następującym brzmieniu: „**Miasto i Gmina Bogatynia międzynarodową strefą aktywizacji gospodarczej**”.

Następnie w oparciu o wizję opracowano: misje, zadania priorytetowe i cele główne.

Misje:

1. Wspierać prywatną przedsiębiorczość.
2. Budować infrastrukturę techniczną pozwalającą na dalszy rozwój gminy oraz ochronę środowiska naturalnego.
3. Promować przedsięwzięcia gminy.

➤ **Zadania priorytetowe:**

1. Program wsparcia przedsiębiorstw.
2. Uzbrojenie terenu.
3. Modernizacja drogi nr 352.
4. Informatyzacja.
5. Budżet zadaniowy.
6. Modernizacja drogi Bogatynia – Sieniawka.
7. Weryfikacja strategii wodno – kanalizacyjnej gminy.
8. Poprawa stanu sanitarnego wód rzeki Miedzianki i rzeki Nysy Łużyckiej.
9. Uciepłownienie miasta Bogatynia.
10. Powołanie Językowego Centrum Kształcenia Nauczycieli.

➤ **Cele główne:**

1. Uzbrojenie terenu.
2. Budowa MSG – Międzynarodowa Strefa Gospodarcza.
3. Węzeł komunikacyjny.
4. Internet.
5. Umowa trójstronna.
6. Grupa kapitałowa.

11.7. Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego.

Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwałą nr XLIV/842/2002 z dnia 26 kwietnia 2002 roku przyjął „Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego”. Wypracowany w tym dokumencie długoterminowy cel dla województwa dolnośląskiego, uwzględniający kierunki rozwojowe w regionie brzmi: **„Harmonijny, zrównoważony rozwój województwa, w którym wymagania ochrony środowiska mają nie tylko istotny wpływ na przyszły charakter regionu, ale również wspierają jego rozwój gospodarczy”**.

11.7.1. Powietrze atmosferyczne

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Poprawa jakości powietrza atmosferycznego.

➤ **Cele długoterminowe:**

- dalsze ograniczanie emisji z zakładów przemysłowych;
- zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza pochodzącego ze źródeł niskiej emisji;

- zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza pochodzącego ze źródeł komunikacyjnych;
- wzmocnienie współpracy międzynarodowej w dziedzinie minimalizowania zanieczyszczeń transgranicznych.

11.7.2. Hałas i wibracje

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Zmniejszenie uciążliwości hałasu.

➤ **Cele długoterminowe:**

- zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego;
- zmniejszenie uciążliwości hałasu przemysłowego.

11.7.3. Wody powierzchniowe i podziemne

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych i podziemnych i ich ochrona.

➤ **Cele długoterminowe:**

- uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej (w szczególności na terenach wiejskich);
- zmniejszenie zużycia wody;
- ograniczenie zanieczyszczenia spowodowanego niekontrolowanymi spływami powierzchniowymi;
- podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego;
- zwiększenie małej retencji;
- rozwój współpracy regionalnej na wodach granicznych;
- ochrona zasobów wód podziemnych.

11.7.4. Gospodarka odpadami

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko.

➤ **Cele długoterminowe:**

- uporządkowanie gospodarki odpadami przemysłowymi;
- uporządkowanie gospodarki odpadami komunalnymi.

11.7.5. Gleby

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Podniesienie jakości gleb.

➤ **Cele długoterminowe:**

- ograniczenie procesu degradacji gleb;
- rekultywacja gleb zdegradowanych.

11.7.6. Surowce mineralne

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystywanie.

➤ **Cele długoterminowe:**

- minimalizacja presji wywieranej na środowisko w procesie wykorzystywania surowców mineralnych;
- zabezpieczenie złóż perspektywicznych i prognostycznych.

11.7.7. Walory przyrodnicze i krajobrazowe

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej.

➤ **Cele długoterminowe:**

- określenie zasobów przyrodniczych w województwie;
- objęcie ochroną obszarów o wysokich walorach przyrodniczych;
- podniesienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
- powiększenie zasobów leśnych i zapewnienie ich kompleksowej ochrony;
- rozwój terenów zieleni w miastach i na terenach wiejskich.

11.7.8. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Ograniczenie wystąpień nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

➤ **Cele długoterminowe:**

- poprawa bezpieczeństwa ekologicznego związanego z działalnością produkcyjną przedsiębiorców;
- zapewnienie bezpieczeństwa przewozu drogowego i kolejowego materiałów niebezpiecznych.

11.7.9. Edukacja ekologiczna

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Podniesienie świadomości ekologicznej w społeczeństwie.

➤ **Cele długoterminowe:**

- rozwój edukacji ekologicznej.

11.7.10. Komunikacja społeczna

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Otwarta i dwustronna komunikacja pomiędzy wszystkimi stronami zaangażowanymi w ochronę środowiska.

➤ **Cele długoterminowe:**

- rozwój komunikacji społecznej.

11.7.11 Monitoring

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Uzyskanie pełnej informacji o stanie środowiska.

➤ **Cele długoterminowe:**

- dalszy rozwój monitoringu wszystkich elementów środowiska zgodnie z wymogami prawa polskiego i przepisami Unii Europejskiej.

11.8. Program Ochrony Środowiska Powiatu Zgorzeleckiego

Zgodnie z ustawą „Prawo ochrony środowiska” z dnia 27 kwietnia 2001 roku Program Ochrony Środowiska Powiatu Zgorzeleckiego na lata 2005 – 2009 z perspektywą na lata 2009 – 2012 został opracowany w 2004 roku i przyjęty przez Radę Powiatu Zgorzeleckiego uchwałą nr XXXV/192/05 z dnia 31 marca 2005 roku. W dokumencie tym określono priorytety ekologiczne, w ramach których wyznaczono cele ekologiczne i kierunki działań, których konsekwencją na szczeblu powiatowym jest poprawa stanu środowiska na terenach gmin. Do wyznaczonych priorytetów ekologicznych w programie powiatowym należą:

1. Działania o charakterze systemowym, w tym:

- aspekty ekologiczne w politykach sektorowych (transport, rolnictwo, turystyka i rekreacja, energetyka, przemysł, osadnictwo);

- aktywizacja ruchu rynku do działań na rzecz ochrony środowiska;
  - edukacja ekologiczna;
  - współpraca ponadlokalna.
2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody:
    - ochrona przyrody i krajobrazu;
    - ochrona lasów;
    - ochrona gleb;
    - zasoby kopalin.
  3. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:
    - kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią;
    - powietrze atmosferyczne;
    - hałas i pola elektromagnetyczne;
    - awarie przemysłowe.
  4. Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii.
    - wodochłonność i energochłonność gospodarki;
    - wykorzystanie energii odnawialnej.

11.9. Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Bogatynia

Zgodnie z ustawą „Prawo ochrony środowiska” z dnia 27 kwietnia 2001 roku Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Bogatynia został opracowany w 2005 roku i przyjęty uchwałą nr XXIX/245/05 Rady Miasta i Gminy w Bogatyni z dnia 27 września 2005 roku. Układ priorytetów, celów i kierunków działań ekologicznych został przeniesiony z Powiatowego Programu Ochrony Środowiska i poszerzony o zadania zapisane w Strategii Rozwoju oraz w Planie Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Bogatynia. W dokumencie tym (analogicznie do powiatowego) przyjęto następujące priorytety i cele ekologiczne:

Priorytet 1: Działania o charakterze systemowym
--

Cele ekologiczne:

1. Racjonalny rozwój systemu transportowego, uwzględniający rozwiązania zmniejszające lub eliminujące wpływ transportu na środowisko.
2. Dostosowanie rolnictwa do warunków integracji z UE z zachowaniem regionalnego charakteru produkcji rolniczej i optymalizacji struktury przestrzeni rolniczej zapewniającej zachowanie walorów środowiska i różnorodności ekologicznej.
3. Dalszy rozwój turystyki i rekreacji poprzez wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych zgodnie z zasadami ochrony środowiska, z zachowaniem stanu środowiska naturalnego.
4. Restrukturyzacja zakładów przemysłowych oraz dalszy rozwój przemysłu przy jednoczesnym minimalizowaniu wpływów na zdrowie ludzi i środowisko.

5. Podniesienie jakości życia mieszkańców uwzględniając istniejące walory przyrodnicze, kulturowe i zapewnienie ładu przestrzennego.
6. Wykształcenie w społeczności lokalnej nawyków tak zwanej kultury ekologicznej oraz poczucia odpowiedzialności za stan i ochronę środowiska.

**Priorytet 2: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego
i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody**

Cele ekologiczne:

1. Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych.
2. Ochrona zagrożonych gatunków roślin i zwierząt.
3. Ochrona istniejących zasobów leśnych oraz odtwarzanie ich różnorodności biologicznej.
4. Zrównoważona pod względem ekonomicznym, społecznym i ekologicznym gospodarka leśna.
5. Ochrona i właściwe wykorzystanie gleb.
6. Racjonalne wykorzystanie zasobów surowców oraz zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych.

Priorytet 3: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Cele ekologiczne:

1. Zwiększenie stopnia skanalizowania, w szczególności terenów wiejskich.
2. Opracowanie i stopniowe wprowadzanie kompleksowych programów gospodarki wodno – ściekowej.
3. Stopniowe podłączanie terenów nieskanalizowanych do istniejących oczyszczalni ścieków w celu ich pełnego wykorzystania.
4. Zapewnienie wszystkim mieszkańcom odpowiedniej jakości wody do picia.
5. Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
6. Ochrona jakości wód podziemnych.
7. Systematyczna poprawa jakości powietrza na obszarze miasta.
8. Utrzymanie jakości powietrza na obecnym poziomie na terenach niezurbanizowanych.
9. Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zurbanizowanych.
10. Kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.
11. Zmniejszenie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska z powodu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych.

Priorytet 4: Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii

Cele ekologiczne:

1. Racjonalizacja zużycia wody i energii.
2. Wzrost wykorzystania energii odnawialnej.

CZEŚĆ II.

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Zespół autorski części II

arch. Artur DOMAGAŁA – główny projektant

mgr Michał WILEJCZYK

mgr inż. Elżbieta Pacyńska

mgr Agnieszka Banasik

inż. Jacek Magiera

tech. Kamila Majewska

**Biuro Urbanistyki i Architektury sp. z o.o.
ul. Grodzka 13, 58-500 Jelenia Góra**

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ MIASTA I GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW.

Dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy, racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych, potencjału i aktywności ludzkiej oraz po uwzględnieniu uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego ustala się następujące główne cele strategiczne rozwoju przestrzennego gminy:

- 1) rozwój funkcji stwarzających podstawę jej ekonomicznego rozwoju, w tym:
  - a) działalności górniczej związanej z eksploatacją powierzchniową złoża węgla brunatnego przez KWB „Turów”, ze szczególnym uwzględnieniem zwiększenia zasięgu terenów odkrywkowych w rejonie wsi Opolno Zdrój,
  - b) działalności przemysłowej, przede wszystkim związanej z wytwarzaniem energii elektrycznej w Elektowni „Turów”,
  - c) działalności gospodarczej – przemysłowej, drobnej przedsiębiorczości, usługowej, jako jednego z ważniejszych źródeł utrzymania mieszkańców,
  - d) produkcji rolniczej i przetwórstwa rolno-spożywczego jako wspomagającej funkcji ekonomicznej,
  - e) wykorzystania oraz podniesienia atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej gminy w celu stworzenia dodatkowych źródeł dochodu gminy i jej mieszkańców;
- 2) poprawa warunków zamieszkania i obsługi ludności jako istotnego czynnika podniesienia poziomu jakości życia mieszkańców miasta i gminy, w tym:
  - a) przygotowywanie terenów pod zabudowę mieszkaniową i usługową, m.in. w drodze promowania działań prowadzących do uporządkowania na terenach budowlanych spraw własnościowych, scaleń gruntów, itp.,
  - b) modernizowanie i uzupełnianie układu dróg lokalnych, w tym dojazdowych na terenach przeznaczonych do zabudowy,
  - c) wyposażenie terenów budowlanych w infrastrukturę techniczną (rozbudowa i budowa systemów, ze szczególnym uwzględnieniem systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków),
  - d) rozwijanie sieci podstawowych urządzeń usługowych w poszczególnych jednostkach osadniczych;
- 3) ochrona wartości środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu oraz kształtowanie ładu przestrzennego jako podstaw prawidłowego i efektywnego rozwoju wszystkich w/w zakresów działalności, w tym zwłaszcza:
  - a) ochrona przyrodniczych i krajobrazowych wartości obszaru gminy,
  - b) likwidacja istniejących dysharmonii i kolizji związanych z prowadzoną działalnością górniczą i przemysłową,
  - c) ochrona i właściwe użytkowanie obszarów tworzących system ekologiczny gminy,
  - d) ochrona i właściwe wykorzystanie oraz utrzymywanie obiektów i zespołów o wartościach kulturowych,

- e) kształtowanie form nowych i przebudowywanych budynków w nawiązaniu do architektury tradycyjnej.

W odniesieniu do poszczególnych obszarów gminy ustala się następującą politykę przestrzenną:

- na terenach istniejącego zainwestowania miasta Bogatynia:
  - porządkowanie obszarów działalności przemysłowej i produkcyjnej, w tym również systematyczne likwidowanie kolizji funkcjonalno-przestrzennych i uciążliwości przede wszystkim dla terenów zabudowy mieszkaniowej i usługowej;
  - porządkowanie, uzupełnianie oraz wyznaczanie nowych harmonijnych zespołów zabudowy mieszkaniowej,
  - rozwijanie obiektów i urządzeń usługowych dla obsługi ludności,
  - wyposażanie terenów w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji,
  - ochrona historycznej struktury przestrzennej oraz pojedynczych zespołów zabudowy o istotnych walorach kulturowych,
  - rozwijanie struktury zespołów zieleni miejskiej i o przeznaczeniu rekreacyjno-sportowym;
- na terenach istniejącego zainwestowania wiejskiego:
  - porządkowanie i uzupełnianie zespołów zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej,
  - rozwijanie obiektów i urządzeń usługowych dla obsługi ludności,
  - ochrona historycznej struktury przestrzennej wraz z zespołami zieleni przy wprowadzaniu nowej zabudowy,
  - wyposażanie terenów w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji,
- na terenach proj. zainwestowania – mieszkaniowego i produkcyjno-usługowego:
  - rozwój nowych zespołów zabudowy mieszkaniowej z dopuszczeniem towarzyszących nieuciążliwych usług,
  - rozwijanie działalności gospodarczej na wydzielonych terenach – funkcji produkcyjno-usługowych i pokrewnych,
  - lokalizowanie w sąsiedztwie przejść granicznych obiektów obsługi komunikacji samochodowej (stacje paliw, motele) oraz usługowych (gastronomia, handel, turystyka),
  - wyposażanie nowych terenów w podstawowe urządzenia komunikacji i infrastruktury technicznej;
- na terenach otwartych gminy:
  - ochrona wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych terenu gminy,
  - ochrona kompleksów leśnych i rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
  - ochrona terenów doliny Górnej Nisy,
  - kontynuowanie procesów rekultywacyjnych na obszarach poeksploatacyjnych,
  - rozwijanie turystyki i wypoczynku wraz z urządzeniami towarzyszącymi tej funkcji.

Polityka przestrzenna gminy, realizując uwarunkowania rozwoju przestrzennego i uwzględniając cele zagospodarowania, polega na **stworzeniu wizji** rozwojowej obszaru gminy, zawartej w kierunkach zagospodarowania przestrzennego **oraz**

skoordynowaniu działań i decyzji związanych z zagospodarowaniem przestrzennym.

Celem nadrzędnym polityki przestrzennej gminy jest zapewnienie ładu przestrzennego poprzez zintegrowany rozwój przestrzenny, gospodarczy, społeczny i kulturowy harmonizujący ze środowiskiem (rozwój zrównoważony).

Realizacja tego celu wymaga:

- traktowania zagadnień związanych z ochroną środowiska jako nieodłącznej determinanty wszystkich procesów rozwojowych,
- prowadzenia racjonalnej gospodarki zasobami, zwłaszcza wodą, lasami i generalnie przestrzenią,
- kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej i rozwijania funkcji w nawiązaniu i zgodnie z predyspozycją środowiska.

W odniesieniu do poszczególnych obszarów gminy (rys. nr 2 „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”) ustala się:

- intensyfikację zagospodarowania i stworzenie możliwości większego rozwoju miasta oraz następujących wsi: Porajów, Sieniawka, Kopaczów poprzez:
  - wyznaczenie większych zespołów produkcyjno-usługowo-składowych (obszarów koncentracji aktywności gospodarczych),
  - nadanie priorytetu rozwojowi mieszkalnictwa wraz z usługami podstawowymi rozszerzonymi o funkcje sportowo-rekreacyjne,
  - możliwość sytuowania w obrębie istn. i proj. zabudowy mieszkaniowej niewielkich form aktywności gospodarczej – zakładów produkcyjnych typu rzemieślniczego i usług;
- utrzymanie charakteru i skali rozwoju przestrzennego wsi Działoszyn, Bratków, Posada, Krzewina, Lutogniewie, Wolanów, Wigancice, Trzciniec, Zatonie i Jasna Góra poprzez:
  - intensyfikację zagospodarowania obszarów zainwestowania wiejskiego z dopuszczeniem drobnych form nierolniczych aktywności gospodarczych,
  - możliwość sytuowania nowych niewielkich zespołów zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie istn. zainwestowania;
  - możliwość trwałej adaptacji dawnych ośrodków produkcji i obsługi rolnictwa na cele działalności usługowo-produkcyjnej;
  - możliwość wykorzystania wybranych terenów na cele turystyki i rekreacji, agroturystyki i cele letniskowe (w Jasnej Górze);
- w związku z potrzebami KWB „Turów” przewiduje się powiększenie obszaru eksploatacji powierzchniowej złoża węgla brunatnego w kierunku południowo-wschodnim, a w konsekwencji likwidację zachodniej części wsi Opolno-Zdrój;
- priorytet funkcji przyrodniczych i ochronnych terenów otwartych gminy poprzez:
  - ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej w północnej i południowo-wschodniej części obszaru gminy,

- ochronę terenów leśnych południowej i centralnej części gminy oraz w sąsiedztwie doliny Nisy Łużyckiej wraz z uregulowaniem granicy rolno-leśnej i zalesieniem wskazanych terenów (z ustaleniem zakazu zabudowy z wyjątkiem obiektów związanych z produkcją i obsługą leśnictwa) z dopuszczeniem rekreacyjnego ich wykorzystania,
- ochronę przed zainwestowaniem terenów rolnych i leśnych położonych na obszarze całej gminy poprzez całkowity zakaz lokalizacji obiektów kubaturowych, za wyjątkiem rolniczych obiektów gospodarczych i urządzeń infrastruktury komunalnej;
- adaptację istn. zainwestowania nie związanego z osadnictwem (drogi, sieci infrastruktury technicznej itp.), z dopuszczeniem możliwości ich rozbudowy w zakresie niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOT. ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.

Tereny zainwestowania miasta.

Możliwości rozwoju funkcjonalno-przestrzennego miasta Bogatynia zostały określone w oparciu o przeprowadzone wcześniej analizy i studia, w tym syntezę zidentyfikowanych ograniczeń funkcjonalnych i przestrzennych, mających wpływ na przyszły rozwój miasta. Punktem wyjścia do sporządzenia studium możliwości rozwoju były prognozowana na okres perspektywy skala rozwoju miasta, stwierdzone i zbadane ograniczenia funkcjonalne i przestrzenne oraz zakładany program inwestycyjny i przyjęte kryteria dostępności inwestycyjnej terenów. Pozwoliło to na określenie możliwości przestrzennych lokalizacji nowych zespołów zabudowy lub funkcji oraz ustalenie ram gospodarowania w odniesieniu do istniejącego zainwestowania.

Potwierdzona została teza o umiarkowanym rozwoju przestrzennym miasta oparta na następujących przesłankach:

- właściwe proporcje i relacje między środowiskiem naturalnym a terenami zainwestowanymi,
- umiarkowany i stabilny rozwój społeczno-gospodarczy miasta,
- znaczne ograniczenia własnościowe w dostępności inwestycyjnej nowych terenów.

Istniejące zespoły zabudowy mieszkaniowo-usługowej miasta winno się przeznaczyć do trwałej adaptacji i porządkowania (oraz w przypadku ciągów historycznej zabudowy w centralnej i południowo-wschodniej części miasta - do rewaloryzacji), ze szczególnym podkreśleniem potrzeby systematycznego uzupełniania plomb w istniejących zespołach. Wynika to też ze znacznie ograniczonych, ze względu na strukturę władania, możliwości pozyskiwania nowych terenów, zwłaszcza z przeznaczeniem pod funkcje publiczne.

Obszarem koncentracji usług w mieście pozostanie rejon między ul.Daszyńskiego, 1 Maja i Kościuszki oraz rejon ul.Pocztowej. Kompleksowe działania inwestycyjne na tym terenie winny być poprzedzone opracowaniem urbanistycznym, uwzględniającym uwarunkowania historyczno-konserwatorskie.

Na terenie miasta przewiduje się lokalizację kilku większych zespołów koncentracji nowej zabudowy mieszkaniowej, w ramach obszarów zorganizowanej działalności inwestycyjnej:

- w południowej części miasta - na terenach otwartych w kierunku korytarza istn. linii elektroenergetycznych wysokich napięć,
- w rejonie ulic: Białogórskiej, M.Curie-Skłodowskiej i Dymitrowa - Asnyka,
- we wschodniej części miasta w sąsiedztwie proj. obwodnicy,
- na północ od ul.Pocztowej.

Wskazuje się następujące obszary zabudowane, wymagające przekształceń lub rehabilitacji:

- zespoły zabudowy mieszkaniowo-usługowej w Bogatyni w rejonie ulic Daszyńskiego, 1 Maja i Kościuszki,
- zespół zabudowy mieszkaniowej w ciągu ul. Główniej;

Pod lokalizację nowych obiektów o funkcji produkcyjno-składowej wskazuje się tereny w południowo-zachodniej części, na wschód od pot. Jaśnica oraz w północnej części, w sąsiedztwie oczyszczalni ścieków.

Funkcje usługowe i usługowo-produkcyjne, poza pojedynczymi lokalizacjami na terenie miasta, przewiduje się sytuować w większych zespołach:

- w południowej części miasta w sąsiedztwie drogi powiatowej nr 2361D.
- we wschodniej części w rejonie proj. obwodnicy,
- w północnej części w rejonie ul. Zgorzeleckiej.

Do znaczących przewidywanych zmian w istniejącym podstawowym układzie ulicznym miasta należy zaliczyć:

- północny odcinek obwodnicy (ul. Pocztowa-ul. Zgorzelecka),
- południowo-wschodniej obejście miasta, łączące drogę wojewódzką nr 352 w Rejonie przejścia granicznego Bogatynia-Kunratice z drogą powiatową nr 2361D (w kierunku Sieniawki),

oraz realizację układów ulicznych obsługujących tereny nowoprojektowanej zabudowy w południowej i wschodniej części miasta.

Tereny zainwestowania wiejskiego.

Polityka przestrzenna na obszarach, obejmujących tereny istniejącej i projektowanej zabudowy, pełniące funkcje mieszkaniowe i gospodarcze związane z rolnictwem oraz towarzyszące funkcje usługowe i nieuciążliwej działalności gospodarczej, polega na porządkowaniu, modernizacji i uzupełnianiu istniejącej struktury przestrzennej wraz z wyposażeniem tych terenów w niezbędne urządzenia komunikacji i infrastruktury komunalnej.

Ustala się następujące kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego terenów istn. i proj. zainwestowania wiejskiego:

- **tereny istniejącego zainwestowania kubaturowego lub zagospodarowania** – dopuszcza się możliwości przekształceń, rozbudowy i zmian zagospodarowania - w tym zmian funkcjonalnych; przy zagospodarowywaniu wyżej określonych obszarów wymaga się przestrzegania następujących zasad:
  - przeznaczenia terenów do zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej, z dopuszczeniem nieuciążliwej działalności produkcyjnej i usługowej;
  - ochrony układu przestrzennego wsi, a w szczególności ich historycznych centrów oraz korygowania w ramach remontów, modernizacji i adaptacji formy obiektów architektonicznych dysharmonijnych w stosunku do otoczenia;
  - w miarę możliwości wprowadzanie nowej zabudowy na wolnych działkach plombowych przy zachowywaniu adekwatnych do istn. w sąsiedztwie zabudowy gabarytów oraz linii zabudowy;

- utrzymywanie i ochronę zieleni wysokiej i niskiej oraz wprowadzanie nowej w otoczeniu istn. i proj. zabudowy; a także wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej na działkach narażonych na uciążliwości związane z ruchem samochodowym lub istn. sąsiednim zainwestowaniem;
  - zapewnienie ochrony cieków wodnych poprzez sytuowanie projektowanej zabudowy we właściwej odległości oraz zachowanie ich dostępności;
  - zapewnienie właściwych standardów dostępności komunikacyjnej, związane m.in. z budową parkingów, wyposażenia w infrastrukturę techniczną, ze szczególnym uwzględnieniem odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków komunalnych.
- **Tereny wskazane do projektowanego zainwestowania lub zagospodarowania** – obejmują tereny obecnie w większości niezabudowane lub niezagospodarowane, przylegające bądź sąsiadujące z terenami obecnego zainwestowania - realizacja nowych inwestycji oraz sposoby zagospodarowania tych terenów winny przebiegać wg następujących zasad:
    - przeznaczenie terenów o zasięgu i przeznaczeniu funkcjonalnym przedstawionym na rysunku nr 2 (zabudowa mieszkaniowa, siedliskowa, usługowa, nieuciążliwa drobna wytwórczość);
    - realizowanie zabudowy na nowych terenach na podstawie rozwiązań projektowych, określających zasady zagospodarowania, a w szczególności obsługi komunikacyjnej całości danego obszaru;
    - wprowadzanie urządzonej zieleni wysokiej i niskiej w otoczeniu istn. i proj. zabudowy, a także pasów zieleni izolacyjnej na działkach narażonych na uciążliwości związane z ruchem samochodowym lub istn. sąsiednim zainwestowaniem;
    - zapewnienie właściwych standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną (w tym odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków) oraz dostępności komunikacyjnej związanej m.in. z budową nowych układów ulic.

Wskazuje się następujące obszary zorganizowanej działalności inwestycyjnej, obejmujące tereny budownictwa mieszkaniowego:

- w południowej części wsi Porajów,
- we wschodniej i centralnej części wsi Opolno-Zdrój (w sąsiedztwie drogi powiatowej nr 2361D).

Określa się następujące obszary zabudowane jako wymagające przekształceń lub rehabilitacji:

- zespół szpitala dla nerwowo i psychicznie chorych w Sieniawce (w szczególności daw. zabudowa gospodarcza w południowej i wschodniej części zespołu),
- zespoły zabudowy mieszkaniowej w rejonie ul.Poniatowskiego w Porajowie oraz w Trzcińcu,
- zespół zabudowy mieszkaniowo-usługowej w rejonie ul.Świerczewskiego w Sieniawce.

2.3. Tereny powierzchniowej eksploatacji górniczej.

Eksploatacja złoża węgla brunatnego „Turów”, zlokalizowanego na terenie miasta i gminy, prowadzona jest przez Kopalnię Węgla Brunatnego „Turów” S.A. w Bogatyni na mocy koncesji nr 65/94 udzielonej przez MOŚZNiL dn. 27.04.1994 r., ważnej do 2020 r.

Obszar górniczy o powierzchni 6607,6 ha ustanowiono w 1993 r., zaś teren górniczy „Turoszów – Bogatynia I” o powierzchni 7374,7 ha – w 1996 r.

Przy obecnej ocenie przemysłowych zasobów złoża na ok. 450 mln. ton i rocznym zużyciu przez Elektrownię „Turów” S.A. 10 – 14 mln. ton przewidywany okres eksploatacji szacuje się na około 40 lat.

Dalszy rozwój przestrzenny wydobywania będzie następował w kierunku południowo-wschodnim do Opolna Zdroju na obszarze ponad 800 ha. Również na tym polu nadkład będzie deponowany na wewnętrznym zwałowisku.

Powierzchniowa eksploatacja górnicza węgla brunatnego wraz ze zwałowaniem wewnętrznym nadkładu prowadzona będzie równolegle z odzyskiem odpadów, rekultywacją i zadrzewieniami.

2.4. Tereny zainwestowania produkcyjno-usługowego.

Wskazuje się tereny zorganizowanej działalności inwestycyjnej przeznaczone pod lokalizację **funkcji komercyjnych: usługowych i produkcyjnych**. Należą do nich zespoły położone w Bogatyni:

- w rejonie zbiegu dróg powiatowych nr 2361D i 2366D,
- przy ul. Dąbrowskiego,
- w rejonie ul. Zgorzeleckiej (u zbiegu z drogą wojewódzką nr 352)

oraz w następujących wsiach: Porajów, Sieniawka i Opolno-Zdrój.

Do tej grupy należy również zaliczyć zespoły proj. obiektów i urządzeń związanych z obsługą komunikacji drogowej i ruchu turystycznego (stacje paliw, motele, gastronomia itp.). Zostały one usytuowane w następujących rejonach:

- w Bogatyni w sąsiedztwie przejścia granicznego Bogatynia-Kunratice,
- we wsiach: Porajów i Sieniawka.

Ponadto dopuszcza się możliwość trwałej adaptacji istn. obiektów i zespołów inwentarsko-gospodarczych dawnego rolnictwa uspołecznionego na nieuciążliwe funkcje usługowo-produkcyjno-składowe. Do tej grupy należą przede wszystkim obiekty i zespoły we wsiach: Krzewina, Działoszyn i Jasna Góra.

Lokalizowanie projektowanych obiektów i urządzeń usługowych oraz produkcyjnych winno odbywać się wg następujących zasad:

- na wyznaczonych terenach lokalizuje się obiekty i urządzenia produkcyjno-usługowe z dopuszczeniem funkcji uzupełniających (składy, obsługa komunikacji samochodowej, parkingi, zieleń urządzona) oraz niezbędnych sieci i urządzeń infrastruktury technicznej;
- gabaryty i formy projektowanej zabudowy uwzględniać winny walory środowisko-krajobrazowe istniejącego otoczenia;
- obsługa komunikacyjna projektowanych zespołów winna się odbywać za pośrednictwem układu dróg powiatowych i gminnych;
- wzdłuż granic obszarów sąsiadujących z zabudową mieszkaniową oraz drogami wyższego rzędu tworzone będą pasy zieleni izolacyjnej;
- na terenach istniejącego zainwestowania, posiadających znaczne możliwości wchłonięcia nowych obiektów i urządzeń, dopuszcza się możliwość lokalizowania niewielkich obiektów usługowo-produkcyjnych, zarówno w zespołach kubaturowych już istniejących (przeznaczonych do adaptacji i modernizacji na w/w cele), jak też nowoprojektowanych – w zabudowie plombowej i uzupełniającej.

2.5. Pozostałe tereny zainwestowane.

Utrzymuje się lokalizację pojedynczych istniejących zespołów zainwestowania mieszkaniowego, przemysłowego lub usługowego położonych poza terenami miasta oraz zainwestowania wiejskiego.

Przeznacza się do trwałej adaptacji :

- istniejące obiekty i urządzenia usługowe (stacje paliw, boiska itp.),
- obiekty i urządzenia gospodarki komunalnej (hydrofornie, przepompownie itp.);
- rozproszoną zabudowę zagrodową (m.in. w obrębach Działoszyn, Wigancice) z możliwością uzupełniania zabudowy na działkach plombowych.

2.6. Podstawowe wskaźniki dot. zagospodarowania terenów.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy, zgodnie z art. 15 pkt. 1 ustawy z 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, należy określać parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu, w tym linie zabudowy, gabaryty obiektów i wskaźniki intensywności zabudowy. Dla każdego obszaru przeznaczonego pod zainwestowanie kubaturowe należy przeprowadzić indywidualne analizy, dot. w szczególności parametrów i gabarytów istniejącej w sąsiedztwie zabudowy, wielkości działek, linii zabudowy oraz wskaźników zabudowy i zagospodarowania terenu, które winny stanowić punkt wyjścia do sformułowania odpowiednich ustaleń planu.

Proponuje się jako orientacyjne przyjęcie następujących podstawowych wskaźników zagospodarowania i kształtowania projektowanej zabudowy:

- a) minimalne powierzchnie nowo wydzielanych działek:
  - zabudowa siedliskowa – 1250 m²,
  - zabudowa jednorodzinna – 800 m²,
  - zabudowa wielorodzinna – 1500 m²,

- zabudowa usługowa – 1250 m²,
  - zabudowa produkcyjna i magazynowo-składowa – 1500 m².
- b) maksymalne wskaźniki zabudowy dla proj. zabudowy:
- jednorodzinnej - 0,25,
  - wielorodzinnej - 0,40,
  - usługowej - 0,40,
  - produkcyjnej i magazynowo-składowej - 0,40.
- c) maksymalna wysokość projektowanej zabudowy:
- jednorodzinnej - 2 kondygnacje nadziemne + poddasze użytkowe,
  - wielorodzinnej - 4 kondygnacje nadziemne + poddasze użytkowe.

2.7. Zasady lokalizacji obiektów i urządzeń na terenach otwartych.

Tereny otwarte są terenami generalnie wyłączonymi spod zabudowy. Ustala się następujące zasady gospodarowania na terenach otwartych:

- dopuszcza się lokalizację niezbędnych urządzeń z zakresu gospodarki leśnej, rolnej i wodnej, w tym elektrowni wodnych,
- trwale adaptuje się istniejące ciągi infrastruktury technicznej i tras komunikacyjnych, z dopuszczeniem możliwości ich uzupełnień i modernizacji, w tym na terenach wyłączonych z zainwestowania kubaturowego,
- wyznacza się dwa obszary lokalizacji turbin wiatrowych wraz z niezbędną siecią dróg technologicznych oraz linii i urządzeń elektroenergetycznych, w tym rozdzielni:
  - o we wschodniej części gminy: w rejonie dawnego zwałowiska zewnętrznego KWB „Turów” oraz części obszarów wsi Działoszyn, Lutogniewice, Wolańów i Wigancice,
  - o na północ od wsi Krzewina i Lutogniewice, (minimalna odległość od granicy terenów istn. i proj. zainwestowania mieszkaniowego – 500 m),
- zachowuje się istniejącą pojedynczą rozproszoną zabudowę zagrodową z możliwością jej remontów i modernizacji,
- dopuszcza się możliwość lokalizacji pojedynczych obiektów gospodarki rolnej bez pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi,
- dopuszcza się możliwość turystycznego i wypoczynkowego wykorzystywania terenów otwartych, pod warunkiem prowadzenia ruchu turystycznego (pieszego, rowerowego lub konnego) wyznaczonymi i odpowiednio urządzonymi trasami; dopuszcza się urządzenie punktów widokowych i miejsc odpoczynku. Dotyczy to w szczególności południowej części wsi Jasna Góra oraz wschodniej części miasta Bogatynia.

3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.

W zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego ustala się następujące zasady polityki przestrzennej:

- ochronę przyrodniczych wartości środowiska, obejmującą:
  - poprawę stanu sanitarnego oraz funkcjonowania przyrody, w drodze wzmożonej ochrony ciągów ekologicznych oraz tych ekosystemów, które mają wpływ na funkcjonowanie przyrody i odtwarzanie jej zasobów; działania ochronne powinny dotyczyć takich elementów jak: szata roślinna, fauna, cieki, wody podziemne, rzeźba, gleby, klimat lokalny,
  - zahamowanie procesów degradacyjnych,
  - odnowę i wzbogacenie przyrody na obszarach dotkniętych degradacją;
- ochronę wartości krajobrazowych terenu, w tym:
  - utrzymanie zachowanych kompleksów terenów otwartych,
  - utrzymanie dotychczas zachowanych walorów krajobrazu naturalnego w drodze:
    - zachowania obiektów będących głównymi, wartościowymi elementami struktury danego zespołu,
    - korygowania obiektów dysharmonijnych w krajobrazie lub osłanianie ich zielenią,
    - wprowadzania nowych elementów kompozycyjnych wiążących w całość strukturę architektoniczno-krajobrazową i otoczenia przyrodniczego zespołów zabudowy.

1. Zagrożenia środowiska przyrodniczego

Określa się następujące zagrożenia środowiska przyrodniczego na obszarze gminy:

- zagrożenia, na które wpływ może mieć gmina:
  - skażenia wód powierzchniowych na terenach zainwestowania wiejskiego, nie posiadających kanalizacji,
  - niskie emisje lokalne, powstające na skutek stosowania węgla w gospodarstwach domowych,
  - składowisko odpadów w Bogatyni, które może wpływać na stan wód powierzchniowych i podziemnych;
- zagrożenia, które pochodzą spoza obszaru gminy lub na które gmina ma ograniczony wpływ:
  - zagrożenia wynikające z powierzchniowej eksploatacji górniczej węgla brunatnego oraz funkcjonowania elektrowni,
  - zagrożenia zewnętrzne – pochodzące z zanieczyszczeń przenoszonego powietrza i opadów deszczu,

- zanieczyszczenia komunikacyjne wpływające na stan powietrza oraz hałas – występujące wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu, zwłaszcza dróg wojewódzkich nr 352 i 354,
- linie elektroenergetyczne NN i WN – w zakresie elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska, które mogą wystąpić w przypadkach rozszczelnienia rurociągów technologicznych, rozległych pożarów lasów, awarii pojazdów przewożących paliwa płynne itp.

2. Zasady ochrony środowiska przyrodniczego

W celu realizacji w/w polityki w zakresie ochrony i kształtowania środowiska ustala się następujące zasady:

Ochrona kopalni i powierzchni ziemi

- Prowadzenie powierzchniowej eksploatacji węgla brunatnego oraz ewentualnych innych surowców mineralnych może następować zgodnie z warunkami wydanych koncesji tylko na obszarach wskazanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
- Nie ogranicza się możliwości prowadzenia prac dokumentacyjnych złóż surowców mineralnych.
- Do rekultywacji przeznaczają się wskazane nieczynne wyrobiska poeksploatacyjne, pozostałe nieczynne wyrobiska pozostawia się do samorekultywacji.
- Na terenach zagrożonych erozją wskazuje się sposób jej zapobiegania poprzez zalesianie, zadrzewianie bądź zadarnianie.

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

- Ochrona cieków i zbiorników wodnych, stawów i oczek wodnych, pełniących funkcje retencyjne polega m.in. na:
  - porządkowaniu gospodarki wodno-ściekowej poprzez budowę systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków,
  - niedopuszczeniu lokalizowania w ich bezpośrednim sąsiedztwie wszelkiego zainwestowania kubaturowego,
  - zmianie użytkowania gruntów rolnych w ich bezpośrednim sąsiedztwie na trwałe użytki zielone.
- W zakresie ochrony wód podziemnych:
  - nie dopuszcza się lokalizacji żadnych inwestycji mogących negatywnie oddziaływać na zasoby wód podziemnych.

Ochrona powietrza

- Dla ograniczenia emisji zanieczyszczeń ze źródeł pochodzących z terenu gminy ustala się w stosunku do nowych inwestycji wymóg stosowania w celach grzewczych paliw zapewniających dotrzymanie obowiązujących norm emisji zanieczyszczeń.

- Dla ochrony przed zanieczyszczeniami komunikacyjnymi ustala się obowiązek ochrony istniejących zadrzewień i ich uzupełnień, przy rozbudowie dróg – nowych nasadzeń.

Ochrona przyrody

Dla ochrony zasobów przyrodniczych gminy ustala się:

- uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wartościowych kompleksów przyrodniczych i obszarów objętych ochroną prawną, tj. rezerwatu przyrody „Grądy koło Posady”, pomników przyrody oraz potencjalnego obszaru specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000 „Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej”,
- unikanie sytuowania nowego zainwestowania w obrębie obszarów będących lokalnymi korytarzami ekologicznymi,
- kształtowanie zainwestowania kubaturowego i liniowego w sposób nie naruszający walorów istn. zespołów przyrodniczych.

Ochrona przed hałasem, wibracjami i promieniowaniem

- Dla złagodzenia akustycznych uciążliwości komunikacyjnych wymaga się od administratora dróg, zwłaszcza przy przebudowie i modernizacji istn. układu komunikacyjnego, zastosowania wszelkich możliwych środków technicznych w celu zapewnienia normatywnego klimatu akustycznego oraz realizacji nowych nasadzeń.
- W celu ochrony przed hałasem przemysłowym, wymaga się od przedsiębiorcy zapewnienia bezpieczeństwa akustycznego.
- Dla ochrony zdrowia mieszkańców gminy przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym ogranicza się zainwestowanie w bezpośrednim sąsiedztwie linii elektroenergetycznych najwyższych i wysokich napięć. Zobowiązuje się administratorów sieci do zastępowania ograniczeń w zagospodarowaniu terenów wzdłuż tych linii zmniejszeniem zasięgu ich oddziaływania środkami technicznymi.

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

Polityka przestrzenna w odniesieniu do wartościowych historycznie obiektów i zespołów polega na ich bezwzględny zachowaniu, przywróceniu im walorów architektoniczno-użytkowych oraz właściwym kształtowaniu otoczenia i stosownym eksponowaniu.

Ustala się następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony zabytków:

- ochrona historycznej struktury przestrzennej wraz z istniejącymi obiektami stanowiącymi dobra kultury, a także z zespołami zieleni, obejmująca rewaloryzowanie historycznych zespołów i obiektów tradycyjnego budownictwa wiejskiego, z dostosowaniem standardów użytkowych i wyposażenia tych obiektów do współczesnych potrzeb;
- eliminowanie w obiektach istniejących funkcji kolidujących z funkcjami obszaru i adaptowanie tych obiektów na cele z nimi niesprzeczne;
- korygowanie, przy remontach modernizacyjnych, formy architektonicznej obiektów trwałych, dysharmonijnych w stosunku do otoczenia, poprawa ich detalu i kolorystyki;
- wprowadzanie nowej zabudowy winno się odbywać z poszanowaniem sąsiedztwa istniejącej wartościowej zabudowy.

Ponadto należy:

- przy sporządzaniu projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych miejscowości uwzględnić potrzebę ustanowienia stref ochrony konserwatorskiej (w porozumieniu ze Służbą Ochrony Zabytków);
- objąć ochroną wartościowe założenia cmentarne, zieleni parkowej oraz szpalery i aleje (w szczególności położone w pasie przygranicznym W Porajowie);
- systematycznie eliminować obiekty dysharmonijne oraz porządkować i modernizować tereny i zespoły dawnych wielkotowarowych gospodarstw rolnych.

W celu osiągnięcia w/w celów z uwagi na ochronę zabytków wprowadza się w procesie inwestycyjnym następujące zasady postępowania:

- dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków bezwzględnie obowiązują rygory prawne wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz z treści innych odpowiednich aktów prawnych; wszystkie te obiekty podlegają bezwzględnej ochronie, w trakcie ich remontów i modernizacji priorytet mają wytyczne konserwatorskie i działania prowadzone pod nadzorem konserwatorskim. Wszelkie prace remontowe, podziały, zmiany funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają zezwolenia Służby Ochrony Zabytków;
- podobnie rygorystyczne zasady obowiązują w przypadku ochrony zabytków archeologicznych – dotyczy to również stref „W” ochrony archeologicznej, dla

których wprowadza się całkowity zakaz podejmowania jakiegokolwiek działalności inwestycyjnej;

- dla obiektów o walorach kulturowych oraz obszarów objętych strefą „B” ochrony konserwatorskiej – projektowanie oraz realizacja remontów i adaptacji obiektów winny się odbywać w porozumieniu z SOZ;
- o planowanych działaniach i pracach ziemnych, w tym również sieciowych, na terenach udokumentowanych stanowisk archeologicznych, w ich bezpośrednim sąsiedztwie oraz w granicach stref „OW” obserwacji archeologicznej należy powiadomić SOZ;
- dla właściwej ochrony wartości kulturowych i przeciwdziałania nowym zagrożeniom w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wprowadzić szczegółowe zapisy dot. obiektów i zespołów z rejestru zabytków oraz zapisy o charakterze informacyjnym o występujących na danym obszarze stanowiskach archeologicznych.

W mieście Bogatynia wyznacza się następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- o centralna część miasta w granicach jak na rysunku nr 2 – jest to strefa centrum obejmująca zabudowę śródmiejską o wiodących funkcjach: mieszkalnej i usługowej,
- o układ ruralistyczny Bogatyni-Markocic.

W obu strefach należy dążyć do:

- porządkowania i odtworzenia pierwotnego układu przestrzennego zespołów zabudowy, w szczególności układu ulic i placów,
- zachowania historycznej formy poszczególnych budynków,
- restauracji i modernizacji techniczno-funkcjonalnej obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem ich do wymogów współczesności,
- lokowania nowej zabudowy na działkach plombowych i kształtowanej w oparciu o materiały ikonograficzne lub w nawiązaniu do istniejącej zabudowy historycznej.

Na terenach wiejskich gminy wyznaczono następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- o układy ruralistyczne wsi: Bratków, Działoszyn, Jasna Góra, Kopaczów, Krzewina, Opolno-Zdrój, Posada, Sieniawka, Wyszaków;
- o teren zespołu budynków szpitala psychiatrycznego w Sieniawce;
- o teren zabudowy mieszkaniowej w rejonie ul. Poniatowskiego w Sieniawce.

W powyższych strefach należy dążyć do:

- porządkowania i odtworzenia pierwotnego układu przestrzennego zespołów zabudowy, w szczególności układu ulic i placów oraz terenów zieleni uporządkowanej,
- zachowania historycznej formy poszczególnych budynków, w szczególności obiektów o konstrukcji przysłupowo-zrębowej i ryglowej,
- restauracji i modernizacji techniczno-funkcjonalnej obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem ich do wymogów współczesności,

- lokowania nowej zabudowy na działkach plombowych i kształtowanej w oparciu o materiały ikonograficzne lub w nawiązaniu do istniejącej zabudowy historycznej,
- stosowania w robotach remontowo-budowlanych tradycyjnych technik budowlanych oraz materiałów naturalnych (cegła, kamień, dachówka, drewno), ze szczególną dbałością odtwarzać historyczne detale architektoniczne, jednolitą w poszczególnych obiektach stolarkę otworową itp.

Na terenie gminy szczególnej ochronie podlegają stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków:

- o w Trzcńcu – zamek z XIII-XIV w (nr rejestru: 174/Arch/65),
- o w Bratkowie – grodzisko z XI-XIII w (nr rejestru: 163/Arch/65),
- o w Posadzie – grodzisko z X/XI-XIII w (nr rejestru: 222/Arch/66) oraz grodzisko z XII-XIII w (nr rejestru: 221/Arch/66),

Wszelkie roboty ziemne prowadzone w rejonie w/w stanowisk wymagają uzyskania pozwolenia SOZ.

W północnej części gminy, w granicach obrębów: Bratków, Działoszyn, Posada, Wolanów i Wyszków, usytuowanych jest kilkanaście udokumentowanych stanowisk archeologicznych (lokalizacje poszczególnych stanowisk przedstawiono na rysunku nr 2.

W zachodniej części wsi Lutogniewice usytuowano strefę „E” ochrony ekspozycji. Obejmuje ona punkt widokowy w Lutogniewicach oraz obszar w kierunku wsi Bratków i stanowi zabezpieczenie właściwego eksponowania obszaru zabudowy tej wsi.

W celu osiągnięcia w/w celów z uwagi na ochronę zabytków wprowadza się w procesie inwestycyjnym następujące zasady postępowania:

- dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków bezwzględnie obowiązują rygory prawne wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz z treści innych odpowiednich aktów prawnych; wszystkie te obiekty podlegają bezwzględnej ochronie, w trakcie ich remontów i modernizacji priorytet mają wytyczne konserwatorskie i działania prowadzone pod nadzorem konserwatorskim. Wszelkie prace remontowe, podziały, zmiany funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają zezwolenia Służby Ochrony Zabytków;
- podobnie rygorystyczne zasady obowiązują w przypadku ochrony zabytków archeologicznych – dotyczy to również stref „W” ochrony archeologicznej, dla których wprowadza się całkowity zakaz podejmowania jakiejkolwiek działalności inwestycyjnej;
- dla obiektów o walorach kulturowych oraz obszarów objętych strefą „B” ochrony konserwatorskiej – projektowanie oraz realizacja remontów i adaptacji obiektów winny się odbywać w porozumieniu z SOZ;

- o planowanych działaniach i pracach ziemnych, w tym również sieciowych, na terenach udokumentowanych stanowisk archeologicznych, w ich bezpośrednim sąsiedztwie oraz w granicach stref „OW” obserwacji archeologicznej należy powiadomić SOZ;
- dla właściwej ochrony wartości kulturowych i przeciwdziałania nowym zagrożeniom w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wprowadzić szczegółowe zapisy dot. obiektów i zespołów z rejestru zabytków oraz zapisy o charakterze informacyjnym o występujących na danym obszarze stanowiskach archeologicznych.

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

5.1. Kierunki rozwoju komunikacji.

Komunikacja drogowa

Do najważniejszych inwestycji komunikacyjnych w zakresie budowy i modernizacji dróg na terenie miasta i gminy Bogatynia w okresie perspektywy są:

- realizacja połączenia dróg R-35 w Czechach i B-178 w Niemczech (tzw. „drogi transgranicznej” na terenie wsi Sieniawka, Porajów i Kopaczów w kategorii drogi głównej przyspieszonej GP o parametrach: jezdnia 2x3,5 m, pobocza 2x2,0 m, docelowo jezdnia 2x6,5m;
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 352 do parametrów drogi głównej: jezdnia 1x7,0 m, pobocza 2x2,0 m wraz z obejściem miasta,
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 354 do parametrów drogi głównej G: jezdnia 1x7,0 m, pobocza 2x2,0 m na odcinku: granica państwa – skrzyżowanie z nowym połączeniem transgranicznym (odcinek od w/w skrzyżowania do obecnie funkcjonującego przejścia granicznego w Sieniawce starci rangę drogi wojewódzkiej),
- przebudowę odcinków drogi powiatowej 2361D oraz budowę nowego odcinka dróg, aby uzyskać trasę łączącą drogę wojewódzką nr 354, nowe połączenie transgraniczne Niemcy – Polska – Czechy oraz drogę wojewódzką nr 352, a jednocześnie przejścia graniczne Sieniawka – Zittau Nord z Bogatynią - Kunratice. Nowa trasa będzie drogą wojewódzką, a odcinki dróg 2361D stracą rangę drogi powiatowej,
- modernizację lub budowę odcinków dróg powiatowych i gminnych, które łączą drogi wojewódzkie z przejściami granicznymi:
  - Krzewina – Ostritz,
  - Lutogniewie – Anielka,
  - Turoszów – Hirschfelde,
  - Sieniawka – Zittau,
  - Porajów – Zittau,
  - Porajów – Radek,
  - Kopaczów – Hradek nad Nisou.

Ponadto należy przewidywać remonty i modernizacje istniejących odcinków dróg powiatowych. (stosowne poszerzenia jezdni i koron, korekty łuków itp.).

Należy również, przede wszystkim w związku z rozwojem terenów zainwestowania, przewidywać realizację nowych odcinków dróg gminnych wraz z modernizacją już istniejących.

Przejścia graniczne.

Znajdujące się na terenie gminy drogowe przejścia graniczne:

- Sieniawka – Zittau, osobowo – towarowe, do 7,5 ton ogólnodostępne,
- Porajów – Zittau, osobowe, z wyłączeniem autobusów,
- Porajów – Hradek nad Nisou (12 1026), osobowe z wyłączeniem autobusów,
- Bogatynia – Kunratice (352), osobowo – towarowe, do 3,5 t z wyłączenie autobusów

przeznacza się do trwałej adaptacji. Dotychczasowe istniejące obiekty kubaturowe służb celnych i granicznych należy przeznaczyć – w drodze modernizacji i przebudowy - na cele usługowe lub mieszkalne.

Realizacja projektowanych drogowych przejść granicznych:

- Turoszów – Hirschfelde, osobowo – towarowe, do 3,5 t z wyłączeniem autobusów i materiałów niebezpiecznych,
- Sieniawka – Zittau Nord, osobowo – towarowe, do 12 t, docelowo bez ograniczeń, połączenie B178-R35
- Kopaczów – Hradek nad Nisou, osobowo – towarowe, do 12 t, docelowo bez ograniczeń, połączenie B-178 (Niemcy) – R-35 Czechy

związana będzie przede wszystkim z modernizacjami odcinków odpowiednich dróg powiatowych i gminnych.

Ponadto zachowuje się istniejące turystyczne przejścia:

- Lutogniewice – Anielka,
- Krzewina – Ostritz.

Komunikacja kolejowa.

W zakresie komunikacji kolejowej powiązania w ruchu kolejowym zapewniają linie:

- linia nr 290 relacji Mikołowa – Sulików – Wilka – Radomierzyce – Ręczyn – Trzcinec Zgorzelecki – Turoszów – Bogatynia, linia umożliwiającą obsługę komunikacyjną publiczną Worka Turoszowskiego - konieczna jest modernizacja tej linii;
- linia nr 348 relacji Trzcinec Zgorzelecki – Zittau, w przedłużeniu z linią 324 zapewni bezpośrednie połączenie południowej części Worka Turoszowskiego ze stacją Górlitz;
- linie nr 324, 290 (odcinek przygraniczny) i 348 po zaprzestaniu kontroli granicznej, mogą stać się istotnym elementem obsługi komunikacyjnej w rejonie Worka Turoszowskiego relacji Górlitz – Zgorzelec – Jerzmanki – Sulików – Radomierzyce (nie istniejący przystanek) – Ręczyn – Krzewina Zgorzelecka – Zittau/ Bo-

gatynia lub Zgorzelec – Górlitz (zmiana kierunku jazdy) – Hagenwerder – Ręczyn – Krzewina Zgorzelecka – Zittau/Bogatynia.

Lokalizacja przyszłych inwestycji w sąsiedztwie terenów kolejowych musi zapewnić sprawny i bezpieczny ruch kolejowy na linii oraz w momencie jej modernizacji. Przy lokalizacji nowych inwestycji należy brać pod uwagę takie zagrożenia jak: wstrząsy i wibracje od ruchu kolejowego; iskrzenie, zadymienie, hałas.

Projektuje się następujące kolejowe przejścia graniczne;

- Turoszów – Hirschfelde, osobowe,
- Zittau – Porajów – Hradek nad Nisou, osobowo – towarowe.

Komunikacja zbiorowa.

Podstawową formę przewozów zbiorowych na obszarze gminy zachowa komunikacja autobusowa (PKS) z głównymi relacjami: Zgorzelec – Bogatynia i Zgorzelec – Sieniawka oraz zakładowe przewozy zbiorowe KWB „Turów i Elektrowni „Turów”. Postuluje się utrzymanie istniejącej gęstości i rozmieszczenia przystanków autobusowych.

Ścieżki rowerowe.

Wraz z modernizacją i rozwojem drogowego układu komunikacyjnego należy realizować gminną sieć szlaków rowerowych, spełniających przede wszystkim funkcje połączeń turystycznego ruchu rowerowego. W miarę możliwości ścieżki rowerowe należy realizować w pasach drogowych dróg publicznych.

Główne kierunki szlaków rowerowych na terenie gminy to:

- północ – południe : doliną Nysy Łużyckiej od Krzewiny do Porajowa oraz w części wschodniej od Krzewiny przez Wyszków i Wolanów do Bogatyni,
- wschód – zachód : od przejścia granicznego Bogatynia-Kunratice przez Jasną Górę i Opolno-Zdrój do Porajowa.

Na rysunku nr 2 przedstawiono przebiegi podstawowych odcinków szlaków rowerowych.

5.2. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.

1. Zaopatrzenie w wodę.

Obecnie gmina Bogatynia jest zaopatrywana w wodę przez sieć wodociagową rozdzielczą o długości 117,6 km z ok.4500 połączeniami prowadzącymi do budynków. Siecią wodociagową objęte są wszystkie miejscowości w gminie.

Ustala się trwałą adaptację istniejących wodociagowych sieci magistralnych i rozdzielczych oraz obiektów służących zaopatrzeniu mieszkańców w wodę.

Do obiektów zaopatrujących gminę w wodę należą:

- Stacja Uzdatniania Wody Zatonie;
- Stacja Uzdatniania Wody Posada;
- Ujęcie wody w Opolnie Zdroju;
- Ujęcie wody w Jasnej Górze;
- Ujęcie wody nr 5 i 6 w Bogatyni – Markocicach;
- Ujęcie wody w 1 i 4 Bogatyni.

Do SUW-ów w Zatoniu oraz Posadzie woda doprowadzana jest ze sztucznego zbiornika „Jezioro Witka” w Niedowie, położonego na terenie gminy wiejskiej Zgorzelec. Natomiast, wymienione powyżej, ujęcia wody zlokalizowane na terenie gminy służą do zaopatrzenia w wodę mieszkańców wsi: Opolno Zdrój, Jasna Góra, Wolanów i części miasta Bogatynia.

Nasylenie siecią wodociągową w gminie Bogatynia jest zdecydowanie wyższe od średniej w powiecie i województwie. Decydujący wpływ na to ma fakt, że jest to gmina w całości zwodociągowana i dodatkowo charakteryzuje się nieznacznym rozproszeniem jednostek osadniczych.

2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.

Obecnie na terenie gminy tylko miasto Bogatynia oraz wsie: Porajów i Sieniawka posiadają sieć kanalizacji sanitarnej. Bez kanalizacji sanitarnej pozostają miejscowości: Białopole, Bratków, Działoszyn, Jasna Góra, Kopaczów, Krzewina, Lutogniewice, Opolno Zdrój, Posada, Wolanów i Wyszków.

Przewiduje się trwałą adaptację istniejących oczyszczalni ścieków komunalnych w Bogatyni (odbierającej również ścieki sanitarne dopływające z obiektów kopalni „Turów” i ścieki ze składowiska komunalnego) oraz Sieniawce z możliwością ich modernizacji i rozbudowy. Na oczyszczalnię w Bogatyni przewiduje się ponadto odprowadzenie ścieków z osiedli Zatonie i Trzciniec oraz alternatywnie z Jasnej Góry.

W związku ze przewidywanymi znacznymi inwestycjami w obszarze strefy aktywności gospodarczej w Porajowie projektuje się we wschodniej części wsi Kopaczów lokalizację nowej biologicznej oczyszczalni ścieków.

Brak systemowego rozwiązania gospodarki ściekowej na terenach wiejskich przy jednoczesnym pełnym zwodociągowaniu powoduje powstawanie większej ilości nie odprowadzonych siecią ścieków. Miejscowa społeczność zmuszona jest gromadzić płynne nieczystości w zbiornikach zlokalizowanych na terenie własnych posesji. To z kolei wpływa na zwiększone zanieczyszczenie gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych.

Dla pozostałych jednostek osiedleńczych dopuszcza się możliwość realizacji lokalnych wiejskich oczyszczalni ścieków. Do tego czasu rozwiązaniem dominującym w zakresie odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków będą rozwiązania indywidualne dla poszczególnych nieruchomości (oczyszczalnie przydomowe, osadniki bezodpływowe). Dotyczy to miejscowości: Białopole, Bratków, Działoszyn, Krzewina, Lutogniewice, Opolno-Zdrój, Posada i Wolanów.

Wymaga się opracowania kompleksowego systemu gminnego odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków z wiejskich jednostek osadniczych na terenie gminy.

3. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Polityka przestrzenna dot. systemów zaopatrzenia w energię elektryczną polega na:

- uwzględnieniu interesów państwa w zapewnieniu ciągłości i pewności zasilania krajowego systemu elektroenergetycznego,
- zabezpieczeniu interesów gminy w zapewnieniu zapotrzebowania na energię elektryczną, **w tym z wykorzystaniem energii z odnawialnych źródeł, jak elektrownie wodne, turbiny wiatrowe, energia słoneczna.**

Ustala się następujące kierunki zagospodarowania:

a) w zakresie produkcji energii elektrycznej:

Na terenie gminy Bogatynia znajduje się jedna z największych elektrowni w Polsce. BOT Elektrownia „Turów” SA jest elektrownią cieplną, kondensacyjną, blokową z międzystopniowym przegrzewem pary i zamkniętym układem wody chłodzącej. Udział mocy zainstalowanej w Turowie w systemie energetycznym kraju wynosi około 7 %. Paliwem podstawowym jest węgiel brunatny, dostarczany przenośnikami taśmowymi z BOT Kopalni Węgla Brunatnego "Turów" SA.

Lokalizacja i powiązania sieciowe z krajowym systemem energetycznym stwarzają wyjątkowo korzystne możliwości wymiany energii z krajami sąsiadującymi, jak również udziału w rynku europejskim.

b) w zakresie elektroenergetycznej sieci przesyłowej:

Na terenie gminy znajdują się następujące odcinki elektroenergetycznej sieci przesyłowej, łączącej BOT Elektrownię „Turów” SA ze stacją systemową 400/220/100 kV Mikułowa przewidziane do trwałej adaptacji:

- o fragment elektroenergetycznej linii jednotorowej o napięciu 400 kV relacji Mikułowa – blok 10;
- o fragment elektroenergetycznej linii dwutorowej o napięciu 220 kV relacji Mikułowa – blok 9 i 8;
- o fragment elektroenergetycznej linii dwutorowej o napięciu 220 kV relacji Mikułowa – blok 7 i 6;
- o fragment elektroenergetycznej linii dwutorowej o napięciu 220 kV relacji Mikułowa – blok 5 i 4;
- o fragment elektroenergetycznej linii dwutorowej o napięciu 220 kV relacji Mikułowa – blok 3 i 2.

Aktualny plan inwestycyjny jak i plan rozwoju sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego nie ujmuje zamierzeń co do istniejących linii blokowych 220 kV. Tym nie mniej dopuszcza się możliwość modernizacji istniejących linii 400 kV i 220 kV oraz przebudowę istniejących linii elektroenergetycznych o napięciu 220 kV na linie o napięciu 400 kV, względnie na linie wielotorowe, wielonapięciowe.

c) w zakresie sieci dystrybucyjnej o napięciu 110 kV:

Przewiduje się trwałą adaptację zlokalizowanych na terenie miasta i gminy Bogatynia rozdzielni 110/20 kV :

- o R – 312, R – 394, R – 396 zasilające miasto;
- o R – 313, R – 314 zasilające BOT KWB „Turów”.

oraz przebiegających przez teren gminy następujących linii 110 KV:

- o S – 310 relacji R-312 – R-313,

- S – 311 relacji R-312 – Niemcy,
- S – 312 relacji TU 110 kV – R-312,
- S – 313 relacji TU 110 kV – R-313,
- S – 314 relacji R-394 – TU 110 kV,
- S – 396 relacji R-396 – R-313,
- S – 397 relacji R-396 – R-314.

d) w zakresie sieci dystrybucyjnej obsługującej tereny zainwestowania gminy:

Ustala się adaptację istn. systemu linii 20 kV i stacji transformatorowych, z możliwością jego rozbudowy i zaleceniem realizacji w obrębie terenów istn. i proj. zainwestowania linii 20 kV jako linii kablowych, wymaga się kablowania istn. linii 20 kV na odcinkach kolidujących z proj. zainwestowaniem.

e) w zakresie odnawialnych źródeł energii:

W okresie perspektywicznym przewiduje się na terenie gminy realizację następujących zespołów farm wiatrowych:

- **w obszarze dawnego zwałowiska zewnętrznego KWB „Turów” (na północ od miasta) oraz terenów wsi: Działoszyn, Lutogniewice, Wolanów i Wyszków,**
- **w północnej części wsi Krzewina i Lutogniewice.**

4. Zaopatrzenie w ciepło.

Jedynym przedsiębiorstwem zajmującym się na terenie gminy przesyłaniem i dystrybucją ciepła jest Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej SA w Bogatyni (PEC SA).

W zakresie ciepłownictwa ustala się:

- adaptację ciepłych sieci rozdzielczych z możliwością ich modernizacji i rozbudowy,
- adaptację istniejących kotłowni lokalnych z zaleceniem systematycznej eliminacji paliw węglowych.

W najbliższym okresie nie przewiduje się realizacji centralnych urządzeń ciepłowniczych, umożliwiających dostawę ciepła dla odbiorców indywidualnych na terenach wiejskich.

5. Zaopatrzenie w gaz

Na terenie miasta i gminy Bogatynia nie ma i nie przewiduje się budowy odcinków gazociągów przesyłowych wysokiego i podwyższonego ciśnienia. Nie ma także rozdzielczej sieci gazowej. W najbliższych latach nie przewiduje się przedsięwzięć związanych z gazyfikacją tego terenu.

6. Telekomunikacja i łączność.

Gmina Bogatynia wyposażona jest w nowoczesne systemy telekomunikacyjne. Dzieje się tak dzięki włączeniu do central obsługujących przepływ automatyczny. Zwiększa się liczba numerów telefonicznych. W każdej miejscowości zainstalowani są abonenci telefonii przewodowej.

W zakresie telekomunikacji przewiduje się:

- o adaptację istniejących central i łączy telekomunikacyjnych z możliwością ich rozbudowy w celu zwiększenia zarówno liczby abonentów, jak i zdolności przesyłowych,
- o na terenach zainwestowanych zaleca się likwidację sieci napowietrznych i prowadzenie sieci teletechnicznych w kanalizacji.

Na terenach otwartych oraz terenach produkcyjno-usługowych dopuszcza się lokalizację na niewielkich działkach (do 400 m²) urządzeń telefonii mobilnej (masztów i kontenerów technicznych) pod warunkiem przestrzegania odległości od zabudowy z pomieszczeniami przeznaczonymi do stałego pobytu ludzi - min. 500 m.

7. Gospodarka odpadami.

Zorganizowany system gromadzenia i wywozu odpadów obejmuje blisko 100 % mieszkańców miasta i gminy oraz wszystkie obiekty użyteczności publicznej i większość podmiotów gospodarczych.

W zakresie gospodarki odpadami przewiduje się:

- o wykorzystanie obecnego składowiska odpadów komunalnych w Bogatyni do osiągnięcia przez nie parametrów docelowych,
- o po zamknięciu składowiska odpadów w mieście oparcie gospodarki odpadami o rozwiązanie przyjęte przez Związek Komunalny („zgorzelecki obszar wspólnej gospodarki odpadami”);
- o adaptację i rozbudowę systemów recyklingu materiałów organicznych, w tym Gminnej Stacji Przeróbki Osadów Ściekowych (GSPOŚ),
- o podjęcie skutecznych działań mających na celu intensyfikację segregowania odpadów i ich powtórnego wykorzystania.

8. Infrastruktura techniczno-technologiczna Elektrowni Turów SA i KWB Turów SA.

Zachowuje się istniejący system obiektów i urządzeń technologicznych związanych z eksploatacją złoża węgla brunatnego oraz produkcją energii elektrycznej. Dopuszcza się lokalizację nowych niezbędnych elementów infrastruktury technologicznej na terenach otwartych, pod warunkiem przestrzegania zasady minimalizowania ingerencji w środowisko naturalne.

9. Ustalenia w zakresie prowadzenia sieci infrastruktury technicznej.

W przypadku remontów lub przebudowy istniejących odcinków sieci infrastruktury technicznej, jak i realizacji nowych zamierzeń w tym zakresie, dopuszcza się trasowanie nowych odcinków sieci odmiennie niż na rys. nr 2 przy zachowaniu zasady minimalizowania ich ewentualnego negatywnego oddziaływania na środowisko i ograniczającego ujemny wpływ na sposób zagospodarowania terenów bezpośrednio sąsiadujących.

6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.

- Ustala się potrzebę - w powiązaniu z tworzonymi programami społeczno-gospodarczego rozwoju oraz wieloletnimi planami inwestycyjnymi dla gminy – konkretyzacji operacyjnych **list inwestycji celu publicznego** o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym wraz z ustaleniami dotyczącymi kolejności ich realizacji i określeniem możliwych źródeł finansowania. Mogą one być wykorzystywane do konstruowania kolejnych budżetów gminy oraz rezerwowania środków dla realizacji ponadlokalnych celów publicznych.
- Prowadzenie przez gminę aktywnej strategii realizacyjnej dotyczy zarówno przedsięwzięć związanych z realizacją celów publicznych, finansowanych z budżetu gminy lub organów rządowych i sterowanych przez gminę, jak i realizacji przedsięwzięć finansowanych ze środków własnych innych podmiotów, koordynowanych przez gminę; ich realizacja w znacznej części przypadków może być uwarunkowana podjęciem wspólnych działań inwestycyjnych.
- Ustala się listę następujących przedsięwzięć, służących realizacji celów publicznych lokalnych, dla realizacji których wskazano obszary w studium i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:
  - 1) budowa systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków,
  - 2) modernizacja dróg powiatowych,
  - 3) modernizacja dróg gminnych,
  - 4) realizacja systemu ścieżek i szlaków rowerowych,
  - 5) składowisko odpadów.
- Dla **zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych** wspólnoty samorządowej wskazuje się tereny pod budownictwa mieszkaniowe. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich miejscowości wyznaczają stosowne tereny budowlane.
- W uzasadnionych przypadkach należy opracowywać **programy branżowe**, koordynujące przedsięwzięcia gminy i innych inwestorów w zakresie realizacji szczególnych zadań (np. program gospodarki ściekowej, program gazyfikacji itp.).

7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM.

Ustala się listę następujących przedsięwzięć, służących realizacji celów publicznych ponadlokalnych:

- 1) modernizację dróg wojewódzkich nr 352 i 354,
- 2) budowę tzw. drogi transgranicznej łączącej niemiecką drogę B-178 z czeską R-35,
- 3) przebudowa drogi powiatowej nr 2361 D jako nowego odcinka drogi wojewódzkiej nr 354,
- 4) modernizację linii kolejowej Bogatynia – Mikułowa nr 290,
- 5) rozwój Strefy Aktywności Gospodarczej Porajów,
- 6) realizację proj. drogowych przejść granicznych.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego zasygnalizowano potrzebę uwzględnienia szeregu przedsięwzięć o charakterze ponadlokalnym, większość z nich nie została skonkretyzowana lub podtrzymana w programach branżowych, nie znalazła się też na liście odpowiednich zadań rządowych i samorządu wojewódzkiego.

8. OBSZARY, NA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa 4 sytuacje, kiedy powstaje obowiązek sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:

- 1) jeśli przepisy odrębne tak stanowią; dotyczy to takich ustaw, które nakładają na gminę obowiązek sporządzania planu dla określonego obszaru (np. terenu górniczego),
- 2) dla obszaru wymagającego scaleń i podziału nieruchomości,
- 3) dla obszaru rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²,
- 4) dla obszarów przestrzeni publicznej.

Tak sformułowane cele i funkcje planu oraz nakazy ustawy pozwalają na określenie potrzeb w zakresie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ponieważ gmina posiada miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone dla obszaru miasta i wszystkich miejscowości w granicach ich obecnego i projektowanego zainwestowania, nie zachodzi generalnie potrzeba sporządzania planów dla większych obszarów.

Na podstawie art. 10, ust. 2 pkt 8 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz art. 53 ustawy z 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze istnieje obowiązek sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego „Turoszów – Bogatynia I”.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego należy opracować w skali 1:2000, zgodnie z wymogami art. 53 Prawa geologicznego i górniczego. W planie tym ustalenia wymaga zasięg terenów chronionych przy uwzględnieniu projektowanych kierunków rozwoju gminy, wymogów ochrony środowiska, uwarunkowań wynikających z istniejących i projektowanych przebiegów sieci infrastruktury technicznej i ciągów komunikacyjnych.

W studium nie wyznacza się innych obszarów, o których mowa w cytowanym art. 10 w/w ustawy, więc nie powstaje obowiązek sporządzenia tych planów.

9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE.

Głównym celem sporządzenia planów jest stworzenie podstaw do kompleksowego kształtowania zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy w sposób zapewniający warunki do poprawy jakości życia mieszkańców, zachowania równowagi przyrodniczej, ochrony dóbr kultury oraz prowadzenia lokalnej polityki gospodarczej.

Bezpośrednim celem planu jest sformułowanie szczegółowych zasad polityki przestrzennej w zakresie:

- prowadzenia działalności inwestycyjnej i modernizacyjnej,
- realizacji budownictwa mieszkaniowego, towarzyszącego usługowego oraz sieci i urządzeń infrastruktury technicznej,
- gospodarki gruntami oraz organizacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego.

W tym kontekście za podstawową funkcję planu należy uznać funkcję **regulacyjną**, za pomocniczą – funkcję **promocyjną**.

W ramach funkcji **regulacyjnej**, polegającej na określeniu zasad „zachowania się w przestrzeni” określono ramy i warunki działalności w obrębie obszaru objętego planem, przy wykorzystaniu instrumentów prawnych i ekonomicznych.

W ramach funkcji **promocyjnej** można wyodrębnić funkcje:

- inspiracyjną i stymulacyjną – ich rola polega na tworzeniu zachęt i przeszkód, mających na celu ukierunkowanie działań podmiotów gospodarujących – przedstawienie ofert, wskazywanie możliwości i szans, przy wykorzystaniu określonych mechanizmów ekonomicznych, prawnych i administracyjnych,
- informacyjną – jej rola polega na gromadzeniu i przygotowaniu dla uczestników życia społecznego i gospodarczego informacji o przesłankach warunkujących użytkowanie i działalność w przestrzeni, a także określaniu problemów wymagających rozwiązań na szczeblu ponadlokalnym.

W aktualizacji studium z 2006 r. ustalono potrzebę opracowania następujących **miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego**:

- obszar powiększenia terenów eksploatacji surowców naturalnych w miejscowości Opolno Zdrój,
- obszary miejscowości Bratków, Działoszyn, Jasna Góra, Opolno Zdrój, Porajów, Posada, Kopaczów, Sieniawka, Wigancice Żytawskie, Wyszków, Wolanów, Bogatynia, Lutogniewie i Krzewina dla terenów nowej zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej, usługowej i aktywności gospodarczych;

- obszar tzw. zwałowiska zewnętrznego dla terenów związanych z zagospodarowaniem leśnym, sportowo-rekreacyjnym i infrastruktury technicznej;
- obszar miejscowości Jasna Góra dla terenów służących organizacji sportów zimowych.

Dla obszaru miasta i gminy obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego z 2002 r.

W przypadku stwierdzenia konieczności szczegółowego koordynowania i regulowania działań inwestycyjnych przez władze gminy na niektórych obszarach, np. o szczególnej wartości lub skomplikowanych uwarunkowaniach, należy sukcesywnie opracowywać **miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w skalach 1:2000, 1:1 000** w problematyce określonej w art. 15, ust. 1 pkt. 2 oraz w zależności od potrzeb – w art. 15 ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W miarę konkretyzacji przewidywanych przedsięwzięć inwestycyjnych, postuluje się nadal sporządzenie miejscowych planów dla następujących obszarów:

- tereny położone na zachód od wsi Opolno Zdrój (wskazywane pod powiększenie terenów powierzchniowej eksploatacji górniczej węgla brunatnego),
- tereny proj. zabudowy mieszkaniowej w południowej i wschodniej części miasta,
- tereny lokalizacji proj. zespołów turbin wiatrowych.

Nie wyklucza się potrzeby sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla mniejszych obszarów, dla których nin. zmiana studium ustala inne przeznaczenie niż dotychczasowe studium.

10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

Polityka przestrzenna na terenach otwartych gminy, na które składają się:

- **tereny leśne i przeznaczone do zalesienia** – obejmujące tereny obecnie pokryte lasem w administracji państwowej, władaniu komunalnym i prywatnym,
- **tereny użytków rolnych** – obejmujące tereny niezainwestowane, przeznaczone do użytkowania rolniczego o zdecydowanej przewadze użytków ornych,
- **tereny trwałych użytków zielonych i wód otwartych** – obejmujące niezainwestowane tereny łąkowo-pastwiskowe przeznaczone do użytkowania rolniczego oraz tereny cieków wodnych, stawów i ich otoczenia, lokalnych zadrzewień, obrzeża lasów itp.,

polega na ochronie kompleksów rolniczej przestrzeni produkcyjnej i rolniczym wykorzystaniu terenów stosownie do ich predyspozycji, wartości przyrodniczych i krajobrazowych kompleksów leśnych i innych komponentów środowiska przyrodniczego oraz określeniu zasad ograniczonego użytkowania w stosunku do wybranych terenów.

Ustala się następujące kierunki zagospodarowania terenów otwartych:

1) tereny rolne

- **ochronie** podlegają: rolnicza przestrzeń produkcyjna oraz przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe wartości terenu,
- wykorzystanie terenu na cele produkcji rolniczej ze znaczącym udziałem gospodarki polowej,
- stosowanie biologicznej obudowy cieków oraz zabezpieczenie koryt przed erozją przez zabudowę roślinną,
- trwałe użytki zielone położone wzdłuż cieków wodnych przeznacza się do trwałej adaptacji oraz wprowadza zakaz wszelkiej zabudowy kubaturowej;
- utrzymanie istniejących tras komunikacyjnych i ciągów infrastruktury technicznej, z dopuszczeniem ich uzupełnień w niezbędnym zakresie (konieczne nowe powiązania drogowe, telekomunikacyjne, niezbędne przebiegi magistrali kanalizacyjnych itp.).

2) tereny lasów

- istniejące lasy są lasami ochronnymi wodo- i glebochronnymi; w prowadzeniu gospodarki leśnej powinno się zachować następujące zasady:
  - racjonalne pozyskiwanie drewna i odnawianie drzewostanów,
  - przebudowa drzewostanów o składzie gatunkowym niezgodnym z siedliskiem,

- wskazuje się granicę rolno-leśną, proponuje się zalesienie wskazanych terenów, powinno to dotyczyć zwłaszcza stromych stoków, terenów zagrożonych erozją i obrzeży lasów,
- ochronie podlega przyrodnicza struktura zieleni wysokiej, średniej i niskiej, cieków wodnych, w tym wszystkich terenów stanowiących lub mogących stanowić system ciągów (korytarzy) ekologicznych, ostoje dla zwierząt i roślin, a także ekosystemów mających wpływ na funkcjonowanie przyrody i odtwarzanie jej zasobów,
- tereny leśne mogą być wykorzystane dla turystyki i wypoczynku, przy zachowaniu następujących zasad:
  - ruch turystyczny pieszy powinien odbywać się na wyznaczonych ścieżkach, z dopuszczeniem swobodnej penetracji terenu,
  - ruch turystyczny rowerowy i konny powinien być ograniczony do wyznaczonych i odpowiednio urządzonych tras, w tym śródleśnych,
  - dopuszcza się urządzenie punktów widokowych i miejsc odpoczynku,
- dopuszcza się niezbędne urządzenia z zakresu gospodarki leśnej, wodnej i rolniczej,
- utrzymanie istniejących tras komunikacyjnych i ciągów infrastruktury technicznej, z dopuszczeniem ich uzupełnień w niezbędnym zakresie (np. konieczne nowe powiązania drogowe, telekomunikacyjne, niezbędne przebiegi przewodów wodociągowych i kanalizacyjnych),
- rozwój urządzeń związanych z turystyką, wypoczynkiem i sportem, a także niezbędnych urządzeń z zakresu gospodarki leśnej, wodnej i rolniczej oraz komunikacji i infrastruktury technicznej, warunkuje się spełnieniem wymagań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu, zróżnicowanych w zależności od położenia i cech poszczególnych fragmentów terenu.

3) tereny pozostałe

- utrzymanie bądź wprowadzenie powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych tylko na terenach wskazanych przy spełnieniu następujących wymogów:
  - prowadzenie eksploatacji warunkuje się rozwiązaniem problemów transportu, z przyjęciem zasady zminimalizowania jego uciążliwości,
  - otoczenie terenu eksploatacji powinno być urządzone w sposób minimalizujący uciążliwość prowadzonej działalności, w tym jej ujemny wpływ na wartości krajobrazowe terenu,
  - po zakończeniu eksploatacji tereny muszą być poddane rekultywacji w kierunku leśnym bądź wodno-leśnym z dopuszczeniem możliwości jej rekreacyjnego wykorzystania.

11. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.

- 11.1. Na rysunku studium wskazano obszary zagrożone zalaniem wodami powodziowymi $Q_{1\%}$ (woda stuletnia lub największa powódź historyczna zbliżona do $Q_{1\%}$). Są to przede wszystkim obszary od rzeki Nysy Łużyckiej mieszczące się w zasadzie w obrębie tzw. terasy zalewowej Nysy Łużyckiej, **jako obszary zagrożenia wodami powodziowymi.**
- 11.2. Na obszarze miasta i gminy Bogatynia nie wyznacza się terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych.
W wyniku prowadzonej działalności górniczej lokalnie mogą powstać zjawiska zbliżone do omawianych na zboczach zwałowisk lub wyrobisk.

12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.

Na obszarze miasta i gminy nie określa się obszarów lub obiektów, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH.

Na obszarze miasta i gminy nie wyznacza się obszarów, o których mowa w art. 10 ust. 2 pkt. 13 ustawy z 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.

14.1. Wyznacza się następujące obszary wymagające przekształceń lub rehabilitacji:

- centralną część miasta w granicach jak na rysunku nr 2 – jest to strefa centrum obejmująca zabudowę śródmiejską o wiodących funkcjach: mieszkalnej i usługowej,
- układ ruralistyczny Bogatyni-Markocic,
- zespół istn. i proj. zabudowy mieszkaniowej i usługowej w Opolnie-Zdrój,
- zespół obiektów i terenów zieleni szpitala psychiatrycznego w Sieniawce (w szczególności daw. zabudowy gospodarczej),
- zespół zabudowy mieszkaniowo-usługowej w rejonie ul. Świerczewskiego w Sieniawce,
- układy osadnicze wsi: Bratków, Działoszyn, Jasna Góra, Kopaczów, Krzewina, Opolno-Zdrój, Posada, Sieniawka, Wyszaków.

14.2. Wyznacza się następujące obszary wymagające rekultywacji:

- w ramach dokończenia procesu rekultywacji w kierunku leśnym - teren dawnego zwałowiska zewnętrznego PGE KWB „Turów” SA,
- tereny wewnętrznych zwałowisk nadkładu – w kierunku leśnym i wodnym,
- tereny dawnych wyrobisk i dzikich wysypisk śmieci oraz - po zakończeniu eksploatacji - składowiska odpadów komunalnych w Bogatyni.

15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.

Granice terenów zamkniętych stanowią granice własności PKP następujących linii kolejowych:

- nr 290 relacji Mikołowa - Bogatynia,
- nr 348 relacji Trzcinec - Zittau,

dla których nie sporządza się miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

16. INNE OBSZARY PROBLEMOWE

Na obszarze miasta i gminy nie określa się obszarów, o których mowa w art. 10 ust. 2 pkt. 16 ustawy z 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

- Niniejsze opracowanie stanowi zmianę (aktualizację) studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Bogatynia, uchwalonego uchwałą nr XXXII/255/2001 Rady Gminy i Miasta Bogatynia z dn. 30.01.2001, zmienionego uchwałą nr XXXVII/325/06 z dn. 08.08.2006.

Za podstawowe przesłanki uzasadniające zmianę studium uznano:

- konieczność uzupełnienia studium o szereg pojedynczych ustaleń oraz uwzględnienia złożonych wniosków,
  - konieczność zmodyfikowania ustaleń studium w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej, zwłaszcza gospodarki wodno-ściekowej,
  - konieczność doprowadzenia do zgodności rozwiązań planów oraz proj. planów ze studium,
  - konieczność wyznaczenia obszarów lokalizacji siłowni wiatrowych.
-
- Określając kierunki zagospodarowania przestrzennego wprowadzono następujące główne zmiany:
    - skorygowano granice projektowanego zainwestowania poprzez powiększenie terenów zainwestowania lub zmianę niektórych funkcji, zwłaszcza w mieście oraz wyznaczenie nowych lokalizacji pod funkcje mieszkaniowe, produkcyjno-usługowe i inwestycje celu publicznego o znaczeniu gminnym lub ponadlokalnym,
    - uwzględniono zmiany realizowanych obecnie zadań i rozwiązań w systemach infrastruktury technicznej, zwłaszcza w zakresie gospodarki wodno-ściekowej,
    - dostosowano ustalenia dot. układu komunikacyjnego do zmian wynikających z przepisów prawa powszechnego oraz będących konsekwencją zmian w systemie obsługi komunikacyjnej,
    - poddano weryfikacji i uściśleniu ustalenia dot. chronionych obiektów i obszarów środowiska przyrodniczego i kulturowego,
    - określono inne kierunki zagospodarowania przestrzennego obszaru miasta i gminy zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

SKUTKI PRAWNE UCHWALENIA STUDIUM

- Uchwalenie studium stanowi o wywiązaniu się przez gminę z obowiązku ustawowego, polegającego na sformułowaniu lokalnej polityki przestrzennej i ujęciu jej w wymaganym ustawą akcie planistycznym. W studium dokonuje się rozmieszczenia na terenie gminy inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, oraz w szerszym zakresie – adaptacji do warunków lokalnych ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego województwa.
- Pomimo niewątpliwego oddziaływania ustaleń studium na sytuację właścicieli (użytkowników wieczystych) nie przewiduje się odpowiedzialności odszkodowawczej gminy, takiej jak w przypadku miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W przypadku obniżenia wartości nieruchomości na skutek uchwalenia studium, właściciele muszą oczekiwać na uchwalenie planu miejscowego, aby móc dochodzić rekompensaty na zasadach określonych w art. 36-37 ustawy z 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W pewnych przypadkach ustalenia studium mogą spowodować trwałe obniżenie wartości nieruchomości – tak jak w sytuacji obszarów wyłączonych spod zabudowy lub przeznaczonych w studium na cele rolne lub leśne.
- Studium, nie będąc aktem prawa powszechnie obowiązującego, nie może stanowić podstawy prawnej dla decyzji administracyjnych. Nie można powoływać się na jego ustalenia w decyzjach administracyjnych rozstrzygających sprawy ustalenia warunków zabudowy lub lokalizacji inwestycji celu publicznego.
- Najważniejszym skutkiem prawnym uchwalenia studium jest dokonanie wiążących dla planowania miejscowego ustaleń w zakresie lokalnych zasad zagospodarowania, wskazania obszarów wyłączonych spod zabudowy, wstępnych lokalizacji (w formie rozmieszczenia) infrastruktury i innych ważnych obiektów, form ochrony zabytków przewidzianych w przepisach szczególnych do ustanowienia w studium oraz obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości. Zasadniczym środkiem prawnym realizacji ustaleń studium jest uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, przy czym kwalifikacja obszarów przeznaczonych do objęcia planami następuje w samym studium.
- Studium jest aktem kierownictwa wewnętrznego i jako takie stanowi podstawę do realizacji polityki przestrzennej gminy. Zasada władztwa planistycznego gminy nie może jednak doznawać ograniczeń w przypadku braku przeznaczenia w studium obszarów do objęcia planami miejscowymi. Gmina ma zatem prawo uchylać plany nie tylko na obszarach wskazanych w studium.
- Instrumentami realizacji polityki przestrzennej, określonej w studium, mogą być następujące działania:
  - 1) dla monitorowania realizacji polityki przestrzennej i stworzenia dostępnego zbioru informacji dotyczących gospodarki przestrzennej gminy wskazuje się potrzebę tworzenia numerycznych, wzajemnie powiązanych baz danych, obejmujących między innymi problematykę:
    - ewidencji gruntów i budynków,

- ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
  - rejestrów zobowiązań prawnych Urzędu Miasta i Gminy i Starostwa Powiatowego,
  - inwentaryzacji sieci i urządzeń infrastruktury technicznej.
- 2) w zakresie gospodarki gruntami na obszarze miasta i gminy wskazuje się na tworzenie:
- zasobów mienia komunalnego na cele mieszkaniowe, usługowe i cele publiczne,
  - korzystnych warunków do inwestowania, w tym w drodze wprowadzania okresowych ulg podatkowych dla inwestorów na obszarach wskazanych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej.
- 3) w „Strategii rozwoju lokalnego gminy” i konstruowaniu wieloletnich planów rozwoju gminy niezbędne jest uwzględnienie celów i kierunków polityki przestrzennej gminy.
- 4) ustalenia „Studium...” i informacje zawarte w jego dokumentacji winny być wykorzystywane dla promocji gminy lub poszczególnych planowanych przedsięwzięć; sformułowana w studium polityka przestrzenna winna stanowić podstawę dla opracowywania informacji i ofert, kierowanych do mieszkańców gminy, potencjalnych inwestorów spoza gminy oraz gestorów sieci i urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacji.